

శ్రీ రస్తు.

సానందోపాఖ్యానము

శ్రీ శివరామకవి విరచితము

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్

వారిచేఁ బ్రకటితము.

All Rights Reserved

1952

[Price Rs. 2-8-0]

పద్య కావ్యములు

అంధ్రభారతము, పద్యకావ్యము:—

అది సభాపర్వములు

ఆర్యోపర్వము

విరాటోద్యోగ పర్వములు

భీష్మ ద్రోణపర్వములు

కర్ణ శల్యసౌప్తిక స్త్రీ పర్వములు

కాంతిపర్వము

అనుకాననిక, ఆశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మానవ, మహావ్రథానిక,

స్వర్గారోహణపర్వములు

అదిపంచకము, ఒకటిసంపుటము

యుద్ధపంచకము, స్త్రీ పర్వము

కాంతిపర్వము

అదిపర్వము, పద్యకావ్యము, ఐదవపు

అంధ్రశ్రీమద్రామాయణము—శ్రీ జనమంచి శేషాద్రికర్త గారిది,

3 సంపుటములు

అంధ్రభాగవతము, పద్యకావ్యము, 2 సంపుటములు

ఉత్తరరామాయణము, చక్కనికూర్పు

ఉత్తరహరివంశము, నాచనసోమన

కళ్యాణాష్టాదశము, సూరనాధ్యపిది

కాశీఖండము, శ్రీ నాథకవి

మమారసంభవము-చన్నచోడ

చాటుపద్యముఃపంచరి, వ్రథమభాగము

చిత్రభారతము-చరిగొండ భర్తన

జైమినీభారతము

దశావతారచరిత్ర, పద్యకావ్యము

వరసభూపాలీయము, నటిక

నలచరిత్ర, ద్వీపక, క్యాలికోతైండు

నిర్వచనోత్తరరామాయణము

పాండురంగమాహాత్మ్యము, అఘటిక, క్యాలికోతైండు

భాస్కరరామాయణము

మనుచరిత్ర, వావిళ్ల రామస్వామికాశ్రీ గారి వ్యాఖ్యానముతో

చిన్నపైజాన మేలుకొనికములమోద ముద్రితము

రాఘవ పాండవీయము, నటిక

పురి 1-3 వ్య. 88.

... 4 0

... 4 0

... 4 0

... 4 0

... 4 0

... 4 0

... 4 0

... 4 0

... 11 4

... 7 8

... 7 8

... 1 8

... 15 0

... 15 0

... 6 0

... 3 0

... 4 0

... 3 8

... 5 0

... 1 12

... 1 8

... 2 8

... 4 0

... 3 0

... 2 4

... 2 8

... 6 8

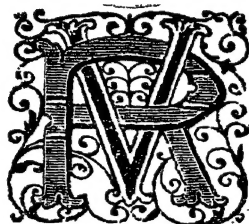
... 8 0

... 5 0

... 4 0

శ్రీ రస్తు
సానందోపాఖ్యానము

శ్రీ శివరామకవి విరచితము

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్

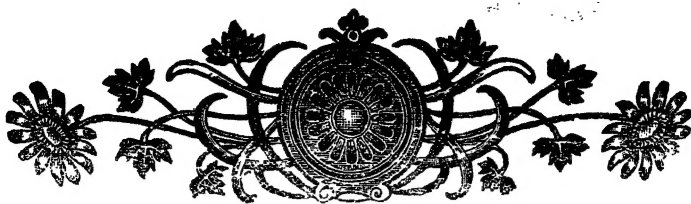
వారిచే బ్రకటితము

1952.

All Rights Reserved.

Printed by
V. VENKATESWARA SASTRULU
of V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
AT THE 'VAVILLA' PRESS
Madras.—1952.

శ్రీ ఉమామహేశ్వరాయ నమః

సానందోపాఖ్యానము

పీఠిక

కాశీరమణీమణిపరిణయ శ్రీ వేళకాతూహలా
స్తోత్రం దై తుహినాచలేందుడు భవద్గోత్రాన్వయాధిక్యము
ల్లాకుం చెల్పుమటన్న నొండనక లీలామందహాసాంకుర
వ్యాకోచాననుఁ డైనధూర్జటి మదీయాభీష్టము ల్పల్పెడున్.

1

కా. భావజ్ఞుం డగుకాళహస్తిపతికుంభత్కుంభికుంభోపమ
శ్రీవిద్యోతకుచాగ్రసీమమకరిచిత్రేఘము ల్పూయుచు
జ్ఞావిజ్ఞప్తికి మెచ్చి ముద్దోసంగ మాజ్ఞాన ప్రసూనాంబునా
దేవీరత్నము భోగభాగ్యబలబుద్ధిశ్రీలు మా కీవుతన్.

2

సీ. తపసియతాటంకధగధగద్యులిపాళిచెక్కుటద్దంబులఁ జెలువుగులుక
దరకంధరాస్ఫుటతారహారప్రభ ల్లుత్యాలజువికెవై మురువుసూపఁ
గల్యాణరత్నకంకణనిక్వణచృట లంగుళీయకముల ననఁగి పెనఁగ
హటఁచిత్రచీనాంబరరోచులు మేఖాఘృణులతో మెండుకొనఁగ

తే. భర్తమండీరమంజుశార్ఫటులు సెలఁగఁ, జారుశృంగారమోహనాకారలీల
లెనఁగ సాక్షాత్కరించి మదీప్సితంబు, లిచ్చుశ్రీకాళికాదేవి నిచ్చుఁ గొలుతు.

3

చ. కలిమివెలందిగుబ్బకవగంధపుఁ గ్రొంఱిగిచ్చె లక్ష్మనకౌ
సెలకొని తారహారరుచి నింపఁగఁ బక్కిహనుమాయి జెక్కి వే
ల్పులు గొలువంగ సేవకులఁ బ్రోచుటకై భువనత్రయంబున
నైలంగురమాచునోహరుండు మిక్కిలి మా కొనఁగూర్పు కోరికల్.

4

చ. పలుకువెలంది నెన్నొనలిపట్టున నెట్టనఁ బచ్చకస్తురిం
దిలకము దిద్ది క్రొన్నెలను నిల్పి కళంకముఁ జూడు మంచు న
య్యలరులఁబోడితోఁ బలికి హర్షము నెప్పుదిక్కెక్కఁ జెక్కు లిం
పలరంగ ముద్దగొన్నకమలాసనుఁ డీవుత మా కభీష్టముల్.

5

సీ. సర్వకుపర్వులు సంకల్పసిద్ధిగా నేమహాత్ముని గొల్తు రెల్ల ప్రాదు
నీలకంఠునకు మానితమూర్తి యై పుట్టి నీలకంఠము నెక్కునిపుణుఁ డెవఁడు
పెటపెట బ్రహ్మాండభాండము ల్వగులంగ శరభమై నరసింహుఁ దరమె నెవఁడు
ప్రళయకాలమునాఁడు పదునాలులొకము ల్చక్కాడె నెవ్వాఁడు ధక్కువాసి

తే. నట్టికాంతుని ఘనుని మహాప్రతాపు, ఘోరతరతోటివిస్తారసారమతిని
గంధసింధురవస్త్తుని గార్తికేయు, వీరభద్రుని హైరవుఁ గోరి హుతు.

6

తే. శారదాదేవిపదపంకజముల కెఱిగి, యాదిసాహిత్యకల్పనాష్టాదభావ
భద్ర ముగ్ధోకి వాల్మీకిఁ బ్రస్తుతించి, యభ్యురాశరనందను నభినుతించి.

7

మ. తలఁతుం దండిమయూరభారవులవాగ్ధాటివిలాసంబుచో
రలసచ్చిత్రకవిత్వవాఙ్మధురధారాశుద్ధి వర్ణింతు మి
క్కిలిఁ గీర్తించెదఁ గాళిదాసకవిత్వాక్రిడావినోదంబుఁ బెం
పలర స్వికృనముఖ్యనత్కవుల నిద్యావైఖరు లైచ్చెదన్.

8

చ. తలఁపరు వాఙ్మధుమధురధాటివిశేషునిచిత్రకల్పనా
కలన నుతింపలేదు పదగౌరవము ల్లానియాడనేర రా
సొలయక తప్పులే వెదకఁ జూతురు రాజనభాంతరాళను
స్థలముల నట్టిదుష్టఃఖినంఘముల న్నది మెచ్చ నెప్పెయిన్.

9

వ. ఇన్విధంబున నిష్టదేవతాభివందనంబును శిష్టకవినందనంబును దుష్టకవినందనంబును
గావించి యొకమహాపుణ్యకృతి నేయం దలంచి యున్నసమయంబున.

10

సీ. విమహాత్ముఁడు దక్షిణామూర్తిగతి శిష్యతతికి బోధించు నద్వైతబోధ
మేరాజమాన్యుండు సారచిత్రకవిత్వగరిమ ప్రబంధసంఘములు చేసె
నేరమ్యగుణశాలి శ్రీరాజయోగసంయోగవిజ్ఞానైకయుక్తి వెలసె
నేనంతతానందుఁ డీశ్వరచరణాబ్జసేవామహాద్భుతసిద్ధి గాంచె

తే. నట్టియభినవహూర్తి యన్నదీయ, దేశికస్వామికరుణావిధేయుఁ డగుచు
వచ్చి నేఁ జేయుపూజల కిచ్చమెచ్చి, పలికె నిట్లని మధురవాక్సటిమ మెఱయ.

11

క. కృతిసేయఁ దలఁచితివిగా, సతతము శివభక్తిసారసంగ్రహలీలా
ద్భుతలోకోత్తర మగునొక, యితిహాసము గలదు దాని నెఱిగింతుఁ దగన్.

12

క. సానందోపాఖ్యానముఁ, బూని పచింపంగఁ గల్గు పురుషార్థము పు

క్యానూనకీర్తిశుభముల, మానితముగ వెలసె దీవు మహిలా ననినన్.

13

చ. గురుచరణాంబుజాతములు గొల్చి తదీయకటాక్షపిక్షణాం
కురితవిభూతి పెంపెనగి శోరి వచింపగఁ బూనినట్టిసుం
దరతరకావ్యసుందరికి నాథుఁ డెవండని చింతసేయ న
ప్పురమశివుండు నాహృదయపంకజమందు వెలింగె నత్తటిన్.

14

కా. శ్రీకాళద్విపనాథుఁ డీశ్వరుఁడు మచ్చేలోంబుజాతంబునం
దాఁ గల్యాణము గాఁగఁ దోచె నని భద్రానందయుక్తుండ నై
యీకావ్యాధిపుఁ డమృతహృత్తుండు నిజు బిట్టాట మద్భాగ్యరే
ఖాకౌశల్యవిశాలభూతికవిలోకం బర్చి గీర్తింపడే.

15

తే. కళకు లీనెడితళికుబంగారుమీఁద, దివ్యరత్నంబు నిల్పిన తెఱఁగుగాఁజ
యిమ్మహాకావ్య మఖిలలోకేశుపేర, చంకితము సేయఁబూను టేమనఁగవచ్చు.

16

సీ. తత్త్వణంబున సర్వధర్మస్వభావుండు సమయవిశేషవాచాప్రవీణుఁ
డు త్రమగుణకాలి యోగైకవిజ్ఞాని యాగమతత్త్వరహస్యవేది
శివపాదపంకజసేవానురక్తుండు చిన్తయాత్ముండు నదాశివగురుండు
వేదాచలస్థానవిహారణోన్ముద్రుండు కరుణాకటాక్షసంకలితుఁ డగుచు

తే. రమ్మ శివరామ నీకు యశమ్ము గలుగు, నిమ్మహాకృతి కాళహస్తీశుపేర
నంకితముసేయుమన్న దేహంబు వొంగి, యటులఁజేసెద లెస్సాయెనని ప్రియమున.

క. శ్రీకాళహస్తినాయకుఁ, డీకవితాకన్యకకు నధీశ్వరుఁ డంచుం
జేకొని మద్వంశక్రమ, మే కొంత నుతింతుఁ జిత్త మిగురొత్తంగన్.

18

సీ. గాధిరాధర్మాభిక్తాస్తభశ్రీ గాంచి మునిసమాహములోన ఘనతక్కి
పట్టినపట్టు చేపట్టి దిట్టయనంగ నఖిలలోకములఁ బ్రఖ్యాతి వడసి
రంభన శపియించి రాయగమ్మని యజ్ఞపతువుతునశ్శేపు బ్రతుకఁజేసి
వేల్పులదొరయైన వేయిగన్నులవానిసరి గడ్డెవై హరిశ్చంద్రు నునిచి

తే. సకలభూపాలమూర్ధన్యసముదయములు, భూరిసద్భక్తి విశ్వాసపూర్వకముగఁ
బూజఁ గావింప వెలసినపుణ్యకాలి, మహితగుణకాలి కొశికమానినాళి.

19

ఉ. సేనకమోవిలేనెలకు మిక్కిలి చొక్కి వసిష్ఠతోఁ జలం
దాని యెదిర్చి బ్రహ్మబుషి యా ననిపించుకొనె స్థిరంకుభూ
జాని కొనంగెదా బదులు స్వర్గము సప్త సృజించుసృష్టికి
బూని సృజించె సృష్టి మునిపుంగవుఁ గౌశికు నెన్న శక్యమే.

20

క. ఆకాశికగోత్రాబ్ధిను, ధాకరుఁ డఖలైకదానధర్మకళాను
శ్లోకుఁడు యెగన్నయనం, గాఁ గీర్తి పహించె గోటకరణం బగుచున్.

21

- లే. ఆతఁడు కాశమవలనఁ గృతార్థుడైన, పొట్టినాయనిఁ బడసె నవ్వుణ్ణికాలి
రూపరేఖాగుణశ్రీల రూఢిఁ గన్న, పరమసాధ్వినీ మారమాంబను పరించె. 22
- సీ. ఆపథూపరులకుఁ బావనచారిత్తుఁ డగువేంకటాద్రి నిత్యాన్నదాన
పరుఁ డైనయజ్ఞాచ్చి పద్మయ గురువయ యన గుణవంతు లైనట్టినుతులు
పొడమిరి నలువురు పాలుపొంద వారిలో నారీజనైకకందర్పమూర్తి
మహితాత్ము డజ్ఞాచ్చి మానవేంద్రులసభాస్థలిఁ బ్రసీధి వహించె ధన్యుఁ డనఁగఁ
- లే. గోటసీమకుఁ గరణమై గురువీలాస, పరమసద్గుణమణిగణాభరణబంధు
భరణశరణాగతప్రాణకరుణ యగుచుఁ, జేలఁగుఁ గామాక్షమాంబను జేట్టవట్టి. 23
- క. కామాక్షమాంబయందు మహామహుఁ డజ్ఞాచ్చి గాంచె నతులితలేబో
ధాముల వినయోద్దాముల, భూమానితనాము లైనపుత్రాగ్రణులన్. 24
- క. అం దగ్రజుఁ డై విభవము, లందె న్నైవబాఁచనయ్య యాతనిగారా
పుండములు నునిరి కళా, విందులు చినబాఁచనయ్య వేంకటపతియన్. 25
- డి. వారలలో మహాగణికవర్కుఁడు కాంతుఁడు దానవైభవో
ద్ధారుఁడు బాఁచనయ్య వసుధాస్థలిలో వెలసె న్నమస్తథా
శ్రీరమణాగ్రగణ్యులు సుధీమణు లార్యులు బంధువర్కులుం
గూరిమి సన్నుతింప ననుకూలనిజసిరధర్తమార్దుఁ డై. 26
- క. కులజాం దని నిజబాంధవ, కుల మభినుతిసేయ నతనిగురుకీర్తిరుచుల్
తళతళమనున జ్రంబులఁ, దలకలమనఁగాను బొగడ దర మెవ్వరికిన్. 27
- ఆ. బాఁచనయ్య యొనఁగు బాఁచనయ్యల కగ్ర, హారమాక్తికాగ్రహారవార
సారభూరిగంధసారరత్నాంబర, మాన్యమాన్యతతులు మహిని వెలయ. 28
- లే. ఆతనియర్థాంగలక్ష్మియై యతిశయిల్లు, కళలుగలబొమ్మ పతిభక్తి కలుగుకొమ్మ
భాగ్యములతీవి సకలసంపదలదీవి, మహితగుణపేటి యలమేలమావధూటి. 29
- క. కలుములచెలిచందమున, స్థలుములు గల్పించుబంధుగణముల కెపు డా
యలమేలమాంబ బళిరా, యలమేలు నుతింపఁ దరమె యజానికీసైనన్. 30
- క. ఆదంపతులపురానం, పాదితపుణ్యప్రభాతభాగ్యం బనఁగా
నాదిజనించెన్ గురవయ, యాదట పాపన్న రామసాఖ్యులు పొడమన్. 31
- క. అం దగ్రజుఁ డగుగురవయ, మందారశతారతారమహాసీయయశ
స్సందరుఁ డయి పుణ్యకళా, బృందముల వెలసెఁ బ్రజలు బ్రీతి నుతింపన్. 32
- క. ఆతనినహోదరవరుఁ డా, శ్రీతజనవిపాలనైకశీలుఁడు నిరత
శ్రీతిధరకార్తుకపూజో, న్నుతుఁ డతని నుతింపఁదరమె నరమాత్రునకున్. 33

సీ. ఏధన్యః డభలరాజాధిరాజులమహిమఘటనాఘటనసామర్థ్య మెననె
నేధీరుఁ డుద్యద్విరోధిసంఘంబుల మెదలఁగనియక మద మడంచె
నేమహాచతురుఁ డుద్దామమేధాశక్తి వరుస లెక్కలుగూడి వ్రాయఁ దొడఁగ
నేఘనుఁ డీశజాటిఘమఘువిఠదివ్యారవోత్తలభాష లాడ నేర్చె

తే. నతఁడు సామాన్యఁడే నమస్తావసీష, మంత్రతంత్రకళాశ్రీసమంజసైక
మూలభావక్రియాలోలశీలకాలి, కవనవాక్యేలిపాపయగణకహళి.

34

చ. అతనికే దమ్ముఁడకో మధురసాధికసవ్యచిత్రసాహితీ
కృతరచనాచమత్క్రియల కీర్తిపొందినరామయాఖ్యుండన్
నతతముఁ గాళికాంబవదసారసయుగ్మముఁ గొల్పి తత్కృపా
ప్రతిభ వహించి దివ్యతరభవ్యచిదాత్మగురుప్రసాదినై.

35

వ. కృతిపతి యగుశ్రీకాళహస్తీపతికిఁ బునఃపునః ప్రణామంబులు గావించి యమృతహా
దేవుఁ డవాఙ్మానసగోచరుం డయ్యును భక్తజనసంరక్షణవిచక్షణోక్షణదీక్షణదక్ష
సగుణస్వభావుం డగుట నానేర్పఁధంబునఁ దదీయమహిమం బభివర్ణించెద.

36

సీ. అజ్ఞానలిమిరసూర్యమహామయూఖంబు పాశకప్రస్ఫుటవాతభోగి
యీషణత్రయసీరసేంధనాగ్నిజ్వాల పట్నత్త్యపావకజలధరంబు
సంపూర్ణమోహసంసారాబ్ధిడబాగ్ని యమసీరధటమదేభాంకుశంబు
దుర్భరోద్భటవిపద్ధాశీసమీరంబు దారిద్ర్యకుంజలతాలనిత్ర

తే. మంబుజోత్పలసౌరభాడంబరస్ఫు, రత్నవర్ణముఖశంబరప్రభార
మావిలోకనమాత్రసంపాదితాధ్వ, గప్రజనముజ్జ్వలస్వస్తి కాళహస్తీ.

37

మ. ఘనసౌధాగ్రమహాశివధ్వజమణికల్యాణలీలాకన
ద్ధనఖద్యోతనటత్పటిపటపటాత్కారంబు వీరద్విపా
శ్వనవన్యందనభాన్వరంబు నతతజ్ఞానప్రసూనాంబికా
వననదర్శనచతుష్క మెంచఁగఁ దరం బాకాళహస్తీ నృపిన్.

38

క. ఆపురమున మణిగణఘృణి, గోపురలీలావిలాసగుణదివ్యశ్రీ
దీపికసౌధాంతరమునఁ, గాఁపురముగ వెలయు నీలకంధరుఁ డెలమిన్.

39

క. అతనిమహానుభావము, లీతఱి మద్వాక్కుధారసేధకవిత్వ
శ్రీతోషణభాషణముల, నాతతమతి సంస్తులింతు నది యెట్లనినన్.

40

సీ. ప్రాజులఁ బుట్టింపఁ బాలింపఁ దూలింపఁ గర్తయై త్రిగుణసంకలితుఁ డగుచు
నిగమవిజ్ఞానమై నిరుపమాకారుఁడై నిర్వికల్పండును నిఖల మగుచు
బ్రహ్మాదివంధ్యుఁడై బ్రహ్మాభిమానియై బ్రహ్మాండమై పరబ్రహ్మ మగుచు
సర్వదానందుఁడై సంసారదూరుఁడై సర్వసంపూర్ణుఁడై సాక్షి యగుచు

లే. సాఖ్యసంభూతియై సదాకాంతః డగుచు, భూతములకెల్ల నాధారభూత మగుచు
నెలయుదక్షిణకై లాసనిలయుఁ డీశ్వ, రేశ్వరుం డైనకాళహస్తీశ్వరుండు. 41

వృత్తములు

క. ఏవంవిధగుణలీలా, పావనపుణ్యప్రభౌపబుధురమతికిన్
దేవప్రదత్తవాగ్రే, ఖావిశ్రుతకృతికి దక్షకన్యాపతికిన్. 42

క. ధీరునకున్ దీనజనా, ధారునకు న్నిశితకూలదాతరత్నో
పీరునకున్ దురితోత్కర, దూరునకున్ దారువనవధూజారునకున్. 43

క. సోమునకున్ నీవకను, త్రామునకుం దారతారధవళమహీభృ
ద్ధామునకున్ మారుతభు, ద్ధామునకున్ మాళిధృతసుధాధామునకున్. 44

క. శంభునకున్ దీర్ఘభుజా, స్తంభునకున్ గజనికాటనంరంభకళా
సంభేదనరణవిద్యా, శుంభేత్తేజునకు మోనిసురభూజునకున్. 45

క. రుద్రునకున్ సకలకళా, భద్రునకుం ఋషితపీరభద్రునకు న్ని
ర్జిద్రదయాసౌభాగ్యన, ముద్రునకుం జిన్నయైకసముస్తుద్రునకున్. 46

క. ఈశునకున్ భూషితభుజ, గేశునకున్ వదనతామరేశునకు నభః
కేశునకున్ హృతయోగీం, ద్రాకాపాశునకు గాళహస్తీశునకున్. 47

వ. సమర్పితంబుగా నాయొనర్పంబునిన సానందోపాఖ్యానంబునకు గధాసంవిధా
నం బెట్టిదనిన.

ప్రథ మా శ్వా స ము

మ. జటిరాజ్ఞాన్యము పుష్పవల్లవసమిత్సంపాదనార్థాచర
 త్పటువాగ్జన్యము ముక్తిసౌఖ్యమహిమావాల్టభ్యమేధావిధా
 నటనాపుణ్యము సాలనింబగణికానారంగరంగాజపా
 కుటరావణ్య మనంగ నైమిశ మెసంగున్ భూరితారుణ్యమై.

49

ప. అది మఱియును జందనస్యందనమందార మాకందపిచుమంద తాలరసాలక్ష్మీల
 తమాల హింతాల మాతులుంగ లవంగ లుంగ నారంగ కదంబ జంబూ జంబీర
 ప్రముఖ నిఖిలకాళికాఖాత్వానునీయంబై చక్రచక్రాంగ బకపిశుక మయూర
 చకోరసారస దార్వాఘాటాది పతంగకులకలరవాక్కిర్ణంబై యన్యోన్యవైరత్యక్త
 సుహృద్భావ సహచరశరభకంఠీరవశార్దూల శుండాంగండక వరహవాహపిత
 చమరీకురంగప్లవంగగోలాంగూల భల్లూక వృక నకుల సారమేయ సృగాల మార్జా
 లాది సమస్త మృగసంకులంబై పదాదిజటివటువటల వాకవటుఋగ్యజుస్సామా
 ధర్వణాది జటాంతస్వాధ్యాయ కోలాహలాంబై తపోవనస్థిత జనతర్కిత కావ్య
 నాటకాలంకార తర్కభావ్య భట్టప్రాభాకర ప్రభృతి శాస్త్రోపన్యాస విన్యా
 సంబై సత్తతంతు క్రియా ప్రజ్వలితానల హోమఘామలీలాభిరామంబై యితస్తతః
 పరితస్తత్తదాశ్రమ యజ్ఞవేదీ ప్రత్యగ్రముక్తా రంగవల్లయుతంబై సమంజసమంజరీ
 నికుంజగుంజద్భృంగ సంగీతసంగతంబై పుండరీకనీలోత్పలకుముద సరసీరుహ పరి
 మళమిళితకాసార సమీరకిశోరసంచారంబై గిరివరశిఖాగ్రస్యందిమందాకినీ తరంగ
 రంగస్పృందంగ ధింధీమ్యాదిధ్వానాను సంధానంబై మరుచ్చలత్కుటీర బహిస్తరుపటల
 నిబద్ధ పరివ్రాటూషాయశాటీ పటపటాత్కారకారణంబై సకలధర్మాకరంబై
 సమస్తమునిజన సేవ్యమానంబై కిన్నరగరుడోరగ సిద్ధసాధ్య విద్యాధరాక్షిర్ణంబై రంభా
 ముఖ్యాపురః క్రీడామందిరంబై యుష్ప నమ్రహరణ్యంబున.

50

ఉ. శౌనకుఁ డాదిగాఁ గలుగు సంయములెల్ల నిరంతరం బుమా
 జానిః ధానుధారసము సారెకుఁ గ్రోలుచు సర్వశాస్త్రవి
 జ్ఞానసమేతు సూతుఁ గని సద్విసయంబునఁ బల్కి రిట్లు భా
 షానశినాఁడీ పాదజలజస్ఫుటసూపురమంజుశార్ఙ్గచిహ్నం.

51

- సీ. అనఘ చారిత్రపావనమైన శంభుపురాణరాజికి మహారాజమైన
స్కాందపురాణసత్కథ లన్ని వీనుల విందుగా వింటిమి డెంద మలర
నందు సానందసంయమిరా ట్పిభావంబు వినఁగోరి మోద మావిర్భవించె
నమ్మనిపుంగవుం డర్కజుపురి కేల విచ్చేసి పాపులవెతలు చాపె
తే. గరుణ మానసవీధిలొక గడలుకొనఁగ, శంభులోకానుగతుల నేనరణి జేసె
నింతమాహాత్మ్య మతనికి నెట్లువచ్చె, దెలియ వినిసింపవయ్య నుధివరేణ్య. 52
- చ. అన ఓని సూతుఁ డిట్లనియె నమ్మనిసాధులదిక్కుసూచి య
య్యనఘుమహాత్మ్య మెన్నఁ బులకాంకుర మయ్యెడి మేనఁ గంపముకొ
దెనఁగొనుచున్న దంధకవిభేదినమున్నతభక్తకోటిఁ
ఘనత వహించె నమ్మని జగన్నుతగౌరవ మెంచ శక్యమే. 53
- సీ. శివు నపేక్షించినచిత్తంబు చిత్తంబు భక్తుకథ లాలించుచెవులు చెవులు
కరకంఠుఁ బూజించుకరములు కరములు శ్రీ శంభు వర్ణించుజిహ్వ జిహ్వ
గౌరీకుఁ బొడగనుకన్నులు కన్నులు మదనవైరికి మొక్కునుదురు నుదురు
హరుమందిరము మెట్టునడుగులు నడుగులు సర్వేశు జపించుజపము జపము
తే. భర్తఁ గొనిచూడనేర్చినభక్తి భక్తి, చిన్తయాత్ముని నేపించుసేవ సేవ
నిలకంధరుఁ దలపోయునేర్పు నేర్పు, శర్వుమహిమంబు లెన్నినచదువు చదువు. 54
- క. కావున శివుకథ నొడివినఁ, బావనమగు నాదుజిహ్వ ప్రజ్ఞాన్వితులై
ధీవర్సులార వినుఁ డని, యావిపుల కతఁడు దెల్పి హర్షం బెనఁగక. 55
- సీ. సంసారసీరదర్శురూప్రభంజనం బాకాచలేంద్రవజ్రాయుధంబు
పంచేంద్రియద్విపపంచాస్యశాబకం బరివర్గదవశీలికాంబుదంబు
కలమమండూకభీకరదండకూకంబు పటుదుఃఖవారాశిబాడబంబు
రాగానురక్తిసారంగ శార్దూలంబు భేదాంధకారసూర్యోదయంబు
తే. సచ్చిదానందమహిమాలిశయవిభూతి, మానితానూనహంసోక్తిమార్గపూర్ణ
భావయోగిప్రకాశసంపద్ధనంబు, బదరికావన మత్స్యంతపావనంబు. 56
- ఉ. అవమధ్యసీమ సుగుణాకరుడై మను పూర్ణచిత్తుధా
ప్రీతిమధాగ్రగణ్యుఁడు ప్రదీపితవేదకళారహస్యసం
భావితమూర్తియై యపరపద్మజుడో యన శంభుపాదసే
వావినుతాంతరంగుఁ డయి వర్తిలఁ దత్త్వవివేకసంపదన్. 57
- సీ. ప్రజ్ఞాకళాప్రాధిఁ బ్రతిభుజంగస్వామి కాంతలిలాగలి జగతి సాటి
సారస్వతఖ్యాతి సముఁడు శుక్రం దుద్ది ధాత వేదాంతవిద్యానిరూఢి
పరిపూర్ణవైరాగ్యజటిమ దీటుకుకుండు ససకుండు సవతు సుజ్ఞానలీల

- తులవస్థిఘంధు శివ్రకలనాతపశ్యక్తి సరిగౌతముఁడు మహాశ్చర్యమహిమ
 లే. సతతగౌరీమనోహరచరణకమల, సంగతధ్యానభక్తికావ్యసభాగ్య
 గౌరవశ్రీల నుపమ మృకండుసూతి, పూర్ణచిత్తునిగుణములు పొగడఁ దరమె 58
- మ. వడిగా వేకువ శంకరస్తుతివచోవ్యావృత్తిమేల్కొంచిన
 ల్లడ శిష్యప్రకరంబు గొల్వఁ జని గంగాసానముజేసి ని
 ల్కడలో నిత్యవిధు ల్లుటించి కడుపెడ్కొన్ విచ్చుఫాలంబునం
 దొడలం భస్మరజోరుచుల్ వెలుంగఁ బూర్ణోత్సాహియై యింటికిన్. 59
- మ. విలసద్భక్తికలనమంచితమనోవిశ్వాససంకల్పితో
 జ్వలనద్యోఘృతపాయసేధను మయవ్యాహరహోమాసలా
 తులకాల త్రయపూజల న్నృజనసంతుష్టాన్నదానక్రియా
 కలనం దద్విజ్ఞా డొప్పు శంభుపదయుగ్మధ్యాననిష్ఠాప్తితోన్. 60
- లే. తరళలోచన మదమత్తదంతిగమన, పీనవత్కోజహరిమధ్య సూనగంధి
 రూపయౌవనగుణకళాదుచిర యగుచు, దగు నతనిపద్మముఖ భద్రదంతి యనఁగ. 61
- క. ఆభద్రదంతి గుణగుణ, శోభా మేధాఽలనశోభనమహిమం
 బాభరతీశ్వరుండై, నా భామివఁగ నమరుఁడా మునులారా. 62
- సీ. జలజలోచనమోము సరిపోలఁజాలక వంకజవైరి కళంకియయ్యె
 నింటి లేనడుముతో నీడువూనఁగనోడి కొదమసింగంబులు గుట్టలెక్కె
 జానపెన్నెఱులతో సాటిరాకకలంగి చిద్రవలై మేఘము ల్పైరె గిరుల
 నలిపవాహువులతోఁ బ్రతిగాక సిగ్గున నెగ్గి మృగాశము ల్పీటఁ బడియె
- లే. వనితతోడలకు దీటుగా కనఁటులెల్ల, పూనుపడి నిల్చె గుంపులై ముపముదక్కి
 లలన సౌందర్యలీలావిలాసగరిమ, లభియింపంగఁదరమె శేషాహితై న. 63
- లే. చాననఖముల కెనగాక సత్కదంబ, మదరి నిలిచినచో నిల్వ కంబరమునఁ
 బఱువజొచ్చె వధూదంతపంక్తికెదురె, గడఁగికుందంబు లొండొంటఁ గట్టుపడియె. 64
- సీ. మగనిశరీరంబు సగముసేయకయున్న గట్టుపట్టిని దోడు పెట్టవచ్చు
 దొడరి నాథునిచొమ్మ ద్రొక్కి నిల్వకయున్న ట్టేరాభినతి నీడు సేయవచ్చు
 బలుమాఱు బ్రజనోటఁబడ కూరకుండిన భాషానలిని సాటి పల్కవచ్చు
 బతుల బెక్కండ్ర సంపాదించకుండిన భూమిదేవిని దీటు పూన్యవచ్చు
- లే. నిష్కపూషణి కని జనులెల్లఁ దనదు, మహిమ వినులంపఁ జేలఁగు నమ్మధురవాణి
 నైకత్రోణి నీలభుజుగ వేణి, వికసితాంబుజపాణి యనివృప్తిరాణి. 65
- సీ. మెలుతికన్నులనంచు మీనులీలల మించుఁ గనుబొమ్మల రుదీసింగాణివంచు
 లేమునిద్దఁపుమోము సోముగెల్వఁగనోవుఁ పరుకు లెనగపు వెన్నెలలగీము

పడలి పెన్నె టిగుంపు భ్రమరపక్షుల నొంపుఁ బలుకులు కప్పురా ల్బలుకునింపు
చెలికావి మోవికెంజిగురాకుఁ గలతీవి కకుకుమైఁదీఁగె చెంగలువతావి

లే. నాననంపంగిఁగులకు నావిగొల్పు, పలుమెఱుంగులముత్యంబు పలుహారంగు
ఘనతరక్రిలు వీనులఁ దనరుక్రిలు, చెక్కులు కడానిజాళువాచెక్కు లరయ. 66

ఉ. కామవధూమణికరవికస్వర హేమగుళుచ్చదేవతా
సామజకుంభచక్రయుగసారసగోరకతాశలీల
నీమఱు గెల్చి క్రమృతఁగ వేమరుచక్రము నాక్రమించు నా
భామినిచన్నదోయిజిగి బాటిలు బంగరుబొంగరా లనన్. 62

లే. పనితలేఁగాను నభముతో వాడుగొనును, నారినూఁగారు మరువింటినారిఁగేరుఁ
గలికివకులు సుధాతరంగములగములు, నెలఁతపాలిండ్లు బుగారునిమ్మపండ్లు. 68

లే. ఇట్టిసౌందర్యనిధియైన యిందువదన, తను భజింపంగ వెలసె నద్ధరణిమరుఁడు
చతురసంభోగవై భవనరణి దనర, తైలసుతసేవ నలరెనుశంభుఁ డనఁగ. 69

క. ఈరీతి వార లిరువుర, కారుఢ లాసయావనారంభకళా
క్రిరాజితేష్టభోగవి, హరమలింగంతకాల మరిగినిపెదవన్. 70

మ. పతిశుక్రావలు సల్పుచుకొ వినియ మాపాదించి తా నొక్కనాఁ
డతులాష్టాదవికాసభాసురమసిహయత్తయై మంగళా
న్వితయై నందనవాంఛితోత్సవకళ ల్నిండారియుండంగఁ ద
త్పలిపాదంబులమీఁద వ్రాలి పలికె బద్వాక్షి లేనవ్వునన్. 71

సీ. సంతానహీనసంసారంబు కుముదినిరమణచంద్రిక లేనిరాత్రిగాఁబ
సందనాభావ సానందవైభవము దీపంబు లేనట్టిగృహంబు గాఁబ
సుతశూన్యమంగళాయతభాగ్యరేఖ సింగంబు లేనిమహావనంబు గాఁబ
తనుజాతరహిత సంతతయశస్సున్నరీ హంసంబు లేనిసరోవరంబు గాఁబ

లే. గాన సత్పుత్రరత్నంబు గలుగకున్న, దుగ్ధశమనంబు గాదు బంధురకటాక్ష
మెనయ సర్పంబు సర్వేశుఁడిచ్చి మనకునొక్కకొడుకును దయసేయకున్నవాఁడు.

ఉ. చక్కనిముద్దబాలకుని బిక్కిలిగింతలుపెట్టి యేడ్పురాఁ
జెక్కిలిగొట్టి యెత్తినిని చక్కనిమక్కువ మాటిమాటికిం
బక్కున నవ్వఁజేసి పయి ప్రక్కఁ బడంగ వినోదవైఖరిం
జక్కగ ముద్దులాడవలదా కలదా యిటువంటిసౌఖ్యమున్. 73

చ. కొడుకులు లేనిమానవులకూటము లేటికి భోగ మేటికి
గడువిభవంబు లేమిటికి గౌరవ మేటికి భాగ్య మేటికి

జడనివిలాస మేమిటికిఁ జిత్తవిలాసగృహము లేటికిం

గడపట నిన్నియున్ వనికిఁ గాచినవెన్నెలలట్ల వల్లభా.

74

తే. ప్రాస్తప్రాస్తన మేల్కొనిచి పుత్రరహిత, పాకజాతీని జూడఁ బాపం బటంచు
బుధులు సెప్పంగ వింటి నోపురువవర్షయిట్టిదుఃఖము భరియింప నెట్లువచ్చు.

75

ప. అదియునుంగాక యపుత్రకులకు నద్గతులులేవని వేదంబులవలన వినంబడుం గావున
మివంటిమహానుభావులకుఁ దనూభవుండు లేనాడుట యనుచితంబుగావె భక్తజన
రక్షణదత్తం దయిన విరూపాక్షునిం బ్రార్థించి పాపనచరిత్రు డగుపుత్రుం
డుద్యవిల్లునట్లుగా వరంబు గొను మనిన నవ్వరారోహమధురప్రియవాక్యంబుల
కియ్యకొని హర్షపులకితాంతరంగుం డయి యవిష్టప్రభుగవుం డిట్లనియె.

76

సీ. తరళాక్షి శ్రీవుండు దాతలసార్వభౌమండు వరభోగములు సురవరున కిచ్చె
నవనిధానములు గిన్నరనాయకుని కిచ్చె నసురారి కిచ్చె జక్రాయుధంబు
బంగారుగుబ్బలి బర్హిర్దుఖుల కిచ్చె బ్రహ్మకు నిచ్చె నిర్దాణకక్షి
దనయున కిచ్చె విద్యాగురువట్టామఁ దనుభాగ మచలేంద్రతనయ కిచ్చె

తే. జడలపై నుండనిచ్చె నక్షత్రభువిని, నమ్రహాదేవుఁ డీనిపుణ్యంబు లెవ్వ
గాన శంకరదానరేఖావిలాస, మభిరుతింపంగలేరు బ్రహ్మాదులయిన.

77

చ. శ్రీవుండు మహానుభావుండు విశిష్టజన్మప్రియుఁ డవ్యయుండు మా
భవుఁ డఖిలై కమంగళుఁ డుదారకృపామహిమాన్వితుండు కే
శవసిధిముఖ్యవంద్యుండు భుజంగవిభూషణుఁ డీశుఁ డీశ్వరుం
డవిరళభోగమోక్షముల నాశ్రితకోటికి నిచ్చు నిచ్చులన్.

78

క. కావున శంకరపదరా, జీవప్రార్థన మొనర్చి శివకారుణ్య
ప్రావీణ్యుడనై గొబ్బనఁ, బావనుఁ డగునొక్కొడుకుఁ బడనెద నబలా.

79

సీ. అని గృహాంతరసీమ నబ్జాక్షి సునిచి యయ్యనఘండు చేరి పుణ్యాశ్రమము
చందనమందారజంబీరమాకంద పనసనింబకదంబపారిజాత
నారికేళాశోకనారంగచంపక కాండిల్యవశరసాలముఖ్య
భూరుహచ్ఛాయలఁ బొలుపొంది శతపత్ర తైరవకష్టారకలితసురభి

తే. రాజితం బగువద్దాకరంబుచెంత, గాంత శశికాంతవేదికాభ్యంతరమున
సిద్ధపంకేరుహానసాసీనుఁ డగుచు, శంకరాత్మకమంత్రరాజుంబు నొడివి.

80

తే. విమలభస్మంబు నర్వాంగకముల నలఁది, భిద్రుద్రాక్షమాలికాభరణుఁ డగుచు
భావశుద్ధియు భూశుద్ధి భావపురుష, దహన మొనరించి యత్యంతధైర్యమహిమ.

81

క. గురుపదసరసీజాతము, లరుదారం గొలిచి యతఁడు ప్రాణాయామ
స్ఫురణం బొనర్చి చిన్నయ, పరమశివధ్యానమానవరవతుఁ డయ్యెన్.

82

- సీ. పంచేంద్రియంబులఁ బటుబుద్ధి బంధించి దేహభిమానసందేహ ముడిపి
శత్రువర్గంబుల సాధించి తాపత్రయంబులఁ బరిమార్చి యష్టపాశ
ములఁ గోసి భ్రాంతి నిర్మూలంబు గావించి పంచకోశంబులఁ బాఱఁ ద్రొలి
చాంచల్యనస్తవ్యసనముల నిర్జించి కారణకార్యసంగతుల నాపి
- తే. చిత్త మొండొకచోటికి చేరనీక, దర్శకారాలిపాదపద్మములఁ జేర్చి
రమ్యభావంబుఁ దాల్చి వైరాగ్యగరిమ, రాజయోగంబుఁ జల్పి సర్వంబు మఱచి.
- సీ. తలక్రిందు లై యున్నతప్పుల నాటింటి నొగి నూర్చుముఖములై గుండఁజేసి
కడఁగి మూలాధారకమలంబుచెంగట నిద్రించుపాఁదకన్నియను లేపి
పట్టుకొనితవస్తుసందర్శనానందసరణిచే రోమహర్షణ మెసంగి
ప్రాణవాయువులను బంధించి చేతస్సమేతంబుగాఁ గ్రోలి మీఁద వెలుగు
- తే. భద్రమైయుండు సాహస్ర పంకజాత, మందుఁ బరమేశునిలిపి దేహంబు వొంగి
మఱచి తృప్తిహృదయాధానరణి గలఁగ, కమ్మనీంద్రుండు నల్ప నత్యంతతపము. 84
- కా. చందాకివిషవృత్తికాదులకుఁ గీశక్రోడభల్లూకవే
దండవ్యామృత్యుగేంద్రనామముల కుద్యన్తిత్రతీవ్రతపా
ఖండహృద్ధికి మేఘధూషణసమా క్రాంతాంబుధారాళి కు
ద్దండోద్భూత హిమానిలంబులకు సంతాపించు డెంతేనియున్.
- 85
- ఉ. ఇంద్రుఁడు నేయువిఘ్నముల కెంతయుఁ గొంకక నాదనందుని
స్తంద్రకళావినోదములఁ దక్కక చొక్కు విరాళవైఖరిక
సాంద్రతపః ప్రభావ మిటు సల్పుచు నుండఁగఁ గొన్నినాళ్ల కా
చంద్రకళావతంసుండు ప్రసన్నతః జూపె దయాద్వీచిత్తుడై.
- 86
- సీ. నిర్మలస్ఫటికసన్నిభశరీరంబుతోఁ బల్లవారుణజటాభరముతోడ
ఘణిఘణామణిగతభవ్యవత్సంబుతోఁ దపనేందువహ్ని సేత్రములతోడఁ
గటిభాగయుతగంధకరటిచర్తంబుతో దమరుత్రిశూలహస్తములతోడఁ
గాలనూటంకితకంబుకంతంబుతో భసితాంగరాగవిభ్రమముతోడ
- తే. మంచుగుబ్బలిరాజుకుమారితోడ, వనజగర్భాదినిఖిలదేవతలతోడ
జలదబాంధవకోటిలేజంబుతోడ, హరుండు వృషభేంద్రు నెక్కి ప్రత్యక్షమయ్యె.
- ప. ఇట్లు సాక్షాత్కరించిన భవానీవల్లభునకు భద్రదంతివల్లభుండు సర్వాంగాలింగిత
సర్వంసహజలంఁడయి యనేక నమస్కారంబు లొనరించి తదీయ కారుణ్యకటాక్ష
వీక్షామృతధారాప్రవాహంబుల నోలలాడి దృశ్యోణంబులం దొరుగు నానంద
జలమిదువుల నొడలెల్లం దడిసి గడగడవడంకుచు మేనం బులకలువొడమ నిటలతట
ఘటితకరకమలపుట్టుండై యిట్లని న్నుతియించె.
- 88

దండకము. శ్రీమన్మహాదేవ దివ్యస్వభావా జగన్మోహినీభావ రాజీవసారంగచర్మాంబ
 రాడంబరా శంఖ రాంకన్సురచ్చారు ఖోటీరఖోటీ గ్రహాధీశ లేజస్యమాజప్రకాశా
 గిరికా రమేకా మరేకాజముఖ్యామరాత్మీయకళ్యాణ చంచత్కిరీటస్ఫుటానేక
 దేదీప్యమానాగ్రమాణిక్య సీరాజితాంఘ్రిద్వయాంబోరుహా మోహనాకార
 నిర్దోహ నిస్సంగ నిర్దోషనిర్మిద్ర నిర్దేవనిర్ఘాత సాపాజగద్గీఢ నిత్యానుకంప ప్రధా
 నా ధనేకాసుసంచార దారిద్ర్యరోగాదిదుర్గాటపీ ఘోర లీలాకుతారా వియద్వాహి
 నీలాల కల్లోల జటాస్పదా భంగశృంగారసంగోత్త మాంగామదేభాసురాభ్యుత్త
 భంగా పిరణ్యాద్రిచాపా మృడానీప కందర్పగర్వాపహారా భుజుగేంద్రహారా
 వయోరాశితుణ్ణీర సీవాదిదేవుండవై సర్వమిథ్యాప్రపంచంబు గల్పింపఁ మన్నింప
 మాయింపఁగాఁ గర్తవై భోక్తవై సచ్చిదానందకందంబవై బ్రహ్మవైకుంఠ భర్తాది
 నామంబులం బ్రాహ్మేంద్రించుమే సత్యమై నిత్యమైయున్న నిన్నాత్మభావింపఁగా
 లేక లోకంబు నిస్సారసంసారపాశంబులు జిక్కుచుం బంచభూతాత్మకంలైన
 దేహంబువై మోహవిభ్రాంతిరెట్టింపఁ బంచేంద్రియాసక్తులై మత్తులై శత్రు
 వర్గంబు లొండొంటిబాధింపఁగా బాల్యకౌమారవాధకృరూపంబులం బ్రాయ
 మెల్లఁ వృథాప్రాయముజేసి యాకాసురక్షిత్ మహాఘోరకర్మంబు లిచ్చా
 విహారంబులం జేయఁగా డాయుదుర్, రోయ కేప్రాప్తు భామాకుచాలింగనాలీ
 లులై కొంతకాలంబు సంసారతాపత్రయాభీలదావాన్ని సంతప్తులై తృప్తులం
 గాక నానావిధోపాయకాపట్టసంయుక్తులై కోరికల్ మీఱఁగాఁ గోరుచుం
 బుత్రపుత్రితశత్రాదినంఘంబులై సంపదల్ జూచి కాయంబు లుపొంగఁగాఁ
 గొన్నిసంవత్సరంబుల్ జనంగా జరాభ్రాంతసంక్రాంతులై గంతులు స్నాని చింతించు
 చున్ స్తేష్ణవాతాదిరోగంబు లొక్కువ్వుడిం దొమ్మిఁగా జుట్టుముట్టఁ భయాపన్ను
 లై దగ్ధుచున్ మ్రొగ్గుచున్ సిగ్గొకింతనైనను లేక దుఃఖంబులగుంచి ప్రాణాప
 సానంబునన్ దండిదూతల్ మహారోషజాజ్వల్యమానాత్ములం జూచి శిక్షిం
 పఁగా రారవానేక దుష్కూటతాపంబులం బొందుచుం గుందుచుం గర్తవేషంబు
 నన్ మర్త్యలోకంబునం బుట్టుచు సిట్టుచున్ సౌఖ్యలేశంబుసుగాక కిట్టున్న
 సీమాయదాటన్ వశంబే భవత్వాద పంకేరుహధ్యానసంపత్తి సామాన్యమే భస్మ
 రుద్రాక్షదామాది చిహ్నంబులన్ వేదవేదాంతమాన్యోజ్ఞస్వలంలైన చంచాక్షరీ
 మంత్రరాజంబునం బాపనిర్మత్తులై ముక్తులైయున్న భక్తుల్ విరక్తుల్ భవన్నామ
 సంకీర్తనాసక్తియుక్తుల్ గదా వారు సీమాఱుగారా ప్రతానక్తి సద్ధర్మముల్
 పుణ్యకర్మంబులన్ యజ్ఞముల్ యోగముల్ దానముల్ ధ్యానముల్ మానముల్
 మంత్రముల్ యంత్రముల్ తంత్రముల్ పూజలు స్నీమముల్ సర్వముంగూడ

సీసేవకుక్ సాటిరాదంచు సర్వజ్ఞు లెంచంగ నాలించి వించుక్ సదాచంచలస్వాం
తులై యన్యదైవంబులంగోరి ప్రార్థించినక్ భుక్తిముక్తు ల్పొందింపఁగానేర్తురే
సీవలక్ లోకమెల్లక్ భవద్వివృతేజోమయంబంచు నూహింతు నెల్లప్పుడుం బూర్వ
పుణ్యప్రభావంబునం గన్నులారక్ మిముంజూడఁ గంటిం దగక్ మోక్షసామ్రా
జ్య మేఁ గొల్లె గొంటి ధన్యుండవైతిం గృతాన్తుండవైతిక్ మదియంబులై యున్న
నేరంబు లూహింపఁగానేల నన్నుం గృపాదృష్టులంజూచి రక్షింపురక్షింపవే సర్వ
లోకప్రశస్తా మహాశూలహస్తా నిశానాథమస్తా నమస్తే నమస్తే నమః. 89

క. అని వినియసంభ్రమంబులు, పెనఁగొని వినులించి పూర్ణచిత్తాఖ్యుఁడు చి
ద్వసనిధిదివ్యాకారముఁ, గని మఱి యిట్లనియెఁ గౌతుకం బలరారన్. 90

ప. దేవా నీవు పరంజ్యోతిస్వరూపుండవు ప్రకృతి కవ్వల వెలింగడి పురాణపురుషం
డవు విశ్వమయుండవు విశ్వవ్యాపకుండవు విశ్వాకారుండవు విశ్వాధికుండవు
మూలకారణుండవు సచ్చిదానంద బ్రహ్మంబ విట్టి నీవు జగన్నాథుండవైన మహా
దేవుండవు భవదీయ మహామాయామోహితంబైన పంచభూతమయ ప్రపంచంబునం
జరాచరాది సమస్తభూతంబులును బ్రజావతులును రుద్రులును మహేంద్రాది
దివిజులును భాస్కరప్రభృతి గ్రహంబులును గరుడగంధర్వసిద్ధ విద్యాధరాదిదివ్య
యోనులును యక్షరాక్షసగణంబులును కేషవాసుకితక్షకాది మహానాగంబులును
నైరావతసార్వభౌమాది దిశ్చాతంగంబులు నువై ప్రృథ్వీవోముఖ్యుతురంగంబులును
బారిజాతాది ధరణీరుహంబులును నారద వసిష్ఠ విశ్వామిత్రాది మహర్షులును రంభాది
దివ్యసూందరులును బృథివాభవస్తేజోవాయురాకాశంబులు సమస్తకులవర్షతంబులు
సప్తసముద్రంబులును సప్తద్వీపంబులును గంగాదిపుణ్యనదులును మహారణ్యంబు
లును జతుర్దేవదంబులును వేదాంగంబులును బురాణంబులును సకలధర్మంబులును
మాసాయనర్తు సంవత్సరంబులు సహారాత్రంబులును మొదలుగాఁగల సర్వ
జగంబులంతయు “శివాత్పరతరం నాస్తి” యని తోచుచున్నయది యిట్టి బ్రహ్మాండ
కోట్లు సీయుదరంబునం గలవు విశ్వరక్షకుండవు చంద్రబింబం బొక్కటియు
ననేకజలప్రపూర్ణఘటంబులం బ్రతిఫలించుచందంబున సర్వరూపంబులును సీవయై
కాష్ఠగతాగ్నిప్రకారంబున నంతర్యామివై తెలియంబడకుండ మణిగ్రథిత నూ
త్రంబు వైవడి సీలో భువనంబులును భువనంబుల నీవు నొక్కరుండవై ప్రకాశింతు
విట్టి సీమహిమ హరి బ్రహ్మాదులుం చెలియలేరు మిమ్ముఁ గొనియాడ నేనెంతవాడ
గొంద అధ్యాత్మ వేదులు పంచభూతాత్మకదేహంబుల మోహంబు దిగనాడి జ్ఞానేం
ద్రియపంచకంబును దద్విషయపంచకంబును గల్గేంద్రియపంచకంబును నంతరికరణ
చతుష్టయంబు నవ్వలితత్త్వంబునం చెలిసి సోహంభావకులై పివీలికాదిబ్రహ్మ

వ్యంతంబు బరబ్రహ్మరూపంబుగా భావించురు కొందఱు సగుణస్వభావం డని చంద్రకిరీటంబును డమరు త్రిశూల భుజంగ హర కేయూరప్రముఖ చిహ్నంబుల నిర్మలస్ఫటికవర్ణంబుగల దేవుండవని నీయందు భక్తిభజనధ్యానంబులును గలిగి వర్తింతురు కొందఱు కనకమణికుండల గ్రైవేయకిరీట శంఖచక్రకౌస్తుభాది లక్షణంబుల నీలమేఘాభిరాముండవని కొనియాడుదురు కొందఱు మంత్రరహస్యంబవని పంచాక్షరీమహామంత్రరాజంబున నిన్ను జపియింతురు కొందఱు హఠయోగ రాజయోగంబుల నాదబిందుకళాతీతుండవని యమనియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యానధారణ సమాధినిష్ఠాగరిష్ఠులై యోగం బభ్యసింపుదురు సర్వనదీ ప్రవాహంబు లెన్నివంకలం బోయినం దుది సముద్రంబునం జేరుచందంబున నెన్ని మార్గంబులం దవలి వనియించినం దుది నందఱకుం పొందఁదగిన మహాపురుషుండవు నిర్వికారుండవు నిరంజనుండవు నిర్వికల్పుండ వనాథనాథుండ వకారణసుకృతి వార్తత్రాణుండ వనంతప్రహ్లాండనాయకుండ వని యిట్లనేకభంగులం బ్రస్తుతించం బ్రసాదభావంబున మందస్మిత సుందరపదనారవిందుండై యిందుశేఖరుం డిట్లనియె.

కా. ఓవిప్రోత్తమ నీతపంబునకుఁ బూర్ణోత్సాహి నై నీ ప్రవ
ప్రావీణ్యంబున కిచ్చమెచ్చితిని శుంభతౌప్రిధిచుం గోరుమా
నీవాంధ ల్యమూర్తు నేనన భవానీనాథ పుత్రాగ్నినై
భావస్ఫూర్తి దమ బీనర్పితి దయాపాథోధిసర్వేశ్వరా.

92

మృతకోకిల. ఓకృపాంబుధి విన్నవించెద నొక్కపుత్రుని సద్గుణా
నీకయుత్తుని నీదుభృత్తుని నీచభోగవిరత్తుని
న్నాకు నిచ్చితివేని దాన మనకపయోజము రుజిలు
లోకనాయక భక్తసన్ననిలోకవాగ్ధిసుధాకరా.

93

సీ. ఆన విని శంకరుం డాపూర్ణచిత్తుని గని యానతిచ్చె సంకల్పసిద్ధి
గా వరం బిచ్చెదఁ గల్యాణగాత్రుని సద్గుణస్తోమని శాంతనిధిని
బరహితకార్యబంధురనిశ్వలస్వాంతు సగణితశక్తి నేమైనగాని
తలఁచిన వచ్చి ముందఱనిల్చుమహిమంబుగలవాని గారుణ్యకలితమూర్తి

లే. మత్సదాంబుజభక్తి నెప్పునములోన, మానకుండెడువాని నిర్మలచరిత్రుఁ
డైననత్పుత్రు నిచ్చితి నరుగు మనుచు, బ్రహ్మనాథుండు వేంచేసె రజతగిరికి. 94

ఉ. అంతటఁ బూర్ణచిత్తుండు గృహంతరసీమకు నేగుచెంచి యా
ద్యంతముఁ జెప్పె శంభుండు దయామతి నిచ్చినవాక్యపథతుల్
కాంతకు నవ్వధూమణియుం గౌతుక మాపహిలక్ పసింపఁగాఁ
గంతుమదాపహరి వరగౌరవలీలలఁ గొన్ని నాళ్లకుక.

95

- క. నెలనునలె భద్రదంతికి, వెలసె జిట్టుములు మోము వెలవెలబాజెన్
నలుపెక్కె జన్నముక్కులు, నలనట బడలికలు దోచె నజ్ఞాననకున్. 96
- తే. భసితరాగాంక శుభ్రవిభ్రమముతోడ, మహితకంధరవిషకాళిమంబుతోడ
సాటియనవచ్చు జేలిమోము జన్న మొనలు, జతరగతపుత్రుడీశ్వరసముండుగాడె.
- సీ. నకలధర్మాధర్మ సరణిసంయమిజనంబులఁ గూడి వినఁగోరుఁ బుష్పగంధి
శంకరుడివ్యభుక్త మధి రప్పించి యేణాక్షి దానివై నెక్కె దివురు
నరకవాసుల నెల్ల హరలోకవాసులఁ జేయఁగాఁ దలఁచు రాజీవవదన
భూరితపశ్చక్తిఁ బుష్పబాణారిని జేరియుండంగ వాంఛించునబల
- తే. కుటీలో నున్నపుత్రునిగుణములెల్లఁ దోచుచుండునజనని కస్తాకలీల
నిలులు నిజగర్భ మానాట నిండుచుండఁ, జిరతరానందమొందె నప్పరమసాధ్యి. 98
- క. మునికన్నెలలోఁ గూడుక, వనజాక్షి వసించు నిజనివాసమునందుకే
మనమునఁ గోరినకోరికె, లఱచిన మీడేర్పు నాథుఁ డతిమోదమునన్. 99
- క. తోడ్పడినెలలుం జెల్లిన, నమ్మగువకు బిడ్డపట్టు లలితయమయ్యెక్క
దొడ్డింగూడిరి మగువలు, నెమ్మనముల సంతసంబు నిండాంగన్. 100
- సీ. శుభముచూర్తంబున నుద్ధిరయోగాది భార్గవగీష్వతి పద్మబాంధ
వాదిగ్రహంబు లేకాదశస్థానకేంద్ర యంతసంయుక్తులై తనరుచుండ
సుతుఁ డుద్భవిల్లిన సూరికాగృహవాసు లైనవామాక్షులు హర్షమంది
రవ్వార్త పూర్ణవిత్తాఖ్యుండు విని మహాసంతోషభరితుడై స్నానదాన
- తే. విధులు గావించె నప్పు డవిప్రసూతి, బొడ్డు గోసిరి సంసారభూరిమోహ
పాశము హరించుగతిఁ బావపాక మెడపు, రీతి బిడ్డని జలకమార్చిరి కడంగి. 101
- ఉ. పెన్నిధి గన్నదీనజనబృందముకైవడి నాత్మతత్త్వసం
పన్నుని గన్నసజ్జనునిభాతి విభాకరదర్శనంబునం
జెన్ను పఠించుచక్రగతి జెల్వనశం కరతుల్యుఁ డైనయా
చిన్నికుమారుఁ జూచి విలసిల్లె మహీసురకోటి యత్తజన్. 102
- క. సురవరులు కుసుమవర్షము, గురిసిరి దివిమొరసెఁ బటహాఘోషంబులు బం
ధరముగ మందసమీరో, త్కరములు వీచె న్ననోజ్ఞకరముగ దిశలన్. 103
- వ. ఆయ్యవనరంబున. 104
- ఉ. బాలుని బాన్సువై నిడిన వాడునుఁ గన్నులు మూసియుండె న
వ్యేక్త మహేశ్వరున్ హృదయపీడి గనుంగొనునట్లు గొన్ని నా
ల్లీలనమానలోకమున నీశ్వరుఁ జూడఁ దలంచుమాడ్కి న
- బాలుఁడు శేత్రము లైఱచుభావము రంజిలఁ జూచువారికిన్. 105

వ. తదనంతరంబున నాభూసురవరుండు పుణ్యాహవాచనజాతకర్తంబులు నిర్వర్తించి
మంగళతూర్ధ్వరవంబులు నెలంగఁగఁగూరఁజేఖరునకు సానందుం డనునామకరణంబు
జేసి నమ్మహోత్సవంబున మహీసురులకుం గనకరత్నాంబరభరణదానంబుల నిష్ప
మృష్టాన్నంబులఁ దృప్తిం బొందించె నబ్బలకుండు శుక్లవక్షసుధాకరుంబోలె
దినదినప్రవర్ధమానుండై యుండె నంత. 106

క. లోక మనిత్యం బని యా, లోకన మొనరింపలేదు లోకులు ననున
ట్టాకొమరుండు తనలోఁ దా, నే కడువడి నవ్వఁదొఁడఁగె నింతులు చెలఁగన్. 107

ఆ. ఆతులమోహపాశవితలు విదళించు, గతి యనంగ మెల్లఁ గాలు సేతు
లెత్తియె త్తియాడు నత్తలిదండ్రుల, భావపకజములు పల్లవింప. 108

క. ప్రార్థకలిత దుఃఖా, స్మర పునర్భవపరాజ్ఞులుం డైనగతిఁ
సారకు నత్తము గూడి తు, మారుండు పొరలాడఁ జొచ్చె మనసారంగన్. 109

తే. ఆములకై వల్మరాజ్యసింహాసనంబు, నందుఁ గూర్చుండురీతి సానందుఁ డగుచు
డింభకుండు నేర్చుఁ గూర్చుండఁ గుంభినిను, పర్వదంపతులకు నేత్రపర్వముగను. 110

క. ఘనచిద్విద్యారస మా, ఘనున కిడిరీతి నలరఁగా నన్నప్రా
శన మొనరించెం బొంగుచు, జనుకుండు సానందునకును మోక్షానమునన్. 111

క. మదనారితత్త్వ మనుమణి, వెదకినచందంబు దోఁప విప్రలాఢలిప్తైః
గొదుకుచుఁ దప్పదుగులు పెట్ట దొరకొనియె మహిఁ గడు దృఢస్థితు లెనఁగన్. 112

తే. జలకమారించి ఫాలదేశంబునందు, భవభీభస్మంబు నెట్టి రుద్రాక్షదామ
మఱుతఁ గీంచి కై సేసి యనుచినంబుఁ, బ్రేమమీఱంగ బాలుని బెంచుచుండె. 113

తరల. నడవనేర్చెను బరువులెత్తను నాఁడునాఁటికి నేర్చెఁ దా
నొడువనేర్చె మరందసారవినోదవైఖరి మీఱ ని
ల్కడ దలిర్పఁగ నవ్వనేర్చె విలాసలీలలఁ జూడఁగాఁ
దొడరనేర్చె ముసీంద్రమాసులతోడఁ గూడుక వేడుకన్. 114

వ. ఇత్రైఱింగున వృద్ధినిండు సానందునిగుణంబు లిందుజేఖరుభక్తిచిహ్నంబులై చెన్నొంద
జనుకుండు బాలునకుఁ బంచమాబ్దంబున నక్షరాభ్యాసచోలాపనయనాది కృత్యంబు
లానరింప నతండు సర్వజ్ఞానుగ్రహసంభవుండు గావునఁ గుశాగ్రబుద్ధిమంతుండై
విద్యాభ్యాసంబు సేయునవసరంబున. 115

సీ. గురుండు వేదముఁ జెప్ప దొరకొన నొకసారి నని కూడి పాఠంబు వేగఁజెప్ప
మట్టాస్త్రములుఁ జెప్పసాగినఁ బూర్వోత్తరస్థితు లెఱిగి సారంబుఁ దెలుపు
గావ్యలక్షణము నొక్కటఁజెప్పఁ జన దర్కసమితిచేఁ దా ప్రసంగంబుచేయు
బహుపురాణంబు లుపన్యాసగతిఁ జెప్ప నిఖిలార్థ మరసి వర్ణించుచుండు

తే. సకలవేదాంతవేత్త కాస్త్రంబునిట్లు, లభ్యునించి ప్రవీణుడై యందులొన
జిన్నయానందశివభక్తి సిద్ధ మునుచు, శంభుసేవాలసత్కళారంభుఁ డయ్యె. 116

సీ. శివభక్తజనములఁ జేరి సంభాషించుఁ గాని యన్యలతోడఁ గలయఁబోఁడు
శివపురాణంబులు చెవియొగ్గి నినుఁగాని యన్యకథాలాప మాని వినఁడు
శివమాత్ర రాజంబు శేముషి నిడుఁగాని యన్యమంత్రములపై నాసవడఁడు
శివపదాబ్జముల సీతీంపఁ గోరునుగాని యన్యదర్శనముల కతఁ డు చనఁడు

తే. అతనివై రాగ్య మతనిక ల్యాణగుణము, లతనిశివభక్తిమాహాత్మ్య మతనితపము
సతనియోగము సరిపూన్య సతఁడె కాని, యితరులన నెంతవారు ముసీంద్రులార. 117

ఉ. కోరఁడు తుచ్ఛభోగములు క్రూరజనంబులచెంత కెన్నఁడుం
జేరఁడు తల్లిదండ్రులును జెప్పినకార్య * మొకింతయైనఁ దా
మీఱఁడు లేశమాత్రమును మిక్కిలి యక్రమ గల్గియుండినం
జీరఁడు సమస్తామనసు విశిష్టగుణంబు నుతింప శక్యమే. 118

మ. కఠకంఠాకితగద్యపద్యములు వక్కాణించు నిత్యంబు శం
కరసంబంధకథానులాపముల నాకర్ణించుఁ దా రాజయో
గరమాలీలమించుభక్తి మెఱయకొ గౌరీతు నర్పించుఁ ద
త్పరతత్త్వంబుగ్రహించు లోకమ పరబ్రహ్మంబుగాఁ జూచుచున్. 119

మ. ఇవిధంబున సానందమానిబృందారకేంద్రుండు రెండవచంద్రశేఖరుండునుబోలె
పోడశవర్ష వయోవిలాసమాను డయి పోడశకళాపరిపూర్ణసుధాకరుచందంబున
దండకమండలు కామాయకాశీపరిధానయుక్తుడై భర్గలాంఛనవిభూతిరుద్రాక్షమా
లికాలంకృత దివ్యసుందరవిగ్రహుండును నై సనాతనయోగీశ్వరు తెఱంగున విహ
రించుచుండు. 120

సీ. అంధకారస్ఫారదింధనచిటచిటధూమధామస్తోమభీనువలయ
మాజాహుతిజ్వలతప్రాజ్యహోమోద్ధూతకీలికీలాస్ఫులింగాలవాల
మాగమక్రమనిసాదాభోగసత్తపస్సాధ్యాయకలకలాశ్చర్యమంజ
మంచితాలంకారచంచదధ్వరధరాస్ఫారయూపస్తంభవారితీర
తే. మద్రిహుట స్రవధునీధ ద్రతీర, కుటజవటకుటకుటలవిస్ఫుటపరిచ్ఛ
దప్రసూనమరందసాంద్రచరభృంగ, ఘుఞ్చరసుగీతకలిత మా వనమునందు. 121

క. పావనగతి సానందుండు, భావభవాపితపదాబ్జభక్తివిశేష
శ్రీవెలయంగఁ దపోని, హైవిశ్రుత దివ్యశీలసంపన్నుండై. 122

మ. తపనాత్మ్యగ్రమయాఖదాపదహనోద్దండస్ఫులింగచ్ఛటా
విఫులస్ఫుర్తి మృగేంద్ర భల్లకముఖావిరూతనాదార్ఘటీ
వివరితోత్పతదండజస్ఫుటగరుద్విస్తారశబ్దంబులం
జవలత్వంబు వహింపఁ డీశ్వరపదాజ్ఞాన్యససమ్మానియై. 123

క. తపమొనరించుచు విద్యా, నిపుణశ్రీ గాంచి హృదయనివసదుమావ
త్యవవారితసంశయిండ్లై, యపరిమితానందుఁ డగుచు నలరుచునుండెన్. 124

సీ. జవహీనవృద్ధకేసరికి మత్తేభంబు తనకరం బిచ్చు కైదండగారగ
బాముపిల్లల కెండ వైసోఁక నియ్యక నెమిలి పించుమున నీడవట్టు
సమదోగ్రశార్దూలశాబకంబులఁ గూడి హరిణజాలము లాటలాడుచుండు
హద్దుగ వృకసమూహములు గొట్టెలఁ జేరి యలరు పచ్చికమేఘ లందియిచ్చు
తే. సతతసానందకృతతపస్సత్త్వగరిమ, జాతవైరములే కెల్లజంతుకోటి
కవిని వివారింప నభిరామగతిఁ జెలంగు, చుండునయ్యాశ్రమంబున కొక్కనాఁడు.

ఉ. సన్ననిచంద్రు లొక్కెడఁ బ్రసంగవశంబున దివ్యబోధసం
పన్న హనీయగాథలు శుభీశీతలీల నాలకించుచుం
దన్నయకేళి నున్నఁ బ్రమదంబున నచ్చటి కేగుచెంచెఁ జం
చన్నహిమాన్వితం డభవనన్నిఘఁ డామునిచంద్రుఁ డయ్యెడన్. 126

సీ. భీతిత్రిపుండ్రాంకఫాలభాగమువాని మహితరుద్రాక్షదామములవాని
నలలితబద్ధకాషాయచేలమువానిఁ గరతలస్ఫటికాక్షసరమువాని
నరిదండకుండికాంచితచిహ్నములవానిఁ బటుజటాపటలవిభ్రమమువానిఁ
బంచాక్షరీధ్యానపరవశత్వమువానిఁ గమనీయమధరవాక్యములవాని
తే. మానిచంద్రులు సానందమానిఁ గాంచి, యమృతహేతుఁడు సాక్షాత్తహేతుఁ డనుచు
మమత నెదురేసి యభివందనములచేసి, యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులెల్ల నాచరించి. 127

క. సానందమానిభద్రా, సీనుం గావింప నతఁడు శివయోగుల న
న్మానించి పలికె నిట్లని, మానస మానందభాసమానముగాఁగన్. 128

క. మునిచంద్రులార యేకభ, వినియెదరో మోద మెనఁగ వివరింపుఁడు మా
కనవుడు వారలలోపల, ననఘుఁడు ధర్మప్రసంగుఁ డనుముని పల్కెన్. 129

తే. పుణ్యమొనరించువారలు వొందుగతులు, బాపమొనరించువారలు పడెడువెత్తులు
దెలియఁజెప్పెద వీరికిఁ దేటపడఁగఁ, వేడుకగు నేని నీవును వివరగదయ్య. 130

క. ఆనఘుఁడు సానందుం డ, య్యనఘాత్మని దిక్కునూచి హర్షోజ్జ్వలుండై
వివలతుఁ జెప్పవే యన, మునిచంద్రుఁడు తెల్పఁబోడగ మోదం బొంగన్. 131

వ. విను మిమ్మర్త్యలోకంబునఁ బుణ్యపురుషులు దానధర్మపరోపకారాదిసుకృతంబుల నేకంబులు నేసి చిరాయుష్షంతలులు సకలభోగంబులం బరితృప్తింబొంది ప్రాణావసానకాలంబునఁ బుత్రమిత్రభ్రాతృబంధువర్గంబులు పరివేష్టించియుండ నందఱు తోడొ బ్రతిభాషించుచు నాయానంబునఁ గర్తృశరీరంబులు విడిచి సుకుమారదివ్య శరీరంబులు దాల్చి శమనకింకరులు శాంతమూర్తులయి తోడ్కొనిపోవ రాజీవహిత తనూజపుట భేదనంబున కరుగుదు రమ్మహనీయమార్గంబున.

132

సీ. మహనీయతపసీయమయమందిరంబులు భాసురస్ఫటికసోపానతతులు దీపితచంద్రకాంతోపలవేదులు మంజులస్ఫుటహేమమండపములు గురుతరవైదూర్యకుట్టిమస్థలములుఁ దులలేనిముత్యాలతోరణములు పథికహర్షోజ్జ్వలపానీయశాలలు తతచిత్రవస్త్రవితానములును

తే. శాతకుంభస్ఫురత్కుంభసంభ్రమముల, మహితసౌధాంతరంబులమహిమ చెలఁగి సకలశృంగారకలితప్రశస్త మగుచు, సరసమైయివ్వఁ బుణ్యాత్మ లరుగు తెరువు. 133

మ. జవనాశ్వంబులు భద్రనాగములు భాస్వత్స్వందనవ్రాతముల్ నవలాపణ్యవిలాసకామినులు నానానూనగంధాన్వితో త్వనమందానిలముల్పృథ్వుక్తుముదాభస్సారకాసారముల్ సవిశేషహంచితనిర్మలాదకములున్ సంపూర్ణమై చెల్వగున్.

134

వ. మఱియుఁ జందనమందార మాకందవనన పశుశరసాలసాలనారికేళఖర్జూరజంబీర ప్రముఖమహిమహచ్ఛాయావితానశీతలభూరుహంబులును గుండ కురంటక కరవీర పారి జాతకాంచనసుగంధబుద్ధురపుష్పారామప్రదేశంబులును గాంచనకమల కష్టార కుముద పరిమళమిళితకమలాకరంబులును గలహంస మయూరశుక వికళారికాచంచరీకమనోహరనినద కోలాహలంబులును సద్యోఘృతదధిక్షీరమకరందఫలరసనదీప్రవాహంబులును సంకుమదకుంకుమకర్పూరపాటీరకస్తూరికాచినుగంధద్రవ్యంబులు పంకంబులు నేసి పన్నీటం బొంకించిన కనకరజతపాత్రంబులును గంధర్వమానసీజనతానమానంబులును బారిజాతప్రసూనవర్షంబులును ధవళచ్ఛత్ర చామర కేతన శిఖికానమూహంబులును గుణుమకీనలయలలిత భవనంబులును జిగురాకుపాన్పులును సిద్ధరసదీర్ఘ కలు న్నైడ నెడఁ జెంగల్వదొనలును గలిగి శోభిల్లు నమూర్తంబున నభరమపుణ్యులఁ గరుణాకలితహృదయులై శమనకింకరులు మణిగణస్థిత కాంచనసమంచిత కోటిసూర్య ప్రకాశ దేదీప్యమాన దివ్యవిమానంబులపై నెక్కించి వేణువీణాస్వనంబులును మంగళతూర్యఘోషంబులునుం జెలంగ దండధరురాజధానికిం గొనిపోవునవసరంబున.

135

క. కొందఱ గంధర్వంబులఁ, కొందఱ భద్రేభతతులఁ గొందఱ శివికా
బృందంబుల రథములమై, కొందఱ నీడి వైభవములఁ గొనిపోవంగన్. 136

సీ. అమరకాంతలచేలి కాలవట్టము లిచ్చి చనువుమీఁగఁ బట్టు మనెడివారు
గిన్నరాంగనల కెంగేల వింజామర లప్పుడప్పుడు వీవు మనెడివారు
గంధర్వచుదతుల గానవిద్యాప్రాధి నలరుపాటలఁ బాడు మనెడివారు
రంభాదినతుల సురంభజృంభణగతు లెనయ నాట్యమునల్లు మనెడివారు
తే. ధర్మరాజాభటులు దలఁగక నీరీతిఁ, బయలుసేయఁ దాముఁ బెనఁగొనంగఁ
బరమపుణ్య లేగువధమున విలసిల్లి, విశ్రమించి యరుగువేళలందు. 137

ఉ. గందముఁ బూయఁ డంగముల గప్రపునామము దిద్దు కొండు కొ
రందగు పూలదండలు శిరంబునఁ దాల్చుఁడు రత్నదర్పణం
బిందునిజాన్యలక్షణము తేర్పడఁ జూడుఁడు దివ్యవస్త్రముల్
పొందుగఁ గట్టుకొం డనుచుఁ బుణ్యుల కిత్తు రనేకవస్త్రపుల్. 138

సీ. రత్నకంబట్లమారత్తుకు త్రినిష్ఠుదిండ్లు సేయంతిపూజెండ్లు గంద
వడులు దూపములు పుష్పాదులు తక్కులు గుల్కు నిలుపుటద్దములను నెమిలిపించి
సురటిలు కర్పూరచూర్ణ తాంబూలంబు లగరుగందము తావిబుగులు జాబీ
వస్త్రిరుచెంబులు పట్టెమంచంబులు పలుపులు దంతపుఁబావుకోట్ల

తే. తమవడిగలు తాళవృంతమ్ము లానఁగి, చారుశరమైనభోగముల్ సారెసారె
కింపుదనకొత్త మీరు భోగింపుఁ డనుచుఁ బుణ్యపురుషుల నెచ్చరింపుదురు భటులు.

మ. ఆకలంకస్ఫుటహాటకాంగదము లుద్యత్సార్థరత్నాంగుళి
యకము ల్వజ్రకిరీటము ల్పతకము ల్హారావళి లే ఖి
నికరంబు ల్పణికంకణవ్రజము మాణిక్యస్ఫురత్కుండల
ప్రకరంబు ల్తపనీయభూషణతతు ల్పల్కాణు నందిచ్చుచున్. 140

మ. ఇవె వస్త్రంబులు భూషణంబు లివి మీ కింతైన కస్తూరికా
ద్రవకర్పూరసమేతగంధ మిదె నెత్తావు ల్గుబాళించు నూ
నవితానం బిదె మెచ్చుపాన్పు లివె నానాభక్త్యపానీయభో
జ్యవిశేషంబు లివె ఫలంబు లివె యం చందంద నందియ్యగన్. 141

ఉ. గారెలు మూరె లిడ్డెనలు గమ్మనిదోనెలు జక్కిలంబులం
జారులు గూరలు స్ఫలరసంబులు దేనెలుఁ బానకంబులుఁ
సారెలుఁ బాయసాన్నములుఁ జక్కెర లుక్కెఱ లప్పుడంబులుఁ
వేరుల సారెముల్ చెఱువవిళ్ళలుఁ జల్లనిసీరుమజ్జిగల్. 142

- సీ. కలవంటకంబులుఁ గజ్జాయములు మనోహరములుఁ దియ్యనియానవాలు
మిగఁడ పెరుంగు మామిడిపండ్లరఁటిపండ్లు కండచక్కెరలుఁ డెంకాయపాలు
బననపండ్లును ద్రాక్షపండ్లులు ఖర్జూరపలములు గజనిమ్మపండ్లు దోస
పండ్లు గమ్మనిచాఱపప్పులు గసగసా వ్రీడిపప్పులు దియ్యచెఱుగురసము
తే. భక్త్యభోజ్యలేహ్యపానీయముల నిట్లు, దృష్టిఁ బొందఁజేసి దివ్యవిభవ
మలరఁ గొంచుఁబోయి యక్కజాపురి బహి, ర్ద్రావరదేశమందు వారి డించి. 143
- ఉ. అంతకు దూత లేగి కొలువై నిలసిల్లెడు ధర్మరాజు న
ల్లంతటఁ గాంచి మ్రొక్కి భయమందుచుఁ జేతులు మోడ్చి దేవ మీ
రెంతయు మమ్ముఁ బంచిన మహీస్థలి కే మరుదెంచి పుణ్యధీ
మంతులఁ దోడితెచ్చితిమి మానితనంపద లుల్లసిల్లఁగన్. 144
- తే. వారలందఱు మనపురద్వారసీమ, నున్నవారని తెల్పుఁ బ్రసన్నుఁ డగుచు
గరుడగంధర్వకిన్నరగణము గొల్పు, వారి కెదురేగి కాంచి వైవస్వతుండు. 145
- క. వినయమున నిటులు ధర్మండు, గని కుతుకస్వాంతుఁ డగుచుఁ గ్రన్నన తనదా
పునఁ గొల్పు చిత్రగుప్తుం, డనుకరణము దిక్కుఁజూచి యంతకుఁ డనియెన్. 146
- మ. కరుణాదృష్టిని వీరిధర్మములు పక్కాఁజించు వాఁక్షాధురీ
స్ఫురతిత్తంబున మేదినికలమువై శోభిల్ల నేమేమి చే
సిరి మాకుకొ విపరింపు మన్న జములోఁ జెప్పం దొడంగెక మహా
గిరిరాష్ట్రాటధునీతరంగములమాడ్కిం జిత్రగుప్తుం డొగిన్. 147
- కా. ప్రాతసాన్నిసము సేయువారుఁ గవులకొ భావించువార గ్రసం
జాత వ్రాతవిధేయు లన్యరమణీసంఘంబు తోఁబుట్టుగాఁ
బ్రీతిం గన్తోనువారు దీనజనతాపీడాపహారు ల్కృపా
స్థితస్వాంతులు సత్యసంఘులు సదాశీలవ్రతాపేక్షకుల్. 148
- కా. కన్యాదానముసేయువారు హితసంకల్పంబు లీడేర్చువా
రన్యాయంబులు లేనివారు గురుపూజారంభకుల్ దేవతా
మాన్యుల్ దుర్జనసంగపర్జుతులు కామక్రొధదూరుల్ మహా
ధన్యాత్ముల్ సవికేషవర్తనులు తీర్థక్షేత్ర సేవాపరుల్. 149
- చ. క్రతువులు సేసె నీఘనుఁ డఖండమలికొ శివతీర్థయాత్రస
ద్యోతము లొనర్చె నాతఁడు వివాహపరంపరకార్యభారసం
గతుఁ డితఁ డిప్తమిత్రులకుఁ గల్గిన సౌములు వంచి యిచ్చినాఁ
డితఁడు మహీసుపర్వుల కహీనపదార్థము లిచ్చె నాతఁడున్. 150

- చ. శివునకుఁ బూలతోటఁ గడుఁ జీత్రముగా నొనరించు నీఘనం
దవసరమైన సజ్జనుల కప్పు లాసంగె నితండు తైవపుం
గవులకు ముఖ్యునద్దములు గట్టి సమర్పణసేసె నీతఁడుకా
గవిజనసార్వభౌములకుఁ గానుక లిచ్చె నతండు వేడుకన్. 151
- సీ. ఆపకార మొనరింప కథమాధమునకైన నువకృపించెడయు నీయుత్తమండు
గ్రీష్మకాలంబుల గిరిజేశునకు వసుధారఁ గల్పించె నీధన్యమూర్తి
వైశాఖవేళను వసుధామరుల కిచ్చె దాశవృంశంబు లీధర్మ కాలి
కఱివుకాలంబుల మఱువుసొచ్చినవారి కూడుఁ గోక లాసంగినాఁ డితండు
తే. చెడిన బాంధవజనుల రక్షించె నతఁడు, దీనమానవు లాపద దీర్చె నితఁడు
తారతమ్యంబు లెఱిగినదాత యితఁడు, శూరుఁ డాతఁడు సంగరక్షణీయండు. 152
- క. గోదాన మిచ్చె నాతఁడు, భూదాన మొనర్చె నతఁడు బుధతోటికి కా
టీదాన మొనఁగె నాతఁడు, వేదం బీబుధుఁడు శిష్యునితనికి జెప్పెన్. 153
- క. గౌరీశునియమున దీ, పారాధన సేసె నతఁడు భవునకు నత్పా
కార మితఁడు నిర్మించె ను, దారుం డనిపించినొనియె ధరలో నితఁడున్. 154
- ఉ. శ్రీగిరి కేగువారికి విశిష్టధనంబు లాసంగె నీతఁ డ
భ్యాగతపూజసేసినమహాత్ముఁ డితండు పరోపకారియై
రోగుల కొషధంబు లిడి రొక్కము ముట్టక మాన్పె నీతఁడుం
జాగిలి మ్రొక్కి సంతతము తైవులఁ గన్పొనె నవ్వు డాతఁడున్. 155
- క. కలలో నైనను బొంకని, కులపావనుఁ డితఁడు శివునితోపెలయం దా
టలవారిఁ బొటవారి, న్నిలిసి మహోత్సవము నడుప నేర్చె నితండున్. 156
- తే. మండపముగట్టె నాతఁ డుచూపలికిని
రథము నిర్మించె నితఁ డీశ్వరార్థముగను
హరుల నతఁ డిచ్చె శంభునితోఁ జితండు
గజము లాసఁగెను హరుని కైంకర్యమునకు. 157
- క. ముక్కుంటిమజ్జనంబున, కొక్కతటాకంబు నీతఁ డొనరించెను సౌం
ద్యక్రియ గోచరదీపం, బక్కజముగ నెత్తె నీతఁ డమవనలండున్. 158
- క. భూలేశప్రీతిగ నాఁ, బోతు నొంటివిడిచె నితఁడు పుణ్యనదీసం
ఘాతములఁ గ్రుంకె నాతఁడు, నీతం డుపవాసవిధులు నిచ్చు నొనర్చెన్. 159
- క. జననీజనకులు వృద్ధులఁ, దనయులు బాంధవులు హితులఁ దనియక మును పా
ఘనుఁడు భుజింపఁగ నొల్లం, డిననందన బత్తిభేద మొన్నఁ డితండున్. 160
- క. భిద్రములై పడిపోయిన, రుద్రస్థానంబు లతఁడు రూపించి మహా

- భద్రంబుగఁ గట్టించెను, డుద్రాత్తులఁ గూడఁ డితఁడు సూర్యతనూజా. 161
- క. వృద్ధులగు తల్లితండ్రుల, బుద్ధులు విని యుత్సహించి పునకళాసం
సిద్ధాత్తుం డై వర్ధిలు, సిద్ధరణివలయమున జీతేంద్రియఁ డితఁడే. 162
- క. లోకాపవాదమున కతఁ, డాకంపముఁ బొందుఁ బరులయందు గుణమ్ముల్
చేసొని సుతోషించును, బ్రాకట గురుభక్తి గలుగుభవ్యుం డితఁడే. 163
- లే. పితృపితామహకర్తృంబు లతులితముగ, నడిపె నీధర్మకాలి యనాథులకును
బ్రేతసంస్కారములు సేసెఁ బెక్కు లక్షఁడు, పరధనంబుల కాసక్తి పడఁడితండు. 164
- క. పరులేమనిన సహించును, బరులయధర్తృంబు లెట్టి పలుకఁ డితండుం
బరదూషణ విన నొల్లఁడు, పరనిందలు సేయనట్టిపావనుఁ డితఁడే. 165
- క. విద్యావ్యసనం గడితఁడు, సద్యఃఫలదాత యితఁడు జగత్సర్వవిపై
ఖిద్యోతప్రియఁ డితఁడు, పద్మంబులు చదువు శంభుపై నితఁ డనఘా. 166
- లే. పాత్రదానంబు చేసినభవ్యుం డితఁడు, సేకవల్నీవ్రతుండు సుక్లోకుఁ డితఁడు
వీను లలరంగ శివుకథ వినె నతండు, సీశపూజకుఁ బువ్వ లందిచ్చె నతఁడు. 167
- సీ. నవరసాలంకార నానాప్రబంధముల్ శివుని కర్పితముగాఁ జెప్పె నతఁడు
తోఁపులఁ బువ్వలతోటలు భువివృద్ధిఁ బొందించునట్టిసత్పుణ్యుం డితఁడు
నడవడి గలవేళ వడుగులుఁ బెట్టిండ్లు మించినవేడ్కుఁ జేయించె నితఁడు
చీములు పే ల్పల్లి దోమలు మొనలైనజీవమునను హింససేయఁ డితఁడు
- ఆ. కలువమున్న నితఁడు కలలోనఁ దలఁపడు
పరుల దూషణమునఁ బలుకఁ డితఁడు
పరులసంపదలకుఁ బరమాద్యుతానంద
కలితబుద్ధి నున్నఘనుఁ డితండు. 168
- క. తల్లియెడఁ దంద్రియెడ గురు, వల్లభునెడఁ దప్పగులుగ వారల నెన్నం
డుల్లమున నొవ్వఁబలుకని, బల్లిదుఁ డీఘుఁడు పద్మబాంధవపుత్రా. 169
- లే. కాశికాక్షేత్రమునకేగు ఘటల కితఁడు, సంబళంబులుఁ బాదరక్షలు నొసంగు
ధర్మబుద్ధిని భద్రద్రుద్రాక్షమణులు, దాన మిచ్చిన దీనమందారుఁ డతఁడు. 170
- మ. వెండియుఁ బ్రచండకరతీవ్రాతపకాలంబులకొ సర్వసహానుపరులకుఁ జైత్యోప
చారంబుగాఁ దథోద్దనగుడజలనుగంధగంధపుష్పతాంబూలచ్ఛత్రచామర పాదర
క్షాప్రధానదానంబు లొసంగిన సుజ్ఞాననిరతులును నిరతాన్నదానకనకరత్నాంబరాభ
రణసాల గ్రామశివలింగదాననిధానపరులును పరోపకారాది సుకృతపరాయణులును
సంక్రమణగ్రహణకాలప్రదత్తనవత్సధేనుగణదక్షిణతాంబూలప్రముఖదాన వి
దులును సర్వకాలంబుల మార్గంబులఁ బ్రసాదంబులు నడిపించిన చంచన్తమం

తులను నన్నిష్టోమాతిరాత్రవాజపేయపాండరీకప్రభృత్యంబులు గావించిన ప్రజ్ఞాపంతులును సంగరాభిముఖులును బరహరిపరాజ్ఞులును మహీసురుల కగ్ర హారీత్రంబులు శివస్థానంబులం గల్పించిన సచ్చరిత్రులు నని యిట్లనేకభంగుల సకలధర్మంబు లానరించిన పుణ్యపురుషుల జిత్రగుప్తుండు వేర్వేరు జూషినం జూపులం గారుణ్యధార లాలుకం బ్రసాదభావంబున శ్రాద్ధదేవుం డప్పురమపాప నులం గనుంగొని బహువారంబులు కైవారంబులు నేసి ముకుళితకరకమలం డై యిట్లనియె.

171

సీ. ఓపుణ్యజనులార యోమహాత్మకులార చెలంగి మీరిందు వేంచేసినపుడు పాత్రుండనైతి మాభటులు మిమ్మెక్కింత నొవ్వబల్కురు గదా నోరు పదరి బహుదూరపథముల బడలితి రిట వచ్చి పెద్దప్రదామొ గోపింపవలదు మానేరములు మాన్ని మన్నింపగదరయ్య వరమకారుణ్యసంపద వహింపు:

ఆ. డనుచు ధర్మరాజు వినయోత్త లలరంగఁ

గనకరత్నపుష్పకములమీఁద

భూరివైభవముల బుణ్యుల నెక్కించి

విబుధరాజముఖుల వెంటఁగూర్చి.

172

క. చనుఁ డని నియమించిన న, య్యనఘాత్మకు లరిగి రప్పు డమరావతికిన్
ఘనభేరిభాంకార, ధ్వను లొక్కట మొరయఁ బుష్పవర్షము గురినెన్.

173

శా. ఈమాడ్కిం ద్రిదశాలయంబునకు వా రేలెంచి యాదేవతా

స్వామి గన్గొని తత్కటాక్షవిభవానన్న ప్రభావంబునకే

శ్రీమత్కాంచనసాధనీధుల నతు లేవల్ల టింపంగ నా

సోమాదిత్యముగాఁగ నుండి రచటకే శుద్ధాతరంగంబులన్.

174

క. అని పుణ్యులు పొందెడి గతు, లనుపమముగఁ దెల్పు మునులు సానందుండున్

విని హృదయము రుజ్జిల్లగ, ఘనమతి సానందు డనియె కళకునితోడన్.

175

క. ధర్మాత్ములచరితము విని, నిర్మలసంతోష మెనఁగె నీకే చెల్లుకే

ధర్మప్రసంగనామము, కర్మల కథ యింకఁ దెల్పు కరుణావాధీ.

176

ప. అని యడిగె నని చెప్పిన విని శౌనకాదు లటమీఁదివృత్తాంతంబుఁ దెల్పు మను
టయు.

177

శా. తుంగస్థుచ్ఛతరంగగాఁగవనధీవోదూయమానక్రియా

భంగప్రాప్తి ఘుమంఘుమాయితజటాభాస్వన్న హాజూటికా

సంగధ్వానపదాబ్జహంసకర్ముణంఝాణారవానంతరా

పాంగీభూతనముద్ర వాక్కులితధక్రాధాకగాధార్పణీ.

178

క. పంచాక్షరీవిభాకర, పంచేంద్రియవిషయ నాగపంచాననయో
పంచాననదుఃఖహరణ, పంచాశుగగర్వహరణ ఛన్ద్యాభరణా.

179

పంచచామరము. తరత్తు దైత్యభంగదక్షదక్షజామనోహరా
హారానమస్తభూతహృద్విహారిణీకంధరా
ధరాధరేంద్రచాపధుర్యతారభూతిసుందరా
దరాశతారకాశతారతారక్తిరిబంధురా.

180

గద్య. ఇది శ్రీకాళికాంబావరప్రసాదలబ్ధసాహిత్యవైభవ సదాశివస్వరూపసద్గురుచర
ణారుణ రాజీవనీవాసమాసాది తాదైత్వతానుభవ కాళికగోత్ర సుధార్ణవ పరిపూర్ణ
కైరవబంధవ కోట బాఁచనయ్యతనూభవ సవినయగుణవిధేయ శివరామనామధేయ
ప్రణీతం బయన సానందోపాఖ్యానం బను మహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమా
శ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము

కరుణారత్నాకర

కాశోదర పూరితాంగ కమనీయబుధా

నీశోత్పలరాకాబ్జము

ఖా వైవర్యేశ కాళహస్తిపురీశా.

1

తే. అవధరింపుము శౌనకాద్యఖిలమునుల, కిట్టులని చెప్పె సూతమాసింద్రచంద్రుఁ
డవ్విధంబున సానందుఁ డడుగుటయును, సంగతోక్తుల ధర్మప్రసంగుఁ డనియె. 2

సీ. వినవయ్య సానంద విశ్వంభరామరజనులు పాపంబులు చాలఁజేసి
కడపటఁ బ్రాణాంతకాలంబు దాచైన క్షేష్ఠరోగంబుల జీర్ణులగుచు
దేహంబు లెఱుంగక దీనభావంబులఁ గడు దద్దఱిల్లంగఁ గాలభటులు
కాలనీరదభయంకరవిగ్రహోదగ్రనిగ్రహబలబలొన్నిద్రులగుచు

ఆ. మ్రోల నిల్చి ప్రాణములు పాశములఁ దీసి, యాతనాశరీరమందుఁ జేర్చి
గొలుసు లఱుతఁబెట్టి కుక్కలఁ గొనిపోవు, పోల్కి ఖలులఁ గొంచుబోవునపుడు.

చ. యమపురి కేగుమార్గము భయంకరమై కనువట్టు దుష్టసం
ఘములకు దుష్కరాటవులుఁ గంటకభూములుఁ గత్తిరాళ్లు వేఁ
డిమియుగఁ గాయుజెండలుఁ గడిందిమెకంబులు ధాకినీపిశా
చములు శిలోగ్రవర్షము లనవ్యాములైన కఠోరవాయువుల్. 4

చ. గొటగొటఁ రొప్పు బెబ్బులులఘోషము భీకరసూకరార్పటుల్
పెటపెటఁ బండ్లు దీటుకొను భీమనిశాటనిశాచనాదముల్
దొటదొటరాలు మిన్నవిసి తోరపు నిప్పులవాన లొక్కటం
జిటజిట కండుమంటలుగ సిక్కున నాటెడి ముండ్లతోవలన్. 5

చ. కనమలు గుట్టలుకొ మసలఁ గందిన నై కత ముక్కుగుఱ్ఱముల్
గనగనలాఢు గుంజటులు గంఘలు ధుంఘలు గక్కురాళ్లు బి

- న్య ను వసనాభి గాలి పొరలాడెడిపాములు లేళ్ళపుట్టలున్
మునుకొని బారుదీ రినుపముక్కులకాకులుఁ గుక్కడొక్కలున్. 6
- క. గచ్చపాద లుచ్చకాలువ, లచ్చేరువ శునకమలము హయమూత్రమున్
బెచ్చని గాడిచెలద్దలు, చచ్చి మురిగి విరియు జంతుసంతానంబుల్. 7
- మ. త్తకోకిల. పాడుబావులు నుప్పుకాల్వలు బాడతావులు బాడరా
ల్లాడి దయ్యములాడ నెత్తురులాడ వృశ్చికబేలులున్
బేడగుంటలు బెంటదిబ్బలు బెడ్డగడ్డలుఁ గంకముల్
గాడిదల్ నెడదన్ను కంకరగాడిదల్ గలత్రోవలున్. 8
- క. పల్లెరుముండ్లు గుల్లలుఁ, జెల్లాచెదరైన కొండచీమలపారుల్
గొల్లనఁ నూనెడి నక్కలుఁ, బెల్లార్చి యదల్పు భూతబేతాళాబుల్. 9
- క. పిడుగులు నలుగడఁ బెళ్ళవెళ్ళఁ, బెడిదముగా నిగిడి పెటిలు మనంగాఁ
గడువడిఁ బడ నొడ లుడికెడి, పుడములుఁ జెడువక్రగతుల పురువుల తెరువుల్. 10
- తే. కొంపిగలిగిన క్రొత్తనున్నంపుబేర్లుఁ, బెద్దచీకట్లు గ్రుమ్మెడి పెద్దపాదలు
గండుఁదుమ్మెదపిండులు కణుఁదురీఁగె, చెట్టె లీఁగలగుంపు లాతెరువులాన. 11
- తే. కన్నుఁ బెఱవంగనీయనిగాలిదుమ్ము, లుప్పురంబుది కనుపట్టు నుప్పురాసు
లుడుకులెత్తెడి యడుగులుఁ గడునసహ్య, మైనజలదారిమడుగు లందందుఁ గలవు 12
- క. ఆదుర్గంధము లాదవాన్నిశిఖ లాయాశల్య మావేద మా
భేదం బానుడిగాడ్చు లావివినసంకీర్ణోగ్రమార్గంబు లా
మేదాపంకము రక్తకూపము దగ్గఁ మెండొడ్డు భూతాలగుం
పాదుమ్మంటకభూము లాకతిన మానఁ చాలదే పుట్టువుల్. 13
- ప. అట్టిదుష్టమార్గంబున యమభటవర్గంబు పట్టుకొని పోవునమయంబున. 14
- సీ. తలకొని రక్తంబుఁ ద్రావెడితోఁడేళ్ళ పులలసందడిఁ బడి పొరలువారుఁ
గన్నులు పొడిచెడికాకుల దుడుతుమ్మెదలకు లోపడి యొదుఁగువారుఁ
గాయంబు లుడుకెత్తఁ గాయు నెండకు వహ్ని కీళావళిని గుప్పుగూలువారు
గుదికాళ్ళ మైకొన్న క్రూరాహులకు లోఁగి తెర్లుపాత్రణ్ణలోఁ దెర్లువారు
- అ. నడుగు లడుసులుంటఁ దడఁబడి నున్నంపు, బేఱులందు మ్రొగ్గి తాఱువారుఁ
గాళ్లు వగిలి కత్తిరాళ్లు పల్లెరుముం, ధ్లీతముండ్లు దాఁకి యెడ్చువారు. 15
- సీ. కడువేగమునఁ గొట్టు గాలివెంబడి, బడి బలు గచ్చపాదలలోఁ బడిడివారు
పిడుగులమ్రోతకు భీతిలి పరువెత్తి యుచ్చకాలువలలోఁ జొచ్చువారు
నిప్పులవానకు నిలువశక్యముగాక తుమ్మకంపలక్రిందఁ దూఱువారు
నలువంక తొళ్లవానకు నిల్వఁగా లేక భూతాలమరువుకు బోవువారు

- తే. నైరి పాపకర్త లాదుష్టమార్గంబు, లోన నివృథమున దీను లగుచు
గూడిరామి కవుల గోపించు దండికి, కరసమాజ మాత్మక గరుణలేక. 16
- ఉ. కొట్టుచు దిట్టుచు న్నులియఁగొట్టుచు మేయల గర్త మెల్లఁ బోఁ
దట్టుచు ముట్టుచుం గినిసి తన్నుచు నెన్ను చళాలు మంచు గీ
పెట్టంగవచ్చుచుకొ మడియఁ బెట్టుచు నెట్టుచు మూటకట్టుగాఁ
గట్టుచుఁ బేము తెత్తుకొని గట్టిగ మోఁదుదు రొక్కకట్టునన్. 17
- ఉ. గుంపులుగూడుకొన్న ఖలకోటులఁ గన్గొని భూతేషుక్తి కో
పింపుచుఁ గంతనాళములఁ బెక్కురఁబట్టిన జాణునెత్తురుం
జీంపకచల్లి కాయములు చిందఱపందఱసేసి జాలయా
లింపద పెద్దప్రాదునకు లేవనమధులు గాక తక్కినన్. 18
- క. కాకులు గ్రద్దలుఁ దన్నినఁ, గోకోయని వెండి నేలఁ గూలిన బోరల్
బ్రెకొని కండలుపెఱుకఁగఁ, జీకాకై యవయవములు చీములు దిశఁగన్. 19
- క. బలువైన వృకసమాహము, లలవడఁ గబళించి మేను లలమటఁబడ బె
గ్గిలఁ గూయ నేడ్చి పో గుక్కలు వెంట దిరిగి తఱిమి గాసియెసుగన్. 20
- సీ. నిబిడమై కురిసెడి నిప్పులవానలో మలమలఁ గొందఱ మూడఁ జేసి
దరికొనికాలెడి దవనాగ్నికీలఁ బొరిగొని గొందఱఁ బొక్కఁ జేసి
చురుకుచుర్చును క్రొత్తనున్నపునుడుపుల నురసురఁ గొందఱ మ్రక్కఁ జేసి
ప్రళయకాలాభీలభౌనురత్నలకాక నందందఁ గొందఱ మ్రందఁ జేసి
నిలవ నీడలేక నీళ్లకు వాసోవఁ, దగలఁబుండఁజేసి తెగువతోడఁ
బ్రాణికోట్ల నిట్లు బాములఁ బెట్టుచు, మఱియుఁ గాలభటులు మచ్చరించి. 21
- సీ. కఱకుఁబగ్గములచేఁ గంతమూలము గట్టి కయ్యంగ నీడ్తురు కొంతసేపు
జల్లున రక్తము త్వళ్లంగ బల్లెల కొనరి క్రమ్ముదు రొకకొంతసేపు
కడకాలవట్టి వెక్కిరిముగా నేలవైఁ గూల వేయుదు రొకకొంతసేపు
మిట్ట నెక్కించి బల్చిని నూకి పల్లుల గుప్పనఁ ద్రోతురు కొంతసేపు
- ఆ. గ్రామంగం జాతరకు దామెనలుగట్టి, కొంచుబోవుబారి గొట్టె లట్లు
పాపమతులఁ బట్టి బల్చిగాఁ గట్టుక, భటులు గొంచుబోవు షామునందు. 22
- వ. ఇప్పుది నపాపపాత్తుల నపుటప్పటికి గుప్పగుప్పనం గుది చొప్పించి యొప్పు
చెప్పుచుఁ జెప్పలెత్తి తెప్ప తెప్పన గుప్పించి మోములు వాయ మొత్తుచు మొత్తు
కొప్పుని గొట్టురాళ్ల నొడిసిల్లఁ బెట్టి చేదొడ్డి ద్రిప్పి టివ్వుటివ్వున రువ్వుచుఁ గ్రవ్వు
ణంగఁ గొంతదూరంబు నిబ్బరంబుగాఁ బరువులు వాఱించియు బాఁది ముండ్ల పొద
రిండ్లఁ దూఱిన వల్లెత్తాళ్లకుఁ దగిలించి తెలియం గప్పఱుపంబులఁ దెంపునఁ గొంకి

ముండ్లుగదలఁ గాఁడి కొన్నికండలకండలుగారాలనీడ్చియు నిట్టధికావస్థలఁ దూలిం
చియు జవుతులంగొట్టియుఁ జూబుకంబులఁదట్టియు మడిమతాకులు బఱచియుఁ బెడ
చేతులు జఱచియుఁ బచ్చదబ్బల న్నోదియు నిండుబావులు జేరియు నిట్టధికావస్థలం
బెట్టుచు బహుదూరవర్షంబులు బహుప్రయాసంబున నడిపించుకొనిపోయిన నచ్చె
నఁటులు నొచ్చియు విచ్చియు సోలుచు వీలుచు సొలయుచు నలయుచుఁ గడలేని
దుఃఖంబులం గుందియుఁ బడరానిపాట్లం గందియు మధ్యందినమార్తాండకిరణంబుల
మండియు దావానలకీలలం గ్రోగియు మంగళంబుల వేగియు భూతప్రేత
పిశాచ బ్రహ్మరాక్షస శాకినీడాకినీకోలాహలా కహకహర్భటులకు లోగియుఁ
గక్షగలాంబుల మెట్టున బదంబులఁ దోగియు యుండురానిలవాతంబులఁ దూలియు
నెత్తురుబేలులం దేలియుఁ గర్దమంబులఁ గ్రుంగియుఁ బాషాణమార్గహదంబులఁ
గ్రుంగియు వేదనలఁ గలంగియుఁ గన్నీళ్ల మునింగియు మృగపక్షిగణంబులవలనం
గాయంబుల మూఁగిన మశకమక్షికపిపీలికాదినికాయంబులు వికీర్ణంబులైన కేశపాశం
బులును విచ్చిన్నంబులైన ఫాలదేశంబులును వృధంబులైన దేహంబులుంగల తత్త్వమూ
హంబులు తృష్ణాత్మభావాధలకు నిలువరింపలేక దగనెండిన పెదవులు దడుపుచు
నీటికి వాపోవుచుఁ గూటికి నోరుదెఱచుచు డగ్గుత్తికల మొఱవెట్టుచు వెన్నంటిపోయిన
కడుపులును గుంటబడినకన్నులును దిప్పుదుముకొన్న చెవులును సొమ్మస్సెన్గిన తనవులునుం
గలిగి యప్పు డప్పాపాత్ములు దమలోన.

23

సీ. చింతింపమైతిమి క్రిమహాదేవుని దలఁపలేమైతిమి ధర్మగుణము
కొరలేమైతిమి గురుచరణాంబు లెన్న మైతిమి జగదీశమహిమఁ
జదువలేమైతిమి శ్రేవాగమంబులు పూజింపమైతిమి బుధుల నెఱిగి
చేరలేమైతిమి శివభక్తజనములఁ బాయమైతిమి మోహపాశతతులు

తే. నేయ మైతిమి ధర్మంబుఁ జేతులార, నదువమైతిమి ముక్కుంటినగరమునకు
జరుగమైతిమి తీర్థరాజములు సూడ, మునుగమైతిమి యయ్యయో ముఖ్యునదుల. 24

మ. మదమోహంబులు మానమైతిమి కటా మాన్యత్వదోషాదులం
గదియంజేసితి మివ్వబంధుజనసంఘాతంబులం దూషణా
న్నదమతో వల్క్రితి మాత్త వేత్తలను నిచ్చుం దూషణల్ నేసి ము
న్నదయంబల్క్రితి మీశకేవకుల నాహం యింక నెట్లొగదే.

25

మ. పరసంపత్తికి నోర్వలేక కరుల స్వాధించి యెల్లప్పుడుం
బరసారీగమనంబుఁ జేసితిమి చెప్పంగూడ దిట్టాట మీ
దరయకల్ లే కటు చంపఁజొచ్చితిమి పుణ్యాధీనులం జేరి శం
కరతత్త్వంబుఁ బరింప మైతిమి వృథా కామానుకూలసిద్ధిన్.

26

ఉ. మంతుగుణాము మాన కసమజనకీర్తి వహింపలేక మీ
నాంక ధరుర్విముక్త తునుమాతుగపజ్జిక్కిరి దాళఁ జాల కే
ణాంకముభోవిలాస దరహాసనుభాబుల కిచ్చనొంది దు
ష్పంకము లాచరించి దుది బాధలఁ బొందితి మేమి చెప్పెడిన్. 27

ఉ. ఈవఱ కింతపాటుల సహించితి మింకిట నెన్ని బాధలొ
దేవుఁ డెఱుగు వాఁడు మనదేహ మెఱుంగక కండ్రొప్పు భో
గావహలీల వర్తిలితి మార్యలబుద్ధులు పీనులార నెం
లే విససేరమైతిమి తుది న్నిజమాయె మహాగ్రదుఃఖముల్. 28

క. మనకింక నేదిది క్కని, వనరుచుఁ గన్నీళ్లు దొరుగ వంత వెరుగ రో
దనములు సేయుచు నలుదెనఁ, గనుఁగొని భయమంది భీతికలితాత్మకులై. 29

వ. ఇట్లనేకభంగులఁ జింతింపుచున్న పాపజతుసంతానంబులం గని మహాగ్రకోపా
వేశులును స్థూలమేచకాంబరులును సందర్భదంష్ట్రకరాళ వికటాట్టహాస వదన
గవ్వార్దులును బ్రళయకాలాకాల నీరదసంకాశ భయంకరాకారులును జండ
ప్రభోద్దండ దోర్దండమండిత కాండకోదండభిండివాలప్రముఖనిఖిలాయుధనికాయులును
దుర్నిరీక్షతామ్రాక్షులు నగు కాలకింకరులు రూక్షేక్షణంబుల నీక్షించి కోపంబులు
మొంగంబులమోద రూపింప నప్పావకర్తుల కిట్లనిరి. 30

కా. దుష్టాచారులు మిమ్ము గన్గొనఁగ నెంతోదోషముల్ వచ్చు మీ
రహ్తవక్రపుఁగూత లియ్యెడలఁ గుయ్యం గారణంబేమి యా
కష్టంబుల్ గడలేతె నంచు మది సంకల్పించి యొండొర్లతో
నిష్టాలాపము లాడఁజొచ్చితో మికింతైన భంజింపఁగన్. 31

క. ఈమూత్ర మీపురీషము, నీముఱిగినకుక్కనంజు డీచెడుమల మీ
భూములగాడిద లద్దెయు, మిసీభోజ్యములు గావె చింతిలసేలా. 32

ఉ. పాపముసేయవ ద్దనుచుఁ బల్కఱుఁ బెద్దలు నెప్పిన న్నహా
కోపముమీఱి వారియెడ గుత్తుకబంటివిషంబుఁ గ్రక్కుచు
న్బాపము గీప మేదది నెహం బిడి జీవము బాటిపోయి యే
దాపున నెందుఁ బొందుదురొ దాని నెఱుంగ రిపేటిభోధముల్. 33

మ. అని ఘర్షింపుచు సిగ్గులేక ధనలోభాయత్తులై చేయఁగూ
డనికర్తంబు లొనర్చి వచ్చితిరి మీడంబంబులు న్నెత్తికె
క్కునుపాయంబులు చింతసేయుదురు నిక్కంబంచు భోగావళు
ల్విసుడి మీయెడ మాకు లేవు తగవు లేవమేల సయ్యాటముల్. 34

- క. మదమత్సరంబు వదలక, మదవతులం గోరి తవిలి మదనాతురత
న్దది సేజిగి చేయుదురితము, కొదుకక మిమ్మిక గట్టి కుడుపక యున్నే. 35
- క. దారతనూభవరక్షణ, కారణమున ఘోరమైన కలుషమునీయం
గోరితిరి వార లిపు డె, వ్వారైనను మిమ్ముగూడి వచ్చిర చెపుమా. 36
- క. తాఁజేయు పుణ్యపాపము, లోజ స్వేనుదగిలి వచ్చుచున్నవి గొఱుగా
దీజగతి నెంతగలిగిన, నోజడమతులార కూత లుడుగుం డొకన్. 37
- క. మిరింత గానిఁ బొందిన, మారాజు పదంబులైన మామకచిత్రాం
భోరుహముల నింతైనను, గారుణ్యము వుట్ట చేమి గంటిరి మీరల్. 38
- ఆ. ఇల్లు సారకమునుపె యెలుకరాయిడియన్న, పగిది దోచె మీరు పలుకుటెల్ల
గొలదిమిఱు బెద్దగుమ్మడికాయనో, నావగింజయంత యెనుగలదే. 39
- ఆ. మనుజులోకమునకు వనజాక్షనందను, వీడ దెనబదాటువేలయోజ
నములదవ్వు మీకు నడుచు టెన్నటి కింక, ననుచుఁగ్రోధఘూర్ణితాక్షు లగుచు. 40
- క. ఛీ లెండని పెరుగుదియల, పాలుం గావించు రొకని బరిఘంబులచే
దోలూడఁ దీతు రొక్కని, గోలల వినరుదురు గోడుగోడన నొకనిన్. 41
- క. ఎఱ్ఱగఁ గాఁగిన లోహపు, గుఱ్ఱముపై సెక్కుమనుచు గొట్టుదు రొకనిం
గిఱునఁదిరుగఁగఁ గఱ్ఱల, ముఱ్ఱంతయు వెల్లిపోవ మొత్తుదు రొకనిన్. 42
- ఆ. కోలొక్కరాయి గూలనొక్కఁగజేసి, ముండ్లకట్టె నొకని కండ్లుపెఱికి
వేడికొఱువు లెత్తి చూడుదు రొక్కని, భల్లతతుల నొకనిత్రు శృణించి. 43
- సీ. బటువైనపటకార్ణఁ బట్టుదు రొక్కని వేమఱుఁ జట్రాత వేతు రొకని
ముసలాయుధం బెత్తి మోందుదు రొక్కని వెడఁదకత్తులుతీసి పొడుతు రొకని
సింగానికట్టెల జెండుదు రొక్కని వాడికూలంబుల వ్రత్తు రొకని
బిండివాలంబుల జెండుదు రొకరిని గొసరియండంబులు గోతు రొకని
- తే. గుంతమున తొమ్మచించి బాధించు రొకని, మీఁది కెగురంగవైచి క్రమ్మించురొకని
జింతవద్దని రాళ్ళు మోయించురొకని, గిరిగిరను సేలఁ ద్రిప్పి వీక్షించు రొకని. 44
- క. కుక్కలచే గఱపించెద, రొక్కని ఖరపక్షిచేత నుక్కెడలంగా
ద్రొక్కింతురు వేటొక్కనిఁ, బక్కునఁ దలవిఱుగవీడఁ బఱచెద రొకనిన్. 45
- ఉ. వీనికి బూలదండలన వేడుకపుట్టు నటంచు నెంచి కం
తానకుఁ జేళ్లదండల దృఢామగఁ జాట్టుదు రొక్కపానికి
వానికి భూషణంబు లనవచ్చు ముదంబని దందకూకనం
తానముఁ బైని వైతురు పదంపడి వేటొకకష్టబుద్ధికిన్. 46

ఉ. దప్పియటంచు వేటొకడు దద్దటిలం గని తత్తణంబున
నుప్పుఁ దినంగఁజేతురు మహోద్ధతి నొక్కనిఁ బాటబాడుము
చప్పుడు కండ్లనిండ మిరియమ్ములు నూతఁ చెముండుపాలతోఁ
జొప్పుడఁజేయనిత్తు రొకజూదరిగానికిఁ గానిపూనికెన్. 47

తే. పరిమళంబులు పీనికిఁ బ్రాణమొచ్చు, శునకసూకరమలము కస్తూరిసేసి
సీచజలదారిసీగ్ధ పన్నిరుగాఁగఁ, గలిపి పూయితు రొకనియంగంబునందు. 48

అ. వేఁపచేదు నేలవేము నీసరవేళ్లు, నభిని ముప్పివండ్లు నాత్మజలము
గూడ నూతఁ కలిపి గొట్టాలతోడఁ బోయింతు రొకనివేళఁ జీంతిలంగ. 49

ఉ. హింసలు చేసి చేసి తనయింటికిఁ గూటికి వచ్చినప్పుడు
మాంసము లేనియన్న మొకమాటు భుజింపఁ డటంచు మేనిదు
ర్మాంసముఁ గోసికొని తినుమా యని యిత్తు రనేకజంతువి
ధ్వంసికి దండికింకరు లందగ్రతమీఱఁగఁ గోప మారఁగన్. 50

సీ. తగరంబు సీసంబుఁ దగఁ గొననిత్తురు పోసిక యొకనికిఁ బొట్టనిండ
జిల్లేడుపాలలో గుల్లనున్నముగల్పి త్రాగింతు రొకనికి దప్పిదీఱఁ
గ్రుల్లి నకుక్కనంజుల్లు గాడిదలద్ద తినిపింతు రొకనికిఁ చెంపుసేసి
నలనలమఱుంగనూనెలఁ గాంచి పోతురు నెత్తి మండగ నొక్కనికి బిరాన
తే. దురదగొండియు నల్లేరు దూసి కొని, నలఁగుఁబెట్టుదు రొకనికి బలిమిబట్టి
యుడుకుచుండెడి గుఱ్ఱంపుటుచ్చలోన, ముంచి యెత్తుదు రొక్కని గొంచెవఱిచి. 51

ఉ. ఎంచఁగరానియెండకు నహింపఁగలేని భుజంగపుంగవుం
గాంచి బిరాన వీడు తనకాంతఁ దలంచి వియోగవేదన
మించినవాడు వీని కొకమే లానరింపకయున్న బెట్టుదుఁ
ఖంచునటంచు నెంచి యమకింకరు లుగ్రభయంకరోక్తులన్. 52

అ. ఇట్టిపాపమిని బట్టి వీనికి మేను, చలువపుట్టఁ జేయవలె నటంచు
బట్టబయిటఁ బద్దబాంధవపరితప్త, సికతరాశిమీఁదఁ జేరవై చి. 53

సీ. వల్లెరుముండ్లు తల్పంబుగా, నొనరించి గండకత్తెర తలఁడఘటించి
యఱచేత నఱకాల నావసిం డెనయించి కన్నుల మిర్మంపుకారమొత్తి
కళపెళఁగ్రాగునూనెలు వైని జిలికించి బగ్గునమండుకుంప ట్లమర్చి
బలురేఁగుకంపలు వైసోఁక విసరుచుఁ బొంతచెముడుపాలు వోసి నోట

అ. నింకఁ గోమలాంగి నేలకొమ్మని మండు, తుండుదెచ్చి పక్కదండఁ జేర్చి
యిట్టిభోగ మీపు నేకాలమందైన, ననుభవించి యెఱుంగ వంచు భటులు, 54

క. శైత్యోకచారమున కది, సత్యందౌ నింక మఱి విచారించిన నౌ
న్నత్యముగఁ గల్గునని యను, భృత్యులు నచ్చటికి నీడ్వ భీతియొసంగున్. 55

వ. సకలలోగంబులును మూర్తిమంతంబులై నొలువ నీలమణిపీఠంబున నీలనీరదసంకాశ
భయంకర నిగ్రహానుగ్రహ మహోగ్ర విగ్రహుండును బ్రజ్వలజ్వలన జాజ్వల్య
మానవదీప్త రూక్షక్షణవర్తలాకార రక్తనేత్రుండును దండాయుధప్రశస్త
హస్తుండును నీలమరకతస్థగిత మకుటవిస్తారండును నిజకింకర పునరాగమనచింత
సుండునై నొలువై విలసిల్లు సమవర్తిం గాంచి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి
చేతులు మోడ్చి యిట్లనిరి. 56

నీ. అవధారు దేవ మీయాజ్ఞ మున్నిడుకొని యేము భూతలమున కేగుదెంచి
సావకర్తులఁ బట్టి బహుపాశములఁ గట్టి తోలించి రొప్పించి త్రుళ్ళదంచి
తెచ్చితి మందఱు దేవ సీమోగసాల వచ్చియున్నారని వారు దెల్పు
దీప్రకోపంబునఁ దెం డిచ్చటికి వారి ననవుడుఁ గింకరు లరిగి ఖలులఁ

ఆ. సరగఁ దోడితెచ్చి సమృథంబున నిల్పుఁ, జాఙుకుమాపు లెనఁగఁ జూచి యప్పు
డావుడైన చిత్రగుప్తుని గనుఁగొని, యిట్టులనియే దక్షిణేశ్వరుండు. 57

ఉ. ఓమహితాత్మ చూచితె కుయోగులఁ గన్గొన దోషమబ్బు నెం
తే మహిలోన పీరు మదియించి యొనర్చిన ఘోరదుష్కృత
స్తోమము లేమి చెప్పు మన సూర్యతనూభవువంకఁ జూచి యో
స్వామి పరాకు దెల్పెద విచక్షణవై ఖరిఁ జిత్తగింపుమా. 58

క. అని పల్కి చిత్రగుప్తుం, దనుపమముగఁ గవిలెపట్టుటాకులు కేలం
గొని శంభుజాటగంగా, ఘనభంగమ్మూర్తిదనరఁ గా నిట్లనియెన్. 59

కా. దేవదేవులు వేదదూషకులు భూదేవాహిత ల్లోహరు
లైవద్రోహులు లోకబాధకులు నీచస్వాంతు లన్యాంగనా
సేవాలోలురు భస్మచోరకులు దుశ్శీలవ్రతు ల్లోభమో
హవేశాత్ములు మద్యపానరతు లన్యాయాధికు ధర్మరక్షుల్. 60

మ. చలచిత్తు ల్గురునిందకు ల్లడమతు ల్గుంసారస మ్రోహితు
ల్కులభామామణివరితు ల్కుజనులు స్తోపాత్తుకుల్ కుచ్చితుల్
పలలాన క్తులు దుష్టవర్తనులు కాపట్యప్రధాను ల్తహా
కలుషాయత్తులు సాధుబాధకులు మూర్ఖ స్వాంతులుం గూరులున్. 61

చ. పరధనసత్తులు న్నిజులబంధునిరోధులు మిత్రవంచకు
ల్లహరిభేదమానసు లహంకరకాధ్యులు జీవహింసకు

ల్లరుపితృభక్తికంటకులు శ్రోధవిచారులు భర్తసత్క్రియా
విరహితు లట్టిదుష్కృతుల వీడని వాడని యేర్పరించెదన్.

62

చ. నడువఁడు వీడు శంఖుసదనంబున కెన్నఁడుఁ గవ్వచిత్తుల
న్విడువఁడు వాఁడు వేదహరి విప్రవిరోధియు వీడు హింసకుం
జడియఁడు వాఁడు భర్తసదనంగుఁడునై తగువారియొద్దకున్
సుడియడు వీడు భవ్యగుణకూన్యుఁడు వాఁడు విభాకరాత్మజా.

63

సీ శివపూజయైన గేశవుపూజయైనను గలనైనఁ జేయనిఖలుఁడు వీడు
హరుకథయైన శ్రీహరికథయైనను జెవులార విసనట్టిచెనఁటి వాఁడు
భవునామమైన స్వర్గువునామమైనను బలియింప నొల్లనిపావీ వీడు
యీశ్వరునైన లక్ష్మీశ్వరునైనను గని కొల్వ నేరనికర్తి వీడు

తే. ఫాలలాచనునైన గోపాలునైనఁ, గోరి మ్రొక్కనిచినంగుండువాఁడు
మదనహరునైన దానవమథనునైన, భక్తి నేమింపఁజాలనిభ్రష్టు వాఁడు.

64

క. మదగజము వచ్చి తఱిమిన, మదసారిస్థానమునకు మఱివునైననం
గదియంజొరఁ డీశ్రోధా, స్పదుని గనుఁగొంటె వీడు భానుతనూజా.

65

ఉ. పర్వదినంబులందు గలభక్తప్రియానలసంగమంబు దు
ర్గర్వముగప్పి నల్పినవికారవిధేయుఁడు వీడు వాఁడు శ్రీ
శర్వునికేతనంబునను జారవినోదము లాచరించె వీ
డుర్వి రణంబులొక బ్రభువు నొవ్వంగఁజేసెను గూరచిత్తుడై.

66

క. మిత్రుని కభిముఖముగ మల, మూత్రంబులు విడుచునట్టిమూర్ఖుఁడు వాఁడుకా
రాత్రులు జ్యోతింగను నప, విశ్రక్తియనున్నవేళ వీడర్కగుతా.

67

చ. అడుగనిసాక్షి పల్కి యెరు లాపద నొందఁగఁజేసె నీఖలుం
డిడుమలజాడనే కుడిచినింటికిఁ జేటు దలంచువాఁడు తుం
దుడుకుతనానఁ బెద్దలకుఁ ద్రోవ తలంగనిగర్వి వీడు కా
ఱదవులఁ గాల్పుచొప్పున గృహంబులఁ గాల్చెను వాఁడు గొంకకన్.

68

కా. జ్ఞాతిద్రోహము చిత్తమం దిడి సభాస్థానంబులం జేరి దు
ష్టాతుండై పనుధాధినాథులకు లంచాలిచ్చి సంసారసం
ఘాతంబుం జేడిపోవఁ జేసిన మహాకష్టండు వీడగ్రసం
భూతజ్ఞేత్రవినాశహేతుగణసంపూర్ణుండు వాడర్కజా.

69

ఉ. మెల్లన యిల్లునేరి కడుమెచ్చునఁ దచ్చన లుచ్చరించి తా
గల్గిరివానిపక్షనలు గంపెడువన్ని కులాభిమానమున్

గొల్లలుగాగఁ జెల్లి తనుగూడ నుపాయము లేర్పఱించి సం
భుజనరోజునేత్రులను బొంచెను వీడు విచిత్రవైఖరిన్.

70

క. ఋతుమరియై కాంతామణి, పరిఁ గోరి గృహంబులోనఁ బరితాపింపఁ
మరిఁ దలఁపక వేటొక్కని, సరితోఁ గ్రీడించె వీడు చపలాత్పముడై.

71

లే. సోదరులవై భవంబులఁ జూడలేక, మందు మ్రాఁతులు తూన్యాదిమంత్రశక్తి
నన్నదమ్ములప్రాణము కొన్నయట్టి, జాలికర్చ విహినుఁ డీసా హుండు.

72

ఉ. ఇచ్చెదనంచు బ్రాహ్మణున కీతఁడు నాశయఁ జెప్పి యింటికిఁ
వచ్చిన తేపు మా పని ధ్రువంబులఁ బల్కినఁ గొన్ని నాట్లహో
నిచ్చి యిదేమయా యనిన హెచ్చినకిన్నను లేదు పొమ్మనెక
గచ్చులుసేసి వీడు కలకాలము దబ్బుటలాడుఁ గప్పుడై.

73

సీ. తండ్రితద్దినము పెద్దలువచ్చిచెప్పినఁ దమ కచ్చిరాదన్న కుమరి వీడు
భోజనం బిడుచోటఁ బుణ్యమెన్నక పక్షిభేదం బొనర్చు పాపిష్ఠి వాడు
ఇల్లాలివాక్యంబు లింపుగాఁ జేపట్టి తల్లిదండ్రుల కెక్కు దలఁచె వీడు
భిక్షుమడుగువాని బిలిచి కుక్కలచేత నుసికొల్పి కఱపించి కనరు వాడు

లే. తుంటతనమునఁ దిరుగుతుండుడుకు వీడు, జారచోర ప్రవర్తన నలుపువాడు
వానివర్తనలేని చార్వాకి వీడు, కపట మెప్పుడుగల పలుగాఁకి వాడు.

74

క. శివరాత్రుల భుజియించుచు, శివభక్తులఁ బరిహసించు శివదూషకుడై
శివనిర్మల్యము ముట్టసి, శివకంటకుఁ డల్లవాడు శివునిచారా.

75

ఉ. స్నేహముగోరి మిత్రుఁడు వశీకృతుడై కడునమ్మి యెంత సం
దేహము లేకయున్నకఱిఁ చెంపున నాతని జంపనెంచు ని
ర్దోహానిచారుఁ డీజడుఁడు ముఖ్యచరిత్రులఁ జూచి యూరకే
ద్రోహము గట్టుకోఁ దలఁచి దూషణసేసెను వాడు జంకకన్.

76

క. గడియకు నూరుగుణంబులు, తడఁబడు హృద్విధిలోన దాక్షిణ్యం బె
న్నఁడులేని దుష్టచిత్తుఁడు, గడుసరి కలహాశి వీడు కానరగమనా.

77

ఉ. తామసమర్త్యకోటికిఁ బ్రధానశిరోమణి యెంతవారివై
నా మది లెక్కనెట్టక ధనంబులఁ గూరిచి వారకామిని
స్తోమముపాలుచేసి తుది జూదరికాండ్రకుఁ గొంత యిచ్చియున్
నేమది దానధర్మము నహింపక వర్తిలె వాడు మేదినిన్.

78

లే. భూమిపరి కిచ్చకంబులు పుట్టఁజెప్పి, కొంతకొక్కంబు నిండులఁ గూడు నంచుఁ
దీర్ఘవ నులు వొదైడిలేరువులఁడు, నుంకక నులు గల్పిండు జూచె నికఁడు.

79

సీ. గురునియిల్లాలతోఁ గూడె నీతుచ్చుండు తండ్రిపొందినచోటఁ దగిలె వాడు
అన్నా యటన్నతోయ్యలని నేలెను వాడు కి నతల్లి నెనయు పాపిష్టి వీడు
తమ్మునిభార్య నుద్ధతిఁ బట్టె నీదుష్టుఁ డత్తతో నయ్యాట మాడె వాడు
దగఁ జెల్లెలని బొందఁదలఁచె నీకష్టుండు కదిసి నాఁ డగ్రజాంగనను వాడు
లే. విధవలకు గర్భభరము గావించె వీడు, విప్రభామలఁ గోరినవెడఁగు వాడు
మునిదుపితలను గామించు మూర్ఖుఁ డితఁడు, బోనకత్తెల భోగింపఁ బూనె వాడు.

లే. ఆతిథి వాకిటవచ్చి కుయ్యంగ నతని, నాదరింపక మూలగేహంబులోన
భోజనముసేసి తాఁ దృప్తి బొందినట్టి, కఠినచిత్తుండు వీడు భాస్కరతనూజ. 81

క. ఎక్కడ మరణము పోడశ, మెక్కడఁ దిలదానభూరి యెక్కడ శ్రాద్ధం
బెక్కడ నని కులకర్తం, బక్కట పోనాడి తిరుగు నధముండు వీడె. 82

కా. నానాదానవితానము ల్లానఁ బరాన్నప్రీతుడై నిత్యక
ర్తానుష్ఠానము మాని రేఁ బగళు లన్యాయార్జితద్రవ్యసం
తానుండై పరమార్థమైన నెలవంతా లేక పడ్డప్పుల
చ్చేనీచుం డదిపోవ దుఃఖపడఁ దా నిట్టయ్యె వేయటికిన్. 83

ఉ. అన్నము విక్రయించి పరిహాసపు యుక్తులు గొన్ని నేర్పి నం
పన్నులయిండ్లయొద్దఁ బనిపాట లొనర్పి నికృష్టవర్తనా
నన్నపరాభవంబులకు జంకక శంక యొకింతలేక దు
ష్టాన్నవిహారుడై యథుము లార్జన సేసె నితండు మెండుగన్. 84

ఉ. వర్తకరీతుల నృకలవస్తునికాయము లెల్లఁ గూర్చి తాఁ
గర్త యనం జెలంగి యధికంబుగ జేరములాడుచోట న
త్పీర్తి వహింపలేక బహుకిల్బిషయంతులు గల్గమాటలం
ధూర్తకుడై వచించి కడుదోషము సేసెను వీడు నీనునన్. 85

సీ. శిష్టరక్షణమును దుష్టశిక్షణమును మాని దుర్మర్త్యుల మంత్రశక్తి
నేడింటిమరియు నిష్టల నెఱుంగక నంతరంబున శత్రుజయములేక
యాజ్ఞక ధ్వుండైన నాతనిమన్నించి నిరపరాధులమీఁద గొఱతలంచి
రిక్తసాధుల విచారింపక పుణ్యంబు సేయ నొల్లక కష్టశీలుఁ డగుచు

లే. వెలవడంతులపొందు గావించి మించి, బ్రహ్మనిర్జరాదాయము ల్పాడుసేసి
ప్రజలకెల్లను వృత్తువై పరఁగినట్టి, పరమపాతకుఁ డీ భూమిపాలకుండు. 86

క. కొండెము విని సత్సాధుల గుండెల నవియంగఁ గట్టి కొట్టి ధనంబుల్
దండుగలుఁబట్ట నరదై, తుంగ డనఁ దనునెత్తె వీడు దోడిబడి పుడమిన్. 87

తే. ఎవనిజెలుపుదు నే డని యెల్లప్రాద్దుఁ, జింతసేయుచు రాజులచెంతఁ జేరి
చొప్పుదళుకొత్తఁ గొండెము ల్జెప్పె వీడు, వీడుచెఱచినయిండ్లు వేవేలుగలవు. 88

క. మగలకు మగువల కెదలోఁ, బగనొదవంజెప్పి రేలుఁబగలును దగఁ బెక్
జగడంబులు గల్పించిన, సిగ్గొఁతలమారి వీడు శిష్టవిచారా. 89

ఉ. కుక్కల గర్దభావభల ఘోణులఁ బిల్లుల నాయనంబులం
గొక్కల బిల్లులం జడులఁ గుప్తవిరోగుల శారకాంతలం
గుక్కుటరాజి నంటుపడుకొమ్మలఁ బేడుల మద్యపానులం
దక్కక మీఱి యంటుకొని తానముసేయఁడు వీడు గొబ్బునన్. 90

సీ. భూతేశుగుడిలో విభూతియొసంగిన దిగజాతినిడుచు నీదివ్వురీడు
తైవపురాణ ప్రసంగంబు వచ్చిన నవి కల్ల లెంతలే దనును వీడు
భగ్గురుద్రాక్ష శుంభచ్చరీరులఁ గాంచి పసికిరా పెగ్గులు పలికె వీడు
శివభక్తిపరుని పీఠించి యార్వంగలేక దూషణచేసె నీపండగీడు

తే. యిందురేఖావతంసుఁ డూరేగిరాఁగ, నింటితలుపు బిరాన మూయించె వీడు
యెల్లచదువులమర్తుంబు లెఱి గినటులు, వార పరాత్తుల బాధించి తిరుగువాఁడు. 91

ఉ. గోవధకారి వీడు గజఘోటక భేదనుఁ డల్లవాఁడు వీఁ
డావులఁ జేర్చి శంబరతృణాదులకాలము రోగమెన్నితాఁ
బ్రోవఁగలేనినిర్దయుఁడు భూసురహత్య యొనర్చు వీడు బా
లావళిఁ ద్రుంచె వీఁ డహరహంబును మద్యముద్రావు మూఢుడై. 92

ఉ. తెమ్మనికాంచనం బొరసి దిట్టము వట్టము నెత్తుఁ జూచి నే
సొమ్ములు చేసి తెత్తునని చొప్పుగఁ జైకొనిపోయి కొన్నినా
ర్కిమ్ముగఁ దృప్తి బంగరుగ్రహించెడిమాయలు పెక్కునేర్చి యీ
ద్రిచ్చరి పొట్టకై యిటులు ద్రిచ్చరు సాధధనావహరియై. 93

సీ. అగ్రజానకు వివాహంబు సేయకమున్ను పెండ్లియూడిన పరివేత్త వీడు
హితకారియైయుండి పతికార్య మొరులకుఁ జెప్పి తద్రాజ్యంబు చెఱిచె వాడు
వింధు బెట్టెదమని మందులుకెట్టించి జ్ఞాతులఁ బెక్కుండ్రఁ జంపె వీడు
వంచనలేక నెవ్వగ నేవచేసిన భటులవై నేరముల్ పన్ను వాడు

తే. కన్యకావిక్రయానందకరుడు వాడు, ద్విజకురుగేక్షణల జెఱఁ దెచ్చె వీడు
పరమపుణ్యాత్ములను దూలఁబలుకు నతఁడు, భానునందన వాడు విశ్వానఘాతి. 94

సీ. నలుగురిలోఁ బ్రతిష్ఠలు పల్కి తన్నుఁ దా భూషించుకొన్నదుర్ముద్ది వీడు
కన్నుగాండ్రగడించి కలిగినవారిండ్లు గన్న పెట్టించు దుష్కర్తి వాడు

పుడమిఁ బేదలయిండ్ల విడుదులుగా నుండు దుస్సహకరినచిత్తుండు వీడు
అధిపుచే బహుమాన మంది కయ్యముఁ జూచి భీతిచి చను పాఱుబోతు వాడు
లే. నూటి కొకటైన సత్యంబు నడువలేక, నిష్ఠురాలాపములు పెక్కునేర్చు వీడు
మనుతఃదాఁజేయుమర్త్యకర్త ములువరులు, విననలెనటంచుఁ బ్రకటించువెడఁగువాడు.

క. పరియింపఁడు పంచాక్షరి, ధరియింపఁడు ధూరి నుడుట దబ్బజలయినా
చరియింపఁడు పుణ్యంబుల, భరియింపఁడు నీతి వీడు పాపాత్మకుడై.

96

మ. హరునిందించిన దుష్టవర్తనుని జీహ్వామూలముం గోసి ను
స్థిరతక్ వర్తిల శక్తి లేకునికె గన్గి బొంది కర్ణంబులం
గరయుగ్మంబున మూసికొంచు జనము ల్లల్యాణు లీదువక్రతం
బరుదారక్ శివదూషణంబు విని సాహంకారులై కొంకకన్.

97

ఉ. ధాతువిలక్షణంబున నిదానములేక మహావధక్రియా
ఖ్యాతికి రోగజన్యము గుణగుణసంగతి కాలదోష మా
ధూతవిశేషభావములుఁ దోచక యూరక మందులిచ్చి ని
ర్ణాతకుడై యఘంబు లొడిగి టైన వీడు ధనాభిలాషియై.

98

సీ. సంగతముల్ కళాశాస్త్రము ల్వినుఁగాని వినఁడు తైవజ్ఞాన విపులమహిమ
భోగభామలఁ గూడి ప్రొద్దుపుచ్చుచుగాని దలఁకు డొకప్పుడు ధర్మగుణము
వనిలేనివనికైనై పరులెత్తుచుగాని మెట్టఁడు తీర్థసామీప్యభూమి
సంసారదూషణాశల దుఃఖపడుఁగాని యొల్లఁడు శీలవ్రతోపనిష్ఠ

లే. కనక మార్జించుకుకలంబుఁ గాంచుఁ గాని, గుప్తదానంబునేయఁ డేకొలఁదికైన
బుద్ధి యొరులకుఁ జెప్పంగఁ బోవుఁగాని, తన్నెఱుంగనితుచ్చవర్తకుడు వీడు.

99

క. ఉదయాస్తమానవేళల, మదమున నిద్రించుచున్న మాసలనైనా
నడులందుఁ గ్రుంకనొల్లని, మదిరాష్ట్రయతముఁడు వీఁ డమంగళుఁ డధిపా.

100

ఉ. తేలుఁ బగళ్లు ద్రోవలు దరించుచు నిద్రయు భోజనంబు ని
ర్మూలముసేసి దండము సమున్నతిఁ గేల నమర్చి యొంటిమై
వ్రాలుచు బాటసారి తెరవాటులు గొట్టి భయంబుఁ జెప్పి బా
గాలును గానువీసములుఁ గైకొనుసుంకరి వీడు సూర్యజా.

101

క. తిరునాళ్లపరుసలోబడి, తిరుగుఁచుఁ గ్రిక్కిరిసియున్న తెఱవలపాలిం
డ్డొరయ గఁ జొరఁబడి ముల్లె లమర దొంగతనంబు గొన్నమాలఁడు వీఁడే.

102

మ. ఒకనాఁ డన్న మొకింతకక్కువగనే నోర్వంగలే కమ్మతో
సిగవట్లాడుచుఁ బెద్దకూతలిడి గాసింబెట్టి నిత్యంబు చే

శకుఁ జూపట్టి భుజింప నంట ధనమెల్లం గొల్లగా జూదగాం

డకు వెచ్చించి మునశృంగభముల మండుజేసె వీఁ డెంతయున్.

103

క. నక్షత్రవారదినముల, లక్షణమారయక వీఁ డలంకారకా

పేక్ష న్నాపితుఁ డబ్బిన, నక్షణ మాపసులు సేయుమున ననఘాత్తా.

104

క. దొరయని తనయొద్దికి న, తువురుపు లరుగుచేరఁ జేరి పూజించఁ డమం

దరతిం గూర్చుండు మనం, డిరవుగ నీనదునిగర్వ మేమనవచ్చున్.

105

సీ. అనుకూలవతియైన తనవఁజాక్షివై సిలుగులుపూని వర్ణించె వీఁడు

సంప్రదాయకుడైన నద్గురురాయని విడిచిపెట్టిన దుర్వివేకి వాఁడు

నప్పునప్పులుదీసి యడిగిన నియ్యక బహుబుణంబుల పాలుపడెను వీఁడు

నవమానవృత్తి వద్దని తండ్రి హితవుగాఁ జెప్పినఁ గోపించి రొప్పు వాఁడు

తే. కొడుకుసంపత్తికిని మదిఁ గుందు వీఁడు, నవనిలొన న్వదత్తాపహరి వాఁడు

పేదలకుఁ జేయుమేలంఁ దప్పించు వీఁడు, శరణసొచ్చిన భీతులఁ దఱిమె వాఁడు.

క. రదనవ్రాతము తర్లని, కదియం జొరనిచ్చి తోమి గంధూపజలం

బుదకంబుల విడిచిన దు, ర్నదునిం గనుఁగొంటె వీని మార్తాండసుతా.

107

వ. అని యిత్రైఱంగున బ్రహ్మహత్యా సురాపాన గురుతల్పగమన సువర్ణస్త్రేయ తత్సంగ

తాది మహాపాపనహితులను స్త్రీపతిశిశుజీవహత్యా ద్యుపపాతక విహితులను

హరిహర పరాఙ్ముఖులను నఖిలప్రాణహింసాపరాయణులను వేదబాహ్యులను

వ్యాధయవనపార్శ్వతీయప్లేచ్చ చండాల చార్యాక ప్రముఖ దుర్మతస్థులను భస్మ

రుద్రాక్షవిరహిత క్షుద్రులను విశ్వాస ద్రోహులను విశ్వాసపాతకులను వేర్వేఱం

జూపిత తత్తత్కర్తృంబులను జిత్రగుప్తుండును జిత్రవైఖరి వినుపించిన నాలకించి నమ

వర్తి సంవర్త సమయప్రజ్వలనోగక్రీలాజాలంబులపై ఘృతంబు చల్లిన మెండుకొని

మండు చందంబుననుండి బ్రహ్మాండకాండంబులు భస్మీభూతంబులు సేయనుద్యోగించు

ప్రళయభైరవాకారుండై దీర్ఘనిశ్వాస నిర్ఘోష భీషణేక్షణుండై సందప్తదంష్ట్రాక

రాశభయదాట్టహాసముఖుండై కుటిలభ్రు కుటితటనిటలుండై వికటనాసికాపుటండై

కోణదృక్కోణంబులఁ బ్రస్ఫురద్విస్ఫులింగంబును రాల నొక్క పెడనవ్వు నవ్వి

కొలుపువారెల్ల భయబ్రాంతులై గడగడవణంక నిజభుజాదండ ప్రచండకాలదం

డంబు బ్రహ్మాండ కటాహంబు వగుల నెగురవైచి పట్టి హృదయంబున వెడలుకోపం

బున మొగంబుజేవుఁటింపంగ నప్పాపజాతులం జూచి తలయూచి నిరంకుశ త్రిలోక

భయంకర ప్రచారులగు తనపరిచారకులవంకఁ గనుఁగొని యిచ్చటి సనాతనమహర్షి

పుంగవుల యనుజ్ఞను క్షణక్షణప్రకారంబున విధిజ్ఞానకుం దనయాజ్ఞ వినుం డని

యముం డిట్లనియె.

108

సీ. గృహదాహకులబట్టి కీలజాలోజ్జ్వలజ్వాలలఁ గాలించు సాహసమున
గురుతల్పగమనుల ఘోరాసిపత్రవనంబుల నుంచుఁ డంగంబు లురుల
విద్యాన్నకన్యకావిక్రయాసత్తల నడలఁ ద్రిప్పుడు దారుయంత్రములను
మద్యమాంసాహారమత్తచిత్తుల దుఃఖపడఁ ద్రోయుఁ డంధకూపములలోన
తే. నీతిమాలిన విపులాధినేత్రునమితి, మంగలంబుల వేచుండి మాడిపోవఁ
గండలసిఘారఁజెందుడు కొండెగాండ్ర, గోయుఁడఱ్ఱులకొండపండ్లఁ గూరమతుల.

సీ. విధుకళామాళిక విద్యేషినాలుకల్ కోసివండుండు తైలకుంభములను
శివదూషణలు విన్నచెనఁటులచెవులలోఁ జొనుపుడు కాలినశూలనమితి
శ్రీకంఠమూర్తి వీక్షింపనివారల కన్నుల చెలుకుండు కల్తెమొనలఁ
జీద్రమణీశుఁ బూజింపనిమూఢుల కరములు నఱకుండి ఖడ్గదార
తే. గట్టువిల్కనికోవెల మెట్టనట్టి, ఖలుల నూకుండు వట్టి బెబ్బులులవాత
స్తరహస్తస్తరణాజ్ఞలజతర మొరయఁ, గాఁచి పోయుండు సీసంబు కరుణలేక. 110

క. పర్వదినంబుల రాత్రులు, ఐశ్వర్యదునమానముఖులఁ బ్రకొనుజడులం
దర్శికరదంష్ట్రనల, దుర్వహశిఖలందు మండ ద్రొబ్బుం డలుకన్. 111

చ. తగనికురంగనేత్రల మదంబునఁ బొందినమందబుద్ధులం
బుగబుగమండున ట్టినువబొమ్మల నిమ్మల నంటఁ గట్టుండి
వగగని భ్రాతృ మిత్ర గురుబంధుల దూఱినవారిపై మహా
యంగములదాఁకఁ బర్వతము లొయ్యన తియ్యకవైపుఁ డుద్ధరిన్. 112

క. కుక్కులచేఁ గఱపింపుడు, ముక్కుంటికి మ్రొక్కునట్టి మూఢాత్ములతో
మైక్కించి త్రొక్కుజేయుండి, యక్కురినికరంబుచేత హరవిరహితులన్. 113

సీ. నలివప్రదంతపుర్యులగల బావిలోఁ గూలఁద్రోయుండు లోభగుణులఁ బట్టి
యుక్కుతోఱులమీఁద నెక్కించి త్రొక్కుండు గమకించి విశ్వాస ఘాతుకులను
వేదవిప్రద్విషద్విత్తుల బరిమాలఁ గఱకుఱంపంబులఁ దఱుగుఁ డలుక
నన్యతవాదులకండ లవనిపైఁ బ్రెళ్లంగఁ జెక్కుండు బాడిని లేస్తఁబూని

తే. వెదకి సున్నంపుతాళ్యును విరియఁబోయఁ, డమితకోపాదివశుల దేహములు గాల
గాలపగ్గాలుగట్టియుఁ గక్కుతాళ్యు, సోక నీడువండు వీధుల జూదగాండ్ర. 114

చ. తలలు డతీలునం బగుల దంపుండు మానలపంతులైతి ని
ర్మలవశిష్టపద్మనల మర్చము లోర్చక తూలనాడఁగాఁ
దలఁచినహీనులం బశువధం బొనరించినవారిపొట్టుల
గలకలమంచు గాడిలను గాఁగిన తైలమువోయుఁ డోడకన్. 115

- ఉ. తప్పగ సాక్షిచెప్పిన యధర్మశరీరుల మేనిచర్మముల్
చొప్పుడెదీసి యుప్పు సరిసున్నము పంకము చేసి పోయ్యుడి
తప్పక మేలొనర్పు తమదాతల కెగ్గు దలంచునీచుల
న్నిప్పులగుండమందు బడసెట్టుడు సెట్టన గుట్టుపీడగన్. 116
- చ. పరతరుణిశిరోమణులవై భ్రమఁబొంది వియోగవేదనం
బొరలెడివారిమర్మముల బోరునఁ జొన్నుడు నీ తముల్లెఁ ద
త్కరముల గోళ్ళలో నిడుఁడు కాలినసూదులు గత్తులెత్తి త
చ్చిరములు వాపుఁ దట్టలగుఁ జెప్పఁగనేటికి మాటిమాటికిన్. 117
- క. శరణాగతసంరక్షణ, పరతంత్రులుగాని భూమిపాలర దనుజో
త్కరభూషప్రాతంబుల, కఠిముఠి నాహారమియ్యఁ దఱుమఱలేకన్. 118
- తే. ఉన్నతాత్ముల గని లేవకున్నవారి, నొనరఁ గ్రాసిన యినుపపేనములమీఁదఁ
బట్టి కుయ్యంగఁ గూర్చుండఁబెట్టుఁ డలక, మీఱ నామాట మీఱక మీర లిప్పుడు. 119
- మత్తకోకిల. తల్లిదండ్రుల నన్నదమ్ములఁ దల్లడించినవారలక్
మల్లగించియు మీర లేవుగ మాటిమాటికి నిప్పుడుక్
ఢిల్లపంత్తులపాలు నేయుండు పాలుమాలక చోరులక్
రాళ్లు టువ్వుండు టివ్వుటివ్వున నాఁడునాఁటికిఁ జూడఁగాన్. 120
- మత్తకోకిల. తాతిరోళ్లను బట్టి త్రుమ్ముండు తాగము ల్వడి బాడుచుక్
జాతికర్త విపరజ్ఞసాత్తుల నందునందులు పీడఁ దాఁ
దైతృకక్రియ లాచరింపని భ్రష్టులం బరిఘంబులం
భీతివృత్తగఁ గొట్టుఁ డుద్ధరిఁ బెన్నురంబులు వ్రీడఁగాన్. 121
- ఆ. పెద్ద లునురుచునగఁ బీడ వెట్టినవారి, యునుఱు గాలములను గొసరి తీయుఁ
డల ధనాపహర్త కోలుములపై నిడి, యెస్సరనగఁ దిత్తు లాడ్చుఁ డిప్పుడు. 122
- ఆ. క్రాళ్లు క్రాళ్లఁబెనసి తల్లక్రిందుగను నేరేడుకొమ్మలందు వ్రేలగట్టి
పండి గాల్చినట్టిపగిదిని గాల్చుడి, యతిభివృజ నేయనట్టిజనుల. 123
- ఆ. ప్రాణహానిగాఁగ భక్ష్యభోజ్యంబుల, మందుఁ బెట్టినట్టి మందమతుల
ద్రొబ్బు డొక్కవగుల దుస్తరగఁభీర, ఘోరగరళమితహాపములను. 124
- క. మలమూత్రక్రిమిపీటక, ఖిలదుర్గంధప్రపూర్ణకీర్తివహుపం
బులఁ బడనూకుండు నిరతముఁ, బలవింపఁ గృతఘ్నుతరుల బహుకల్పంబుల్. 125
- తే. ప్రల్లదంబులు వల్కెడిపాతకులను, ద్రేళ్లప్రాతఱ ద్రొబ్బుండు తృళ్లఱంగఁ
బట్టిభేదం బొనర్చిన పంకరతుల, వాతఁబోయ్యుండు విషము లవారిగాఁగ. 126
- తే. ఉదకసామిప్యముననురులాడ్డి విహగ, మృగసమూహముఁ దెగఁజూచు ప్లేచ్ఛతతులఁ

గత్తిబోనుల ద్రోచియు గండశిలలు, మొత్తముగవైవుల దౌడల తెత్తకుండ. 127

వ. మఱియు ననేకవిధము లగుదురితంబు లాచరించిన పురుషాధముల దొడ్డుకొంచెంబు
లరసి మద్యాకొల్పింపునంబు గాకుండ మీమీనేర్పులు మెఱయు వారివారికిం దగిన
నజకంబులు రారవంబులు గుంభీపాకంబులు నసిపత్తవనంబులు ననలలోహస్తం
భంబులు మొదలుగాఁగలదుర్గతుల నిదఱ బాధించునెడ నిమిషార్థంబైనఁ గా లూది
సేదదేర సావకాశంబు లేకుండున ట్లధికావస్థలం బెట్టుచు రత్నగర్భయు రత్నా
కరంబులును గంధపహబంధుండును నంతరిక్షంబును దివాకర నిశాకరాది గ్రహం
బులు బ్రహ్మకల్పంబుఁ గల్గునందాఁక జీవులనమయించియు నమయనీయక నొప్పిం
చుచుని భటకోటికి నప్పాపుల నొప్పించి వీడ్కొలిపి యందు వీరసేనుం డనుసేనా
నాయకుంబిలిచి తనవ్రేలిముద్దుటుంగరం బొసంగిన నతండు భయభక్తిపూర్వకంబునం
బుచ్చుకొని దండధరునకుం బ్రణమిల్లిన బాహుకరించి యనిపె నవ్వీరాగ్రేసరుం
డరుచెంచి తద్వృత్తాంతంబుఁ దదీయసహచరులకుం జెప్పి సంప్రమంబున దూతలు
మున్నుబరేతఁజునిచేత మూడువరంబులు గైకొన్నవార లగుటంజేసి దూతలునబ్రేత
వ్రాతంబులును భూతసంఘాతంబులం జెలరేగి కహకహఃస్వటుల లోకంబు
లావళింప జేయుచుఁ బరశు పట్టన ప్రాస ముసల ముద్గర తోమరభిండవాల దండ
గదాదండ ధనుర్పాణకృపాణకరపత్తముఖ నిఖిలసాధనంబు లంకించుచుఁ బెడ
బొబ్బలిడుచు వెడనవ్వులు నవ్వుచుఁ జుగనం దాటుచు టింగున టువ్వుచు
నాడుచుం బాడుచు సెగురులాడుచు ముష్టిపూతంబుల బాధించుచు బెట్టురట్టడిఁ
గొట్టికొనిపోయి తన్నగరదక్షిణదిగ్భాగంబున నయోమయప్రాకార బంధుర వప్ర
ద్వారకవాట ప్రపాటనంబుగాఁ గదలి యందుఁ బడఁ ద్రోచినఁ జిరకాలంబు
మహాధూరసరకంబులం బడరానియిడుమలం బడి జీవులు బహుదుఃఖంబు లను
భవించురన విని విస్తయగతమానసుం డై సానందమానిసునానీరుండు కరుణారస
భావంబునఁ గటకటం బడి శివస్తరణంబు నేసి యధర్మప్రసంగున కిట్లనియె. 128

ఉ. పిమునినాథ మీరలిపు డొప్పుగఁ జెప్పినగాథవైఖరు
ల్నామది నింపుపుట్టదు వినం గడుచోద్యము లయ్యెగొండ టి
ట్టామహానీయవై భవము లంది నుఖించుట యేమి కొండ టి
బాములఁ బొందుటెఱికిఁ గపర్దికృపారస మెట్టులుండెనే. 129

క. మిక్కిలిపుణ్యులచరితం, బక్కట విను చెవులఁ బావ మాలించుటలుం
జక్కెర మెక్కినతోడనె, వెక్కినముగఁ జేదు దిన్నవిధ మయ్యె నుమి. 130

ఉ. అక్కట పాలనేత్రుఁ డుదయాంబుధియై చెలువొంది కొండఱ
న్నిక్కిలి తీవ్రవేదనల నివ్వటిలం దలపోసె నయ్యయో

- దిక్పాకయితలేక గడుదీనులకై వడి నున్నవారలకై
మక్కువఁ బ్రోవకున్న యిది మంచితలంపె బుధేంద్రచంద్రమా. 131
- మత్తకోకిల. సర్వజీవదయావరత్వము సర్వదేవవిభుత్వముకై
సర్వకారణవై భవంబును సార్వసాక్షివిలాసము
స్వర్వమంగళదాయకత్వము సర్వపూర్ణమహత్త్వము
స్వర్వదేవునియందుఁ గల్గుట చాటు వేదము లొక్కటన్. 132
- సీ. అదిగాక విను మమృహదేవుఁ డార్తజనత్రాణుఁ డనియు ననాధినాథుఁ
డని యకారణబంధుఁ డని దీనపాపమం డని కృపాంభోసిధి యనియు నీశుఁ
డనుచుఁ బురాణోపహసకాస్త్రంబులు సొరిది వక్కాణించు శ్రుతులు దెలుపుఁ
గావున నద్దేవుకరుణాకటాక్షంబు రాకున్ని వారికర్తములుగాక 133
- తే. నమృహత్మనిదివ్యవిఖ్యాతమహిమ, వర్ణనము సేయఁ దరమె యెవ్వారికై నఁ
బూర్వదేవాదితేయులు పూర్వమందు, ఘనసుధాపేక్షఁ గలశసాగరముఁజేరి. 133
- కా. ఆంభోరాశిమధించినప్ప డతిరొద్రాభీలదుర్వారసం
రంభోదగ్రకరాళపావకశిఖారాజన్యహారావది
కృంభూతస్ఫుటకాలకూటము జగత్సంహారముం జేయ గా
జుంభారిద్రుహిణాదు లెన్న నది చంచల్లీల భక్షింపఁడే. 134
- సీ. ఎల్లలోకంబుల కేఁ గర్త ననుకొన్న కమలగర్భునిమత్తకంబు ద్రుంచె
నధ్వరఫలదాతయై తనర్చితతన్న దూషించు దక్షునిత్రు శృణించె
నెదు రెవ్వరునులేక మదమునవర్తిల్లు త్రిపురాసురులక్రొవ్వు దీర్చివైచె
పాంథుల బాధించు పంచశలీముఖు ఫాలాస్త్రికీలల పాలు చేసె
- తే. గల్పనస్థితిసంహారక ర్తయైన, దేవదేవుఁడు రక్షింపఁ దగువనీయ
వలవదని యడ్డపెట్ట నెవ్వారితరము, నమృహేశుఁడు నేచ్చావిహారి గాఁడె. 135
- క. చిత్రంబులు నఘవల్లీ, దాత్రంబులు భక్తలోక తారకలీలా
పాత్రంబులు కలివర్షా, చ్ఛత్రంబులు ఫాలశేత్రుచారిత్రంబుల్. 136
- క. కామంబులు బహుదురితవి, రామంబులు రాజయోగరమణీయకళా
ధామంబులు సద్భక్త, క్షేమంబులు శంభుదేవుక్రీ నామంబుల్. 137
- క. స్ఫురణంబులు వేదాంతవి, హరణంబులు ఘోరపాపహరణంబులు దు
ర్భరసంసారవయోనిధి, తరణంబులు రజితకైలధవుస్తరణంబుల్. 138
- క. పావనములు నిర్జరసం, జీవనములుఁ జిత్కళావిశేషజ్ఞ విశా
లావనములు శోభనసం, భావనములు చంద్రమాళిపదసేవనముల్. 139
- క. లక్షణములు నిగమార్థవి, చక్షణములు నైజగర్భసంభరితజగ

ద్రక్షణములు మధురసుధా, భక్షణములు శూలినత్కృపావీక్షణముల్. 140

వ. అని వెండియు. 141

సీ. ఏకార్ణవముచేత వైకుంఠుఁ బ్రోవంగ న్యగ్రోధభూరుహమై చెలంగె
గాలుని దర్శించి కాలభీతుడైన మునికుమారుని గాచె మోదమలర
లోకకంటకులైన భీకరవ్యాఘ్రాసురాదిదైత్యులపీచ మణఁచివైచె
శరణాగతత్రాణిబిరుదు వక్కాణించి యఖిలనిర్జరరాజి కథయమిచ్చె
తే. బ్రళయకాలోగ్రతాండవద్రమణినిపుణ, చరణస్ఫుటనచార్మితజలజసంభ
వాండభాండనికాయుండునై వెలుంగు, నట్టిదేవుండు మఱచెనో యార్తజనుల. 142

తే. నరకముల నున్న జనము లెన్నటికి నుగతి, మేలుకాంతులో విన్నప్పటాలనుండి
హృదయసంతాప మారదో సదమలాత్మ, కటకటా నిటలాత్తుండు కరుణలేక.
క. కొందఱ నద్గతులకు మఱి, కొందఱ దుర్గతుల కంపఁ గొంతపదార్థం
బిందులఁ దనకుం గూడునె, యిందుకళాధరువిలాస మేమనవచ్చున్. 144

క. కపటనాటకసూత్రాధికారి శివుఁడు, వసుధలోపల జన్మించువారికెల్లఁ
జిన్నయానంద నిర్మలచిత్త మెసఁగఁ, దనదుబుడార మేమెసఁ దఱిగిపోనొ. 145
మత్తకోకిల. భవ్యవర్తన యిప్పు డొక్కయుపాయ మెన్నిచి నిచ్చలో
దివ్యమానులు మీరలందఱ ధీరుధ్ధులుఁ గావునకే
నవ్యవైభవ ముల్లసిల్లఁగ నాదువెంటడి రండు మీ
కవ్యయాధికపుణ్య మబ్బునటన్న వారలు వేడుకన్. 146

ఉ. ఓమునిసార్వభౌమ కరుణోదధి చేవరచిత్తప్రీతి
నేమి దలంచినాఁ యరమేశ్వరుసాక్షిగ నీదువారమై
యే మది సేతుమన్న విబుధేంద్రుల కిట్లని వల్కె సంయమి
గ్రామణి ధర్మరాజాపురికర్తులఁ జూడఁగ వేడుకయ్యెడిన్. 147

ఉ. ఆపుటభేదనంబు గని యర్కతనూభవుఁ గాంచి కొన్నిస
ల్లాపము లాడి వారలకు లాంఛనముల్ వదిలింపకున్న ను
త్తాపమదీఱ దిందులకుఁ దామనమేటికిఁ బోయివత్త మో
తాపసులార యంచుఁ ద్వరితంబుగ యత్నము సేపె నయ్యెడన్. 148

సీ. హృదయకాననపీఠి మదనారి నాసీనుఁ గావించి నిర్మలభావజలము
లారించి సత్కవితాంబరం బిప్పించి తత్కపుణ్యదివ్యగంధం బలంది
మహితసిద్ధిహకునుమంబునఁ బూజించి శమదమతారహరములు పూర్ని
భక్తవిశ్వాసధూపము సమర్పణచేసి పరమవిజ్ఞానదీపము ఘటించి

తే. విసులవైరాగ్యఫలము నైవేద్య మిచ్చి, భూరిదాక్షిణ్యచంద్రతాంబూల మొసఁగి

భవ్యకాంతాతపత్రంబుఁ బ్రబలఁజేసి, యిట్లు సానందుఁ డాత్మలో నీకుఁ గొల్పి.

చ. హర పరమేశ శంకర దయాపర యీశ్వర పార్వతీమనో
హర నిఖలాండనాయక మహాఫలదాయక విష్ణుసాయకా
సురవరపూజిత ప్రపదకూలనిదారిత దారుణాహితో
త్పర యని ప్రస్తుతించి విశదంబుగ నష్ట నిమిలితాక్షుండై.

150

చ. తలఁచినమాత్రఁ బుష్కరవర్షంబుననుండి మహాన్నతప్రభా
కలిత చిరత్నరత్నమయకాంచనభూరిచకచ్చకద్యుతుల్
బలసి దిగంతరాశీములఁ బర్యవ్సరి నర్వజనాసురాగమై
వెలసిన దివ్యపుష్పకము వేగమె ముందఱి వచ్చి నిల్చినన్.

151

చ. నిలిచినదాని గన్గొని మునిప్రజ మద్భుతమంది యాతనిం
బలుమరుఁ బ్రస్తుతించుచు నెబ్బాసు జటిశ్వర సీమహత్త్వముం
దెలియఁగ నెంతవార మన దివ్యవిమానముమీఁద మీర లిం
పలరఁగ నెక్కుడంచు ముదమారఁగఁ దా నధిరూఢుండై తగన్.

152

ప. ఇద్విధంబున సానందమానిశిఖామణియు నచ్చటితాపనగణంబులును మహాసీయ
పుష్పకారోహణంబుచేసి వేణువీణాగానస్వరంబులును మంగళతూర్పరవంబు
లును శివదూతికాపాతకవిశేషభూషణంబులుగా నొక్కుమ్మడి ఘోషింప వృషభధ్వ
జంబులు దేజరిల్లం గదలి నభోమార్గంబునం జనుచున్నతదనంతరంబ యయ్యముని
పురవరంబున.

153

సీ. సకలధర్మాధర్మశంకాసమాధానకలితులై మానిపుంగవులు దనరఁ
గనునన్న వలసినపనులు సేయఁగ యక్షగరుడవన్నగభూతగణము గొల్వఁ
గమ్రుగానవినోదగతు లుల్లసిల్లంగ గంధర్వు లగ్రభాగమునఁ జెలఁగఁ
గంకణరూపరూపాత్కారంబు లెనఁగఁ జారణనుందరులు చామరములు పీవ

లే. మంజుళంబైన ముత్యాలమండపమున, భానులైశ్వర్య మలర వైవస్వతుండు
హేటతోజ్జ్వలరత్నసింహాసనమున, వేడ్కఁ గూర్చుండి కొలువున్నవేశయందు. 154

సీ. బలుకెంపుదులకింపు పల్లవారుణజటాపటలివైఁ గామాయపటము దనరఁ
దళుకారి సునుపారి వెళివెళిమనుక్రొత్త జింకతోల్ డావంకఁ బొంక మమర
వన్నెలయొగవట్టెన్న జన్నిద మంసభాగంబుపై వింత బాగుఁజూప
రుచిరతప్రసరించు రుద్రాక్షమాలికల్ గళశంఖతలమునఁ గళుకులిన

లే. ఘుమ్మఘుమ్మన పీఠారవమ్మ లెనఁగ, జపనరము దండకుండిక చేతులందుఁ
గ్రాలఁ గలహాశనుండు వేగమున వచ్చి, వెలిహజారంబుచెంగట నిలిచియున్న. 155

క. వాకిట చాకిరు లమ్మని, రాక నెఱింగింప భర్తరాజు సవినయో
ద్రేకుండై యెదురుఁగ జని, యాకమలజనుతుని గాంచి యతికుతుకమునన్. 156

తే. తనదుకోటిర మకనిపాదములు సోకిక, బుడమిఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి సంపుటకరాబుఁ
డగుచుఁ బూజించి వినుతించి యమ్మహాత్ము, యముఁడు దోడైచ్చి రత్నపీఠమున నునిచి.

ఉ. నారద సంయమింద్ర కరుణారససాంద్ర పజీరతారకా
సారద శారదాబ్జ పవిషన్నగరాజవియన్నదీశర
స్మీరదపచ్చభాంగ మహానీయచరిత్ర మహానుభావ మా
యూరికి మీరు వచ్చుట శుభోన్మతి మించి ఫలింఁచె గోరికల్. 158

ఉ. పాపనమయ్యె నాభవము పాత్రుడనైతి భవత్కటాక్ష సు
భావన కోమహాత్మ యని వల్కిన సంతసమంది నారదుం
డావనజాప్తనందకునియాస్యము గన్గొని మేలె యాంజనీ
దేవికి నీకు మిత్రులకు దివ్యమనీంద్రులకెల్ల నావుడున్. 159

ఆ. మీయనుగ్రహంబు మిక్కిలి మాకును, మేలుగాక ధ్వేష మేలకల్లు
స్వామిజగములందు సంచరింతురుగాదె, యందు విక లేమియైనఁ గలవె. 160

మ. అనినం గడ్డొకవిత చెల్వెదను నీ వాలింపుమా నీపురం
బునకున్ శంకరమృతసిద్ధుఁడు దయాంభోరాశి వేదాంతవే
ది నుదారించితనుదరాంగుఁడు మహాలేఖుఁడు సానందుడక
మునినాథుం డరుచెంచుఁ జూడుము నదా మోదంబు రెట్టింపగన్. 161

తే. తద్విమాననూత్నధగధగ ద్రత్నకాం, చన నవీనకాంతి చదలఁ బర్వఁ
గోటిసూర్యదీప్తి పాటవంబున మించి, మెఱుగులెల్లఁ గదల మెఱయునట్లు. 162

ఆ. వచ్చి తనమహాత్మ్య మచ్చు పడంగను, బురముఁ జూచి పాపపురుషబాధ
లఱఁచి మహిమ వారి నందఱ శివలోక, గతి వహింపఁజేయు ఘనతమెఱయ. 163

ఆ. మేలు నీకుఁ దలఁచి మేము చెల్పితి మది, పట్టణంబు పాడు పడకయుండ
నిలవబలిమినేర్పు గలదేని మాబుద్ధి, విని యుపాయ మిపుడె వెదకొనుము. 164

చ. అన విని పిన్నన వొలయ నాతని కిట్లుచు దేవ మీర లి
య్యనువున నానతియ్యఁ బడుమాటలు భావ్యతగాదు మైని నా
మునియెవఁ డెక్కడెక్కడ విమోచన మేగలిఁ జేయు వీరికిం
బనివడ నీతలం పతనిపాటిమహాత్ములు లేరొకో మహిన్. 165

సీ. వింధ్యాద్రిశృంగము ల్విఱుగఁద్రొక్కి ప్రసన్నివడసిన కుంభసౌభ్రమికంఁటె
బురహరుఁ డెఱుగంగ నఱకాల నొకకన్ను తనకుఁ గల్గన్న గౌతమునికంఁటె
బంకేరుహాననప్రముఖుల తారతమ్యము నాదసిన భృగుహానికంఁటె
ప్రవృత్తో వాదించి సృష్టిని బ్రలఁ జేసినయట్టి గాధీశుఁడృకంఁటె

తే. సాగరులఁ గూల్చిన కపిలయోగికంఁటె, నానవుని శాపమిచ్చు దుర్వాసుకంఁటె
సానంద—4

- శిష్టవర్తనుడైన పసిష్ఠకంటెఁ, దనదుమాహాత్మ్య మెప్పుడే తలఁచి నూడ. 166
- క. మాండవ్యుఁడు శాండిల్యుఁడు, గౌండియుఁడు శౌనకుండుఁ గాశ్యపుఁడును మా
ర్కండేయుండును దాపన, మండను లెందునను లేరే మహిలో ననఘా. 167
- ఉ. అంద టిటుండనిమ్ము సనకాదులు మీ రరవిందనూతికి
న్నందనులై చెలంగి భువనంబులు గొల్వంగనుండు నట్టిసం
క్రందనముఖ్యులెన్న సుకరంబుగ నుండెద రట్టిమీర లీ
చందమునం దలంచిన వశంబై యెమ్మొన మాద్యశాశికి. 168
- మ. తనకు దక్కువమానులే యిపుడు ప్రస్తావంబునం గల్లువా
రనిశంబు దయలేనియందమతు లాహా మఱేమి ప్రయో
జనములేని విచిత్రయుక్తులకు వాక్పాతుర్యమేలా తపో
ధను డిప్పిటికి వచ్చెనేనిఁ గని తాత్పర్యంబుతోఁ బోయెడిక. 169
- ఉ. అతియెకాని చెల్లదినుమంతులఁ దా వినఁబూనుకార్య మెం
తెంతలు తాపసేంద్రులు మహిష్ఠలి ద్రిష్టురుచున్నవార లీ
వింతలు నింతకాలమును నెన్నఁడు చూచి వినంగనోప మా
కంతువిరోధిదివ్యపదకంజములన నిజులుఁ బల్కెదక. 170
- సీ. ఎడమాపులసీరు కుండఁ బోయఁగ వచ్చు శేషుని నెఱ్ఱగాఁ జేయవచ్చు
బూడిదఁ దైలంబుఁ బుట్టింపఁగా వచ్చు నవపహ్నికీలలు ద్రావ వచ్చుఁ
దామరతూండ్లచే దంతిఁ గట్టఁగవచ్చు నచలపంక్తులు బంతులాడవచ్చుఁ
... ..
- తే. గాన నరకంబునందున్న కలువమతుల, శ్రీమహేశ్వరులొకంబుఁ జేర్చుదరమె
దేవదేవుఁ డొసంగు నాదివ్యపదవి, ముట్టి చెఱుపంగ బూడిదబొట్టుగాదు. 171
- ఉ. ఆయువు నిండినట్టి మునుజాశీలఁగాని మదీయకింకరుల్
పోయి వధింప రన్యలఁ దపోధన నాచెన లేశమాత్రమ
న్యాయముగూడ దెట్టులన నన్ను నెఱుంగరె ధర్మరాజటం
చేయెడనైన నాశల నొకింతయులే కటుఁబోవ నయ్యెడుక. 172
- ఆ. ఎట్టివాగైన నఁ బట్టి మాదూతలు, దోడితెత్తు రిటుకుఁ దోడులోన
నంతఁ బుణ్యపరుల నరసి పారీకెత్తు, చేసిపోవనిత్తు జిష్టువురికి. 173
- క. కర్తంబు లాచరించిన, దుర్మార్గుల బాధబెట్టి తుదినరకములం
గర్హములు వీడఁద్రోతురు, నిర్దోహస్వాంతులగుచు నెఱి మాదూతల్. 174
- క. కావున మనీయరాజ్య, శ్రీవిభవము హానిచేయ సిద్ధునితరమా
దేవ మనీశ్వర యాతని, కీవగ శివధత్తి నెత్తికెక్కినో తలఁపక. 175
- తే. పట్టపనలేనిపనులు చేపట్టఁగా వివేకులకునైన మోసంబు రాకపోదు

సత్యసంకల్పుడగు హరిశ్చంద్రబట్టి, భంగమొందిన యాగాధిపట్టిభంగి. 176

లే. అనిన మాళిశిఖామణి యాత్మలాస, నెవ్వ రేగతిబోయిన నేమిశోకత
యనుచు నూహించి యర్కనందనునిదిక్కు, జూచి దీమించి దిగ్గున లేచి నడిచె. 177

క. సారసచక్రావళి సం, సారసముజ్జ్వలమరందసౌరభవీలా
సారసకల్పారస్థల, సారకనకముఖిరి కావికాలవిహారా. 178

పంచచామరము. జటాపటీలకాటదీప్తచంద్రచిత్రవ్యగ్రతీ
నిటన్న పహ్నికీలకావినిర్జితాంగకాకృతీ
కటక్కుటద్భుతేభచర్తకంఘశంకధాతవీ
పటక్షమాజలాసమానివాసవాదిసన్నుతీ. 179

గద్య. ఇది శ్రీమత్కాళికాంబావర్చసాదలభసాహిత్యవైభవ సదాశివస్వరూప
సద్గురుచరణారుణరాజీవసేవాసమాసాది తాదైవతానుభవ కాళికగోత్ర సుధార్ణవ
పరిపూర్ణ కైరవబాంధవ కోట బాహునయ్యోనూభవ సవినయగుణవిధేయ శివరామ
నామధేయ ప్రణీతం బయిన సానందోపాఖ్యానం బను మహాప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము

మహిళాధవ శక్రసి

తామహ ముఖ్యామరార్చితప్రపద కళా

ధామనిభూషణ యోగిం

ద్రామరతరువార కాళహస్తిపురీశా.

1

తే. ఆవధరింపుము శౌనకాద్యఖిలమునుల, కిట్టులని చెప్పె సూతమునీంద్రచంద్రుఁ
డవ్విధంబున సానందుఁ డరుగుదేర, దివ్యపుష్పకదీప్తులు దిశలు నిండె.

2

సీ. ఉదయతైలేంద్రకూటోదితప్రత్యగ్రబాలార్కబింబసంపద యనంగ
రమణీయనీలసీరదమధ్యవిద్యోతలలితసౌదామినీలతిక యనంగ
గగనలక్ష్మీహస్తకమలూధురస్ఫురత్ప్రకటమాణిక్యకందుక మనంగ
సుత్తంగ మేఘవాహోత్తమాంగోత్తప్తమహనీయ తపనీయమకుట మనంగ

తే. వికచకల్పప్రసూనారవిందకుముద, మల్లికామంజరీజాయమానసురభి
ఘమఘమత్కారకలితదిక్ష్కొణ మగుచుఁ, బుష్పకమువచ్చె నమవర్తిపురముకడకు.

3

సీ. భద్రచిత్రవిమానపార్శ్వంతరోచ్చరత్కల్పప్రసూనప్రకాశితంబు
పరితఃపరీతదర్పణవేదికాచకచ్చకతమోఘ్నస్తంభసంభృతంబు
గనకదండస్ఫురద్దనవృషభధ్వజపటపటాత్కారసంపత్ప్రదంబు
కాశ్చీరపాటీరకర్పూరమృగమదక్రముకపర్ణసుగంధగంధిలంబు

తే. వజ్రవైడూర్యమరకతోజ్జ్వలనితాంత, కాంతిసంతానదంతురితాంత మగుచుఁ
గలకలస్వానగంధర్వగానఘటితి, గలిగి శోభిల్లు బహుచిత్రగతులు మెఱయ.

4

ఉ. మందమరుచ్చటాచలదమంద సుధారసమిదుబృందము
ల్పందనకల్పకప్రసవసౌరభశీతలముల్ భుగుల్కానం
గుందనపున్నెఱుగు లిరుగోపులమించుల సంఘమించ నం
దంద విచిత్రచేలరుఁడు లంబరభాగ మలంకరింపఁగన్.

5

- క. తళతళమను రాకళికలు, దలగడ మిటుమిట్టుగొలుపఁ దపనీయకళ
ల్లలకింపుచుఁ బుష్పకమం, చలరాగని తత్పురంబుజనములు వేడ్కన్. 6
- సీ. గోపురాకవడైకగోపురాగ్రంబుల సౌధప్రభామిళశ్శౌధములను
సాలాక సాలాక్య సాలాపరిక్షోణి జాలరంధ్రస్థలజాలములను
గల్యాణతరనూత్నకల్యాణవేదు లారామపుష్పదయారామములను
రేఖాలసత్పణ్యరేఖాతలంబుల నారదీప్తి ప్రతీహారములను
- తే. నిలిచి తలలెత్తి యనిమిషనేత్రలీల, శమనపుటభేదసావనజనములెల్లఁ
జూచి యప్పడు దమలోనఁ జోద్యమంది, మట్టుమీఱినవేడుక లుట్టిపడఁగ. 7
- ఉ. చూచితిరే విమాన మదె సూర్యశతప్రభ నుప్పలిల్లడిక
లోచనవర్షమై నిఖిలలోకవళికర శోభనక్రిరూ
నూచకమై వెలింగెడిని సౌమునిదో హరిదో విరించిదో
భేచరనాథుదో యనుచుఁ గేవలవిన్నయయుక్తచిత్తు లై. 8
- మ. ఆటుగాకున్న విరించిమానుడిపు డేకాంతంబుగా రాజుతో
జటిచంద్రు డిటవచ్చి నారకుల సీకానాధివాసంబునం
బటుసామర్థ్యముతోడఁ జేర్చునని చెప్పుం గొంద తాలించి ర
చ్చట నక్షాని యమోఘవాక్యమహిమల్ నత్యంబులై పోవఁగన్. 9
- కా. అసానందవిమానరాజ మిది తథ్యంబిట్లు గాకున్న సీ
వానశ్రీజీవిమానపాళికల సీవన్నెల్ ప్రకాశించుటల్
యాసర్వజ్ఞనమానుఁ డైనముని నిత్యానందచిత్తాబ్జలీ
లాసంపూర్ణత నిందు వచ్చుటయె కల్యాణప్రదం బయ్యెడిన్. 10
- తే. ఇమ్మహాత్మునిరాక సౌఖ్యమ్ము నుమ్ము, నరకవాసుల నింక మన్నధవిరోధి
లోకవాసులఁజేయు విలోకనముల, ఘనసుధాధార లాక్ష్మటఁ గడఁగొనఁగ. 11
- సీ. ఉష్ణాంశుతీప్రమయూఖజాలమ్మల మటుమాయగాని వీఁకటులు గలవె
నానాదిగంతర్గుంఠరూపిలస్ఫూర్తికి విచ్చనిజీమాతవితలి గలదె
జంభారి దంభోళి చటులొగ్రధారకుఁ గుప్పఁగూలని తైలకోట్లు గలవె
జాజ్వల్యమానభీషణకీలకీలల నమసిపోవని కాననములు గలవె
- తే. చారుతరమానిమంత్ర సంస్తరణవలన, నీరుగానట్టి పాతకనికర మేది
గాన నరకంబులందున్నకలువమతుల, బాధలన్నియు నేటితోఁ బాయు నిజము. 12
- క. అనుమాన మేల మన మి, మ్మని జూడఁగ నేమి పుణ్యములు చేసితిమో
మునుపటిభవముల నని పుర, జనములు దలపోయుచున్న నమయమునందున్. 13
- క. పరిచారకనికరంబులు, పరువడిఁ జని యమనిఁ గాంచి వల్క్రిరి డేవా

- పరమేష్ఠినూతిచెప్పిన, పరమమునీంద్రుండు వచ్చె బరంగినవేడ్కన్. 14
- క. నావుడు కంపము భయమున్, భావమునం బెనఁగొనంగ భాస్కరతనయుం
డావుత్తాంతము విని మది, లో వెఱఁగందుచును మిత్రలోకముఁ దానున్. 15
- ఉ. ముందఱు బింక మెల్ల నొకమూలవసించఁగఁ జేసి కింకరుల్
ముందఱి వంకఁ గొల్పఁ జని మూఁడుగవస్తును దాఁటి యచ్చటన్
నందడి పొరలోకముల నందున బొందుగ నిల్చి కాంచె సా
నందు విమాన యాసుజననందితనద్దణబృందు నయ్యెడన్. 16
- సీ. కందర్పతులితమంగళవిగ్రహమువాని బాటలన్కుటజటాభరమువాని
భస్మాంగరాగళోభాదండంబమువాని రాజీవపత్ర నేత్రములవాని
బ్రకటితరుద్రాక్షభవ్యవక్షమువాని దరహాసపదనసుందరమువాని
సున్నతవ్యాఘ్రచర్మోత్తరీయమువాని గటిబద్ధకామాయపటమువాని
తే. దండకుండీనమేత హస్తములవాని, శంకరధ్యానమానలక్షణమువాని
నన్నికరమధ్యగతపూర్ణచంద్రలీల, ముసులలోనున్న సానందమానిఁ గాంచి. 17
- వ. ఇవ్విధంబునఁ బరివేష్టితననాకనమానికాద్దులజాలుం డగు దక్షిణామూర్తిచందంబునఁ
దావనజనమధ్యంబునం దేజరిల్లు సానందమానికంఠీరవు నయనోత్సవంబుగా నందర్శించి
దండధరుండు సాష్టాంగదండప్రణామంబు గావించి ముకుళితకరకమలందై యి
ట్లనియె. 18
- చ. శరణు దయాసముద్ర మునిసన్నతచిన్తయధద్ర సోమశే
ఖరమహానీయమంద్రజపకారణముద్ర మహామునీంద్ర మీ
చరణము లాశ్రయించెడఁ బ్రసన్నుడవై మముఁ బ్రోవుమయ్య యో
పరమజఠీంద్రచంద్ర భవబంధవిమోచన సాధనూచనా. 19
- క. నాపురికి మీరు వచ్చుట, నాపూర్వవిశేషఫలమునం గాదె గుణో
ద్దీపకృతార్థుడ నైతిని, మీకుదయంగళంబుఁ గాంచి మించినభక్తిన్. 20
- ఆ. మిగులఁ బిచ్చుకుంటుమీఁద గంగాప్రవా, హంబు వచ్చినట్లు లయ్యె దేవ
నన్ను ధన్యుడేయ నెన్ని మీ రిచ్చటి, కరుగుచెంచుటెల్ల ననఘచరిత. 21
- ఉ. తామస మేల రండు ప్రమదంబున మధ్యవనంబుఁ జూచి పా
ద్యామలసత్కియల్ వడయఁ డన్న జటీంద్రుఁడు మందహాసమున్
మోమున నంకురింప మునిముఖ్యులుఁ దాను విమానరాజముం
బ్రేమము మీఱఁ డిగ్గినఁ బరేతవిభుండు మహానురాగుడై. 22
- ఉ. దండితదండహస్త పరతత్త్వచారున కిచ్చెఁ గేలు కై
దండగ దండపాణి యలదండికిఘామణిఁ జూచి వార లు

ద్దండకుతూహలంబులును దండకు సందడి మెండుగూడ గాఁ
దండిభటు ల్బురాబరి పదంపడి నేయంగ నేగుచున్నాడన్.

23

తే. భానుసూనునివినయసంపదకు మెచ్చి, యాత్మలో నుబ్బి సానందుఁ డతని కుశల
మడిగి దీవించి మధురోక్తులలరఁ గొన్ని, ద్వారములు గోపురంబులు దాఁటి నడువ.

ప. ఇతైఃకంఠం దోడ్కొనిపోయి కక్ష్యాంతరంబులం గడచి యేనుంగుమొగసాలఁ
జొచ్చి పోవ నచ్చట ధగధ్ధగాయమాన వాటకాంచిత వితానబంధురంబును లంబ
మానసంతాన ప్రసూనదామాభిరామంబును విద్రుమస్తంభసంభృత శృంగారం
బును తప్తజాంబూనద కుడ్యప్రకాశితంబును ముకురపేటికాలంకృతంబును జుర్ర
కాంతోపలచేదికావిరాజితంబును నిర్మలస్ఫటిక సాపానశోభితంబును నగురు సాం
బ్రాణిధూపధూమఘుమఘుమోత్కారంబునై చెన్నొందు లోపలి కొలువుమాటం
బుఁ జేరి యందు రత్నస్థితకాంచనసమంచితపీఠంబున సానందమానికంఠీరవుం
గూర్చుండఁబెట్టి యర్హ్యపాద్యాద్యతిథిసత్కారంబు లాచరించి యచ్చటి తాపన
జనంబుల నర్హాసనంబుల సుఖాసీనులం గావించి పూజించి యందఱితేత ననుష్ఠా
తుండై సప్తస్థంభవతనూజాతుండు నుచితపీఠంబున వసియించియున్న ధర్మనిం గాంచి
యతిశీఘరం డిట్లనియె.

25

క. అంభోరుహబాంధవతను, సంభవ నీగుణములన్ని సంయములెల్లక
జృంభణ మని తెల్పిన విని, శుంభద్గతివచ్చి నిన్నుఁ జూచితి ననఘా.

26

ఉ. వారలు చెప్పినట్ల సరివచ్చె లసద్వివరయానురక్తి న
దైరవలక్షణంబులఁ బ్రకాశతనొందితి వీక్షానర్పు న
త్కారములన్ని శంకరుండు గైకొనె ధర్మచరిత్ర పెద్దలం
జేరి నవర్యసేయుటలు శిష్టగుణంబులు గావె మేదినిన్.

27

క. కోపప్రసాదభావము, భూచతులకు నైజగుణము బుధజనులెడలం
గోపము వుట్టిన నెంతటి, భూపాలుండైనఁ జెడు నభోమణితనయా.

28

ఉ. రాజసతామసోక్తిగల రాజుల కేడవి తారతమ్యముల్
రాజసలక్షణస్థితి విరాజితధర్మపథంబుఁ జెంద ది
గ్రాజులుమెచ్చు మైవరంగి రాజ్యము నేనెద వెల్లనీతులక
రాజుల ధర్మరా జనెడి నాచులలామము నీకుఁ జెల్లదే.

29

చ. అనవుడు దండపాణి దరహాసముఖాంబుజాఁ డై జిహ్మిం ద్రుతో
ననియె మహానుభావ భవదంఘ్రిసరోజవర్గాలేశ మీ
క్షనువున సోఽకినంతఁ గడుధన్యుడ నౌదు నటంచుఁ గ్రమ్మతి
న్దునికులసార్వభౌమునకు మ్రొక్కి నులించి వినీతి నిట్లనున్.

30

- క. శంభునిదివ్యాంశంబున, సంభవ మందిరిగిగాదె జగమెఱుంగఁగ మీ శుంభన్ద హిమలు వొగడఁగ, జంభాతీతముఖులకైన శక్యంబగునే. 31
- ఉ. నన్నొకపెద్దఁజేసి మృదునవ్యసుధారసమంజువాక్యముల్ చెన్నెసలారఁదెల్పెదరు శీతకరాంతుని బూర్వజన్త మం దెన్నిక లేనిభక్తి జపించిలిఁ గావున మీశుభాంగముల్ గన్నుల జల్లగా నిటులుఁ గన్గొనఁగలెను దాపసోత్తమా. 32
- ఉ. దేవర యమికార్య మరుదెంచుట కిచ్చటి కానలీవరి న్నావిని మానికుంజరుఁడు నవ్వ మొగంబున నొండుకార్యముకొ భావములోన లేదు విను భానుతనూభవ నిన్ను నీపుర శ్రీవివరింప వచ్చుటలు సిద్ధ మబద్ధములాడ మెయ్యెడన్. 33
- ఉ. కంటిమి నీమహామహిమఁ గన్నులపండువుగాఁగ నింక ని వ్కుంటకవృత్తి నీపురముఁ గన్గొన వేడుకపుటై నీవు మా వెంటనె రమ్మ లెప్పునిన విన్నదనంబువహించి కిన్కలొ నంటు వరేతనేత బదులాడఁగఁగూడక మానసంబునన్. 34
- క. బాగాయె నారదుం డీ, యోగీం ద్రునిరాకఁ దెల్పె నోహో మును న ట్టాగరిమనె యిమ్ముని యీ, లాగునఁ బరి పాడువడదలంచె నితండున్. 35
- క. పిలవనిపేరంటము జనుఁ, డెలమిం జనుదెంచునటులు నితఁ డేటికి నిం దులకు న్వచ్చినకార్యము, దలఁపం దానయ్యె నింకఁ దప్పెం దప్పెన్. 36
- ఉ. బుద్ధికి మోస మాకలహభోజనుఁ డిచ్చటఁ జెప్పినవప్పుడే నొద్దిక నిచ్చగించుకొని యూరక మన్నభవైరిఁ జేరి యీ నుద్దులు చెల్ల నందులకు సూత్రము సేయఁడె యట్టులైన నీ బద్ధులు చెల్ల నేరవు తపస్వి విచారము టిత్తవోవునే. 37
- ఉ. నవ్వరె యెవ్వలైన నిక నన్నుఁ గనుంగొని వెట్టియోజనల్ నివ్వటిలంగఁ జేసినవనిం గొన కీతని కుత్తరంబు నే నెవ్వగనిల్లఁ జిత్తము నికేమియుఁ దోచదు కించపుటైనా మువ్వురకైన మీరుదు రమోఘతపోధను లొక్కవేశలన్. 38
- క. మేరువు తృణముం దృణమును, మేరువు సేయుదురు వీరు మిక్కిలి కరుణా పారీజులయ్యుఁ గోపం, బారయ ముక్కునను దాల్తు రద్భుత మరయన్. 39
- క. తపసులు కావున జీవుల, కుపకారము దాల్తు ధాత్రి యెల్లరు సూడకొ నెవమిడి యిది మూలముగా, శపించిన నడ్డ మెవరు చర్చింపంగన్. 40
- సీ. ఆనిమిషాధీశ్వరు నఖిలసంపదనెల్ల ఖీరాబ్ధిపాలుగాఁ జేసె నొకఁడు కలయాగఁతుఁ డైనచక్రవర్తిని ఔద్ధచిలుడయై పావంగఁ జేసె నొకఁడు

- వేలసంఖ్యలు గలవీరాదివీరుల నెలచూపులనె భూతి నేనె నొకఁడు
సత్యవాక్యోల్లాససమధికుం డగుమేటిఁ జెనఁటివాకిటఁ గొల్వఁ జేసె నొకఁడు
లే. గానఁ జక్కెర లాలకుంగఁ దేనె లూర, మాటలాడి రటంచు నస్తుంగరాదు
ప్రీతితో నేస్తకంబు గావించువిధము, లరయ హరితోడఁ జల్లాట మాడినట్లు. 41
- క. పలుబలుకు లేల నాతని, తలఁ పెగతి యట్లుజేసెదను వేటొండుం
దలఁప ని కఁ బాడిగా దని, జలశాస్త్రసుతుండు మానిచంద్రునితోడన్. 42
- క. సంతోషమాయెఁ బురమాద్యంతము గైసేయ నిచ్చి యరుగుద మంచుం
జెంకలఁ గొల్పినకింకర, సంతతిచేఁ బట్టణంబు సాటం బనిచెక్. 43
- వ. అంత. 44
- క. దారుణమై కాలభట, ప్రేరితమై నకలదిశల భేరి ధణధణ
త్కారంబు లడరుకొన విని, పారులు కైసేసి రపుడు పట్టణ మెల్లన్. 45
- సీ. కుంభకుంభితకాతకుంభహేమస్తంభకీర్ణముల్ గాని వాకిట్ల లేవు
భూరిముక్తామణితోరణప్రద్యోతకలితముల్ గాని మార్గములులేవు
భూయిష్ఠరత్నస్ఫుటరంగవట్టిప్రదీప్తము ల్గాని వేదికలు లేవు
పరితఃపరితాత్పదీరుదధ్వజాంకుక భ్రమణముల్ గాని సౌధములు లేవు
లే. నవమృగీమదసమార్జనములు గాని, మంటపంబులు లేవు ధరప్రభుప్ర
కల్పితాశేషవిద్యశృంగారమంది, రమ్మ లోకవిరాజితరాజభాని. 46
- మ. కురుపేరుంజగజంత్రకొండెఱఁగురంగుల్ మీఱు మేల్కొమ్మచి
త్తరు నంగారు పటాలు నిచ్చలపు నిద్దాకెంపు తాగుమ్మటల్
మరువంపుక్ విరిమలైపునరులు చల్వ ల్లిల్కు పందిళ్ల బం
ధరతం బట్టణరాజమార్గములయందు స్తించుఁ జంచద్దలిన్. 47
- సీ. ఏచాయఁ గనుఁగొన్న హిమవారిశిఖరసంప్రత్యగ్రమందిరప్రాంగణంబు
లేవంకఁ దిలకింప హేమాంగకుంకుమ శ్రీగంధగంధలక్ష్మీవధంబు
లెటఁజూడ ది క్తటోద్భటభూరిభేరిధణంధణోగ్రారావనవపదంబు
లేదారి పీఠీంప హేమదండచ్చత్రచామరధ్వజకళాసముదయంబు
లే. లేందుఁ బరికింప నందితానందకుండ, మందమందస్థిత శ్రీరమాముఖార
విందరసమందయానావిక్రచిత్ర, లాస్యసంగీతవినుతకీలాహలములు. 48
- వ. ఇతైఱింగునఁ బురంబు కృతాలంకారం దైనవిశేషంబు కింకరులు వచ్చి విన్నవింప
దండ్యుద్దండకమండలమూర్ధాభిషిక్తుం గనుఁగొని విచ్చేయుం డనుచుఁ బద్మరాగ
ప్రస్ఫురితజాంబూనదపాదుకాయగళం బొసంగినఁ జరణకమలంబులుం జేర్చి
కుతూహలాయత్నఁజేయుండై తాపసోత్తమున కంకుమత్తకయండు నిజభుజాదం

డంబు కై దండగా నిచ్చి భర్తప్రసంగాదిమానిపుంగవుల దోడ్కొని చిత్రగుప్త
ప్రముఖమిత్రపరిజనసమేతుడై నిజస్థానంబు వెలువడి కాహళమృదంగపటహా
శంఖమరళినిస్సాజాదితూర్వనిస్వనంబు నింగికిం జెలంగఁ జామరధ్వజశ్వేతాశ
పత్రంబు లొక్కపెట్ట నిట్టలంబై చుట్టు నేపట్టునఁ జోటు నెట్టుకొన్నవందిమాగధ
హృద్యానపద్యగద్యపద్యాభివందనంబులు నందడింపఁ బనిమిన్నవన్నెలబంగరు
రంగుమెఱుంగుటరిగ లిరుగడలం గడలుకొని రాజమార్గంబునం బోవుచుఁ బురం
బునం గలవిసోదంబులు నమృహత్తునకుం జూపుచు నిచ్చలంపుపచ్చలమేల్చుచు
మచ్చికలం గ్రొచ్చుకొని యొచ్చుంబు లేనిమెచ్చులు గని యచ్చిత్తినమచ్చురం
బున నచ్చురమచ్చెకంటులనిచ్చనిచ్చలం దచ్చనలాడి కెచ్చులకుం బొంచియెచ్చుగా
నెచ్చరించుతుల లేనిచెలవుగల యెలజవ్వనంపుచెలవలకు వడికెంపు బోడకెంపు
బెడంగుదోడరిన దాడితుచ్చులకుం బొంచి యెచ్చు నెచ్చరించు తుల లేనిచెలవుగల
కడువన్నెగొప్పచప్పరంపుటుప్పరిగెల నొప్పు గన్న యొప్పులు గుప్పలింపుచుఁ జీలుక
వలుకులం బీలుకు బెలుకులు గులుకు మెలుకువగల కలికివగల చిలకలకొలుకులును బగ
డంపుఁదీ గెలవగవగల బొగడువగ జగజంపుమాడుగల నెగడు మురువగుజిగిబిగి
నగవులజిగిగొని దొమ్మిగా నేమైన ద్రిమ్ములుతుష్టెదల ముమ్మరమ్మనం గ్రమ్మి తెమ్మి
కయ్యంబునకుం గొమ్ములంజిమ్ము నెఱికురులగఱగఱమెఱుంగులఁ జాఱగొన గరు
వమ్మన మఱిమఱిం గెఱలు మన్నెవగలచిన్నెకన్నెలును మవ్వంపుతీరగెసమిన్న
సోరణగండ్లదిన్నగావచ్చు పిన్న తెమ్మరలసోకునం జిగిలి వగలకు నఖిల గుసగుసల
వలుకులు బంగరుమెఱుంగుదిన్నెల నెక్కియుం గనుంగొని కొనియాడునమందా
నందకందళితహృదయారవిందుం డగుచున్న సానందునకుం గృతాంతుండు తద్వృ
త్తాంతంబు లెఱింగింప నముత్సాహానోహుకు లయి వివశిమధ్యంబునం జొచ్చి
పచ్చునవసరంబున.

49

ఉ. వాకిటిలిన్నెల న్నిలిచి భర్తజటాతటదధ్రవాహినీ
శికరభంగదావళిశేషవిదక్షణులై సమస్తవి
ద్యాకుశలత్వవై ఖరివిధాతనమం బనుకొంచు నవ్రుచుం
బ్రాకటవేదకాస్త్రముల భాసెలుభూసురకోట్లఁ జూచుచున్.

50

ఉ. రాముఁడు వీరుఁ డైన రఘురామున కోడునె జానకీభం
దేమఱి పొంచి యెసఁ బ్రవగేంద్రుని నింద్రునిపట్టి కర్ణునం
గ్రామములోనఁ దేరు తొలఁగం గని పోరె బ్రతాపమేది యా
స్వామిల కంచు నవ్వుకొనుతత్త్రియలం గని ప్రస్తులించుచున్.

51

చ. తననదనఁబున న్నవనిధానము లండఁగఁ జూచి మెచ్చరే
జనములు యక్షవల్లభుని నమ్మతితో మము మెత్తురంచు దా

రనిచి వివర్ణకాలలఁ దిరంబుగ నిల్పి సమస్తవస్తువా

హసముల బేర మాడెడిధనాధ్యుల వైశ్యులఁ జూచి మెచ్చుచున్.

52

క. హలపాణికై నను హలా, హలి పుట్టింపంగఁజాలు హలలీల దో

హలహాళికబృందంబుల, బలముల నీక్షించి హర్ష పరవశు లగుచున్.

53

సీ. పులిమీన లాడిసి యగ్రలిక నుయ్యెలలూగు గండుమీఱినకోడెదండిమగలు

పందికోఱు దించి పట్టి యిట్టట్టూచి దట్టులై ధట్టింపు జెట్టిమగలు

హస్తీంద్రములకొమ్మ లఱచేతఁ గీలించి పేర్చి వెన్నకు ద్రొబ్బు బిరుదుమగలు

కొదమసింగపుడోక కొనచ్రేళ్ళ బిగిఁజుట్టి పదలక పడరెమ్మవాడిమగలు

తే. పసిడినకళాతుప్రాబచ్చపనులగండ, పెండరంబులు మొదలై నదిరుదు లదరఁ

బరణంపానకర్పణకర్పణంబులు మెఱయ, వఱు నిశ్చంగలపీరపరులఁ గనుచు.

54

క. తెమ్మెరయెమ్మెలఖురములఁ, జిమ్మచు రవివాహజనవిశేషవిభూతుల్

రెమ్మచు మీఱినజవనా, శ్వమ్ములఁ గనుఁగొని ప్రమోదనంగతమతులై.

55

క. బెగ్గడిల దిగ్గజాబుల, నెగ్గింపుచు దివిజదంతినెళ్ళవునఁ బులిలో

నగ్గలికఁ దిరుగు ద్విపముల, దృగ్గరిమ యెలర్చ గని సుతించుచుఁ గనుచున్.

56

మ. ప్రకటక్రిమయశృంగపత్రహరిణాపద్మారుణోన్నిద్రై

రికథాతుక్ ధరణీధరోన్నతకళారేఖం బ్రకాశించు హా

టక మాణిక్యభావరిస్ఫురికదండచ్చత్రకేతుచ్చటా

దికలతగ దులకించి వచ్చి గొనునం దేరుల్ విలాకింపుచున్.

57

మ. ఘనమాతమ్ములు నేడ నాడఁ జనిరో కలఁ గదా నందివ

ర్ధసముల్ గల్గు శివాలయంబునను గద్దాకాంచనుల్ గద్దు క

ల్లినవారిండ్ల నటంచుఁ బల్కుజిగి మేల్చిం బుష్పలీలాపధూ

జసముల్ జేడుకకాండ్రతో వెలయు వాచాప్రాధిఁ గీర్తింపుచున్.

58

వ. ఇవ్విధఁబునం జని యమ్మనిదివివర్గంబు మఱియు.

59

లయ గ్రాహి.—

చంచలపుమించులత లెంచదగు నంచలరుచించకల యించుల కలంచి గమకించు

బొంచుక మదించి నిరసించి జీగిమించి నడసంచు ధరమించుదగనంచు మది నెంచు

జంచలవిలోకనకళాంచల రహించె భిళియంచు నుతియించు విటనంచయమటంచు

గొంచక పసింపెననుకొంచు హరించు వెలచంచలదృగంచలల మచ్చికలుగాంచున్.

మ. గమకించం జనుదోయి భారమునకు గొనెల్ల నాడంగఁ దో

రముగానిద్రపుచెక్కుటద్దములవర్ణస్వర్ణ తాటంకదీ

ప్తిమిటారింపగ నవ్వవెన్నెలలు గల్పింపం బురి న్నాల్పటన
ద్దములం జేరు నవోధతైన గణికాశండంబులం జూచుచున్.

61

మ. గొనబుంబంగరుటందియ ల్పారయ నిగ్గుల్ చేరుకొంటై తిసి
మిబుకుంగుచ్చలొంగుజాతిమగతా మేల్ మెట్టెలుం జీరగా
నును గెంపుల్ జగజంపుకమ్మ మెఱపుల్ నూల్కొల్పి దేవాలయం
బునకుం బోవు ప్రసిద్ధవారవికచాంభోజాస్యలం జూచుచున్.

62

మ. అనదుం గౌ నసియాడఁ గొప్పులవయిక్ హారంబు లిట్టట్టు దుం
మెనలాడక్ మణికర్ణపూరములు కంపింపం గలా పోరుకుం
దనుమక్రిలు దిగంతదేశముల సాంద్రజ్యోల్పిన్నికల్ బూన్ప నా
రసి పూదోటల కేగు జారవనితారాజి నివ్విలాకింపుచున్.

63

చ. పలుచని చెక్కుటద్దములు బంగరు క్రొంజిగ మేరుదీఁగెలం
గలకలనవ్వు మోములును గమ్మని మోపులుఁ గప్పువెండుకల్
గులుకుమిటారినిబ్బరపుగుబ్బలు లేనడుముల్ చెలంగ వి
చ్చలవిడి వీధులంజనెడి జవ్వనలం గని సంస్తులింపుచున్.

64

చ. నెలకొని యాత్మ నేత్రములనీటు గనుంగొనలేక సిగ్గునక
జలమును నెమ్మనమునఁ దెనంగొనఁ గుత్తుకబుటిసీట న
గ్గలికఁ దపంబుసేసి సరిగాంచక వద్దము లాత్మ పంకతం
గలిగెనటుంచు నెన్నుకొను కన్నెలమిన్నలచెన్నుఁ జూచుచున్.

65

సీ. జలదమ్మల్కరులతో సాటిపూనగలేక కలువచూపుల సరిగాంచలేక
రేవెల్లముఖలీలతో వాడు గొనలేక నును మోవితో బింబ మెనయలేక
చిందంబు కందరా శ్రీభరింపగలేక గిరులు గుబ్బలదీటుఁ బొరయలేక
జఘనముల్ నైకతన్మలులతో నెనగాక ననఁటు లారులమేల్చి గొన గలేక
తే. ధూమమై నీటఁ బడి చిక్కి తుదలఁ బండి, కంధిలో డాచి రాగియై గాలికెగిరి
పట్టలాడ్పంగఁ బడెనంచుఁ బ్రజలు పలుక, నలరుపూ బోండ్ల వీధినందంద గనుచు.

66

చ. నడుముల సాటిచాలక ఘనంబగు సిగ్గున వీరి గండ్లయం
దడవులఁ గోనలక గుహల నార్తి జొరంబడెఁ గోడెసింగముల్
జెడలననుంబు గన్గొనక చిల్వలు పేరె రసాతలంబటం
చెడనెడ లోకులెంచగ రహించుపడంతుల మేలుచున్.

67

చ. జిగిదళుకొత్తుపల్వరున చెక్కులచక్కఁదనంబు మేనిడాల్
సొగరుమిటారి చన్నుగఁపొంకము దాడిమబీజపంక్తులం

దగినమెఱుంగుటద్దముల దట్టపు మించులవైడిసుండలం

దెగుడు నటుంచు లోతులు నులింపఁ బురింగల బోంట్లఁ జూచుచున్.

68

కా. మల్లీచంపక కేతకీ వకుళ క మ్రస్సారసారభ్యముల్

పుట్టాంభోరుమాతై రవైకసురభిన్నుర్తుల్ పటిరావనీ

జోల్లాలిత్యసుగంధముల్ మధుపమాయూరారవంబుల్ విభా

సిల్లం జెన్నగువన్యలం గనిరి సస్తేరాననాభోజులై.

69

క. రాజీవకుముదతై రవ, రాజీవ భ్రమరవ భ్రరావ భ్రచరీ

తేజఃపరిపూర్ణంబై, రాజిల్లెడు సారసాకరంబులఁ గనుచున్.

70

సీ. కొడిగట్టుటకు నొంటిసొనకంబములనంటి నాకలీలాలక్షణములు గాంచి

కూటంబునకు: దారి కొత్తళంబులఁజేరి గ్రమ్మనందన మరుద్దతుల కరిగి

పొడువుసొమ్ముల నిక్కి తడవి యిచ్చుక యెక్కి మిన్నేటిపసిడితామరలఁ జిదిమి

గములై యలంగాల గాపుండి జేజేల సంగీతరసపుష్టిశంకచేసి

తే. భటులు విహరింప మణిగణస్సారసాధ, గోవురాట్టలకధ్వజోద్దీపితద్యు

చుంబితావరణోన్నతిస్తూయమాన, పాటన శ్రీవిచిత్ర మాళోట చూచి.

71

సీ. ప్రాసాదవలన శుభద్ధాధస్సుర్నణీ భూతభూరితరంగ భూత్కరణము

రాజీవహర్ష న క్ర గ్రాహఘోరజంఘాలయనిఖ పెళ పెళ రవంబు

అతలరసాతలాంతాగాఢసంపూర్ణ సర్వతోముఖ కళాసముదయంబు

బంధురోధయదరీ భంగాహతోద్ధూత డిండిర తండోపతండపధము

తే. కనకతైరవ కహ్లాక కమల కవల, చక్రచక్రాంగరోలంబసారసప్ర

భంజన సమంజసవిహర రంజనైక, ధామ పరిఘాలసద్విసోదంబుఁ గనుచు.

72

వ. ఇవ్విధంబునం జని చని వెండియుం.

73

మ వినియోగంబుల వారు చేరి నికటోర్విం గొల్వఁగా నిట్టు లొ

య్యన సానందుని వెంటఁదోడుకొని చిత్రాలంకృతప్రాధవా

వనమా పట్టణరాజవీధి యనుచున్ వాకొప్పి డిమైఁ గాలుఁడ

ల్లన తా నిట్టనె మానితో నగరిలీలాశ్రీలు గాన్నించుచున్.

74

మ. కనుఁగొంటే జటిసార్యభౌమమణి రుగచ్చంద్రశాలాస్థలీ

కనదంభోరుహలోచనా మధురసం గానామృతాసారసే

వనలీలాప్రవళైకతాప్రవణులై వర్తింపుచున్నా ర్చనం

బునఁ జివ్వందెగి యివ్వభోగవిధవంబుల్ గాంచు వీరుల్ చుమీ.

75

క. పరికింపు మదె విచిత్ర, స్ఫురిత మహాసౌధకనకపుత్రీలీలా

భరితగవాక్షస్థలముల, గురిగాంచిన సోమయాజికులు వారునుమీ.

76

సీ. హేమరంభాస్తంభ దామ ప్రతీహార నిలయాళి నుండు దాతలవిడారు
మాణిక్య హీరసముజసాలయరాజి గురుభక్తి విశ్వాన వరులనెళవు
మాణిక్యతోరణమయనికేతనపంక్తి సత్కథామవిచక్షణలగీము
బుధుర సంగీత భవ్యవద్వక్రేణి హరిహరసమబద్ధి పరులతావు

తే. మద్దల శ్రుతి తాళసమృద్ధనినద, నాట్యకోలాహలాత్మవానందకంద
మందిరంబులు దానధర్మప్రవీణ, మానసుజ్ఞాన సౌపన్నతుల వీడు.

77

మ. గొనబుందేరులపై మెఱుంగుజిగిరంగుక్ గొప్పలేజీలపై
మిణుకుందంతపుతోడు పల్లకులపై మేలాపదార్పణై కుం
దనపుంగచ్చుల యందలాలపయి నందందం బలారాచిన్
ప్సన వీటుం జరియించు భోగపరులౌ పున్యాత్ములం జూచితే.

78

క. ఆదరణపూర్వకంబుగ, నాదండధరుండు మెట నరుదేరంగ న
మైదాంతరంగు డగుచు వి, నోదము లరయుచుఁ దపోధనుం డరుగంగన్.

79

సీ. పుష్పలావీకరాంభోరుహప్రస్థిత పుష్పకసారభంబులకుఁ జెలంగి
ప్రతిపణ్యశాలాప్రభాసమాన కిరీటకన్యకామణుల సత్కళలు మెచ్చి
యెదురుగా రభవాజిమదగజారూఢులై పఱుతెంచు భోగానుభవుల కలరి
శుద్ధాంతకాంతా కుచోరుశీతలగుణ గ్రాహ సంప్రమయదగ్ధతుల కుచ్చి
తే. పటపాచులు ధణంధణార్భటికతోర, శంభకహుహూనినాదభాస్వద్విసోద
వైభవైక ప్రతిష్ఠలద్వారమహిమ, లరసి కొనియాడు చామురి యరుగునపుడు.

80

శా. ముక్తాసౌధగవాక్షజాలముల సమైదంబున న్నిల్చి ను
వ్యక్తానోన్య శుకీషికకల నై వైరానులాపక్రియా
రక్తిం బ్రోధికి వీణెలంబలుకు ధారాశస్వరస్త్రీలుప్ర
త్యుక్తుల్ వల్కి మునీంద్రుఁ జూచి సముదగ్రోత్సాహులై భామినుల్.

81

ఉ. చూచి నవోదయార్కగతి శోభిలు తాపసరాడ్డహాళా
రోచుల కడ్కుతస్థితనిరూఢసుధామధురీధురీవచో
వీచికల న్నులంపుచు వివిక్తనిరీక్షణలక్షణోత్సవ
శ్రీచతురాస్యలై మఱిమఱిం బ్రవరాంగన లప్స డుబ్బుచున్.

82

క. కనుఁగొని సంయమనిపురి, పనితారక్షములు నేత్రవైభవలీల
బెనఁగిన నొండొరుఁ దమలోఁ, గొనియాడుచు నిట్లు లనిరి గురుతరభక్తిన్.

83

సీ. నిఖలజగంబులు నేర్పుతోడ సృజించు పుష్కరసూతినాఁ బోలెనొక్క
సప్తనిర్మించిన సృష్టి పాలింపంగ విలసిల్లు శ్రీమహావిష్ణుఁడొక్క
శ్రీమనోహరుండు పోషింపంగ లోకము ల్లనయం దణించు వైలధన్వియొక్క

మూడుమూర్తులకుఁ దా మూలమై నిస్తయ పరిపూర్ణుఁ డగువరబ్రహ్మమొక్క
లే. యటులు గాకున్న నిక నేరి కర్కశుతుఁడు, నేవనీయంగనోపునే సిద్ధముగను
నారదుఁడు చెప్పినట్టిసానందహాని, చంద్రుఁ డీధన్యుఁ డుచు నిశ్చయముచేసి. 84

కా. కూలంబున్ గజవర్తమున్ బరశువున్ శుభ్రాంశుకోటిరము
న్నీలాంభోదనమానకంతమణియు న్నిద్రజ్వలన్నేత్రమున్
వ్యాళవ్రాతకలాపము ల్హరిణమున్ వర్ణించి మాన్యాకృతిన్
చాలాయంబుఁ జరించుశంభుఁడు సుమీ వర్ణింప నీతం డిలన్. 85

సీ. కనకాంగి యీతఁడా గరళకంఠుపదాబ్జ పూజామహోత్సాహభోగవర్తి
నలినాక్షి యీతఁడా నరకవృధాభిన్నలోకాపనోత్సవాలోకవర్తి
హరిమధ్య యీతఁడా గురుభక్తి విశ్వాస వినయ మోదాకీర్ణ వేదమూర్తి
చంద్రాస్య యీతఁడా సర్వదాభివనప్రశస్తతాపనవంశచక్రవర్తి
లే. యనుచుఁ దమలోన నొండొరు లభియింపఁ, బురవరారోహలానందభరిత లగుచు
మించుతట్టల దోయిళ్ళ ముంచిముంచి, సారె ముత్యాలసేసలు చల్లుచుండ. 86

మ. జమువెంటం బురవీధులం జనుచు భాస్వత్పట్టణశ్రీవిన్.
దము పీఠీంపుచుఁ జూడఁ జూడ మఱియుం గండోపతండంబు లై
భ్రమగృష్టింపురీవి శేషములకుం బ్రాద్యాద్యుతాస్వీతుఁ డై
యముని గన్గొని పల్కె సంయమివరుం డానందసాంద్రోక్తులన్. 87

ఉ. ఓకమలాస్తపుత్ర సుగుణోన్నత నీపురిరాజవీధులం
దీకరణిం జరింపఁ గనుఁగోరణిచూచినచోట వెండి యా
లోకనచేసినట్లు మదిలోపల దిగ్భ్రమమంది పల్లరున్
మాకడఁ దోచుచున్న దనుమానము దీర్చుము దాని నేర్చునన్. 88

క. ఆనవుడు సంతోషంబున, వనజాష్టసుతుండు హానివర్మనితోడన్
వినుముని చెప్పు దొడఁగెను, దననగరివిశేషముల నిధానముగాఁగన్. 89

ప. మహాత్మా యిచ్చహాపట్టణాంబున సకలధర్మాధర్త విధినిషేధప్రాయశ్చిత్తనిరూపణం
బుల కాదికారణులగుసంయమిజనంబు లుండుటంజేసి యీనగరంబు సంయమ నీపురం
బు నభిధానంబునం బ్రసిద్ధంబయ్యె నిక్కటకం చిరువదేరులక్షులవస్తీర్ణంబై
యుండువయోమయంబును రజతంబును మహారజతమయంబును నగుత్రావరణప్రధా
నందై చెన్నొండెఁ బూర్వపశ్చిమోత్తర దక్షిణదిగ్భాగంబుల మరకతసువర్ణ
దుర్వర్ణాయః ప్రకల్పితవర్ణంబులు దేజరిల్లుఁ దత్తద్భవాద్వారంబుల నాలుగుగోపురం
బులు ప్రకాశమానంబులుయె వెలుంగుచుండు నదియునుంగాక యిప్పటికి లక్షయుం
దొమ్మిదివేల ప్రధానద్వారంబులు నొక్కొక్కవాకిటిముందర నొక్కొక్కగోపు

రంబును నవరత్న కీలకంబులై యలరారు నాలుగులక్షలు బదియాజువేలు రాజమా
ర్గంబులు డెబ్బదియైదువేల శివాలయంబులును నన్నియు విష్ణుస్థలంబులును గలిగి
దశసహస్రకోటి వీరకంకరవర్గంబుచేతం బరిపాలితంబై రాజిల్లు సీరాజధానికీ బిచ్చి
మదిగొగంబునం గోటిసూర్యప్రకాశంబై దగధగాయమాన కనత్కనకగోపురం
బున హాటకాచలంబుతో మేలంబులాడుచున్నదని యవ్వహగోపురద్వారంబునం
దావసాగ్రణిదోడ్గోని వచ్చి యచ్చటి పురుషులంజాసి పీఠలు సకలధర్మస్వరూ
పులు దేహంతంబున దేహంబులు విడిచి సుకుమారదివ్యమంగళవిగ్రహంబులు గై
కొని దివ్యమాణిక్యప్రభాభాసమానకాంచన సమంచితవిమానంబులపై నెక్కుకొని
మదీయకింకరు లత్యంతసంభ్రామంబునం బరిచర్య లానర్ప విద్యాధరగంధర్వకామి
నీజనంబులు తానమానంబులు వినిసింప భూరిభేరిమృదంగకాహళ శంఖునినాదం
బులు చెలంగఁ బరమోత్సవంబున మహనీయగోపురంబుఁ జొచ్చివచ్చియుచ్చటఁదప్త
చామికర సుందరదివ్యమందిరంబుల భాసమానకాంచన ప్రాసాదంబుల భర్తనిర్మి
తహర్మ్యంబుల హిరణ్యగణ్ధా వేదికాసముదయంబులఁ గల్యాణసత్కల్యాణమండ
పంబుల సాంద్రతరసౌవర్ణ చంద్రకాలాశలంబుల కాతమంభరంభాస్తంభసంభృత
సౌధంబుల హైమకాసారవీరంబులఁ గనకమయస్థలంబుల యభేచ్ఛరిహరిపురు
హేలామహనీయదోలికా జాలికాజాలంబుల సుయ్యాలలూఁగుచు బుష్టిర్మఖవద్ద
ముఖులతోడం గ్రీడిపురు గంధర్వగంధసీధురగమనాబంధురసంగీతలాస్యంబులం
బ్రొద్దువుచ్చుచు సర్వాభీష్టంబు లనుభవించుచుఁ సుఖోపవిష్టులై చెడనిపదవులం బరి
తృప్తి తొందియుండు రుషు సానందమునిపురుందరు డానందభావంబున సప్త
సైంధవనందనుంగని ధరణీశలంబున నీపుణ్యపురుషు లేమేమివిశేషంబులు నేరిరి
మాకుఁ దేటపడ నెఱింగింపుమనిన నమ్మునిశిరోమణికీఁ దరణిజుఁ డిట్లనియె. 90

క. వాపీహాపకటాక, స్థాపన మహనీయదానధర్మాత్ములు వి
ద్యావరతంతులు సత్యా, లాభవిచక్షణులు ధైర్యలక్ష్మీదక్షుల్. 91

తే. నమవదంబునఁ బితృతర్పణములు పర్వ, కాలములఁ జల్పి పరమవిఖ్యాతిఁ జెంది
నిత్యవైమిత్రికాచార నిరతు లగుచు, మననధన్యులు పరమపాపములు వీరు. 92

క. కయ్యము సుదడి గని పిఱు, తియ్యక తన్నేలుదొర నులింపఁగ రిపులం
జయ్యన బొరిగొని వచ్చిన, యయ్యత్తమమతులు వీర లనుఘచరిత్రా. 93

సీ. ధనము సుపాదించి ధాన్యంబు ఘటియించి దుర్భిక్షవేళలఁ దొంటిధరలు
వడకుండ మునుగొన్న పద్ధతి నమ్మించె నరులపాలిటి కల్పతరువనంగఁ
గొనియాడఁబడి తూము గుంచుంబు వాడుకపడి పెద్దసేయించి యడుగు పేద
సాదుల కప్పిచ్చి శత్రులకేనియు నుపకార మొనరించి యెరులనొప్పుఁ

తే. బలుకకను గొన్ని వారికి గలిగినట్లు, యన్నపాచామ లిచ్చి ధర్మకముగ్గి
శిష్టవర్తనలను సేవచేసి పుణ్యము, మరల పుణ్యము వీరల మునివర్యా. 94

మ. సఖులం బ్రోచి పుణ్యవర్తనలు భాస్వద్యజ్ఞకర్తవ్రతుల్
నిఖిలప్రాణులపై గృహారసము గాన్నిపొంగ వర్తించువా
రఖలేకాంబుజ దృక్పరాణములు నిత్యంబాను ధన్యాత్మకుల్
శివపూజాపరతంతు లేకవనితాశీలప్రతాపాదయుల్. 95

క. దేవాలయంబు లూడిచి, శ్రీవెలయంగ జలము చల్లి శివు బూజింప
బూవులు దెచ్చినభాస్వ, దాపులు వీరలు మహానుభావ ముసీంద్రా. 96

సీ. కొల్లాపురము కుంభకోణంబు కమలాలయము వృద్ధకాశి చిదంబరంబు
కాశి గోకర్ణంబు కాంచీపురంబు శ్రీకైలంబు వేంకటాచలము కాళ
హస్తీ యచారోబలం బాదివరాహంబు రామేశ్వరంబు శ్రీరంగనిలయ
మరుణాచలంబు వేదాచలంబు జనార్దనంబు శ్రీవైద్యనాథంబు మధుర
తే. జంబుకేశంబు మధ్యాద్ధనంబు మర్త్య, భూతపతిగిరిమొదలైన పుణ్యతలము
లగ్గి సేవించి మిగుల గృతార్థులైన, ధన్యచరితులు వీరలు తావసేంద్ర. 97

సీ. పావకజ్వాలలఁ బడకుండఁ బ్రాణులభేదంబు మాన్సి రక్షించువారు
చంపఁ దెచ్చిన వారిచావు దప్పింపఁ జేపట్టి రొక్కము దెచ్చి పెట్టువారు
పన్నగగ్రాహిక గొన్నిరూక లాసంగి ప్రాణులచెఱి వడిఁ బావువారు
మండువేసవి నీళ్ళు కుండలతో ముంచి పసులకుఁ బోసి కాపాడువారు

తే. గలిగెఁ బుణ్య మటంచుఁ బాపలకు మాపు, తగినశయనంబు లిచ్చు సుదారమతులు
బుడవి జేజేల దీనత్య ముడుపుఘనులు, మొదలుగాఁగలవార లీపుణ్యధనులు. 98

సీ. ఒక్కసిప్పలవృక్ష మొక్కటిపిచుమంద మొక్కవటోర్వీజ మొక్కబావి
దశలిం త్రిణీవనుధారుహంబులు దీర్ఘతరువులు మూడుచూతములు నాలు
గైదుశిరికెచ్చెట్టు లటమూడువెల్లమ్రాఁకులు మూడు నీరీలి వెలయుతోఁపు
లీదేర్చి బాటల నెండకాలంబుల జప్పరంబులు గట్టి జలముపోసి

తే. నట్టిపుణ్యులు కన్న సొమ్మంత యొనఁగు, నిస్సృహులు రిక్తజనజీర్ణులయచయము
లుద్ధరించినవారలు బుద్ధిలోన, నన్యకాంతల దల్లిమర్మాదగాఁగఁ
దలంచు సుగుణులు వీరలు ధర్మచరిత. 99

క. ఒడలు గడిగించువారలు, విడువక శివుమ్రాల నాట్యవిధి సల్పినవా
రుడురాజకేభరునకు, గొడుగులుఁ బడగలును బట్టు కుశలస్వాంతుల్. 100

తే. గంగ కేదారతీర్థము ల్గదియ వలయు, దనువుగలిగిన ఫలమంచుఁ దలచి తలచి
తీర్థవాసులఁ గొంచు నాతిభ్యుపాజ, సేయు పుణ్యాత్మకులు వీరు శిష్టభావ. 101

క. గయలోఁ బితృదేవతలకు, నియతిం బిడంబు పెట్టు నిర్వలచిత్తుల్
భయమంది శరణుచొచ్చిన, దయఁ బఠతుల నైనఁ బ్రోచు ధర్మలు వీరల్. 102

సీ. కార్పాసశయనంబు కంబళదానంబు మహిషదానంబు నామలకదాన
మజదాన మాద్రాకృష్ణాజీవదానంబు లవణదానంబుఁ దల్లుప్రదాన
మంబరదాన మమకభండదానంబుఁ దైలదానంబు విద్యాప్రదాన
మాషదానంబు కూశ్మాండదానం బిత్తుభండదానముఁ గలకండదాన

తే. మాధరణదాన మఖిలఫలైకదాన, మాజ్యదానంబు గుడదాన మబుదాన
మవని తాంబూలదానంబు లాదిగాఁగఁ, జేయు పుణ్యాత్మకులు వీరు శిష్టభావ. 103

క. ఎలమి స్మిరతము మోచుగు, పులియలలోఁ గుడిచినట్టి పుణ్యాత్మకులుం
బులికిని లోపడుధేవువు, నలఁ బడకుడుగఁ గాచిన మహాధీరుల్. 104

వ. ఇతైఃకాగునఁ గొన్నివిశేషంబు లెఱుంగం జెప్పి యచ్చోటు వెడలి యెల్లచోఁ బురో
భాగంబున నుత్తరద్వారంబున సుధారాశియుబోలె ధాళభళ్యప్రభావిరాజమా
నంబై కోటిచంద్రమండలాంబుల బెండువడంజేసి కైలాసశైలసంకాశంబై వెలుంగు
చున్న దని యమృహరజతగోపురద్వారంబు దాపునకుం దోడ్కొనిపోయి య
చ్చట వసియించియున్న పుణ్యాంగనలం జూపి యాయోహరత్నంబులు పతివ్ర
తాత్వవిశేషంబుల మెలంగి ప్రాణాంతరంబునం దత్కళేరంబులు ధరణీతలంబునం
దిగ నాడి దివ్యసుందరశరీరంబులు గైకొని దివ్యగంధంబులు దివ్యమాల్యంబులును
దివ్యాంబరంబులు దివ్యభూషణంబులును ధరియించి యగ్నియుంబోలె దేజరిల్లుదివ్య
పుష్పకంబుల నెక్కి గరుడకిన్నరచారణయక్షగుహ్యకరాజీవనేత్రలు ఛత్రచామ
రధ్వజవృజనంబులు వేయ మహావైభవంబులఁ జెలంగి తమతమపుణ్యంబులవలన నిజ
నాథుల నధోగతిం బడకుడ సముద్ధరించికొని యమృదిరద్వారంబు సొచ్చి వచ్చి య
చ్చటం గల్లరజితరాజితప్రాసాదంబులరజతమంటపరచితరుచిరాగారంబులఁ గాపు
రంబులునేయుచు సుగంధభూధురవద్దాకరంబుల జలక్రీడలాడుచు మృదుల
తాంతకయ్యాతలంబులం బవ్వలించుచు ఘుమఘుమంఘోమాంఘానోద్ధృత వనంబుల
విహరించుచుఁ గలకంఠ నీలకంఠ శుకశారి కాచంచరీకసంచారనినదబృందంబులనా
నందించుచుఁ గిసలయకుసుమలతాగారంబుల నివసించుచుఁ గాశ్మీరకర్పూరపాటీర
హరిద్రాసంకలితపంకాంగరాగంబుఁ జెన్నొందుచు నిధవిద్యాధరమత్తకాశినులతో
నెత్తములాడుచు వేణుపీణావినోదమ్ముల మోదించుచుఁ బ్రాణవల్లభులఁబంచభల్ల
క్రియాకలాపంబుల గాఢాలింగనంబుల సుధామధురాధరపానంబుల దశవిధ
చుంబనంబులఁ జిత్రబంధంబులఁ గలంచి మెప్పించుచు నిద్విధంబునం దరుణు
లవలన కాశ్వతైశ్వర్యంబు లనుభవించుచు మన్మథసామ్రాజ్యం బేలుచుఁ గాలంబు

గడుపుచు నిమ్మహాస్థలాంబులం బెంపొందుచుండు రనిన నీసూదర్శజనంబు అవసీతలం
బున నేమేమి సుకృతంబులు చేసిరి వినిపింపు మనిన నయ్యతిశీఘామణికి ద్యుమణి
నందనుఁ డి ట్లనియె. 105

చ. అనలముఖంబున స్వెడలంబట్టి లతాంగిని గాంచి తద్వరుం
డనిశము ఘోరపాపరతుఁ డైన నడచి మదీయ కింకరు
ల్పనమున భీతిగ్రమ్మగఁ బలాయుతు లాడు రనంతరంబ త
ద్వనితనిజేశుఁ గూడుకొని వచ్చువిమానపెచిత్రయానయె. 106

తే. కాన నుత్తమధర్మంబు కంజముఖికి, నాత్మనాథుండు మృతిఁ బొందు నవసరమున
వహ్నికీలదేహంబు వదలవలయు, నితకన్నను ధర్మంబు లెన్ని సరికి. 107

వ. అట్లయినఁ బ్రాణేశ్వరువంశంబు వదునాలుగు తరంబులవారి జనకునివంశం బేదత
రంబులవారి నమధ్యరించుం గావున నిచ్చటినుచ్చైకంటుల సుకృతవిశేషంబులు
గొన్ని వివరించెద నాకర్ణింపుము. 108

మ. పురుషుం డేల్లిన వేదనంబడక సత్పుత్రాదిమిత్రుల్లనుం
బలివేష్టించి యనేకవైఖరులఁ జెల్పు స్వారిహారార్పిత
ద్వరునికొ మానసపీడి నిల్పికొని దుర్వారజ్వలజ్వాలికా
స్ఫురదగ్ని నిజదేహము ల్వదలు నీపూఁబోలులం జూచితే. 109

నీ. కలనైన మగనివాక్యము జవదాఁటక వరునిఁ బ్రత్యక్షదైవముగ నెంచి
ప్రియుఁ డారగించిన పిదపఁ దచ్చేహాన్న మింపుమీఱుగ భుజియించి వరులఁ
దలయెత్తి చూడక యలుగక నాథుతో నెదురుమాటాడక యిష్టబాంధ
వులఁ గలకొద్దిలో నుపచార మొనరించి చిత్తేశుచిత్తంబు చెలఁగ మెలఁగి
తే. యిరుగుపొరుగుల కేగక యెల్లవారుఁ, దగ నుతింపంగ మని మనోధవుఁడు నిర్గ
తానుఁ డయినను దత్క్షణ మనలశిఖల, దనువు దిగనాడినట్టి సుందరులు పీరు. 110

ఉ. అత్తల మామల స్తగల నన్నలఁ దమ్ముల వందనీయులం
జిత్రము నొవ్వఁ బల్కక విశేషగుణంబుల రూఢికెక్కియ
త్పుత్రమవృత్తి నాథు మనముబ్బు నవర్మలు నేసి మేలముల్
చిత్తజాకేళి దక్క మఱిసేయక వర్తిలు మత్తకాశినుల్. 111

నీ. ప్రాణేశుఁ డారగింపక మున్నె యెన్నఁడు భుజియించుటకు బుద్ధిబుట్టినక
పతిదను విందింపఁ బ్రార్థిలి కింతయు లేక కోపంబును లేక మగుడ
నాథుండు మేలుకొనక మున్నె మేల్కొంచి నిత్యకృత్యంబులు నెరయఁ దీర్చి
వివిధమంగళ సమన్విత గాకమున్నె తద్వల్లభుఁ గదియఁ బోవంగ నోడి
తే. తనదుచాతుర్య మింతైన ధవునియెదుటఁ, జూపనొల్లక మగని కసూయలేక

సొమ్ము లేదని పలుమాఱు జోలి యిడక, మని సమీనేక్షణలు వీరు మునివరేణ్యు.

- సీ. పరదేశ మేగిర పతిరాకఁ గోరుదుఁ గించులకృతి గొంచెపటిది
యటు లున్న తఱి వరుఁ డరుణాచల నని చెప్పు ముదముతో వాకిటి కెదురుకోయి
పదముల నీర్హార్పి భవనామరకుఁ డెద్ది విశ్రమింప నమర్చి వివిధరుచులు
పుట్టఁగ వంట గొమ్మకఁ జేసి స్నానంబు సేయించి పిదప భుజింపఁబెట్టి
- తే. భోజనంబైనవెనుక తామ్రాల మొరఁగి, పఱపు నవరించి విభుఁడొదుఁ బవ్వళింపఁ
బాదపద్మంబు లూరుల వైచి జేర్చి, యొత్తి పఱిసేవ గానించు నువిద లనఘ. 113
- తే. ప్రాణనాథుండు సుతోషరడినయెడల, సుతసింతురు విభుఁడు సుతోష మెడలి
యొన్న వేళల సుతోష ముడుగు వికచ, లోచనలు వీరు తాపసలొకవర్స. 114
- తే. ప్రాణనాయకుమిత్రులఁ బ్రాణసఖులు, గాఁగ మది నెంచి విభుసకుఁ గానివారి
నోరింపుచుఁ గనుఁగొని యుర్వి మనిస, మానినీమణు లార్యసమ్మతవిచార. 115
- క. పురుషుండు గడపిన వ్రతము, బరమం బని సలిపి యతని పల్కులు నిగమా
దరము లనియుఁ దలపోయుచు, వరునకు శుక్రావసేయు వారణయానలో. 116
- తే. విభుఁడు గోపించువేళల వెగడువడక, చిత్తచోరునివర్సంకసీమదాపు
భూమిపైఁ బవ్వళించి స్వస్వామికరుణ, జేదఁగోరిర వికచరాజీవముఖులు. 117
- తే. చెఱుగుమాసిన నాల్పార్థ జరుగనిచ్చి, స్నాన మొనరించి ధాతవస్త్రంబుగట్టి
తగ నలంకారములు దాల్చి ధవునిమోము, గాంచకన్యలఁ గనని శృంగారపతులు.
- క. చిత్రేశుఁ డన్యవనితా, యత్తుండై యొన్ననప్రియంబులు దగఁ బ
ల్లెత్తుం బల్మక యెప్పుటి, చిత్తములొ భక్తిగలిగి చెలఁగిన పణఁతుల్. 119
- ఉ. రామవికాలవైఖరుల రంభ యనందగి నాథుకార్యమం
దేమఱు కిష్టమం త్రి తెఱు గేర్పడ భోజనవేళ మాతృకో
భామహితంబు సేయుచుఁ గృపక రతితంత్రము వారకామినీ
శ్రీవెలయంగఁ దాల్చి పఱిసేవ నరుంధతిఁజోలు భామిచల్. 120
- క. గౌరీవ్రతంబు లఱి, చారువతీవ్రతము సారసప్రభుచంద్రా
చారవ్రతములు నోములు, వారక సల్పినసరోజవదనలు వీరల్. 121
- క. ఇందుధరమందిరాంగణ, ముదముగా నలికి పూసి యందు విచిత్రా
నందకసలీలముగ్ధులు, పొందుగ నవరించునట్టి పుష్కరనేత్రల్. 122
- క. గంగాధరుఁ డూరేగిన, ముగళహారతు లమర్చి ముగళములు వా
డంగలిగిన పుణ్యాంగన, లం గంటి దివ్యమంగళ ప్రదమూర్తి. 123
- ప. అని యోషిద్ధర్మంబులు ధర్మం డెఱిగించి యచ్చోటు నెడఁబాసి ముందర పూర్వ
ద్వారగోపురంబున స్తవనియనవరత్న ప్రభాచకచ్చకిత కాంతిసంతాన దంతుర

కకులంతంబై త్రివిక్రమావతారండైన విష్ణువైభవంబున విష్ణుపదంబు నొరయుచు
 సకలకళాపరిపూర్ణంబై బ్రహ్మంబు తెఱంగున వెలుంగు చున్నదని యద్వివ్యగోపు
 రంబుచెంతకుం దోడుకొనిపోయి యచ్చో విహరించుచున్న పుణ్యధనులం జూపుచు
 వీరలు బుద్ధిమంతులు మరణనమయంబున మోహబంధంబుల నిముక్తులై మోహన
 దేహంబులు ధరియించి వజ్ర వైడూర్య మరకత పువ్యరాగ కీలిత హాటక
 కిరీట గ్రైవేయ మకరకుండల కేయూరహార కంకణాంగుళీయకమండన మండి
 తులై పీతాంబర పరిధానులై సుగంధబుధురచందనాగరు కర్దమాదిలేపన ఘుమం
 ఘుమచ్ఛరీరులై నిజాంగదీప్తులు దిక్కులం బిక్కుటిల్ల మహాత్మాహులై
 దివ్యదుందుభిధ్వానంబుల దిక్కుంజరంబులం జెవుడువఱుచు నవ్య మాణిక్యమయ
 విమానారూఢులై వ్యోమపదంబునం జనుచెంచు నవసరంబున గంధర్వచందన
 గంధలు చారణచారుమఖులును నాగనాగేంద్రయానలును విద్యాధరహరిమధ్యలును
 యక్షరాజీవాక్షులును గిన్నరసుందరాంగనలును గీర్వాణానికాకంతులును సము
 త్కంఠాకుంతితవిభవంబుల సెదర్కొని యూడిగంబులనేయం జెలంగి యరుగు
 దేర నాసేయు సముచితాసారంబుల కానందకందశీతహృదయారవిందులై వార
 లిమ్మహాగోపురంబు సొచ్చి వచ్చి యిచ్చట మరకతసోహనవిరాజితమంటవంబుల
 వాసవోపలభాసుర స్తంభగుంభిత చిత్రవస్త్రవితాన నవీనముక్తావణి తోరణాలం
 కార ప్రదీపిత సుధామయసౌధంబుల పజ్రమయసాలభంజికామనోరంజన వా
 తాయనాయాత శీతల వాతపోతనంకర్మిత నికేతనంబులం దుహినకరకాంత పేదికా
 ప్రదేశంబుల సకలపరిమళమిళిత పుష్పదామంబులం బుండరికసీతాత్మల మండమం
 డితమరాళ క్రాంచరథాంగసంగతశృంగార సరోవరంబుల నందంద నందడిం దిరు
 గులాడుచు భోగహంసయానలతోడం బుంభావసంభ్రమసంభోగంబుల భోగించుచు
 నవ్యయసౌఖ్యంబుల దనిఁదీర సుఖయించుచున్నవారలనినఁ దనమనంబున విస్తయ
 సంభోమంబులు పెనంగొన మునివరుం డర్కనూనం గనుంగొని.

124

క. ఈసజ్జను లేపుణ్యము, జేసిరి భూలోకమందుఁ జెప్పమనుడు నా
 భూసురలోకేతుం గని, యాసూర్యకుమారుఁ డిట్లు లనియెక బ్రీతిన్.

125

సీ. ఆరుణోదయంబున కటమున్నె లేచి సద్విధిశివస్తోత్రము వ్విష్ణుస్తోత్ర
 ములు స్వయంభువునామములఁ బఠియించుచు బిశువతుల మహాభాగవతులఁ
 దలంచుచు పుణ్యతీర్థంబులు నొడుపుచు గాశ్యాదిదివ్యనగరములెన్ని
 సీతా త్రిముఖపుణ్యశీలల నుతియించి భాస్కరప్రభృతుల భజనచేసి

తే. తననుఁ దుదయింప నిహితకృత్యములుదీర్చి పూతచేతస్కులై మనభూమిజనులు
 దమ్ముఁగనుఁగొని పాపబంధములవలన, ముక్తులగువారు వీరలు ముఖ్యచరిత.

126

సీ. మాఘకార్తిక ముఖ్యమాస దినంబుల స్నానంబుఁ జేసిన శాంతనిధులు
 చాంద్రాయణవ్రతాచారంబు వదలక నల్పిన పుణ్యవిజ్ఞానపరులు
 నాకాల మీకాల మనక భుక్తంబులు నిత్యంబు గావించు నియతరతులుఁ
 దగ జరావేళలఁ దల్లిదండ్రుల కుపచారంబు లొనరించు చారుమతులు
 తే. సత్యమెన్నఁడు విడువని సారమతులు, శీలమెప్పుడు గల్గువిశేషధనులు
 ప్రమదలకు మర్చమియ్యని ప్రమదమతులు, నవని దైవసహాయులై నట్టిజనులు. 127

సీ. గంగలో స్నానంబు గావించుపుణ్యులు గౌతమీనదిఁ గ్రుంకు కలషహరులు
 కేతకీనది మునింగిన శుద్ధచిత్తులు యమునావగాహనులై నఘనులుఁ
 దనువుఁ బ్రయాగఁ ద్రోచిన కృతకృత్యులు పెన్నిధానముఁ జేయు పృథులయశులు
 కావేటిసింహ నంగముఁ ద్రోచుభక్తులు నర్హదాంభోకళి నడుపు బుధులు
 తే. నిందుసూర్యోపరాగంబులందు జలధి, మజ్జనంబాడు దానధర్మప్రవీణు
 లంబురుహమిత్తుఁడుదయింప ననుదినంబు, బాహ్యతీర్థాభిషిక్తులౌ భాగ్యయుతులు.

క. ఏకాదశీవ్రతఘ్నలు, శ్రీకందరు సోమవారలశీలన మేతుల్
 శ్రీకృష్ణాష్టమి పితృతిథు, లేకాలము నడుపునట్టి యిద్దచరిత్రుల్. 129

సీ. కమలాపునకు నమస్కారము ల్పండ్రెండు నిరతంబుఁ గావించు నియమపరులు
 నొరులధర్మంబున కుత్సాహ మొందిన పరమకృపావేళభావనిధులు
 మదమత్సరంబులు హృదయసీమలమాని బుధులెన్నవ ర్తిల్లు పూకమతులు
 గౌరీక మాధవా గారంబులకుఁ బోయి దండము లెట్టిన తత్త్వవిదులు
 తే. కలిమి సీరమని నమ్మక కలిగినపుడు, గుప్తదానంబు సేసిన కుతుకరతులు
 హరిహరాత్మక మగుకృతియందుకొన్న, చిరయశోసీతిమంతులు సిద్ధపర్యు. 130

తే. దైవపితృకార్యములు దక్క దక్కతిథులఁ, దిడివంటలు మొదలుగా వండిరేని
 సదమలాత్తుల కిడ కేకసాక్షిగాఁగ, భక్షణము సేయనొల్లనిభవ్యమతులు. 131

పంపచామరము. అలేఖము ల్పాసంగఁ గట్టి యందు సత్పురాణముల్
 వెలుంగ వ్రాసి శిష్టులైన విప్రపంక్తి కిచ్చువా
 రలు నైఱుంగుటుంగరా ల్వారాలుఁ బట్టుచీరెలుం
 గురు ప్రవర్యు లెన్నినియ్యఁ గోరుపుణ్యవర్తనుల్. 132

క. పట్టిన సదృశము ల్పద, మట్టినఁ బాటించి కిఘ్నుములు గాకుండ
 మ్మెట్టిన నుద్యాపన మెదఁ, బట్టిన వేడుకలఁ జేయు పుణ్యాధీనుల్. 133

చ. కటటము లేనివా రొరులకల్పి కసహ్యతః బొందకున్నవా
 రుపకృతి సేయుసాధుజను లుత్తమచిత్తులు నిత్యభూజ్ఞులై

గృహణులఁ బ్రోచువారలెడఁ గీడుఁ దలంఁచినారు మంత్రముల్
జపములు నల్పునారు విరసంబులు మానిన నీతితోవిడుల్.

134

లే. కుతపవేశల వాకిటఁ గొంతసేపు, నిలిచి యతిథులు వచ్చిన నిలయములకుఁ
దోడుకొని వచ్చి కాళ్లకుఁ దోయమిచ్చి, పజ్జీభుజియింపఁబెట్టిన ప్రమదమతులు.

మ. అని యీచందమునకొ దివాకరసుతుం డత్తానితోఁ గొన్నిపు
ణ్ణినిధానంబు లెఱుంగఁ జెప్పి మఱి సానందు నిర్విలాకించి యి
ట్టనియెక్కొ మత్పుటభేదనంబునకు ముఖ్యద్వారము ల్నాల్గుఁ జ
య్యనఁ గన్గొంటిరి మూఁడు దిక్కులు విలాసాయ త్తచిత్తంబునన్.

136

క. దక్షిణాపువాకి లింకకొ, వీక్షింపం దగవు గాదు వినుఁడు మదాఙ్గకొ
శిక్షింపంబడు పాపుల, కాక్షోణీతలము నిలయ మనఘచరిత్రా.

137

క. అది దుస్తర మది ఘోరం, బది దుర్గుట మది మహోగ్ర మది సంతాపం
బది దుష్పృథ మది దుర్భర, మది దుస్సహ మది కఠోర మది దుఃఖదమున్.

138

క. చనరా దది వినరా దది, మనమునఁ దలపోయరాదు మఱిపున నైనకొ
గనరాదు మిమ్ముబోటుల, కనఘాత్తా దుర్నిరీక్ష్య మది దుర్గతులన్.

139

ప. అందు బ్రహ్మఘ్న శిష్యఘ్న పశుఘ్న స్త్రీఘ్న గర్భఘ్న మిత్రఘ్న కృతఘ్న ప్రభృతి
క్రూరచిత్తులును నిగమద్వేషులును నీలకంఠ దూషకులును విష్ణువిరోధులును విశ్వాన
ఘాతుకులును సకలఘాతుకలును స్వామిద్రోహులును మొదలుగాఁగల దుష్క
ర్ములు త్రుటికాష్టానిమేషకాలంబులందైనంగాని నిలుపులేక పడనిపాట్లం బడి దుఃఖ
దహన దండవ్యామన మానసులై వేదనం బొరలుచు నున్నవారలు మహానరకద్వారం
బులు మిమ్మువంటి మహానుభావులు న్వప్తుమందైన భావింప భావ్యంబులు గావు గావున
నమ్మరులు మరువవలయు మరలుం డనిన దరహానీతముఖారనిందుండై సానందుం
డరవిందమిత్రనందనున కిట్టనియె.

140

ఉ. పంజబాంధనాత్మభవ పల్లరు నాచెన లేనిపోనిదు

శృంకలు దెచ్చిపెట్టెదవు చాలుఁ బురాణము గట్టిపెట్టు ర
మింకిట కిప్పుము ల్వలక కేమియు నర్వముఁ జూచికాని షే
మంకరలీలఁ బోదగదు మాటికిమాటికి మాటలేటికిన్.

141

క. మేలుం గీడును చెండును, బోలకొ నరియిట్లు దలఁపఁ బొందకయున్నకొ
జాలింబడు నమ్మనుజుఁడు, వాలాయము గావునను దివాకరతనయా.

142

లే. అది సంతకల్ప మొనరించునట్టికార్య, మందు మేలైనఁ గీడైనఁ బొందుపఱచి
గర్వహింపనినరుఁడు దుర్నిలిపరుఁడు, వాఁ డనామికు డఖిలభూషలయమందు.

143

- క. కావున నాద్వారంబుకొ, భావం బలరంగం జూపు పదపద యనినకొ
నావుడు శమనం డమ్మనితో వెంచుచు నిట్టులనియెం దోరపుభక్తిన్. 144
- క. అయ్యా విను మవ్వాకిలి, జయ్యనిం జూపింప మానసంబున గోపం
బెయ్యెడనైన నం బొడమునో, యియ్యెడనని వెఱచి లింతె యదియొంగకన్. 145
- క. మీవంటిదివ్యపురుషుల, కావాకిలిం జూపం గీడటంచు న్నదిలో
భావించితి వేటొండొక, భావమునం గలుగఁబోదు పరహితపరితా. 146
- క. అచ్చోటం గల్గునరకము, లచ్చెనఁటులం జూడ వేడుకైన న్నే లా
పొచ్చెములే దిక నాదెన, మచ్చిక విచ్చేయుం డనుచు మార్తాండి వెనన్. 147
- తే. అప్తహాత్తుని దోడ్కొని యచటువాసి, భయదలీలల బ్రవ్వండభాండమెల్ల
సంధకారసమాక్రాంత మైనయటులు, దనరి వెగడొందు దక్షిణద్వాగ్భూమి. 148
- ఉ. కాటుకఁగొండచందమున గట్టెడుర న్నయనార్తికృన్నిర
ఘాటకతోరగోపురముఖస్థిం జేరిన గాలభృత్యు లా
స్ఫోటనం దత్కవాటములు బోరున చెర్వగ నిల్చి కాంచి ర
కోటమహాంధకారఘనఘూర్ణితఘోరకరాళదేశమున్. 149
- క. ఆదేశంబున గల్గునారకులయార్తారావ మానించి యా
భూదేవాన్వయమస్కరిం ద్రుచరణంబు ల్బొట్టుపాటొంద లీ
లాదక్షారిని గాంచి పల్కె జముం డుల్లాసంబునం దేవ మీ
కీడుర్వాసముం జూడ వేడుకయినకొ హేలొనిదంబునన్. 150
- క. రమ్మని యమ్మని దోడ్కొని, యమ్మార్తాండియు విలాస మలరం జనుచో
సమ్మతి నిట్లనె బావజ, నమ్మల కలకలము మిటె నానాభంగుల్. 151
- ప. అని వెండియు దండధరుం డిట్లను దేవా యవధరింపు మమ్మహావప్రం బయోమయం
బిది చతుర్థక్షయోజనవీర్థం బిందు రారవాదిఘోరనరకకూపంబులు గలవు కువల
యంబునందు దుష్టచిత్తులు మహాపాతకోపపాతకంబుల నాచరించి కడవట గర్హకరీ
రంబులు కడిచి ప్రేతకళేబరంబువలనవిముక్తులై యాతనాశరీరంబులు గైకొని మ
దీయకింకరులు దోడ్కొని వచ్చుమార్గంబునం బెక్కువస్థలంబడి యచ్చట గల్గువైత
రణిప్రవాహంబు దాట శక్యంబుగాక ముణంగుచ్చం దేలుచు నీడుచున్న కొంత
కాలంబునకు మదాక్షారూపంబున నప్పాపాత్తు నీడ్చి తెచ్చి యిచ్చటియధిపతులు
సేనానాయకులు కావలివాండ్లు నేయు పారుపత్యంబులు విచిత్రంబులై యుండు
గావున నఖిలజంతుకోటులు మధుటకోటులచేత బాధింపఁబడి యిందు శోకంబుల
గుందుచుండుదు ర్శనుసమయంబున. 152

క. రాజుల రాకలు గని భటు, లోజు దమనేర్పు నెఱువు టుచితముగాఁగ
నా జగయమునిదూతన, మాజము వీక్షించి సంభో)నుంజన భలులన్. 153

చ. పదముల ద్రాశ్మ గట్టి యసిపత్ర వనంబుల నీవలావలకొ
మెదడులు మాంసభాడములు మేదినిఁ బ్రశ్నగ నీడి కొందఱు
గునియల పాలుచేసి యొకకొందఱు గాలినబండరాశ్మవై
నుదుకుచు గొందఱు దఱములుండఁగ గొందఱు గొట్టి యుద్ధతిన్. 154

నీ. కడువాడి బాడిసెల్ గైకొని కొందఱు చరణముల్ గొందఱు నఱి నఱి
తళ తళ మనుబల్లెములు ద్రిప్పి కొందఱు గొమ్ముల గ్రమ్ముచు గ్రమ్మి గ్రమ్మి
మెఱుంగు నారసముల మేయలు దూలగ సోలించి పల్నాఱు జొనిసి చొనిసి
తోళ్లలోఁ బడవైచి రోకండ్ల గొందఱు బాలుపార నలియంగఁ బొడిచి పొడిచి

తే. సానదీరినకత్తులఁ బూని వేగఁ, గొందఱిని బట్టి నాలుక ల్లాసి కోసి
కఱుకుముపంబు లెత్తి భీకరముగాఁగఁ, దనువు లందంద గొందఱు దఱిగి తఱిగి. 155

నీ. కాలినగాలాల గళమున గీల్కొల్పి త్రిప్పి కొందఱు క్రొవ్వు దీర్చివైచి
యుక్కుకొఱులమీఁద నెక్కించి నృక్కించి కొందఱు నందంద గోడుగుడిసి
కొందఱు గల్లుగాల్లులఁ బెట్టి రక్తము లోర్చుకీలెడలంగఁ బొంకమఱచి
... ..

ఆ. పదను గోరుగండ్లఁ బదరక గొందఱి, కండ్లునెఱికి నిమ్మపండ్లు గ్రచ్చి
చెట్ల కంటఁగట్టి సింగాణికోలలఁ, జెడి కొందఱు తొడలు చిందుపఱచి. 156

తే. బెఱ్ఱులులచేతఁ గొందఱుపీచ మణచ, జేసి కొందఱు నలుగులచేతఁ గండు
మానఁజేయుచు గొందఱు మహిషతతులఁ, బై ని దోలెంతు రధికకోపంబుమీఱ. 157

కా. కూలప్రాప్తులఁ జేసి కొందఱును సంక్షోభంబు గావించుచుకొ
గాలంబు క్షిగిడించి కొందఱిని గర్వంబెల్ల మాయంపుచుకొ
వ్యాళప్రాతముచేతఁ గొందఱును సర్వాంగంబులం గట్టుచు
న్నెలం గొందఱు వైచి తోమరముల న్నిట్లెల్ల నొప్పించుచున్. 158

క. కొందఱు కండలఁ గోయుచు, గొందఱు బ్రేవులనుద్రెంచి కొందఱియెమ్మల్
చిందఱువందఱు సేయుచు, గొందఱుమర్తములు వీడఁగొట్టుచు గడిమిన్. 159

నీ. ఇనుపముక్కులకాకు లానఁగూడి కొందఱు గఱచి మాంసములు చీకాకుసేయ
గండుదుమ్రెడలు నల్లడల జమ్మని మూఁగి బ్రమయఁ గొందఱు శరీరములు దొలువ
కాకిసింధాకిని చటులభూతములు గొందఱు రక్తము ల్గోలుచుండఁ
గుక్కలు చెలరేగి కొందఱిచిఱుదొడ లడరంగఁ బీడిన జడిసి పర్వ

తే. సవదకుండాలములఁ బూని చాచకట్టు, గాఁగఁ గొందఱిఁ బడ ద్రొక్కి గాసివెట్టి
కొండముచ్చులు గొందఱు దుండగముల, సేయ నవ్వేళఁ నింకరుల్ కీఘ్రశీల. 160

- కా. శ్రేష్ఠం బ్రాతఃకలందు జూదరిని కన్తిం బెట్టె బెన్పాములం
 ద్రేష్ఠం గొందఱి జేసి యందు బుడమిన్ దేహంబు లంతంతకున్
 గుల్లెల్లిత్తులుగాఁగఁ గొందఱిని న శ్రోధాత్తులై యాడ్చి పు
 డ్దెల్లం గెల్కుచుఁ గొందఱిం బహుళదుఃఖేదక్రియ లేనయఁగన్. 161
- క. ఆశోతల కావేతల, కాకరకరి కానుహః రికాకాటులకా
 భీకరముల కాకొట్టుల, కాకట్టులకట్టె డస్సి యలిదుఃఖిత్తులై. 162
- కా. ఆబాధ ల్పడలేక నారకులు కుయ్యంజొచ్చి శోకించువా
 రీబాముల్ గడలేరవచ్చు భువై నిట్టిట్టుగాఁ బొర్లువా
 రాబల్లాయము లట్టెమాచుకొని హాహాకారము లేయువా
 రీబన్నంబులగాక యెండుఁగలవో యేమేమిఘోరవృధల్. 163
- వ. అని చింతింపుచుఁ దమలోన. 164
- సీ. నేరమైతిమి నాఁడు నీలకంఠుని గొల్వ నేరింపమైతిమి దేవతలచు
 జపియింపమైతిమి శాంభవచుం త్రంబు వినుతింపమైతిమి విశ్వవతిని
 విననేరమైతిమి విధుమాళిచరితము ల్పాక్రమైతిమి శూలిమ్రాల నిలిచి
 తలకొనమైతిమి మలహరుగుడిలోనఁ బూజింపమైతిమి పురవిభేది 165
- తే. బూయమైతిమి నుదుట సంపూతభూతిఁ, దాల్చమైతిమి భస్మరు ద్రాక్షమణులు
 చేరమైతిమి కాళికాక్షేత్రమునకుఁ, గటకటా యిట్టితలఁపులు గలుగవపుడు. 165
- సీ. మును కంభునత్కడ ల్విసకున్నఁ జెవులలోఁ జొనుపంగ జొచ్చిరి శూలనమిలి
 మునుపు దానంబుసేయనిహస్తము ల్వాడి బాడిసె లెక్కిరి గోడు గుడువ
 మును దీర్ఘములకు బోవనిపాదములుఁ అంపములఁ గోసివేసిరి మొఱిదింగ
 మును నజ్ఞనాపళిఁ గని ప్రియంబున వల్కలకున్న నాల్గులు గోసి రెన్నివగల 166
- తే. నహహ సమబుద్ధి మున్ను గోరంతయైన, గలుగ నీపాటులందేల గలుగనేర్పు
 మోసపోయిన వచ్చునే మోదసుఖము, లింక దుఃఖింప నవ్వరే యెవ్వరైన. 166
- క. అనునమయంబునఁ గింకర, జనములు రక్తాత్తు లగుచుఁ జలులకరాళ్
 ధ్వను లెనఁగఁగఁ బాపాత్మలఁ, గని పల్కిరి ఘోరవృత్తి గడలుకొనంగన్. 167
- తే. ఇల్లుగూలంగ బాని సిరింతించిట్లు, దోచె మిరలు వల్కట దోసకారు
 లార మారాజుమాచిన దూఱువచ్చు, మాట లడుగుండు మాకు మోమోటలేదు. 168
- మ. అనుచుం దూతలు చుట్టుముట్టుకొని హాహాకారము లేయుదు
 ర్జనుల స్థికర ముప్తిఘాతములఁ దీవ్రకూరకస్తంబులన్
 ఘనసారాచపరంపరామాతులఁజే గాఱించి నొప్పింపఁగా
 మునిచూడామణి దండి కిట్టులనియెన్ మోమోటలే కెయ్యడన్. 169

- శా. ఓనూర్బాత్తజ జంతుసంఘములు కుయ్యోయంచు గుయ్యంగ నీ
దానశ్రేష్ఠులు నిల్పులేక బహుబాధ లెట్టగఁ జూచియుం
దోసంబంచు దలంచి వద్దనపు నీతో మాటలాడుగరా
దీసామ్రాజ్యము నీకెగాక కలదే యేదేవతాశ్రేణికిన్. 170
- తే. తాతఁజేసినో నీగుండె ధాత మొదల, నట్టివాఁడవు గాకున్న నిట్టివట్ట
మబ్బునే నీకటన్న నెయ్యింబువోఁప, దెచ్చుకొనునవు నవ్వి యాదిత్యమాలి. 171
- వ. అమృహాత్తునిం గనుంగొని. 172
- చ. బళిబళి లెస్సయంటిరి కృపారసపూరితభావ మీరు పె
ద్దలు మఱిమాకుఁ గర్తలుగదా యటుగావున నేమివల్కగాఁ
గలుగదు చిత్త మీఖలులఁ గన్గొనఁ బాపము కాళికేను ను
ద్దలు ప్రకటింతురా నడుచు దోసముచేసిన లెక్కాదుగా. 173
- తే. అటులుదోఁప మీర లాడినమాటలు, ఖలులబాధ లరసి కరులపుట్టి
మనసునిల్పులేక మందలించితి రిట్లు, వీరిపాపమెల్ల విన్నఁ చెలియ. 174
- క. అనవిని సానందుం డా, యినమానుని దిక్కుజూచి యేపాపము లీ
జనములు చేసిరి భూతలమునఁ జెల్పు మటన్న నతఁడు మోహాన్వితుడై. 175
- వ. వినిపింపం దొడంగెనని చెప్పిన విని కౌనకాదు లటమిఁదివృత్తాంతంబుం చెల్పు
మనుటయు. 176
- శా. గంధాంధాంధక సింధుర త్రిపుర రక్షఃకుక్షికుక్షి స్రుమా
సంధిస్థాన మహాధనోగ్రహుశఘ్నగ్జ్వల్యమానాకృతీ
సింధుప్రోద్భవ రేఖకాంకిత శీరస్తేరజ్జటాభృన్నటీ
సంధామాత్ర వినిర్మితాఖిల జగత్సంరక్షణాత్మస్తుతీ. 177
- క. దాక్షయణిమనోహర, దక్షాధ్వర హరణదీక్ష తాపసరక్షా
దక్ష మహామహిమాన్వద, దక్షిణకైలాసనిలయ దర్శకనిలయా. 178
- మానినీవృత్తము. రాజితమాధవ కాంచనగర్భ పురందరమాళి మనోద్యుతి నీ
రాజితపాదనిరంజర భూధర రాజసుతా హృదయాబ్జమహా
రాజతమన్ద్ర మేరుధనుర్ధర రంగభుజా విలసద్విభవా
రాజతకైలనివాస గిరిశ హరా త్రిపురాసురగర్వహరా. 179
- గద్య. ఇది శ్రీమత్కాళికాంబా పరప్రసాదలబ్ధ సాహిత్యవైభవ సదాశివస్వరూప
నద్గురు చరణార్చనార్థాజీవ సేవాసమాదిత్యాదైవతానుభవ కాళికగోత్రసుధార్ణవ
పరిపూర్ణకైరవ బాంధవకోటి బాసనయ్యతనూభవ సవినయగుణాభేయ శివరామ
నామధేయప్రణీతంబైన సానందోపాఖ్యానంబును మహాప్రబంధంబునందుఁ దృతీ
యాశ్వాసము సంపూర్ణము.

చతుర్థాశ్వాసము

సీతాచలకన్యా

భాసురకుచలిప్త సాంద్రపాటీర హరి

ద్రాసకలితోరథస్థుల

హాసాన్యవివేక కాళహస్తినివేశా.

1

తే. అనధరింపుము శౌనకాద్యఖిలమునుల, కిట్టులనిచెప్పె సూతమానంద్రచంద్రుఁ
డిద్ధంబున సానందుఁ డడుగుఁబయలుచు, బలికె సమవర్తిమధురవాక్ష్పటియమెఱయ.

వనమయూరము:—

భాసురదయామయవిపాకసుగుఁడైకో, ల్లాస విను వీరలు ధరాశలముల్గానం
జేసినమహాఘములు చిత్ర మపూత్రా, భాసములుగానఁ బరిపాటి నినిపింతున్.

3

సీ. శివపూజ గలనైనఁ జేయనొల్లఁడు వీఁడు గిరిజేశ్వరగని కంటగించు వాఁడు
భగ్గప్రసాదంబు బుట్టఁడెన్నఁడు వీఁడు హరునిసేవకులఁ బోనాఁడె వాఁడు
అభవుపురాణంబు నంటఁ డెన్నఁడు వీఁడు గఱకంతభవనార్తికారి వాఁడు
ధూర్జటితోవెల త్రోవ దొక్కఁడు వీఁడు కానూరితీర్థము ల్లనుఁడు వాఁడు

తే. మునుపొనర్చు ధర్మములఁ బాడుగాఁచి, యశము దనకుఁ గల్గనంచు జీర్ణ
మైనదేవళంబు లందున్నకంబము, లొండు గుడికిఁ బెట్టుచుండు వాఁడు.

4

క. విష్ణుకథ లాలకింపక, విష్ణుస్థానంబుఁ జొరక విష్ణులసద్భాషి
జిష్ణు లగువారిఁ గూడక, విష్ణుద్వేషం బొనర్చి వీఁడు ధరిల్చిన్.

5

క. బ్రాహ్మణులఁ బూజసేయక, బ్రాహ్మణదూషకుల పాలుపడి నిరతంబున్
బ్రాహ్మణులఁ బాధపెట్టుచు, బ్రహ్మద్వేషి యగు పరులపలితుఁడు వీ. డే.

6

క. గోవుల సతులం బేదల, దైవసమానులగు తల్లిదండ్రులఁ గని నం
సేవలు గావింపనిదు, రాష్ట్రం గనుఁగొంటె వీని బావనచరితా.

7

మ. పలలంబు లుగ్ధజియించె వాఁడు పరుల న్నాథించు వీ. డూరకే
కులకాంతం ద్రు లయఁచె వాఁడు నృత్యతోఁ గొఁడెఱులం జెప్పినా

ధూలః తైక్ష్ణంద్రకుః గీడుసేసిన మహాదుష్టుండు వీర డచ్చద
మృలకెగ్గు ల్లలపోయు నవ్యవనితామోహాధకారు డిలన్.

8

అ. నీరుఁ బూరి మాన్ని నిర్దయస్వాతుడై, పసుల బుడఁబెట్టు పాపి వీడు
మొసల దారవోయ నది విప్రుడణిసిన, బహుసీదుచచ్చిభ్రష్ట వాడు.

9

ఉ. మానవదానవుండు కనుమాలము వీడు నిరాకరంబు క
య్యానకుఁ గాలుద్రవ్వి తిరుగాడు మహీధలి వాడు మానితా
నూనఫలప్రసాద సుమనోహర పుష్పనిధానభూషణము
ల్లాన్ని హరించు వీడు బలుపోకిరి వాడు వివేకభూషణా.

10

ఉ. ఏమిని చెప్పదుం జటికులేశ్వరేశ్వర యెల్లవానికొ
దామన మిష్టమిత్రుండు వదం బభిమానవధాటి లోభ ము
ద్దామనహోదరుండు పతితత్వము శౌచముగా మెలగి దృ
క్స్వీనులయందు నిప్పకలు చిందగ నుడుచు నుడునెల్లెడన్.

11

క. కలుగాతుల నడకలు తాఁ, బయమరు నులియుచి పానుపతుల మహాని
ర్పలచిత్ర మిచ్చుగించని, ఖలులకు శ్రేష్ఠుండు వీడు కారుణ్యనిధి.

12

తే. నత్యమెచ్చుఁ డెఱుంగఁ డేకాదనైన, కాంత మెప్పుడు రాదు కానాతయైన
శౌచ మెటువంటిదో యరుజన్మమెత్తి, నాడు విశ్వంధరాస్థలి వీడొకండు.

13

తే. విధినిషేధంబు లెఱుంగనివెడగు వాడు, దుష్టకాంతలఁ బొందంగఁ దొడరు వీడు
గాసిఁబెట్టును బెద్దలకాసుకైన, వాడు వర్తనమాలినవాడు వీడు.

14

క. మొగ మంబుజపత్రము పగ, నగవులు పాటిరైత్యనవసీయోత్తుల్
దగహృదయము కత్తెరవగ, నగణితవినయమున ధూర్తుఁ డగు వీర డనఘా.

15

వనమయూరము:—

పెద్దలకు దండములు బెట్టఁదొకనాడుకొ, వద్దనఁడు విప్రధనవారములు వాడుకొ
బుద్ధిచెడి యింటికడఁ బోరలిడువీడుకొ, గద్దరితనంబుగల కష్టమతి వాడున్.

16

వ. మఱియు నిఖిలప్రాణహింసాపరాయణులును నన్యంగ నాలింగనక్రియాధురీమ
ణులును శునకసూకరబిడాలాది వధానత్తులును నిఖిలాగమతేగీయమాన పశుక్షర
క్షౌభద్రాక్షభూషణులును సుదరపోషణార్థ నానావికార సేవోషభూషణులును
సర్వకాల త్రైలాభ్యంజనమనోరంజనులును గురుపరిత్యాగులును గుటిలబోధులును
విషప్రయోగులును ద్యూతక్రీడానినోదులును నకలజనవివాదులును బాలవృద్ధగురు
లోకంబులకు మున్నుగా భుక్తింగోష్ఠవ్యంజనాభిముఖులును సంగరరూపరాజ్యుఖు
లును మొదలుగాఁగల దుర్మార్గుల వేర్వేఱుజూపి తత్తత్పాతకంబు లొకకొన్ని
ప్రసంగవశంబునం జెప్పి యచ్చోటు వాసి యమృతహనుభావుం డొక్కొని శ్రాధ

దేవుండు పురోభాగంబున కరుగ మున్న బాధలుబడు కర్మలకంటె నినుమడి ము
మ్మడి యవస్థలంబడుచున్న యవస్థలంబాచి విస్తయమావసుండై సానందు డున్న
సమయంబునఁ గింకరులు నిరంకుశభయంకర ప్రచారలై సీచమతులం గొందఱు
బట్టిధట్టిందిచహనజ్వాలాజాల దందహ్యమాన లోహస్తంభంబు లిమ్ముగా నొక్కు
మ్మడి గాఢాలింగనంబులు చేసికొమ్మనియును ఘోరవృథలంబెట్టుచుఁ గొందఱు
నిప్పులగుండంబులం బడనెట్టుచుఁ గొందఱుఁ బైలుటంబుల నుడికించుచుఁ గొందఱు
నుల్కాపాతంబుల పాలుపఱుచుచుఁ గొందఱుఁ బాజులెత్తి కాలింపుచుఁ గొందఱు
మాటలకడంబెట్టి కమల్పుచుఁ గొందఱు చరణాగుళుల నేరండతైలసిక్త వస్త్రఖం
డంబులంబాట్టి దివియలు ముట్టిందియుఁ గొందఱుఁ దప్తవాలుకారాసులమీఁదఁ
బొరలింపుచుఁ గొందఱు జ్వలనపరివక్తచూర్ణ పాహిణిమండలాంబులనెరియ విరి
యింపుచు మచ్చరంబున విచ్చలవిడి చిచ్చుకుండలఁ దగిలించి యాచిచ్చున మండి
పోవం గొందఱి మెడవట్టి నూకుచు నఖండప్రచండ గండోపలాంబులం గొందఱి
వైచి గండణగించుచుఁ గొందఱి పిచండంబులు మండిపడ సీసంబు గాచి
పోయుచుఁ గొందఱు మాటవర్మతంబుల నెక్కించుచుఁ గొందఱుఁ గ్రిమికిటకని
బిడదుర్గంధమహ్మకంబునం ద్రోచి తద్వేదనలకు సహించక తలలెత్తియూచినఁ
జూడకుండ తాళ్ల టుప్పుచుఁ గొందఱి నానావిధ బాధాపరుపరల గాసిఁ బెట్టి
బెట్టుల్కి నేలుబడువారును మూర్ఖుల ముణుగువారును రోదనంబు సేయువా
రును హాహాకారంబుల సేయువారును భటులబొటునవ్రేళ్లు గఱచికొని యడుగుల
మీఁద వ్రాలువారును కట్టలకుం బట్టవచ్చిన నిట్టట్టుగాఁ దప్పించుకొని యెం
డోరుల మరువు సొచ్చువారును కట్టడి గట్టుకొని యీడ్చిన నీడిగిలంబడి లేవ
లేనివారును త్కుధావేదనలకోర్కక చలికిలాబడి మోందుకొనువారును మూదర మద
బుద్ధిని నిటలాక్షునివాసంబు పాదరక్షల మెట్టిలి మియ్యెడ దత్వాదంబులఁ
గఱిన క్రకచంబులం ద్రోచునాయెఁ గదా యని పలవించువారును బూర్వంబున
గర్వందొట్టి గట్టుమిలుకాని కోవెలముందర నరవిద గంధులతో గంధర్వ వినో
దంబు లాచరించితి మిప్పు డిప్పాపంబున నినుపమంగలంబుల సర్వాంగంబులు
వేఁచుజొచ్చి రనువారును ముసుపు నీలకంతనిర్దాల్యం బాఘాణింబు సేయనిదురితం
బున నీయవసరంబున నిశాతపేలి వ్రాతంబుల నాసికాచ్చేదంబుఁ గావించి రనువా
రును వెనకటికి గనకరథ ధనుర్ధర కుసుమదామంబు లిచ్చుం జొచ్చి నానాప్రసూన
విశానంబు లవహరించి ముడుచుకొన్నదుష్కృతం బిచ్చోటికిఁజెచ్చి తన్నస్తకంబు
లుక్కునారనంబులం జెక్కులుసేసి రనువారును దొల్లిపరపల్లవాధరల సుధా మధు
రాధర పానంబుసేసితి రని పరేతనేతదూతలు క్రోధాన్వితులై దంతభగ్నంబులు

గావించి హేమంబైన విమంబులు ముఖగవ్యూరంబులు బోసిరిని యాక్రందనంబులు సేయువారును బరభామాలబామంబులఁ గామాతిరేకంబులఁ జూచితిరిని గోరుగండ్లం గుడ్డువ్రక్కలింది రువారును బరకౌతల కుచప్రాతంబుల నఖాకురంబు లుంచితిరిని కాలినదబ్బనంబులు గోళ్ళతో నురులు గ్రుచ్చి రేలాగుతాళవచ్చు ననువారును బరవేదాడగమనలతోడఁ బుడ్రేక్షుతోడండక్రియలఁ బ్రొస్తులుచ్చుచితిరిని మండలగ్రంబుల నండయుగ్మసహితంబుగా మేధ్రంబులు దునిమి రేధంగి నిల్వరింపనేర్తు మనువారును విముఘలంగని యాసనంబుల నిండిచి లేవని నాఁటి క్రూరకర్తంబుల ననలశిఖాప్రచ్ఛన్నాయుత్తురంగంబుల నెక్కి కని యితటవైనఁ బ్రాణంబులువాయకున్న వనువారును మొడిప్రాణంబు తెన్నిధంబువం బోవ నువారును వంటయిల్లుసొచ్చినకుందే లెందుఁబోవు భూనాగసంయోగంబగు గాలంబునఁ దగులుపడిన మత్స్యంబుతెఱుగున శరీరం బెఱుగక చేసిన ఘోరపాపంబు లొకటి నహస్రంబులై యుచుభవింపఁజేయుచున్న వనువారును వెక్కినంబుగా వెక్కి వెక్కి దుఃఖించువారును మఱియు నానావిధమాతనానమేతులైన యప్పాపజాతులు దూతలం గనుంగొని.

17

క. ఈతోఁకల కీరోఁతల, కీకాల్పుల కీయవన కేమోపుదు మే
మికన్నబిడ్డలము మా, కీకాలము దిక్కుమిరె యింకఁ బ్రోవఁదగున్.

18

సీ. ఓధర్మమతులార యొక మాటుతో ఖడ్గధారలఁ బరిమార్పఁ దగవుగాదె
యోనీరవరులార యొకమాటుతో నగ్నికీలలఁ గాల్పుట కీర్తిగాదె
యోదయావరులార యొకమాటుతో శూలములఁ జించివ్రేయుట సుఖవుగాదె
యోసాధుహితులార యొకమాటుతోఁ దైలపక్వంబు గావింపఁ బాటిగాదె

తే. పలుదెఱుగుల వేదన ల్వడయవశము, గాదు మీపంటికాయము ల్లావు మమ్ముఁ
గడంగి యింకనైన మీఁసనగాలఁ దన్ని, విడిచివెట్టిన మేలు వివేకులార.

19

మ. అని ధర్మప్రభుఁ గాంచి యిట్లునిరి దేవా రాజవర్యుం డెఱుం
గని పాపంబె గదా యటంచు మది సంకల్పింప రాకుండనో
గనుట ల్పాగ్యము మీపదాబ్జముల నింకం జూచుపుణ్యంబు మా
కనురక్షిం గలిగెన్ దయాంబునిధి యాయారాటము ల్లాన్పవే.

20

శా. చాలు న్రాజ్యము చాలు భోగములు భాస్వత్సన్నభ ల్పాలు వా
జ్జాలత్వంబులు చాలు పాపములవంకం బోక పుణ్యంబులే
వాలాయం బోగరింతు మింక మముఁ గావ న్నేలు ధర్మాత్ములన్
లీలం బ్రోచుట కీర్తిగాదు కృపణాళిం బ్రోచుటే ధర్మముల్.

- మ. అని సానాదమహర్షి పుంగవులదిక్తైక్య మ్రొక్కి యోమయ్యలూ
ర నవీనాప్తకులార యీనరకఘోరవ్యాధి మాన్పుంగ వ
చ్చిన సిద్ధప్రభులూ యెఱుంగ మిట మోక్షిపాదము ల్లాన్నినం
తనే ప్రాణంబుల కింత సౌఖ్య మనురెం దభ్యంబుగా నీయెడన్. 22
- తే. అన్యుఁరాజుతోడ మీరైనఁ గాని, తెలియ వినిపింపరయ్య బాధింపవల్పు
దంచుఁ జెప్పినఁ గొంత మర్పించి భటులు, ప్రోవఁ జూతురుగాని యోపుఁజులార.
- క. ఇన్విధమున దుఃఖమున, నివ్వవట్టిలేడి దుష్టజనుల నిష్క్రమణ భటు
ల్వాప్యంజేయుచుఁ బల్క, రివ్వగ మీ రజవఁ బాడియే యని పెలుచన్. 24
- ఉ. రాజ్యము గీజ్య మొల్లము తిరుంబగ ధర్మము చేతుమంచు బ
ల్వ్యాజ్యము లాడఁ జొచ్చితిరి వారక మికిఁక నేడ సౌఖ్యసౌ
మ్రాజ్యము ముక్కులో కురుపు మానినచాటికి దాసరయ్య తాఁ
బూజ్యతఁ బొందునప్పగిది బో యిపుడెన్నిన మీవపస్థితుల్. 25
- తే. నెమలికన్నీరు వేటకానికిఁ బ్రియంబు, గాదు గావున మీరెంత గానివడిన
మాకు దయరాదు మాయొద్ద మంద్రునైన, గరుణగానమయో దుష్టకట్టలార. 26
- క. తికిరి తలఁ గొట్టఁ బుచ్చిన, జెవులకు మందడుగురీతి సిద్ధం బాయెం
గపరూడి మీరు కలుగుట, యవివేకస్వాంతులార యదియును గాకన్. 27
- క. ఈచిల్లర నేతలకే, వాచారెద రోర్వలేక వల దుడుగుఁ డవహో
నూచీముఖాదినరకము, లాచంద్రార్కంబులైన పని యెవ్వరికిన్. 28
- ఆ. మనది జెప్పఁబోయి పెనుగొడవలు చెచ్చు, కొన్నరీతిఁ దోఁచు గన్నుంగవల
నిప్పు లుప్పలిల్ల నప్పుడు భటకోటి, ఖలులఁ బీడవెట్టఁ గడంగి మఱియు. 29
- కా. బాధింపంగని యీశ్వరాయని కృపాపాఘోధిసానందుడుకొ
మేధావైఖరి దండికిట్టనియె భూమి స్వీర లెంతేసి పా
పాధీనుల్ బహుళార్థి గుంచెదరు నెయ్యంబారఁ జెప్పంగదే
యోధర్మాత్మ యనం బరేశపతి పూర్ణోత్సాహియై పెడియన్. 30
- చ. వినుము బుధోద్రచంద్ర పృథివీస్థలి వీర లానర్పు పాపముల్
గొనకొని నోటను న్నుడువఁగూడదు గావునఁ దోచినట్టుల
బనిని విన్నవించెద నపాలకుడై యట నీచభావుఁ డే
పున ధరణీసురోక్తముని బొల్పడఁగించె ధనాసుర క్తుడై. 31
- సీ. కొంచెంబుఁ జెప్పితే కులహాని పరహాని కొండెంబు విన్నంతఁ గోపమొదవుఁ
గోపంబు పుట్టుట పాపంబు మేతువు పాపంబు నరకకూపంబుచెలిమి

కొండెంబు విరువారుఁ గోపంబు గలవారు మాచేతఁ జిక్కక మానలేరు
కొండెంబు విరువారు కుండగోళకులని బుధు లెప్పుకొందురు బుద్ధిలోనఁ
లే. గొండెగాండ్రను జేర్చిన కువలయేతు, రాజ్యమెల్లను శీఘ్రకాలంబునందు
నష్టమైపోవుఁ గాన మానవవరుండు, తెలిసి భూలోక మేలినఁ దేజ మొనవు. 32

కా. రాజ్యం బేలుచు ధర్మముల్ వదలి దుర్మంత్రాసుర క్షేప్ర సదా
పూజ్యస్వాంతులనంప్రదాయకులనుం బోనాడి దుష్టాత్మకు
ల్రాజ్యత్వం బొక యంతసేయని ధరాధ్యక్షుండు గోరుం జామీ
రాజ్యాంలే నరకం ధునిం బనెడియాలాపంబు తథ్యంబుగన్. 33

లే. దుష్టభూపాలకులకు గతులుఁ గలవె, గల్గువారలకును నరకములువరుస
నటులు గాదె త్రిశంకుభూపాలుఁ డాది, మానవేంద్రుల కబ్బి స్వస్థాపదవి. 34

కా. ఈదుర్మారుండు రాజ్యగర్వమున విప్రైశేషులం దెచ్చి శం
కాదోషంబులు లెక్క వెట్టక యనంగ క్షీడలే ప్రాద్దు మ
ర్యాద ల్పిప్పి యొనర్చినందులకుఁ బ్రాయశ్చిత్త మిచ్చోప్పి నా
నాదుషావకతోరయాతనల దైన్యం బొందు సేకాలమున్. 35

సీ. రణభీతులై శివీరములు సొచ్చినవారి వెఱుపు పెన్దొనఁ బూరి గణచువారిఁ
గోచవారుచును బల్ కోన దూఱినవారి మసలక కైదువుల్ మఱచువారి
విచ్చలవిడిఁ దలపిడఁ బాఱినవారి బద్ధులై యడుగులఁ బడినవారి
దెట్టెల్ని యిట్టెట్టు గట్టు లెక్కినవారి బ్రతుకానఁ జెట్టకుఁ బ్రాీకువారి
లే. మరుగుచేరినవారి సేమఱినవారి, గావజాలక సంగరాంగణములందు
వెదకి భీతులఁ బరిమార్చు మదనమేతు, లాస్యపాలాధములఁ గంటె నూనివర్య. 36

క. పాపాత్ము లైనపురుషుల, కేవున మణియంబు లిచ్చు నీకష్టాండు దు
ర్వ్యాపారంబున మదిసం, తాపింపఁ దొడంగ సంతకము వీఁ డనఘా. 37

సీ. నలినగమ్యాగమనం బొనర్చినవారు గొతుకక మద్యంబుఁ గ్రోలువారు
ధరలోన ధర్మంబుఁ దప్పఁ జెప్పినవారుఁ గినుక బంగారు దొంగిలినవారు
ముఖ్యులై నింద మోపి పల్కినవారుఁ గోరి పుణ్యం బమ్ముకొన్నవారు
నయమేది భవనాంగణములు గాల్చినవారు గరళ మన్నంబులోఁ గలుపువారు

లే. నాగ్రహంబున దేవతావిగ్రహముల, నఱికి కరఁగించువారు మన్మథవిరోధి
భూషణద్రవ్యచోరులై పొట్టపెంచి, నట్టిమూఢాత్మకులు వీర లనఘచరిత. 38

క. బళుపథయుసేసి వీడుం, దశపాతకి యల్లవాఁడు దాక్షిణ్యకళా
విశదస్వపీనుఁ డీతఁడు, శిశుహత్య యొనర్చి వీడు నిధప్రవరా. 39

- క. వృజినంబులన్న వెఱవక, గజదానములెల్ల గొన్న గద్దరి వీడుకొ
రజకాంగనలం గలసిన, కుజసుం గనుగొంటె వాని గురుపుణ్యానిధి. 40
- తే. జనకు డీర్గిన జనని వృద్ధనక పట్టి, చిచ్చులొక బడ నూకినచెనటి వీడు
నాలితోఁబోరు వెట్టుక యాత్త హాని, నాచరించినఖలుండు వీడ మలహృదయ. 41
- క. తరుణులు రాత్రులు నిద్రా, పరవశలై యున్న మానభంగము నేయం
దొరకొన్న ముక్కరాత్తుని, బరికించితె వాని భక్తపాలనవర్తి. 42
- క. మృడమందిరోత్సవంబులు, నడకుండం బాడుపఱచి నగచావుని పె
న్లుడిరాల్ల వెఱికి యిద్దం, గడపలఁ జొనఁగింపఁ దలంచు కష్టుండు వీడే. 43
- చ. వెలఁదులమాట నవ్వురు వివేకులు వారలు చెప్పినట్లయే
తులువలు చేసేరేని బలుదుర్గతులం గృత్యింతు రీజడం
డలికులవేణిపల్కులు ప్రియంబుగ నెంచి కులంబువారిపై
నలిగి నిశాన్వయచ్యుతవిహారకుడై కడుఁ గ్రూరుఁడై మనెన్. 44
- ఱ. పఱలు బలిమికలిమి వరుసబహిర్బల, కేళిసల్పు కింటఁ బాలుమాలి
యుష్టజలములాడ నుద్యోగ మొనరించి, నవ్వకొంచు డిశఁడు నయవిచార. 45
- ఱ. చెంతనుండునట్టి శిష్టుల యనుమత, మైన దేవయోగ్య మైనఁగాని
యోదనంబు గుడువ నుత్సహించినపుణ్య, హీను డల్లవాడె హానివర్య. 46
- క. తానేర్పు పూజ్యవిద్యా, శ్రీనిధి నెవ్వరికి నెలపునేయని దుష్టా
నూనాభిమాని చదివిన, శ్యావం బనఁబఱుగు వీడు జగత్సలివై. 47
- వ. అని యిత్రైఱంగన నారకుల ఘోరకర్తంబు కాక కొన్నిచెప్పిన విని నూనినం
క్రందనుం డాశ్చర్యమానసుడై భానుసూనుం గాంచి ధర్మాత్మా నమర్థుండ పట్ట
గుటుంజేసి నీవేమిచేసిన వలదని వారింప బ్రహ్మాండమలతరంబుగా దీజీవులు వడు
దురపథులు సర్వేశ్వరుఁ డొక్కం డెఱుంగుఁగాని యితరులకుఁ జెలియంబడ
వట్టుండని మ్మింకొక్కనందేహము డెందమునం బొడముచున్న దది యెయ్యది
యంటేని. 48
- క. వీసినఁ ద్రోసిన దునుకలు, నేసినఁ గోసినను గాసి చేసిన నరకా
వాసకు లేమిటఁ బోలియరు, యేసాధ్యం బేమొకాని యెఱిగింపు తగన్. 49
- తే. భూమివైఁ గాల్చివేసిరి బొందులన్ని, దేహబంధంబు లెబ్బంగిఁ బెచ్చుకొనిరి
వీరిఁ గాంచిన విస్తయమై రహించు, చున్న దదిగాక నందియ మున్నదొకటి. 50
- ప. నీవు త్రికాలవేది సర్వజుతుకొట్ట మర్కకర్తంబులు నీచేతఁ జిక్కియున్న పటుగా
వున నీవెఱుంగని రహస్యం బొందేమియుంలేదు జీవశరీరసంబంధం బెబ్బంగిం బ్రవ
ర్తించు జీవస్వరూపం బెయ్యది దేహస్వభావం బెటు మిఁదొత్పత్తి యేచందము

తచ్ఛరీర బాధమోక్షం బ్రహ్మధంబునం బ్రాపించు నివి మొదలైనరహస్యంబులు
మాకుం దెలియ నెఱింగింపుమనిన నమ్మనిన త్తమున కంశుమ త్తనూజు డిట్లనియె

సీ. విన్నవించెద విను విశ్వంధరుండు పరంజ్యోతిస్వరూపుండు శుద్ధసత్త్వ
దళిలజగత్కల్పనారక్షణంవరకారణుండును జీదాకారుఁ డాది
మధ్యాంతశూన్యుండు మంగళదాయకుఁ డప్రమేయుండు భవుఁ డైనశంభుఁ
డప్టమూర్తియుఁ గాన నవ్వహపురుషుని యవయవంబులఁ బూర్ణమై వెలుంగు

తే. సకలభూతప్రపంచంబు స్థావరంబు, జంగమంబును జీవసంచయము లొప్పు
నట్టిజీవాత్మ పరమాత్మ యై తనర్పు భేద మింతైనఁ జేయ మర్యాదగాదు. 52

ప. అట్లుగుటఁజేసి యవ్వహాదేవునియందు వటబీజన్యాయమున వహ్నియందు స్ఫులిం
గంబులు పొడమినవడువున మహేశ్వరుని యంశభూతంబులని జీవులం దెలి
యము రజ్జువందు సర్పభ్రమ పుట్టువిధమున నిరుపాధిక పుబ్రహ్మంబునందు మాయా
సంబంధంబున జీవస్వభావము ప్రసిద్ధంబయ్యె నట్టిజీవుం డిట్టివిశ్వంబున కాంధనీ
మాయామోహితుండై యనాదికర్మవశమునం బ్రారబ్ధ బ్రహ్మవిధంబునం బ్రవర్తించు
నవిధంబున సచరాచరశరీరములై సుఖదుఃఖంబులు జీవాత్మకు లేకున్నవైనను
మహదహంకారభూతంబులైన కామక్రోధలోభమోహమదమాత్సర్యములం బ్రమ
త్తుండై వృధాకృతంబున సుఖదుఃఖముల ముచుంగు దోషంబాత్మకుఁ గలుగజేరదు
విద్వాంసుండైన భూసురోత్తముండు సురాపానంబునీసి యెడలెఱుంగనిచందం
బున దుర్లయందైన మూలప్రకృతివలన నైనబ్రాంతింజేసి జీవకో ట్లశ్వమేధాది
సుకృతవిశేషముల స్వర్గంబును బ్రహ్మహత్యాది మహాపాతకంబులంజేసి నరకంబు
ననుభవించు రిట్టి సర్వప్రపంచము మిథ్యాభూతంబని యెఱింగి వండితులు జరా
యంజాండజ స్వేదజోద్భిజ్జంబులు జంగమంబులందుఁ బశుపక్షిమృగాది తిర్యగ్గం
తువుల కభివ్యక్తి లేకుండుటం జేసి యవి పుణ్యపాపములం బొందవు చతుర్విధ
జన్మంబులలోన జరాయంజంబ ముఖ్యం బందు మానవదేహంబు దుర్లభంబని చెప్పం
బడుం దదుత్పత్తిక్రమంబుఁ జెప్పెద సాకర్ణింపుము. 53

సీ. తీరిమీఁద మదవతుల్ బురుతువైన నాన్నాళ్ల వెనుక మజ్జనమాడి విధునిముఖము
దర్శించు టుత్తమధర్మంబు తరుణికి నన్యులఁ జూచిన యట్టిరూప
వంతుఁ డొపుట్రుఁ డవశ్యంబుగావున సతులు సల్పుదు రట్టి సద్వృత్తింబు
బదియూఱుదినములు పడఁచికి బురుతుకాల మని చెప్పుదురు పెద్ద లందుఁ బేసి

తే. దినమునను గర్మమొదవినఁ దెఱవ పుట్టు, సరిదినంబున నిల్చినఁ బురుషుండును
మిశ్రవేళలఁ బొందు గామింప నందుఁ, బుట్టు నొక్కట దోడ్తో నపుంసకుండు. 54

క. పదియూఱుగు దినసంబున, మదవతికిఁ గర్మమైన మానవపతియై

- యువయువః బురుషసింహుః, డివి వరమరహస్య ముచు నెన్నుదు రాయ్యత్. 55
- సీ. వివవయ్య పురుషునిర్యంబు హెచ్చిన పురుషుడై జన్మించుఁ దరుణికోటి
తం బెక్కుడైనను దరుణియై పుట్టు నొక్కట సరియైన శిఖాడి యగుచు
గుడిప్రక్కఁ బురుషుడు కుదురుగా బొదలుచు వామభాగము రాజవదనకిరపు
నానట్టనడుము బృహన్నలస్థానంబు మగవాని గనఁబోవు మగువకు మది
- తే. బొడముఁ గార్యాదిభావము ల్పడఁతియైన, భయము లజ్జయుఁదోచు నప్పగిదిరెండు
భావముల మిశ్రగుణములఁ బ్రబలెనేని, పుట్టు తద్గర్భమునను నపునసగుడు. 56
- ఉ. కారణ మింతలేక యొకకార్యము గల్గదు గాన పూరుషం
దారయ లేమఁ బొందునమయంబున శుక్లము భావమన్తథా
కారములొన జాతిన సుఖిలి రక్తము గూడి యొక్కటం
బేరును సూక్ష్మచర్మమున భీతప్యగేక్షణ కుక్షిలోపలన్. 57
- అ. మొదటిమానమందుఁ బదనగా బుద్బుద, భాలి నుండు నాల్గువక్షములకుఁ
బొడరూపమగుచుఁ బెంపొంది మూణ్ణెల్ల, కవయవములు పుట్టు ననఘచరిత. 58
- ఉ. నాలవమానమందుఁ జరణంబులు హస్తము గత్తయుగ్మము
నోవ్వలగఁ గర్ణరంధ్రములు నోరును ముక్కును సుభవించు న
క్మాలములొన జీవులకు నప్పుడు గొంతవిచారబుద్ధి దుః
ఖాలయ మైనగర్భమున నావదఁ బొందుఁ గ్రోరవేదనల్. 59
- క. విను మైదవమానంబున, మన మధికస్ఫురణఁ జెందు మాంసము రక్తం
బు నరము లెముకలు నఖములు, జనితములగు రోమములును హెచ్చానమునన్. 60
- క. బలము న్నర్థము నేడవ, నెలయందుం గలిగి పుట్టి నెలకొని పెంచె
లలితవివేకము వొడమిన, విలపించుకొ గర్భనరకవేదనవలనన్. 61
- తే. జనని జతరాగ్నికాల్పులఁ దనువు దూలి, ప్రక్కఁబెముకలు అంపాలవగిది సోక
శోణితముఁ జీమఁ గ్రోలుచు సూక్ష్మమైన, క్రిమిచయము ముండ్లవలె మేనుగినిసికఱవ.
- క. మలమూత్ర వైత్యరసములఁ, దులదూఁగుచు సుల్కివడుచు దుఃఖించుచుఁ జే
తులఁ జేవులు మూసికొని పద, మలనందుల కేలుదోయి ముడుఁచుకపొదలన్. 63
- కా. ఆవేశం దలపోయుఁ బూర్వజననవ్యాపారము ల్లాన్ని దుః
ఖావేశంబున మున్నుఁ బొందు నరకప్రారంభ దుర్గంధబా
ధావిన్నూర్తి పరంపరాబహుళ మీదారి న్నహఃఖోరమై
భావోపద్రవ మొందఁజేయుటిసి పా ప్రార్థనంబుధమల్. 64
- మ. అని శోకించుచు బై వమా భయదగర్భాగారదుఃఖంబు మా
న నుపాయస్థితి యెట్లు చాలు నెక ధన్యస్వాంతముంజేసి యీ

జననాంతంబులు లేనిదోష గనుటలో సౌఖ్యం బటంచుకో మదికో
జనితంబైన వివేకసంపదను మోక్షధ్యానపారీజుండై.

65

సీ. అట్లున్న శిశువున కష్టమానంబున జ్ఞానోదయం బయి కర్క మొదవ
భద్రమైయుండుఁ బానము సేయుర క్తంబు జీవనంబునకు సంజీవనంబు
తన్నిమి త్తమునఁ గదా మాతృగర్భంబు చంచలత్వంబుఁ బ్రాపించుటెల్ల
నక్కాలమునఁ బీడితాంగుండై మామిచే బొదువంగఁబడి యింత మెదలలేక

లే. ప్రాణములు లేనివాని వైభవముగాంచి, జనని భక్షించు నన్నరసంబు హృదయ
నాడిముఖమున దిగజాతీ నాభిచెంతఁ, బొందుకతమున బ్రదికి విస్ఫూర్తి జేందు. ౮౮

ప. అంత నవమానమున ప్రసూలినమయమునం బవనవశంబున కీకసయంత్రంబుల
విముక్తుండై కుక్షిమార్గము వెలువడి మేదోరుధిరసిక్తాంగుండై దుఃఖించుచు నధో
ముఖముగా సూక్ష్మద్వారమున వెడలి జంత్రపుసూత్రమువలనం దప్పి జాతిన
బొవ్వువిధమున భూచతనంబైన పూర్వజ్ఞానంబంతయు మఱచి సారమేయ ధైరవ
బిడాల జంతుసంతానదంష్ట్రలం బాలుపడకుండ దండహస్తలచేత రక్షితుండై తన్ను
నెఱుంగమి దనుజాం గసుంగొని జనకుండని తలంచుచు మోహిసిభూతము పొడకట్టిన
జననియని భావించుచుఁ బూయశోణితంబుల జ్ఞానమున సోలక త్రావుటంజేసి
తైశవంబు దీర్ఘకష్టంబని యార్దులుచెప్పదురు దేహంబుల గల నాడులు శ్లేష్మవిహి
తములైయుండు నట్లుగావున సుషుప్తునాడియందు శ్లేష్మ పూరంబు నిర్మాణంబగు
నం దొకనువృక్తము నాడకక్షిలేదు దానంజేసిగదా గర్భస్థండు గర్భగోళంబున
రోదనము సేయ నమర్థండుగాఁ డివిధమున మూఢభావమున బాల్యకామారంబు
లు గడచనినపిమ్మట యౌవ్వనోదేక నిర్మిదుండై భద్రేభయానలం గాంక్షింపుచు
మన్వధజ్వరవివ్వలుండై వృథాయానంబునం గొంతకాల ముత్తరించినయనంత
రంబ సంసారమోహపాశములం గట్టువడి యిషణత్రయబాధితుండై వృథంబు
లగు కుటుంబపోషణార్థంబుగా సకలమాయోపాయసంశయములం బరివ్ర
మించుచుం గొన్నివర్షంబులు చనిన నటమీద జరాభారంబువచ్చిన భ్రాంతికి
మూలంబై సంతాపించుచు సర్వేంద్రియముల సాంద్రమిలాసము దప్పిశ్లేష్మ వాతా
దిఘోరోగములం బీడితుండై బ్రాణావసానకాలమున విహంగపుంగవుచేత
గ్రహింపంబడు భుజగంబు తెఱంగున మృత్యువుచేతం బ్రాణంబులు గ్రహింపఁబ
డినపుడం బాశ్రయించినపక్షులు వృక్షమును విడిచి తమతమ ద్రోక్షలం బోవురీతి
దేహంబు దిగనాడి బున్నగంబు కుబుసంబుఁబ్బి స్వచ్ఛంబగుభాతి యాతనతమవుం
దాల్చిన యజ్ఞేవుని మదీయదూతలు దోడ్కొని తెత్తు రట్టిపావకర్ముల నిచ్చి
నెల్లంగి బాధించినం బ్రాణంబులు కాయములం బాయవు బాసెనేని నిందు సంజీవని

యను గాడ్పులదు గావున నమ్మహానిలంబు సోఁకిన బునర్జీవితులగుదు రింతియ
కాని వీరలకు మరణముగలుగనేర దది యనాదికల్పితం బని తెలియందగు మర
ణమునకు బీజంబు జన్మము జన్మమునకు బీజంబు మరణము సిద్ధం బిస్తుహావ్యాధిమాన
నాయనాదిభిష్కర్వరుండగు మహాదేవుండుదక్క తక్కినవారలకు శక్యముగాదు
జన్మమరణములు మహాదుఃఖకరంబని పెద్దలు చెప్పదు రింక దేహనిర్ణయము
జెప్పెద నాకర్ణింపుము. 67

సీ. నిర్దేవుఁ డీశుండు నిర్వికల్పంఁ డనంతంఁ డాద్యుండు నుత్తమంఁ డప్రమేయుఁ
డమలభావుండు సచ్చిదానందవిగ్రహంఁ డగుమహాదేవునియందు విద్య
శక్తి కాద్యసూక్తి శోభిల్ల నవి మున్నె దృష్టాంత మధికవిస్మయమగును
తెలిసి నది గాన దేవదేవుని మాయ వాగ్బుధులకుఁ జెప్ప వశముగాదు

ల. సేను చెల్వినట్టి దిది తారకంబును, సాత్వికంబు రాజసంబుఁ దామ
సం బనంగ మూఁడుసంజ్ఞలు గుణములు, వానిలక్షణములు వరుస వినుము. 68

సీ. సత్త్వగుణంబు విజ్ఞానంబు భాస్వరమై శుభ్రవర్ణమై యలరుచుండు
రాజసం బలిచంచలవృథామూలమై లోహితరూపమై రూఢిఁజెందుఁ
దామసంబు జడప్రధాని తోపొద్రేకమై క్యామలాభమై యలరుచుండు
సౌఖ్యసుఖానభాస్వదృశ మంధకజనము లజ్ఞానభాజనములయ్యె

తే. నిజముగానొకపురుషుండు నియతచిత్స్య, కాశుఁడై మోక్షసామ్రాజ్యగతిరహించుఁ
బాంచభౌతిక మఖిలప్రపంచమగును, దెలియఁ దగువాని నెఱింగింతు ధీసమేత. 69

తే. తల్లిదండ్రులు భక్షించుదగినయన్న, పానరసమున వట్టోగవరవశముగ
గాయముదయించు జనకునికతనఁ గల్గు, మజ్జయును గోరు లెముకలు నూనివర్గ. 70

వ. శ్రోతత్వకృతుష్టిహోమహోమంబు లైదు జ్ఞానేంద్రియములు తద్విషయములు శబ్ద
స్పర్శరూపరసగంధంబులు వాక్పాణిపాదపాయూపస్థలైదును గర్తేంద్రియములు
తద్విషయములు వచనదానగమన వినర్రానందములు మనోబుద్ధ్యహంకారచిత్తంబు
లంతఃకరణచతుష్టయము త్రిగుణభేదంబని చెప్పబడు సత్త్వమునం బరిశుద్ధగుణం
బును బ్రసన్నత్వంబును సారోగ్యమునుం బుట్టె రాజసగుణమున రాజసభావంబు
పుట్టె దమంబునఁ గామశ్రోధలోభమోహమదమాత్సర్యంబులు నాలస్యంబును
నిద్రయుం బ్రమాదంబును పంచసగుణమును మొదలైనవిపుట్టె శరీరము పాంచ
భౌతికంబుగావున నందుఁ బుట్టినగుణము లంతఃకరణముచేత పరియింపఁబడుచున్న
యవి కర్తేంద్రియమువలనవినఁబడుశబ్దంబాకాశమునం బుట్టె తద్బలముంగూడికొని
యాకాశమువలన వాయువుపుట్టె వాయుగుణము స్పర్శముగావున నందుఁ దద్వింద్రి
యముపుట్టె నెగయుట పడుట పచ్చుట పోవుట ఘనఁగుట యివి వాయుగుణ

ములు ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానము లనియెడి పంచప్రాణములు నాగకృతర
కూర్చదేవదత్తధనంజయములనుపది వాయువు లిద్దశవాయువులందుం బ్రాణవాయువు
ముఖ్యంబని చెప్పబడు నవ్వాయువు కంఠగోళమునకుఁ గ్రింద నాభీప్రదేశము
నకు మీఁద సంచరించుచు నాసికారంధ్రముల నాభీకూరమున హృత్పద్మమున
వ్యాపించియుండునదిగదా భాషాశక్తికి పూలకారణ మపానవాయువు గుదస్థాన
మున మేధ్రమునఁ గటిస్థలమున జంఘాయుగ్గమున జతరంబున నాభీప్రదేశమున
వృషణముల నూరుల విహరించునది మలమూత్రపీఠ్యవిసర్జనమునకుఁబ్రధానము వ్యాన
వాయువు దృక్కోణము కర్ణరంధ్రముల జంఘల నాసాపుటంబుల మెలంగి ప్రాణా
పానవ్యాపారములం గూడియుండు నమూండువాయువులం దేశభావముగా సమాన
వాయువు జతరాన్ని సహచరత్వముగైకొని యన్నపానాదిరసములు దేహంబందు
సమముగాఁ బంచపెట్టున సర్వనాడిమార్గంబులం దిరుగాడు సుదానవాయువు కర
చరణాద్యవయవములం జరియించుచు దృష్టాక్షుధావ్యధలు మొదలై నవి పుట్టింఁచు
జర్మరోమరక్తమాంసమేదోస్థిమజ్జాది సప్తధాతువులయందును సుపరివాయువులు
విహరించియుండు.

71

సీ. పావకువలన రూపవృత్తి దీపనశక్తి ప్రకాశము కౌర్మరూఢి

లేజోవిలాసము ధీవిశేషము సూక్ష్మభావము కోపము ప్రబలంచుండు

వనకల్పితము జీవ్యాయును శైత్యమును శరీరద్రవమును జలం బభ్రువంబు

ఘ్రాణంబు గంధము గౌరవదైర్యము లివి భూమిగుణములం చెఱుంగవలయుఁ

లే. దత్త్యములలోనఁ బృథ్విప్రధానభూత, మదిగదా సస్యములకెల్ల నాలయంబు

దానఁ బుట్టినవస్తువుల్ మానవులకుఁ జీవనోపాయములు గావె సిద్ధవర్మ.

72

క. కావునఁ బృథ్వీభూతము, కేవలముఖ్యం బటంచుఁ గీర్తితురు చి

ద్భావులు త్వగాదిధాతువు, లావిర్భావంబుఁ జెంద నవనిం దొలుతన్.

73

ఆ. జతరవహ్నివలన జంతువుల్ భక్షింపఁ, జడినయన్న మంత్యభాగ మగుచుఁ

బక్ష్యమైనఁ బరగుఁ బరకపురీషమై, గర్భగోళమందు ఘనవివేక.

74

లే. ఆన్నసారంబు మద్యాంశమాయె మాంసమందు ఘాత్యైంశమున మనంబాయెగాన
నన్నమయమని మనము ప్రఖ్యాతినొందె, నుదకహారంబుమూత్రమైయొప్పుచుండు.

లే. ఆందు మద్యాంశమున రక్తమాయెదాని, సూక్ష్మభోగంబు ప్రాణంబు సుష్ణైయట్లు

గానఁ బ్రాణంబు భువనాత్మకం భనంగ, మాన్యలెన్నుదు ర్భలసమృతముగాఁ.

76

సీ. ఆగ్నికనిష్ఠమా యనఁగ శల్యంబుల మధ్యభాగంబున మజ్జయొదనె

సూక్ష్మభాగమున వాక్సుగణోద్భవంబయ్యె నట్లుగావునఁ దేజ మఖిలలోక

మున కభిన్నాత్మకమని చెప్పబడుకోణితంబునఁ బొడమె మాంసంబు దాన

మేదోద్భవంబయ్యె మెదడున కీకసములు గల్గె నందున వెలసె మజ్జ

లే. యట్టికొవ్వున శుక్లంబు బుట్టి వీర్య, మందు వాతాదిధాతువుల్ గందళించి

యందు మాంసంబున నరములయ్యెఁజుమ్ము, మునిజనశరణ్యసానందమునివరేణ్య. 77

ప. మఱియు శరీరమున బదిదోసిళ్ల జలంబునుం దొమ్మిదివోసిళ్లరసంబును నెనిమిది
దోసిళ్లరక్తంబును నేడుదోసిళ్లపురీషంబును నాఱుదోసిళ్ల శ్లేష్మంబును నైదు
దోసిళ్ల పైత్యంబును నాల్గుదోసిళ్ల మూత్రంబును మూఁడుదోసిళ్ల మజ్జయు రెం
డుదోసిళ్ల మేదఃపంకంబును నర్ధాంజలిశుక్లంబును గలదు తద్విర్యంబుగదా దేహ
మునకు మూలంబు నదియునుంగాక జలంబురుచికరంబులుఁ దరుణంబులు నవకంబునఁ
జతుర్విధంబులై వృష్టిశతత్రయశత్రుంబులుం గలిగి యుండునని బుధోత్తములు
చెప్పదు రస్థిసంధులు నన్నుటపదిగల వివిరారవంబులు బ్రసవంబులు సేచనంబులు
సులూఖిఖండంబులు నమద్గమంబులు మండలంబులు శంఖంబులు ఘాతంబులు
వాయనతుండంబులనం బేరుకొన్నకీకసంబులంగూడి కాయం బష్టకధాస్థిసంధులం
జెన్నొందు నర్వాంగములమీఁద మూఁడుకోట్లు నేఁబదిలక్షల రోమకూపములు
విలసిల్లు భువనత్రయంబున నిట్టిశరీరముకంటె సారంబైనవదార్థం బెయ్యది దేహభి
మానంబునం బట్టువడి సాహంకారులై ప్రాలుమాలి మహాపాకకోపపాతములు
సేయుచున్నవార లిట్టి దేహలక్షణంబు మోక్షపేక్ష గల్గినమాన్యులకుంగాని యన్యు
లకు ధన్యులవన్యునింపంబోరు మహాత్మా సీకతంబున నిష్ఠుహనీయరహస్యము ప్రకాశం
బయ్యె నింక జీవన్మరూపముం జెప్పెద వినుము. 78

మ. నిరహంకారుఁడు. జిన్న యాత్ముఁడు సదానిర్వాణసంధాయకుం

డురు లేటోఁభివాభిరాముఁడు మహాయోగాసురత్తండు శ్రీ

హరిపద్మోద్భవకీటకాంతపరిపూర్ణానందభావుఁడు శం

కరుఁ డర్కానలచంద్ర సేతుఁడు జగత్కల్యాణపారిజాతై. 79

క. అడించువాఁడుఁ దాసే, యాడెడుపురుషుండుఁ దాసె యన్నియుఁ దానై

క్రీడించు విశ్వపురుషుని, వేడుకలుగ నెంచబడు వివేకులమతముల్. 80

లే. జగములకు నెల్ల యోనిబీజ ప్రధానఁ, డచ్యుతుఁడు శక్తిసహితుఁ డాద్యంతరహితుః

డఖిలలోకాధినాయకుం డైనశివుని, మాయ దాటంగశక్తమై మానవునకు. 81

లే. వినరునియందుఁ గరణ యవ్వనిచేత, పుణ్యములు సేయఁబనుచు నేపురుషమీఁదః

బ్రీలిగల్గిది వానిచేఁ బాతకములు, సేయఁ బంచ భూలేశుండు సిద్ధపర్య. 82

లే. సంకయాత్ముని కెందు మోక్షంబు లేదు, గాన సందేహమానాభిమాన మెల్ల

వదలి వేదాంతవాదన యొడివెనేసి, వాసిచేతిది కైకల్యవైభవంబు. 83

- లే. అట్టిపురుషుండు వినఁడు భయంకరోగ్ర, మామకీనలులాయనంబంధవిపుల
ఘంటికానేకకలితభీకరరవంబు, బరమపావనమూర్తిస్వప్నముననైన. 84
- క. వేదాదిముఖ్యవిద్యా, స్వాదను లగువారు పాపసంఘములను వే
పోఁదోలి ముక్తికాంతా, శ్రీదళితోత్తంగ మహిమ జెలంగదు రెలమిన్. 85
- ఉ. ఎందునఁ బోనిపాతకము లించుక నెచ్చుడుఁ దత్త్వబుద్ధిలో
నం దలపోసినంతట వినాశము నొందు మహాఘనంతతుల్
సందియ మేలఁ దూల గిరిసంఘములూ దొకకొంతనిష్ఠపాఁ
కం దుదిముట్టుఁ గాలినవగ్గ భవబంధము లూడు జ్ఞానికిన్. 86
- క. దర్పణములోన రూపు న, మర్పణముగఁ దోచు నానమంబున జగముల్
దర్పకభంజనమాయా, దర్పంబునఁ గల్గి వెలయుఁ దాపనవర్యా. 87
- క. ఆశంభుమాయఁ గడువ ర, మేకాంబుజభవులుఁ జాల రీభువనంబున్
శ్రీశర్దునియమని యో, గీతుఁ దలపోతు రాత్త నెక్కామనన్. 88
- కా. ఆయోగీంద్రుల నెల్ల శంభుఁడు దయాహ్లాదంబు పుట్టింప.గా
శ్రేయోధైర్యలీలాసలక్షణకలా శ్రీమంతులంజేసి మో
దాయస్థానసుఖం బొసంగు నిజ మట్టాటన్ విచారించి మి
థ్యాయాసంబులు మాని మానవులు చేయబోలు రుద్రార్చనల్. 89
- సీ. సంసారబంధంబు సమసిపోవదు శంభుదాస్యంబుచే గాని ధన్యమూర్తి
తాపత్రయంబులు దలఁగిపోవవు శివధ్యానంబుచే గాని మానివర్చ
దేహభీమానంబు దెగిపోవ దీశ్వరభక్తిచే గాని తాపనమృగేంద్ర
సకలసంశయములు జడిసిపోవవు శూలికీర్తనచే గాని కీర్తివిహిత
లే. తనివిదీరినియాశలఁ దగులలేక, నిర్మలాద్వైతభావన్నిహితుఁ డగుచు
రూఢి కెక్కును బుణ్యపురుషుండు నెందుఁ, గేవలనందభావనికేతనంబు. 90
- లే. వలదు దానంబు ధర్మంబు వలదు తపము, వలదు జపనిష్ఠ వలదు సర్వంబు వలదు
కాయసంతాప మొనరించుఁగాని దాన, ముక్తి గల్గునె శంకరభక్తిలేక. 91
- క. ఆవగుణశతములు వితరణ, మవలీల హరించురీతి యధమునకైనన్
భవభక్తి యింతగల్గిన, భవబంధంబులకుఁ బాలువడఁ డా నరుఁడున్. 92
- చ. దురితము జేసియైనఁ దుది ధూర్జటిపాదసరోజచింతనా
స్ఫురణముఁ జెందెనేనిఁ బరిబూర్ణచిదంబరమందె జేరు నా
పురుషుండు కోటిజన్మముల పుణ్యఫలంబునఁ గాని పుట్ట దీ
శ్వరపదభక్తి సిద్ధ మిది శంభునిఁ గొల్వ భవంబుగల్గునే. 93

- కా. ఈసంసారము దుఃఖహేతు వన సర్వేశాం మి పద్ధార్పనా
శ్రీసంబంధము లాచరించిన సరశ్రేష్ఠ స్విలోకించు మ
ద్దాసాసీకము భీతిపుట్టి చొర రాస్థానంబుగాన న్నమ
శ్రీ) సాంబాయ శివాయ యంచు నొడువక జేసూర్తుగైవల్యముల్. 94
- తే. అభవుఁ డానందమూర్తి దేహములఁగాన, లీనమైయుండు జీవనిధానముగను
దానిమర్త్యంబు నీకు విస్తారభణితిఁ, చెలియ వినిపింతు వివవయ్య ధీసమేత. 95
- సీ. శ్రీమహాదేవుఁడు జీవస్వరూపమై జగమున వ్యాపింప సర్వగతుల
బ్రహ్మాదులకుఁ బట్టువడనివరంజ్యోతి సచ్చిదానంద ప్రశస్తమూర్తి
సకలధర్మములకు సాక్షియై వెలుంగును వేదాంతవేద్యుఁడు విశ్వవయ్యుఁడు
విషయంబులకు నెల్ల వెలియైనపురుషుండు నిత్యుఁ డనంతుండు నిర్మలుండు
- తే. నిర్గుణుం డమృతాత్మ వర్ణింపఁదరమే, యతని నెఱిగినవాఁడు మోహంబులన
విడువఁబడి మోక్షసామ్రాజ్యవిహితం డగును, నిజము గావున శివభక్తి నెగడవలయు.
- క. సకలము మాయాకల్పిత, మొకటైనకొ సత్య మనుచు యోజింపక భా
వుకముం గా వెలు లన్నను, బ్రకటాశ్చర్యంబు స్వప్నపదములఁ బోలెన్. 97
- క. కలలోఁ గన్నపదార్థము, లలవడునే మేలుకనిన నగ్గతి మాయా
విలసనము మాన్చి తలఁచిన, వెలుంగొందుం దానె తాను విశ్వాత్మకుడై. 98
- ప ఇంద్రియమున విశ్వేశ్వరుండు విశ్వమయుండని భావింపఁదగుఁ బరమాత్మకు శరీర
ములు భిన్నంబు లనున్యాయంబున నానావిధజీవత్వము వహించియుండు జ్ఞానేంద్రియ
పంచకంబును సంతకరణచతుష్టయంబును గూడి యేకానామికతత్వంబుల లింగ
శరీరంబయ్యెం దల్లింగశరీరమునం బ్రకృతికలితవైతన్యంబు ప్రతిబింబించుటం
జేసి వ్యవహారమున జీవుం డనంబడియే నజ్జీవునకు తేత్రజ్ఞపురుషనామంబు లిహ
పరసుఖంబులు జాగ్రత్స్వప్నాద్యవస్థలుంగల వెట్టంటివేసి ముకురమాలిన్యంబు
వలన ముఖము మాలిన్యంబగు తెఱంగున మనోబుద్ధ్యహంకారచిత్తములం బొందిన
దోషంబుల జీవాత్మఁ డాలోకించుఁ దదన్యసంబంధమున జీవాత్మలకంతకరణంబునకు
మాలిన్యదోషసంప్రాప్తి యయ్యెం దదభిమానంబునం దేకీభావంబైన దేహదులకుఁ
బరుండగు జీవాత్ముండు సుఖదుఃఖములంబొందు మధ్యందినమార్తాండకీరణము
మరుభూమిలంజరించిన మూఢాత్ములకు జలంబై తోచుకైపడి గ్రహింపంబడని
మూర్ఖుండు గ్రస్తుండగురీతి జీవాత్మనిర్దేవప్రభావుండయ్యును సుఖదుఃఖములు లోనగు
తెఱంగునఁ దోచు టదియ విద్యాదోషంబని తెలియందగు పిండాండమున నఖ
శిఖపర్వంతము వ్యాపించి జీవాత్మభూమధ్యమునం దేజిల్లుపురం బనునభిధానము
గలమాంసపిండముల నాభీకుహరంబునకుం బొడవుకంతనాశమునకుం గ్రిందు

మధ్యాస్థిహృదయంబు గావునం దన్నాశమునం గూడుకొని సారసశోకముతీఱున
నసోముఖుడైనదాని సూక్ష్మద్వారంబునఁ దప్తకాశంబని చెప్పబడుఁ దన్నహనీయ
ప్రదేశంబున. 99

క. వాలాగ్రముమెల్లనఁ బడి, వేలాసము లగుట పంచవేశనసూక్ష్మం
బేలీల నుండుజీవుం, డాలీలనె సూక్ష్మరూపమై యందుండున్. 100

ఆ. అట్టిప్రత్యగాత్మఁ డవ్యయుఁడు కదంబ, పుష్పకేసరములపోల్కి హృదయ
నలినమందు వెడలి వెలుఁగును నాసాము, భాబులై కళేబరంబు లొదవు. 101

వ. కావున నాడులు శరీరహితకరంబు లట్టినాడులు డెబ్బదిరెండువేలు గలవని మహా
యోగిశిఖామణులు వక్కాణింతు రందు ముఖ్యునాడు లేఖోత్తరశతం బని దశేంద్రి
యంబులం బ్రవేశనాడులు తద్విచయంబుల కభిముఖంబులై యనాదికర్మహేతు
వునం జేసి స్వప్నాద్వినిచభోగంబు లనుభవించుకొఱకు మహానదులు తీర్థంబు లనుభ
వించు నం దొక్కనాడి యూర్ధ్వగతం బై యంతంబులేక సుఖమాన్యుంబునం
ప్రసిద్ధం బై యుండు. 102

క. ఆనాడియందు జీవముఁ బోనాడినవాడు పుణ్యపురుషుఁడు ముక్తి
స్థానంబుఁ జేరుయోగులు, ధ్యానింతురు వాని చిన్తయంబుగ జీవున్. 103

లే. తెలియ వివచయ్య రాహు వద్రృత్యుఁడయ్యుఁడరణిమండలమున దోచుకరణి జీవుఁ
డణిఁగియున్నాఁడు లింగదేహంబులోనఁ, గానరాకుండ వ్యాపకుం డైనవాఁడు.

క. ఘట మొందుచోటి కరిగిన, ఘటమండల నభిమఁగూడఁ గడులుంగాడే
ఘటభిన్న మైనగగనము, పటుగతి యాకాశమందె పరగినభంగిన్. 105

సీ. లింగదేహంబున లీనుఁ డా జీవుండు పూర్ణమహత్త్వంబుఁ బొందియుండి
కాయంబు లిడుచుఁ దత్కాల మారోపణ మత్రమే కాని ధర్మంబుకాదు
కమలాపుఁ డఖిలలోకంబుల వెలిగించు సరణి జీవాత్మ సుజ్ఞానరూఢి
ఘటసంశయంబునఁ గర్మసంప్రాప్తభోగాదులఁ గడువేడ్క ననుభవించు

ఆ. కొఱకు బొందె గాన విలసిల్లుఁ దల్లింగ, తనువుచెడదు ముక్తి గనుటదాఁక
కర్మరహితమైన కైవల్యసుఖము కన్, జెంద నుడుగు దేహబంధకములు. 106

ఆ. వినుము ఘటము సంభవించుట నాకాశ, మునకు నొక్కట ఘట మనఁగ పేరు
వెలసినట్లు లింగవిగ్రహసంగతి, నవ్యయాత్మ జీవుఁడని చెలంగె. 107

క. ఆలింగాంగము భంగమైనతఱి జీవాత్మండు నిర్లేపఁడై
హేలానందతభాసమానుఁ డగునర్వేళ ప్రభావంబునక
వాలాయం దిది వాసనాస్థితుల జీవభ్రాంతిమాత్రంబులం
చాలోకించుట మేలుగాఁద మనిచంద్రా సాంద్ర లేఖోనిధి. 108

వ. వినుము విజ్ఞానంబువలన స్థూలసూక్ష్మకారణశరీరంబులు నిర్మూలంబులైన జీవాత్మ స్వయంజ్యోతిర్వయండగు సూర్యుం డొక్కరుండు సర్వభూతంబులం దెల్బంగిం బ్రేరకుండై విహరించునట్టిచందంబున దేహేంద్రియాదులకు బరుండగు పురుషుం డివ్వధంబున జననమరణదుఃఖంబులు గలిగి మెలంగినట్లు మాయాసంబంధంబునం బరిభ్రమించు నట్టిది స్వప్నతుల్యంబని భావింపందగు దేహేంద్రియంబుల నాత్మ బయలయ్యు మోహమాత్రంబునం గలసినట్లు దోచు స్వస్వరూపజ్ఞానేంద్రియం బయ్యెనేని స్వయంప్రకాశమానుండై వెలుగు సత్యం బిత్రైఱుంగున నాచేతంజెప్పం బడిన పరమరహస్యంబు దొల్లి దండకారణ్యంబున రాఘవునకు విశ్వరూపకుండై శివుం డానతిచ్చిన వేదాంతసారంబగు సీమహాసీయాఖ్యానం బెప్పరేనియుం బతి యించిన వినినం బుస్తకంబున లిఖించిన బుణ్యపురుషుల కాత్మజ్ఞానంబు కరతలా మలకంబై యుండు దీనినందేహించిననరుం డెన్నిమార్గంబులఁ దలంచిన బవిత్రుండు గానేరఁ డని వేదకాస్త్రంబులు ఘోషించుం గావున సహజంబై యొప్పు మీ రెఱుంగని బ్రహ్మ విద్యావిశేషం బెద్దేనియుం గలదె ప్రాధపురుషుండు డింభ కుని యవ్యక్తిమృదుమధురవాక్యంబుల కౌతూహలాపేతుండై వినంగోరినతీరున నన్నుడిగితి రత్నంతు సంతోషంబయ్యె నిక నెయ్యది కర్తవ్యం బనిన విని సానందుం డాత్మగతంబున.

109

క. నిజ మితనివాక్యంబులు, ద్రిజగద్గురుఁ డైనశివుని దివ్యవిలాస ధ్వజములని తెలియఁ దగినవి, వృజినాత్మలబాధఁ గన వివేకము చెదరెన్.

110

క. కావునఁ గార్యాదైవతము, భావించనివాని బురుషపశుపండు జనుల్ భావదైవతమునరులకుఁ, గావలె గార్యములు తలఁచ గాదు సముముగన్.

111

క. పరుఁ డొకఁడు బాధపడఁగాఁ, బరికించుచుఁ బరమశివుండుబాధించును ద ధ్వరవస్థఁ బడును దానని, యరసినమానవుండు మానవాధముఁ డనినన్.

112

వ. అని కొండొకతడవు చింతించి దండ్రీ కిట్లనియె.

113

క. నీవాగ్నిభూతసత్త్వము, నీవర్తన మఖిలశుభము నిర్వాణముఖ ప్రాసీద్యం బగుసత్కథ, నీవైభవ మలర మాకు నేర్పితి వనఘా.

114

క. నీచే నినినచరిత్రం, బాచంద్రార్కముగ వెలయు నాత్మజ్ఞమనో గోచరసౌఖ్యము లెనయఁగ, నీచతురంబోధియతమహివలయమునన్.

115

ఆ. ఇమ్మహరహస్య మెఱుంగఁ జెప్పితి వందు, కతన హృదయపీఠి గౌతుకంబు నాట్యమాడఁదొడఁగె నటనబాంధవపుత్ర, నిన్నువఁటిధన్య లెన్నగలరె.

116

ఆ. వినుము ధర్మరాజ వనములో దాఁచక, తెలియఁజెప్పవలయుఁ దేటపడఁగ వాటి చచ్చుదాఁక వద్యాళి గలుగునె, మొనసి వీరి కింక ముక్తి యెపుడు.

117

వ. అనిన విని మందసి తవదనారవిందుండై యరవింఁడిమిత్రనఁదనుం డిట్లనియె.

118

- మ. అమరేంద్రదుస్సానాంబుజోదరుల కుయ్యాలింప లోకోపకా
రముగాఁ దాల్చినకాలకూట మింక భారంబుచుఁ గాత్యాయనీ
రమణీసేనకుచాగ్రగంధఘనసారస్ఫారవక్షస్ఫలూ
డు మముం జూచినవాడు వీరలకు మోక్షోపాయము గల్గెనున్. 119
- క. సురగరుడోరగవిద్యా, ధరకిన్నరవరులుగూడి దంఠిముఖునకుం
బరిణయము నేయునాఁటికిఁ గరుణాకర నారకులకుఁ గలుగుసుఖాబుల్. 120
- క. అపరావసీధరంబున, దపసుం డువయించి పూర్వధరణీభృచ్చృం
గపరిస్థలమునఁ గ్రుంకిన, విపులత నావేశం గల్గు వీరికి ముక్తుల్. 121
- ఆ. వీలిహోత్రుఁ డొడల శీతలం బూనిన, నాఁడు లవణజలధి నవ్యతుధర
మైననాఁడు గల్లు మాసింద్ర వీరికి, దేహబంధమోక్షదివ్యపదవి. 122
- క. భైరవుఁడు గోచిగట్టినఁ, గైరవమిత్రునకు జండకరిరణాబుల్
వారంబుల లేకుండిన, నారకులకు ముక్తిగల్గు నాఁడు ముసింద్ర. 123
- క. అనిచెప్పి యూరకుండిన, మునిపతి మందస్తి తాస్యమునఁ దనలో ని
ట్టనియెక్ భాస్కరనూతికి, ఘనమైన విశేషబుద్ధి గలుగ దదేమో. 124
- సీ. శైవాగమాంతవాసనలేదు గాఁబోలుఁ గలిగిన నిబ్బంగిఁ బలుకఁబోఁడు
సహజ మదైవ్యతవాసన గాంచువారికిఁ గర్తకాండప్రసంగం బదేల
పరులకు బుద్ధిఁ జేప్పఁగ నేర్పుపెద్దల కుండకపో దొక్కయ్యలిపిగుణము
నదిగాక యీపుణ్యుఁ డనవరతము పాపజనములఁ దెచ్చి భంజనమొనర్చి
- తే. కొద్రనిర్నిద్రరాజ్యగర్వమున మెలగు, చున్నప్రేతాధినాయకుం డెన్నఁగలఁడె
యఖిలపావనశైవరహస్యమహిమఁ, గాన శివమంత్రమున బోనికలుచుమెద్ది. 125
- సీ. శతకోటిపాతక శైలేంద్రనిర్ధాత శతకోటితారక శంభుమంత్ర
సుజ్ఞానచలగాఢాంధకారకతోర చండాంశుకరము శ్రీశంభుమంత్ర
మావత్పరంపరాటోపకాలంబున ఝంఝునిలంబు శ్రీశంభుమంత్ర
మధవవీరోధివర్గానార్య దుస్సహజ్వలనకాలంబు శ్రీశంభుమంత్ర
- తే. మఖిలవేదాంతవేదమధ్యప్రకాశ, మాననాయకమంత్రంబు మంగళంబు
సప్తకోటిమహామంత్రసార్వభౌమ, మట్టిచుచ్చాక్షరియు జగంబుడుఁ గలగ. 126
- క. నరులకు నరకము లేడలును, బరికింపఁగ శివకథాప్రకాశితపంచా
క్షరి విన్నుఁ బఠనసీసినఁ, బురుషతతకి జన్మ దుఃఖపుంజము గలదే. 127
- సీ. పంచాక్షరంబుచేఁ బ్రబలురుద్రాధ్యాయ మది వెలింగించి విఖ్యాతిఁగాంచె
యర్థకాండము దాన సార్థకమై సప్తకాండము ల్కాసిల్లుకతనఁజేసి

- నర్వయజుశ్చేద మర్విఁ బ్రకాశించు రుక్మామనుష్యమై రూఢి గాఁగ
గావున బంచాక్షరీవై భవమున వేదంబుల కెల్ల జీవంబుగలై
తే నట్టిపంచాక్షరియు నగస్త్యావసీసు, తాధినాయక తారక మఖిలదురిత
హరము తన్నం త్రమాహాత్మ్యమరయ లేఁడు, కటకటా కాలంఁడెట్టిది క్షాల్వఁడయ్యె.
క. ఆమంత్రం బీనరులకు, శ్రీమంతుల జేమలేదె చెప్పంగ నేలా
యీమాడ్కి ననుచుఁ ద్రేత, గ్రామణికిని మానిరాట్టి ఖామణి మఱియున్. 129
- మ. జలదక్ష్వామలకంఠపూజనరియే చర్చింపఁ జిహ్వాదివై
జలముల్ జేరెడు జల్లివత్తిరిదు నానర్వజ్ఞావంశస్థుల
న్విలసన్తు క్షీరమాభిరామగరిమావిరూపులంజేయుఁ ద
త్ఫలమంచుకొ విసరో పురాణములు చెప్పకొ వీర లక్కాత్మజా. 130
- సీ. అర్కకళాక శుక్రాక్షు నారాధింపఁ గాంచనసుమమైనఁ గలుగదేమొ
శశిహాళిరాజిలు శివుశిరంబునఁ బూన్ప దూర్వాంకురంబైన దొరకదేమొ
కాంచనాచల లసత్కార్పూర్వకుఁ బూజింపఁ గాంచనసుమమైనఁ గలుగదేమొ
దూర్వానముఖ్యస్తుతుని శిరంబునఁ బూన్ప నర్కపుష్పంబైన నబ్బదేమొ
తే. పత్రములనైన మానసంపదనునైన, శ్రద్ధనైనను గేవలా శ్రద్ధనైన
హరునిబూజించువారు నీపురముఁజూడఁ, బోరు వీరల కాపాటిపాలుపు గలదె.
క. కలిగిన నరకోపద్రవ, మలవడఁబో దింత భసితమయినను లేదే
తెలిబూతి నొనల నలఁచిన, నలఘుస్వాంతులను బొంద వసుసముదయముల్. 132
- సీ. భద్రమై కాలాగ్నిరుద్రోకనిషదర్థముల భస్మమహిమంబు వెలంగుచుండుఁ
దొలుత కాలాగ్నిరుద్రునివీర్య మని చెప్పభసితంబు తద్భూతి ఫాలదేశ
మందు ధరించు పుణ్యాత్ముని కోవిదుల్ వీర్యవంతుండని వినుతిసేతు
రదికాక విప్రీని హరియించు కలంపంబు కల్లుద్రావినపాతకంబు గురువ
తే. ధూటితోఁబొందు దోషసందోహమైనఁ, దొలగఁబాయును బావనాత్మునిగఁజేయు
భస్మ ధారునిగాన నబ్బన్దమింత, వీరి కేటికిఁ బుట్టదో విశ్వమునను. 133
- క. రుద్రాక్షధరుని లీలా, రుద్రం డని జెప్పఁబడును రూఢి చదువులకొ
రుద్రాక్షమొందఁదాల్చు ను, పద్రవములు వీరికేల పాటిల్లెనొకొ. 134
- తే. కోటిభూసురహత్యలు కోటివరప, ధూటికాగలితోవము ట్టాలఁగిపావు
నరుని నూజేంద్రలో నొకపరి మహేశ, శివశివా యనఁజాలు విశేషమదియె. 135
- చ. ఒగి శివరాత్రి జాగరణ మొయ్యనఁ జేసినపుణ్యశిలునిం
బొగడుదు రుత్తమాత్మములు భూతపతి ప్రతిమానుఁ డంచు నా

- సుగుణము వీరియందుల విశుద్ధిగఁ గల్గదొ యట్టులైన ని
వ్వగ నరకార్తిఁ బొందుదురె వారిజమిత్రమహారక్షేభరా. 136
- తే. దోషములు బొందఁబోరు ప్రదోషకీల, మానసులు సోమవారసమృగ్వ)కష్ట
లప్త మూర్తివశంకరు లైనవార, లావిశేషంబు వీరల కల్పు దకట. 137
- క. ఆరుణాచల మరుణాచల, మరుణాచల మని పఠించునాశఁడు పొందుం
గఱకంఠులొకసౌఖ్య, స్ఫురణం బని వీరికేల పొడవదొ బుద్ధిన్. 138
- క. శ్రీనుచ్చిదంబరేశ, స్వామిని దర్శింప శంభుసామీప్యకళా
ధాములుగారా వారలు, పామరులగు వీరికేలపనుపద దదియన్. 139
- క. గోకర్ణయాత్రనడిచిన, శ్రీకాశీస్థలము ద్రొక్క శ్రీగిరిశిఖరా
లోకనచేసిన పుణ్య, స్తోతులు ముక్తులని వినరె సౌలవక వీరల్. 140
- చ. పశువులు నూఱుకొటులును భవ్యతురంగము రైదుకొటులుం
బసిడియు మేరువంతకలభంబులు నాటుగుకొటులున్ మహా
యశు లగువిప్రకొటికి నయంబున దానమొసంగుపుణ్యముం
బతుపతి నొక్కసారి గని ప్రస్తుతించేసినవారి కల్బదే. 141
- క. ఆపూర్ణపుణ్యనామం, బీపాపస్వాంతులు దొకించుకయ్యెన్
జూపడదేమో యన న, తాపమునకు నిట్టులనియె దుడాయుధుఁడున్. 142
- చ. మునివర నీదువాక్యము లమోఘము లాగచుధర్మశాస్త్రసం
జనితము లైన ప్రశ్నలు నికాకరక్షేభర భక్తిసూక్ష్మమీ
జనుల కొకింతగల్గిన విచారము సేయక వెట్టివాడనా
వినుతపురాణవేదముఖవిశ్రుతభాషలు గల్లందునే. 143
- చ. విసు మును జారకాంతకు నవీనసుమంబులు చెచ్చుచోటఁ గ
న్నన నొకపువ్వు దప్పివడినం గని లేమకుఁ గా శివార్చితం
బనినమహాత్మ్య మీశ్వరకృపాతిశయంబున శ్వేతనాముఁ డే
పున మహానీయవై భవముఁ బొందఁడె నిర్జరబృంద మెన్నఁగన్. 144
- క. మిరిపు డెన్నినప్రశ్నలు, సారంబులుగాన వానిసందేహంబుల్
దీరఁగ విసు మితిహాసు, బారయ వినిపితుఁ జిత్రమై యలరారన్. 145
- ప. అనువుడు నయ్యార్థకులవర్మండు తత్కథాశ్రవణకుతూహలంఁడై యడిగె నని
చెప్పిన శౌనకాదు లటమిఁదివృత్తాంతంబు దెలుపునుటయు. 146
- మ కలుషధాన్వంతపతంగ తత్వపరవాక్యద్భేద వేదండమం
ధలదిక్పూరిత ధూమ ధూసరమహాటోపస్ఫులింగచ్ఛటా

వలయాదాకృత పీతభూభయద దుర్వారత్నరజ్జ్వలితో

జ్వలతోలాహలకాలకూట హరణవ్యాపారపారాయణా.

147

క. హరిహాయసన్నత పదయుగ, హరిబాణాత్రిపురరాక్షసాధిపహరణా

హరికులభూషణ గౌరీ హరిణదృశామిత్ర భాస్వదమలచరిత్రా.

148

మాలినీ. నిగమచయతురంగా నిత్యకల్యాణతుంగా

భగనయనవిఫాలా భక్తహృత్సాదుభేలా

జగదభిసుతకీర్తీ సచ్చిదానందమూర్తీ

నగభృదజుషేషా నాగదై లేయశోషా.

149

గద్య. ఇది శ్రీమత్కృశికాంబా వరప్రసాదలబ్ధ సాహిత్యవైభవ సదాశివస్వరూప
సద్గురుచరణారుణరాజీవ సేవాసమాసాదితాద్వైతానుభవ కాళికగోత్రసుధార్ణవ
పరిపూర్ణకైరవబాంధవకోటి బాపనయ్యతనూభవ సవినయగుణవిధేయ శివరామ
సామధేయప్రణీతంబైన సానందోపాఖ్యానంబును మహాప్రబంధంబునందుఁ జతు
ర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము

మత్తుంగతురంగా

కామితగంగాప్రవాహ కంపితశోభ

స్తోమజటాధరకంఠ

శ్యామలచిత్కాశ కాశహస్తీపురీశా.

1

లే. ఆవధరింపుము శౌనకాద్యఖలమునుల, కిట్టులని చెప్పె సూతమాసింద్రచంద్రుఁ
డవిధంబున సానందుఁ డడుగుటయును, జిత్త మిగురొత్తమఱియు నిశ్చింతతోడ. 2

క. విను కాంపిల్యపురంబున, ననఘాత్తుఁడు యజ్ఞదత్తుఁ డనువిప్రుఁడు న
జ్ఞనుతచరితుఁడు విద్యా, వననిధి పావనమహానవనదీక్షితుఁడున్. 3

చ. ఆనమకళ్ళావినిర్మితగుణాలికయంబులకెల్ల శాంతమై
యెసఁగును బ్రహ్మవంశమున కెల్లను వజ్రకిరీటమో యనం
గుసుమశరోపమాన నిజశోమలదేహ లనద్విలాస మా
రసి కను లేమ లాత్మభ్రమరంబులకుం దగు చంపకాకృతిన్. 4

క. ఆతనికులసతి సాక్షా, చేత్రోభవజనని సకలశృంగారకళా
స్వీకృతమహనీయ శీలస, మేత విమల యనెడిపేర మేదిని వెలయున్. 5

క. శుభములగుతత్పురంబున, నుభయమతంబులకు నొప్పు బుట్టంగ నెపుడుకొ
శోభాకారుఁడు గుణనిధి, సౌభాగ్యోదయవిలాస సంచితరతుడై. 6

వ. పెంపొందునందనుని గురుం డువనీతుం గావించి యాచార్యునొద్దం జదువంబెట్టిన. 7

మ. చదువం బోవఁడు వేదవన్నములు శాస్త్రంబుల్ విలీకింపఁబోఁ
డుదయంబొ తటి స్నానమాడఁ డనమానోదంచితబ్రాహ్మణా
స్పదగాయత్రి జపింప నొల్లఁడు దురాచారైకబుద్ధిక్ సదా
మదనామ్నాయవిచారదక్షజనసంబంధంబుఁ గావించుచున్. 8

మ. పురమందుకొ విహరించు వారవికచాంభోజాస్యలిండ్ల నిట్టొ
త్కరముల్ దా నొడఁగూడి జూదములు నిత్యంబాడి యే ప్రాద్దు వే
సానంద—7

గరలికా దిండికి వచ్చు నింటికి వివిక్తవృత్తవాచానుభా
స్ఫురణం బేర్పడఁ దల్లి కిచ్చకపుమెచ్చుల్ చెప్పుచుం బోవుచున్.

9

ఆ. గొడ్డు పీడికన్న బిడ్డఁడు గావున, వానిమీఁది ప్రేమ మానలేక
సుతునిదుష్టతనము సూచింప దింతయు, సోమయాజిలోడ సోమిదమ్మ.

10

క. గారాబుపట్టి యాత్మా, గారంబునఁ గల్గు మా క్షికంబులు పీర
స్ఫారాంగుళీయకంబులు, పీరలఁ బోగులును ధనవిశేషంబెల్లన్.

11

ఆ. కొల్ల పెట్టుచున్నఁ దల్లి యేమనఁబోదు, తండ్రి భార్యనడుగఁ దనయుఁ డెందుఁ
బోయెననుచు జదువఁబోయె బిడ్డఁడు భోజనంబుసేసి యని దిరంబు వలుకు.

12

వ. అంత నొక్కనాఁడు జనయిత్రి గారాబుకుమారుని కూరిమిమీఱుం జేరఁజేరి
తండ్రి మీతండ్రి మహాశివయని యెఱుంగుదువుగదా సాదురేగినఁ దలపాలం
బునఁగాని నిలువఁ డనువిధంబున నీదుర్వర్తనం బుద్ధిక్షీతుఁ డెఱింగిన నీకు నాకును
బ్రాహ్మణులకు వచ్చుం బుడమితేనికి విసంబడెనేని మనమాన్యజ్ఞేత్రస్వతంత్రం
బులకు హానివచ్చుం గావున భవదీయవంశకీర్తియు గణియించి యవకీర్తి రాకుండ
దుర్చారసంసర్గంబు నిగ్రహించియుండు మింక మంకుతనంబుమాని యింటంగల
పదార్థంబును వ్యర్థంబులు సేయవలదు తక్కువపడ నొకపూట కిన్ని దాహంబిచ్చు
వారునుం గలరే యని యనేకప్రకారంబుల బోధించిన విని వినయములు సేసి
కొని శీఘ్రంబుగా భోజనవాలాయంబులు దీర్చి యెందేనియుంబోయె నద్దినంబు
ప్రాప్తన సోమయాజి నదీతటంబున కేగి ప్రాతరుచితకృత్యంబు నిర్వర్తించి వచ్చు
నెడ ధౌతవస్త్రంబు లొదల బ్రసన్నంబుగాఁ జాట్టి సమితుశపత్రంబులు సంపాదించు
కొని మార్గంబున వచ్చుచు.

13

సీ. ఒకపల్లవునికేల నుంగరం బుండిన నటునిల్చి తెప్పవేయకనుజూచి
తనకుండలము లూగఁ దలయుఁచి తలయుఁచి యిది వీనిచేటికి నెట్లు వచ్చె
భూపతి మును దానపూర్వకముగ నిచ్చినట్టి హీరాంగుళీయకముగాదె
తెలియ కోధింపక కళవళపడరా దటంచు నవ్వెటుని నేపారఁ బిలిచి

తే. యోరి యుంగర మెటులు సీకొదవెఁ జెప్పు, చెప్పుకుండిన రాజుతోఁ జెప్పి నీకు
బుద్ధి చెప్పెంత ననిన నప్పగిరీఁడు, వెఱపుహృద్విధిఁదోచి యవ్వెఱుఁ జూచి.

ఉ. దండముస్వామి యేమిటికి దండన సేయుదురయ్య మితనూ
జుండు విట ప్రవర్త్యుడయి జూదము లాడఁదొడంగుఁ గాన మే
మొండొరుపందెముల్ చఱచి యోటమి గెల్పులనాడొన్న నా
తం డటులొడి యుంగరము దక్కన నాశీనఁగెన్ ద్విజోత్తమా.

15

తే. మీసుతుని మట్టుపెట్టక మీఱఁబెట్టి, యెవరి బెదరింపవచ్చినా రెవ్వరిండ్లు

పుచ్చుకోనెంచినారు మీపుణ్య మిట్టు, మాటలాడంగవల దంచు మనలకరిగె. 16

వ. అంత నాగృహస్థుం డచోట నిలువ నైరింపజాలక నిర్భరకోపానలంబునఁ బెటిలివడుచుఁ గుటిలభ్రువవీచటులకటకటుండై గొజుంగుచు నాడుగఱచుచుఁ గాఁపురంబు పోయెనని చాలవేగంబునఁ జని నిజమందిరంబుఁ జొచ్చి పాదప్రక్షాళనం బొచరించి తడిదోవతులు దండెంబునం దగులవైచి రోషనిహదంబులు తెలియంబడకుండఁ దనభార్యమణి నాలోకించి. 17

శా. బొనే పల్కపు రాగదేయిటకు వాక్యంబున్న దీవేశఁ దె
మ్మానాయుంగర మేలతామసము పొమ్మా దానిఁ జేకోక నీ
శానారాధన మాచరింప ననినకొ స్నానంబు హోమంబునుం
గానీ భోజనమైనపిమ్మట నలంకారించుకోనిచ్చెదన్. 18

ఆ. కుతపవేశగానఁ గొంద అభ్యాగతుల్వచ్చి కాచుకున్నవార లగ్ని
దాకినారు వీర లాఁగొని చిన్నవాఁ డిదిగో వచ్చు వెండి యెంతకడవు. 19

ఉ. నావుడు సోమరూజి నలినాక్షిఁ గనుంగొని చెల్లునే భభా
నీవగల్గెఁ గంటి మిటు నేర్పిలివా, యలివా కుమారుఁడుకొ
నీవును గొంపఁ గూల్చితిరి నేర్పరికూతలు చాలుఁ జాలు నే
త్రోవలఁ బోయెనో యొడలితో నొనగూర్చిన వస్తుసంఘముల్. 20

తే. అతివవా కావు దానవురాల వీవు, పుత్రుఁడా వీడు నాపాలిక, త్రుఁ డరయఁ
బొండి మీరిద్దఁ టిఁక పెళ్ళిపోకయున్నఁ, జాపనఱుకుదు మీపొత్తు చాలుఁ జాలు.

క. అని విప్రవర్ణుఁ డాత్మభవమునఁ గలభూషణములు వస్త్రచయంబుకొ
ధనములు రత్నము లారసి, కన నేనుగదిన్న వెలఁగకాయవిధమునన్. 22

వ. సర్వవస్తుకూన్యం బయినమందిరం బాలోకించి ధైర్యంబు జిక్కుబట్టలేక చరికిలం
బడి పెద్దయుం బ్రొద్దునకు లేచి వేడినిట్టూర్పు లడర సంతాపనముద్రంబున
మునింగి కనుంగొని నిప్పు లుప్పలిలి కనలిపడి వేణుదండంబుఁ గ్గలం గైకొని
యిల్లాలి నిల్లువెళ్ళిం దఱిమిన మిడిమిడిమధ్యాహ్నంబునఁ గాళ్ళు గాలి పెల్లు
దుఃఖించుచు నక్కలువకంటి పుట్టినింటికిం బోయిన. 23

శా. అవృత్తాంతము యాజ్ఞదత్తి విని శోకాయత్తుఁ డై యింటికికొ
బోవకొరా దిఁక యేదిత్రొవ యని యా ప్రాద్విక్కుచో డాఁగి రా
జీవేశోదయమైన లేచి యదేకింజేసిలే దైవమా
యేవిద్యావిభవం బెఱుంగ నకటా యెవ్వారలం జేరుదున్. 24

శా. విద్యావంతులు వందనీయు లఖిలాద్విరాట్పూర్ణములకొ
విద్యాధీనులు పుణ్యమూర్తు లనఁగా విందుం బురాణంబులకొ

- విద్యాహీనులు నెందు నొక్కసరియే వెయ్యేల నుద్యత్కృష్ణ
విద్యాకూన్యని నన్ను మజ్జనని మన్నించుం గదా లోయకన్. 25
- ఆ. తల్లి మొదటివేల్పు ధర్మకాస్త్రంబుల, దల్లిలేనివానితన వదేల
తల్లియొండవలయు దనయొని కటుగాక, దల్లివలయు మనుజతలుకెల్ల. 26
- క. సెరిచెల్లనికా నై నను, పదికింపంగ జేతలేదు పరభూములకుం
జరుగక యుండిన భూపతి, యరికట్టడె తన్ను చోరుడ డని కోవమునన్. 27
- క. గుణనిధి యనునోటను దుర్గుణనిధి యనుకొనరె గురి తెఱుగుజనంబుల్
క్షణమిదు నిల్వరాదని, మిజుకుచు గన్నీరుదొరుంగ మెల్లన నరిగెన్. 28
- వ. ఇట్లు పురంబు సిగ్గమించి దక్షిణాభిముఖుడై రెండ్రామడదూరంబు కడచి చండకర
చండకిరణంబులకాకసోకోర్వక నీకచెడి యూకటిచిచ్చునం దేకువదప్పి పల్లవ
పత్రశిఖాక్లానునీయ కాఘాపత్ర శీతలచ్ఛాయానమేతం బగు నొక్కవటుమహీ
జాతంబుక్రిందం గూర్చుండి. 29
- చ. కర మనిశంబుం దల్లి కుతుకంబున తేవటివేళ గిన్నెలొక
బెరుగును వంటకంబు వడసిందెలు పెట్టుట లెంచి పిమ్మట
నురుచిరకాకపాకములు సూపము నోగిరె మప్పడాల్ మనీ
హరములు దొన్నె నెయ్యి పరమాన్నముం బచ్చడులుం దలంచుచున్. 30
- క. ఈచందము దనకెవ్వరు, వాచవులుగఁ బెట్టుదురు శివశివాయనుచున్
లేచి యపరాధి మునిఁగెడు, నాచందము బుద్ధిఁ దోచునటు రవిగ్రంకెన్. 31
- క. దివియను శంభునిగుడికిన్, శివరాత్రికి జాగరంబు సేయగ శోభా
ధవళవిభూతి ధరించుక, శివభక్తులు వచ్చినట్లు చెలఁగెం దారల్. 32
- క. శివరాత్రి సుపవసించిన, వేవురుల శరీరగుహల వెలువడునహోన్
నివహాచ్ఛభల్లములగతి, భువనంబులు నిండె దిమిరవుంజము వెలుచన్. 33
- కా. ఆవేళ విమలాతనూభవుండు శౌర్యాటోపదైర్యముండై
పోవం దత్సురరాజమార్గమున శంభుం గొల్వ నైవద్విజ
గ్రీవేయం బతిభక్తిభావము చెలంగం దెచ్చునై వేద్యపా
త్రావిరూపతసుగంధగంధవహ మాఘాగ్రిణించుచున్ మెచ్చుచున్. 34
- కా. ఆనైవద్విజావెంట నేగి కనియెన్ హరప్రభోదారమున్
వైశంపాయనసంయమి ప్రముఖనిర్వాణక్రియాసారమున్
వేదగ్రామహిరణ్యహిరమణిరాడ్విఖ్యాతశృంగారమున్
కౌశల్యప్రతిహరవార మభవాగరప్రతీహారమున్. 35
- వ. ఇద్విధంబున మహాదేవు గోపురద్వారంబు గాంచి యష్టహాత్తులవెంటబ్రాకారంబు

లు సొచ్చి పోయి కొన్ని మండపంబులు గడచి దేవలంబుండేరి యమ్మంజూళసరసపదార్థ సంపన్నంబయినయన్నం బాహారంబు నా కేతీరునదొరకునో యని విచారించి యొక్క చక్కివసియించి యుండె నద్దినంబు శివరాత్రి గావునఁ బాంథలొకంబు లోకేశ్వర నన్నిధానంబున జాగరణం బొసరించి మించిన పుణ్యంబు సంపాదించఁ దలంచి నిర్మలచిత్తులయి పుణ్యతీర్థంబుల మునింగి ధాతోత్తరీయంబులు ధరియించి భిక్ష రుద్రాక్షమాలికాలంకృతులయి వైవంబగు ప్రసాదపంచాక్షరీజపంబు గావించి ప్రదక్షిణనమస్కారపూర్వకంబుగాఁ బంచమస్తోత్రపవిత్రాసనులయి భయభక్తి సంభ్రమంబు పెనంగొనఁ గొంద ఊళిలేశ్వరపూజానుమంగు లగువీప్రపుంగపు లవ్వుహాగర్భ గృహంబు సొచ్చి నయనారవిందంబులు కందళింప నందర్శించి రవ్వడు.

ఉ. కాయజగర్వభంగము వికాసశుభాంగము నిందిరామనో
నాయక పంకజానన సనాతనయోగినికాయమానసా
బ్జాయత మత్తభృంగము కృపాబిత్తరంగము భక్తరక్షణో
పాయపరప్రసంగము శివాతనుసంగ దివ్యలింగమున్.

37

వ. నేమించి పావనపూజాద్రవ్యంబులు కట్టి వేదవాదంబులు చెలంగ బహిర్ద్వారం
బున భేరిమృదంగ కాహళ నిఖిలవాద్యవిశేషంబులు ఘోషింపం బరమోత్సాహంబున.

38

సీ. అభిషేక మొనరించి రభినుతి ప్రియునకు నంబరం బొసంగి రాకాంబరునకు
గంధం బలందిరి గంధేభద్రనుజారి కక్షతలిడిరి ఫాలాక్షునకును
సుమము లర్పించిరి సుమశరవైరికి దీపమెత్తిరి జగద్దీపకునకు
నగరుధూపముఁ ద్రిప్పి రగజాధిపతికి నైవేద్య మిచ్చిరి వేదవేద్యునకును

లే. జారుమతు లట్లు వినిధోపచారవిధుల, నిందుశేఖరుఁ బరితృప్తి బొందఁజేసి
నిటలవిన్యస్తహస్తులై నిటలనయను, భజనసేయంగఁ దొడఁగిరి భక్తియుక్తి.

39

కా. శ్రీకంఠాయ మహేశ్వరాయ సుజనక్షేమాయ భీమాయ గౌ
రీకాంతానుహితాయ వీతమదనోద్రేకాయ రుద్రాయ వి
ద్యాకల్పాయ ముసీంద్రసంస్తుతమహాదేవాయ భద్రాయ వి
శ్వాకారాయ నమోనమో యనుచు నుద్యోతస్తోత్రపారీజులై.

40

వ. ఇట్టనేక భంగుల గౌరీమనోహరుం యైవారంబులు సేయువారును ఫాలాక్షునకుఁ
బ్రదక్షిణంబులు గావించువారును నిందుభరునకు సాష్టాంగదండనమస్కారంబులు
సమర్పించువారును నందికేశ్వరు పిఱుందనిలిచి కరధారితకర్ణవిహారులయి నృత్యం
బులు నలుపువారును బంచాక్షరీమహామంత్రరాజంబు జపింపించువారును బంచము
ఖుని హృత్పద్మంబున ధ్యానముసేయువారును బ్రతియామంబునం బరమేశ్వరున్ము

జ్ఞయలింగంబుల నావాహనంబుసేసి బిల్వపత్రార్చనాదిహోడకోపచారంబులఁ బూజిం
చువారును శివనామాంకితగద్యపద్యంబులు పాడువారును బావనకై వపురాణంబులు
చదువువారును దత్తునంగంబులం బ్రొద్దుపుచ్చువారును కైవరహస్య మహిమతిశయం
బులం గలంచి యోజించువారును నై బ్రహ్మక్షత్రవైశ్యకూడ్రు లమృతహాళంబు
వేగునంతకు జాగరణంబుసేసి కొందఱు మాటలాడుచుఁ దబ్బిబ్బులాడువారును గొంద
ఱొండొరులమీఁదఁబడి శరీరంబులు మఱుచువారును గొందఱు నక్షత్రంబులు
దర్శించి వచ్చి కూర్చుండి గుమిగూడువారును గొందఱావలించుచు దూఁగితినిలేచి
పదంబులు తొట్టువడ నవలావలందిరుగాడువారును గొందఱిట్లు నిద్ర జెందుటకా
రుద్రస్థానంబునకు వచ్చుటలని యెకనక్కెంబులాడినం దిగునలేచిపోవ నచ్చోటున
విశ్రమించువారును గొందఱీంతపర్యంతంబు మేలుకొని క్షణప్రయాసంబున కోర్వఁ
జాలక వ్రతభంగంబు చేసికోవలదనిన మీరెట్లు తూఁగితిరనువారును మఱియు నానా
ప్రకారంబులం బ్రజలు సౌక్తిపడి సోలినపీఠకు సుంపంగి తాపిసి భృంగంబుల తెఱంగున
నిద్రాపరవశులయి యున్నకతంబున.

41

- సీ. తత్తఱంబున యాజ్ఞదత్తియు వే లేచి తామసింపఁగ నిఁకఁ దగవుగాదు
నిఖిలజనంబులు నిద్రించుచున్నవా రిది వేళ యని నేల పదములూన
సిక మెల్లనఁబోయి క్రీకంకు గుడితల్పు నోరవాకిట దేహ మొదిగి చొచ్చి
దీనదశకువచ్చు దీపంబుఁ గని తనపంచెకొంగు బిరానచించి వత్తి
తే. చాల్చి నెయిపోసి దీపంబుఁ దనరఁజేసి, పానవట్టంబు తుదవచ్చు ఫలరసాన్న
కలితకాంచనపాత్ర మొక్కటి గ్రహించి, తల్లిపోవఁగ నపుడు బల తత్తరమున.

ఉ. నుగ్గుగఁ ద్రొక్కె నొక్కని గనుంగొని యంతట వాఁడు ప్రజ్ఞతో
దిగునలేచి చూచె నలుదిక్కులు చోరుఁడు గొంచుఁ బోవుచో
నిగ్గులవశ్యేరం బరసి నివ్వెఱంగంది మహేశుసొమ్ము పీఠ
దగ్గలికకై గ్రహించుక రయంబున నేగె నటంచు నుగ్రుండై.

43

చ. తలవరులార లేం డిపుడు తస్కరభూసురుఁ డీశుపక్షైరం
బలవడఁ గొంచుఁబోయె నన నందఱు గొబ్బునలేచి రాతఁడుకొ
దలవరు లట్టై ముట్టి బెడిదం బగువింటినికాతమార్గణం
బులు సమకట్టి బాణములఁ బొల్పెడలించిరి భూసురోత్తమన్.

44

అ. ఇట్టిదుష్టమతికి నెబ్బంగి తనలోక, మిచ్చువాఁడో శంభుఁ డీవిచిత్ర
మరయవలె నటంచు నానక్తఁ డయివచ్చు, కరణిఁ బూర్వశిఖరిఁ దరణి దోఁచె.

45

వ. కదనంతరంబ మదీయదూతలు దూరదూరంబున నిల్చి భయభక్తిసంభ్రమంబులఁ
బ్రణమిల్లి బహువారంబుల కై వారంబులు సేసి యిట్లునిరి.

46

- సీ. ఓమహామహాలార సోమకింకరులార యాదుప్తమతికడ కేలవచ్చి
నారు పీఠ దన్వయాచారవిహీనుండు జనకవాక్యజ్యేషి చౌర్యధుర్యుఁ
డభవనిర్దోల్కాపహరి జూడరి పరస్త్రీవిహరక్రియాభావనుండు
కాలలోకార్హుండు గాని కాలాంతకుమీదను దయదల్పలేదు గాన
- తే. కష్టమానవుమీదను గరుణ పుట్టు, కరణి వరియింప వలదనదరమె మాకు
ధరణి ధరణీశు లెన్నరు ధర్మభ్రము, గాన చెల్లించుకొందు రేకార్యమయిన. 47
- క. పంచాక్షరి జపియించెనో, పంచానవమూర్తిపాదపంకేజంబుల్
పంచత్వవేశం దలంచెనో, పంచాస్త్రవిరోధిపూజ భక్తిఁ జలిచెనో. 48
- క. ఈసూక్ష్మ మిందుఁ గలదా, యానత్యవిరోధియందు నెఱింగింపుడు మీ
దాసానుదాసు లగుమా, కీనంశయ మనిన బ్రతుఁగు లిట్లని రెలమిన్. 49
- క. ఓశమునదూతలార మ, హేళాత్మకధర్మసూక్ష్మ మెఱుంగఁ దరందే
కేశవలోకేశభుజం, గేశమరాచార్యనిర్ణరేశులకైనన్. 50
- ఆ. తెలిసినట్లయిండుఁ దెలియకయిండును, దెలియఁబడకయిండి తెలియుఁ బడవ
నిష్కహత్తునందు నేపార నొకమహా, పుణ్యపాప మది యగణ్య మనియె. 51
- వ. అది యెట్లందెని. 52
- సీ. అన్నంబు దొరకకయైనను శివరాత్రి నాఁ డుపవాసనిర్ణయముగలిగె
శ్రీకంఠపూజ తాఁ జేయకుండిన నరు లర్పింపఁగాఁ గన్నులారఁ జూచె
నశనంబుకొఱకు రుద్రాలయంబున నిల్చి వేగునంతకుఁ జెప్పి జాగరంబు
నన్నపాత్రావలోకార్థమై దీపంబు శంభునన్నిధికేగె ననంగఁద్రోసె
- తే. లింగమూర్తిని గాంచె ననంగవైరి, కథలు పీనుల వినుటడెఁ గాలగతిని
హరుని మొగసాల నేల దేహంబు విడిచె, నింతకంటెను సుకృతంబు లెవ్వి జగతి. 53
- ఉ. కావున నిష్కహత్తుఁడు జగన్నతుఁ డీశ్వరభక్తకోటిలోఁ
గేవలముఖ్యుఁ డంతకు సకల్విచలోకముఁ జూడ నర్హుఁడా
భావభవారిభవ్యపదపాత్తుఁడు సత్యము చూడుఁ డంచు నా
బీవుని దివ్యదేహమునఁ జేర్చిరి శంకరకింకరు ల్లగన్. 54
- ఉ. వచ్చినద్రోవఁ బట్టుకొని వారకపాం డిక నీడఁ జెల్లునా
తచ్చనలాడనేల జగదంతపరీక్షలు మీ కటుంచుఁ బల్
మచ్చిక నమహత్తుని విమానపదస్థునిగా నొనర్చి వే
పాచ్చములేనివేడ్కఁ గొనిపోయిరి శంకరరాజధానికిన్. 55
- తే. అంత మాకింకరులు విస్తయాంతరంగు, లగుచు సర్వేశుమాహాత్మ్య మభిసరించి
తెలియ నిబ్బంగి వర్తించు ద్విజానకబృ, నస్యయస్థానసౌఖ్య మేమనఁగవచ్చు. 56

- క. అని వచ్చి చెప్పి రంతయు, మును మాకింకరులు నాసముఖమునఁ దనరక
మునిచంద్రుడ విను మిక్కడ, జనములు వినిరేని మోక్షసాఖ్యము గల్గున్. 57
- వ. కావున నీయుపాఖ్యానంబు పరమపవిత్రం బని చెప్పి మఱియు నిష్ప్రహేళికాత్రి
ప్రభావంబున భిల్లవల్లభుం డమృతపదంబుఁ జెందెఁ దదీయకథాసంవిధానంబు నాక
ర్ణింపు మని మునిపతికిం బితృపతి యిట్లనియె. 58
- నీ. కాకలవిపులదేశంబున మందకీలుఁ డనుగిరాతనాథుఁడు గలండు
కఠినాత్ముఁ డఖిలమృగప్రాణపవమానదందకూతుండు దోర్దర్శకాలి
వాఁ డొక్కనాఁడు దివాకరోదయవేళ నడవికిఁబోయి వేటాడఁ దలఁచి
పొలకంపజాంజాణు శలపీకబొమ్మిడికెతోలు చల్లదమువై నీలిదట్టి 59
- లే. పిల్లమెట్టులు మొలవంకి చిల్లతోల, చలిదిచిక్కంబు తడవిండ్లు సాయకములు
పొగుడుట్టులు దీమముల్ పులుఁగువలనఁ, జిగురుఁగండెలు నురులును దగరహింప. 59
- వ. ఇవిధంబున శరశరాసనాదిసాధనసమేతుం డయి నిటలతంబున జిగురుపెట్టుకొని
నిజకుటీరంబు నిర్గమించి సకలమృగపక్షీనంకులం బగు నొక్కమహారణ్యంబు దరియం
జొచ్చి యందు. 60
- నీ. బాణబాణాసనపాణియై ఘోణలఁ దఱిమి చిక్కయన్న మరలవచ్చు
దీమముల్ పాదులుదీర్చి పుల్లలఁ ద్రోల నవి వ్రాలకుండిన నట్టె యెడ్డు
జిగురుఁగండెలు చెట్ల దగిలించి యటుగాంచి విహగము ల్రాకున్న చిన్నఁబోవుఁ
బొలములూపల వడిఁ బొదరిండ్లలోఁ దూఱు కుందేళ్ళు వడకున్నఁ గొంత గుండు 61
- లే. తడికమాటున నొకమాటుతనువుదాఁచు, బోను లురిగోల నొక్కటఁ బూనిలిరుగు
వేటవేవులఁ బలుమాఱు విడిచిపెట్టి, బూమె లందందచేసి తాఁ బొద్దుచూచు. 61
- అ. ఇట్లు విసినభూమి నెఱుక వేటాడంగ, దైవయోగ మేమొ తావసేంద్ర
యొట్టుపెట్టినట్ల యొక్కమెకం బైన, నొక్కపక్షీయైనఁ జిక్కదాయె. 62
- వ. అయ్యవనరంబున. 63
- లే. చదలహంసాహ్వయిని దన్నుఁగదిసిబోయ, వెంటఁబడునోయటంచుభావించివెఱచి
ంసురిగెననుమాడ్కిగమలాస్త్రుడస్తమించెయెఱుకుముఖిలముకుళించెనరసిజములు. 64
- క. సమయపులిందుడు భగదే, హముగల భగునేయ నవ్వు డంబరగతి ర
క్తమెగసె నన సంధ్యారా, గము జిగి చరమాద్రి దిక్కుఁ గప్పెను జెలువై. 65
- లే. మృగజిహ్వాంసఁ జరించు నాప్తేచ్ఛవరుని, హింస సేయంగవచ్చు గంధేభరాజు
మేని జిగివోలె జగమెల్ల మెండుకొనియె, గటికచీకటు లంతంత ఘనముగాఁగ. 66
- క. వనచరునివలనిభయమున, పనభూజములం బకాళివ్రాల వెఱచి మి
న్ననియెడి వటుముడఁ జేరిన, యనువున తారకబుదోచె నాసమయమునన్. 67

- వ. నిషాదుం డాహ్లాదంబు దప్పి విషాదంబున నిట్లని వితర్కించె. 68
- క. తనమార్గణాళి భువి జ, య్యన లాభినివేండు మార్గణాళి కరణి యీ
దినములు వ్యర్థములయ్యెన్, మునుపనికొకరానె మృగసమాహ మణిపనే. 69
- క. కరఖడ్గ మేమిటికి భీ, కరఖడ్గం బొక్కటైనఁ గలంగదు మఱి యీ
శరభంబేల భయంకర, శరభం బొండయినఁ జేవఁ దను జేరదుగా. 70
- అ. ఎట్టివేళనేను నిలువెల్లినా నొక్క, వంది వలకుఁ దగిలి పాటిపోయె
జింక యురికిఁ దగిలి చిక్కక యఱిగెను, నేమిసేతు దొరకఁ జెలుకయైన. 71
- సీ. గహనాభిధానరాక్షసునిమై జిగివోలె గుజములఁ జేకట్లు పదురుకొనియె
మిడగ్రుడ్లుఁ బొడమిన మిఞుంగుర్ల రీతి నల్లడల భద్రోత్తసంఘంబు లడరె
భుజములచందాన భుజగదంపతులు వల్లీకరంధ్రంబులు మీఱి వెడరె
వికటాట్టవనంబు వెలవున భూతనాదంబు లందంద భీమంబులయ్యె
- తే. నిట్టిరాతిరి పోయి నేనేమిసేతు, సొటసొటలు వోయె నాకట స్రుక్మె నొడలు
యింటనిల్లాలు బిడ్డలు నెదురు చూతు, రకట నే నిందునుడ నేమండుకొల్కొ. 72
- ఉ. వారు మహర్షిఁ బొందెద రవశ్య మంటంచును గొంప కూరకే
చేరిన మాంసమేది యనఁ జెప్పదు నేమని యాత్మ పత్నికిం
గూరిమిబిడ్డ లాకకులఁ గుదియు నందఱు తోడుకాడ నే
తీరునఁ జూడనోపుదు మర్త్యమదీర దిదేమిసేయుదున్. 73
- ఉ. ఇంటికిఁ బోవనెల చెలి కితైఱు గంతయుఁ జెప్పనెల నా
వంటి కడిందిబోయ బలవంతులు చింతన లంద మానునే
కంటకగుప్తిఁ జాపనిభింబులు దాలించి వేగువంత నే
నొంటిమెయిం జరింప మెక మొక్కటియైనను జిక్కకుండునే. 74
- వ. అని విచారించి నిఖిలసాధనంబులు నొక్కట డించి కోదండంబు ధరియించి దవా
నలకీలవెలంగున నందంద తొలంగుచుఁ జనిచని ముందట. 75
- సీ. కలహంసపక్షిసంఘముతీరుగోవుల మహనీయ కనకచామరలుగాఁగఁ
బ్రకటోక్తి బహువిధ బకనినాదంబులు వందిసంతానప్రపంబుగాఁగ
రతివియోగరథాంగరావంబు లభిరామగాయకగీతికాకలనగాఁగ
- ... ..
- తే. ముకుళితాబ్జంబు లవనినాయకులుగాఁగ, నమితకవిజీవనప్రదుం డయిన రాజా
కొలుపువలెనున్న యొకమంచికొలనుజూచి, మనమురంజిల్ల గొంతసేపునటుచూచె.
- అ. చూచి చోద్యమంది శూలిధన్తలమాన, సంబులట్టు నిర్మలాంబు లొప్పె
నీసరసెని బద్ధిసీసంగమం బిట్టి, సరసులకుమగాక దొరకుబెట్టు. 77

వ. అని కిరాతుం డక్కాసారంబు కైవారంబుచేసి నీరంబునకుజేరు మృగవారంబుఁ
సంహారంబు చేయుదు ననువిచారంబునఁ దత్తీరజాతమాలూరభూరుహశాఖా
రోహణం బాచరించి యెడనెడఁ గల్గుకంటకంబు లడంచి వెనువెంటఁ గ్రొవ్వాడి
తూపునంధించి సుఖాసీనుడయి మృగాన్వేషణంబుసేయుచు నేకాగ్రచిత్తంబున.

ఆ. కుజనివాస మితరకుటిలసాధనమార, మేకధర్మరతి జితేంద్రియత్వ
మిష్టమార్గదర్శనేచ్ఛ వర్తిల్లు యోగీంద్రప్రసాద్విదనరె నెఱుకుజేడు. 79

ఆ. వానరీతి మంచు సోనఁగఁ గురియంగఁ, దాన తానమాయఁ దనదుదృష్టి
కడ్డమయినదళము లందందు మునివేళ్లఁ, ద్రొంచి పాఱజైచె దిగువఁబడఁగ. 80

క. ఈగతి బిల్వదళంబులు, వేగమె భువిప్రేయ నచటి విధుమాళిశిఖా
భాగమునఁ జేరె నది పూజాగరిమం బయ్యె శైలజాపరుకరుణన్. 81

చ. అటుశివరాత్రి నామృగయుఁ డట్లు వసాంతరభూమిలోః జరిం
చుట లుపవాసనైష్ఠికత చొప్పుడె నిద్రయు లేకయుంట నా
కుటిలిన కబ్బె జాగరను కుంతితమై యలబిల్వపత్రముం
దటుకున గిల్లి వైచుటలు దర్శకభంజనపూజలై తగన్. 82

మ. తలఁచుం గావునఁ గొంతకాలమున కంతంబొంద నవ్యాధునిం
బలిమి న్నదృఢు లేగివట్టుకొను నప్పాట న్నహదేవదూ
తలు వే వచ్చి యుదారపుష్పకముమీఁదంజేర్చి గొంపోవ ని
ర్మలచారితులఁ గాంచి యిట్టులని రస్తత్క్రింకరుల్ గొంకకన్. 83

చ. నిలునిలుఁ డెందుఁబోగుదరని న్నముమీఱి కిరాతునిం జలం
బలవడ గొంచుఁబోవుఁడని యడ్డముదాకిన రోవయుక్తులై
మలహరుభృత్యు లంకుశసహజము లొక్కటఁ ద్రిప్పివైచినం
బలములుదూలి పాఱఁగని పల్కరి వారు దయానుసారులై. 84

సీ. కోటిసంవత్సర ఘోరతపోనిష్ఠ సరిమించు శివరాత్రి జాగరంబు
నూఱుయజ్ఞంబులఁ గేరివల్కుంగవచ్చు శివరాత్రి యుపవాస శీలమహిమ
గంగావగాహమంగళ మెంతయనఁ జెల్లు శివరాత్రి శంభుదర్శించుఫలము
ళంభపద్మద్విజార్చననాటి శివరాత్రి శివుబిల్వదళపూజ చేయుంగరిమ

లే. గాన శివరాత్రి మీ ఘనునియందుఁ, జేరిఫలియింప వల్ల దాచారవిధము
మీదొరకుఁ జెప్పు డిప్పుట మీఁకఁదెలియ, దీరహస్యంబులని వార లేగిరంత. 85

వ. అట్లగుటంజేసి సకలవ్రతోత్తమంబయిన యిమ్మహాశివరాత్రివ్రతం బెఱుంగక
లభ్యంబయిన యతనికి శివమహోత్సక్రవ్వునుకృతం బాపహిల్లె నెఱింగియుఁ దద్వృ
తం బాచరించిన పుణ్యవంతులభాగ్యం జేమని చెప్పంగలవాఁడ నింక నొక్కవిశే
షంబుగల దది విచిత్రంబైయుండు నెట్లంటిలేని. 86

సీ. మున్ను మహారాష్ట్రమున వేదనాథుడై విప్రార్తముఁడు జగద్విదితయశుఁడు
కలఁ దమ్మహాత్మునికాంత దుశ్శీలాభిధాన ధర్మద్వేషదానహీను

రాలు జారేచ్చాభిలోలయై వర్తిల్లి యత్తమామలఁ దిట్టు నలుకఁబెట్టుఁ

గనునన్నచేసన్నలను భుజంగులఁ జెచ్చుఁ బ్రొద్దు కొక్కొక్కకైపును ఘటించు

తే. నాత్మనాథుని గనుఁగొని యదరవైచు, దోషమెన్నక తిరుగాడు దుడుకులాడి
యంతఁగొన్నాళ్ల కొకశూద్రు వంతపేసి, కొనియెనయమంచువానితోఁగూడిచనియె.

ప. ఇత్తైఱంగున నమ్మత్తకాళిని మదోన్మత్త చిత్తయై త్రొత్తాళని నెత్తుకొని యుత్కృశ
దేశంబునకుఁబోయి యందు. 88

ఉ. చేరువకాని కుబ్బుకకుశేళయలోచన మాటిమాటికిం
జేరలుగట్టు భూషణవిశేషములకై ధరియించు గంధ మిం
పారఁగఁ బూను గుబ్బు లెడఁబట్టఁగఁ గౌఁగిటఁజేర్చుఁ దేనెలుం
గాఱుఁగ మాటలాడుఁ దనకమ్మనివాతెఱి మేలుచూపుచున్.

89

అ. ఇట్లులు వానితోడ నేవేళ రతికేళి, నోలలాడి కొంతకాల మరుగఁ
బోయె నొకనిఁ దగిలిపోయె నా గయ్యాళి, మొదటివటుఁడుకూడ మొఱివిడంగ.

ఉ. అగతి శూద్రుడేసి తరలాయతలోచన యింతనేతురా
రాఁగఁజె ముద్దుగుమ్మ పరిరంభణ మీఁగఁజె మందయాన నీ
భోగము నమ్మియుంటిఁగఁజె పుష్పకుగంధి కిరాతుఁజేరి న
న్నాగడ మేలచేసితి వటుంచుఁ బిఱుందన మందవేగుడై.

91

క. చనుదేరఁ గాంచి మ్లేచ్చుని, గనుగీఁటిన వాఁడుఁ దీవ్రకాండంబుల న
ధ్ధనుకుని గడలేర్పిన న, వ్యసిత శబరుఁగూడి యొక్కవనముం జేరెన్.

92

కా. అంతం బ్రావీతభిల్లవల్లభుని గాఢాలింగనక్రీడలకై
స్వాంతోత్సాహము పుట్టఁజేసి మృగసంహారంబు గావించుచుం
జెంతక సోలుచుఁ బొక్కుచుం బలముకొ నేనించుచుకొ మద్యముకొ
భ్రాంలింగ్రోలుచుఁ గొంతకాల మీటు లప్పద్మాక్షి వర్తిల్లఁగన్.

93

క. ఆయెడ నొకవిధభూసురుఁ, డాయడవికి రాఁగ నావయారి మనోజ
న్దాయత్తచిత్తయై కని, డాయంజని యతనితో నొడంబడఁబల్కెన్.

94

క. ఆనన్ననైగ లారసి, భూసురనితి నిల్లువెడలి పొమ్మని మృగసం
త్రాసకు డడిచిన నద్దియె, వాసియనుచు మది దలంచి వానికొ రోసెన్.

95

క. తదనంతర మాచిపుని, నదనంబున కరిగి యతని స్వరశంక్రములం
గదియించి సౌఖ్యమందుచు, పదలక వర్తింఁచె గొన్నివర్షము లందున్.

96

క. అపాఱుఁ డన్యవసితా, వ్యాపారుం డగుట యెఱిఁగి వంచించి విష

ప్రాప్తిభద్రము లిడి యా, బాపత హరియించె నతనిప్రాణానిలమున్.

97

లే. అతడు వంచత్వమొందిన యచటవాసి, యొక్కపురిజేరి యింటింటు గుక్కచక్కి
మెలగియెఱుంగని విధవకామినులకెల్ల, గాముకులజేర్చు బోకార్చుగడుపులయిన.

వ. ఇవిధంబున నవ్వలాసిని యెవ్వరుంజేయరాని పాపంబు లనేకంబులు చేయుచు
గొన్నినంచత్వరంబు లందు విహరించుచున్న నవ్వరంబునంగల్లు నానావర్ణంబుల
జనంబులు శివరాత్రి మహోత్సవంబునకు శ్రీశైలంబునకుం బోవునెడ వారలవెంబడి
దుశ్శిలయుం దవలిపోయె శ్రీశైలశిఖరాలోకనంబు పుణ్యస్థానలకుంగాని క్రూర
కర్తులకు లభ్యంబుగాదు కావున నమృతమధ్యంబున నక్కంఠీరవమధ్యకు నేత్రం
బులదృష్టి మధ్యంబయిన నడచుటకు సామర్థ్యంబులేకున్నం గూడివచ్చినవార లాం
డువిధంబున నమృతస్థంబుల జేర్చిన నయ్యంధురాలు శ్రీమల్లికార్జున మహాదేవు
నన్నిధిపీఠిలోనంగూర్చుండి యాలాపంబుల నన్న పాపంబుల బుణ్యపురుషుల నెలుం
గెత్తి వేడుకొనిన నద్దినంబు శివరాత్రియగుటం జేసి యెవ్వరేనియు నన్నదకంబు
లియ్యరయిరి. ప్రదోషకాలంబున నొక్కశివభక్తుండు మహేశ్వరపూజార్థం
బుగాఁ దీర్థంబులు శ్రీఫలదళంబులుం గొంపోవుచు మొఱివెట్టుచున్న యత్రైవదో
యిటం బుడిసెఁడుజలంబును బిల్వవృక్షంబునుం బెట్టిన యది యాహారయోగ్యంబు
గాకుండు టెఱింగి దూఱుచు దూరంబునం బాఱుంజల్లిన బల్ద్రదకంబు లచ్చటి
నసాతన శివలింగమార్ధాగ్రంబునం బూజార్చంబులయి చెన్నొందె నిత్రైఱంగున
శివరాత్రి తేలువగళ్ళను జాగరణోపవాసంబులు గల్గుట బిల్వవృక్షంబున శివలింగా
ర్చనలచేయుటయు శ్రీపర్వతంబునకు వచ్చుటయు నిట్టిమహాపుణ్యంబులంజేసి యా
కాంత దేహాంతంబున శంకరకింకరులు మదీయకింకరులం బాఱుద్రోలి దివ్యవిమానంబు
మీఁద నద్దివ్యుడుందరి నిడికొని సర్వసుఖర్వమునిగఱంబు లాశ్చర్యంబునొంద శివలో
కంబునకుం దోడ్కొనిపోయి రీచందంబున ముందొక్క చండాలాంగనకు గోకర్ణస్థ
మాహాత్మ్యంబున శివరాత్రి ప్రభావంబునఁ గాక తాళిన్యాయ శివపూజావిశేషం
బున ఘోరపాపంబువలన విముక్తయై ప్రాణాంతంబున గౌతమాదిమహర్షి పుంగవ
సంఘంబు విస్తయంబంది చూచుచుండ నయ్యింటికి శివలోకసౌఖ్యంబు సిద్ధించె
గావున శైవధర్మంబు లిట్లుంగి ప్రకాశమానంబులయి వెలుంగు నింకొక్కరహస్యేతి
హాసంబుం జెప్పెద.

99

చ. వినుము కళింగదేశమున వీరుఁ డుదారుఁడు దుర్తదాంధనం
హననుఁ డేశ్వరాజ్యమహిమాలికయుండు కళింగనాథుఁ డా
తనికులకాంత నుందర సుధాకర బింబనిభాస్ర విస్ఫుర
ద్వజదళాయతాక్షి పసుపర్థని నాఁబరఁగున్ భరాన్ధుల్.

100

- క. ఆమానిని దుర్భావంబీమహి తక్కింపరా దహీనవిలాసా
కామాతుర యగుకర్తిణి, యీమతిఁ గామాంధఘూర్ణి తేజఃజనులియై. 101
- వ. ఉండునెడ. 102
- క. పారోహితుఁ డొయ్యన నొక, పారి మహిధవుఁడు లేనివట్టున రాజా
గారమునకు వచ్చిన న, వ్యారిజముఖి యతని జారవాచం గవినెన్. 103
- శా. ఆవిప్రాత్తజుతోడ సూనశరవిద్యాకీడ లింపార రా
జీవాక్షిస్థితు లిచ్చులొఁ దెలిసి వర్ణింపంగఁ జింతించు నా
భూవర్యుం డొకనాఁడు సర్వవిధవంబు ల్తీఱఁ గొల్వొండఁగా
నావేళం బొడఁగానవచ్చి రటకున్ వ్యాధుల్ విసోదంబుగన్. 104
- తే. వచ్చి భూపాలునకుఁ దాము చెచ్చినట్టి, కానుకు లొసంగి విసినసంఘములు దెలిపి
యున్నబోయలలోపల నొకనిఁ బిలిచె, సౌధముననుండు నయ్యింతి నైగచేసి. 105
- క. పిలిచియుఁ బిలువకముచు పే, యశుకక యాబోయ పోయి యయ్యింతికడన్
నిలిచిన వానికి నోగిర, మశికుంతల తనియుఁ బెట్టి యాశనిరతికిన్. 106
- ఉ. రఘుని వానిఁ దోడ్కొని కరం బనురాగముమీఱఁ జిత్తబం
ధమ్ముల నేలుమంచు విశదమ్ముగఁ దెల్పి నహింపరానిమో
హమ్మన శయ్యనున్న వగ లాచునుజేంద్రుఁడు గాంచి కాతఖ
డ్గమ్ము ఝరీల్నఁ దీసి యెడఁ గ్రమ్మెదురోవము పిచ్చలింపఁగన్. 107
- ఉ. చంపిన జీవహత్య యని చంపక వారల నూఱువెట్టిపో
నంపెను ధర్మబుద్ధిని మహాత్ముఁడు గావున రాజవర్యుఁ గీ
ర్తింపుచు సింహసామజపరిస్ఫుటకాననసీమకేగి హ
ర్షింపుచు నుండి రంత సరసీరుహలోచన కొన్ని నాళ్లకున్. 108
- ఉ. బోయకు గర్భమై యలరుఁ బోడియు మాంసము మెక్కు మద్యమున్
రోయక త్రావు మన్తఘనిరూపవినోదములందు వల్లభుం
బాయ దొకప్పుడైన నరపాలకభామిని రాజభూలికిం
దాయక నీచవర్తన కొడంబడె బూర్వకృతంబు దప్పనే. 109
- సీ. ఇట్లున్న నొక్కనాఁ డేజాక్షి కాసారమునకుఁ దీర్థంబాడఁ జనుగ నచట
పీఠించె నవమారు విప్రకుమారుని దనివిదీరక మన్తఙ్గజ్వరా ర్తి
కోర్వక యుర్విసుపర్వనిమై బడ నాతఁడు సురతేచ్చ నతివఁ గూడఁ
బూర్ణగర్భాంగనఁ బొందినదోవ మాద్విజాఁ డీలై మృత్యువు తెల్పుట స్థానికి
- తే. నేలఁబడియున్న బ్రహ్మజుఁ బోలఁజూచి, భయములలోపల దోచి యప్పుద్వగంధి
బిడ్డఁగనె దత్తుణమున నాబిడ్డ నొక్క, చెట్టుకడవైచి యరిగె నగట్టువాయ. 110

వ. అంత నవ్వువాధరి భిల్లవల్లభుకడ కరిగి యథాప్రకారంబున విహరింపుచుండె
నక్కాసారతీరంబున నిర్గతానుడయిన భూసురువృత్తాంతం బెఱుంగక యతని న
హోదరి యగువిధవాంగన తనమనంబున. 111

ఉ. తమ్ముడు తానమాడఁ జని తామసమాయె వనంబులోన వ్యా
ప్రములబాధజేంచెనొ ప్రకంపముబొందెడు దేహమెల్లఁ జీ
తమ్ము గలంగఁజొచ్చెఁ బరితాపము పుట్టె నిదేమి యంచు మా
ర్గమ్మన జాడఁపట్టుకొని గ్రక్కున వచ్చె విషాదపేదనన్. 112

ఆ. ఆపధూటి యిట్లు లరయుచుఁ జనుచెంచి, విగతజీవుడయిన విప్రజూచి
మోఁదొనినుచు దుఃఖమునఁ గ్రుంకి మూర్ఛిల్లి, తెఱవ కొంతవడికిఁ జెలిసి మఱియు.

ఉ. హా యను దమ్ముడా యను గృహంబున కేటికి రావయో ననుక
బాయఁగ బాడియే యను నిబద్ధిగ నమ్మితి నీదుస్రాపు నే
నేయెడ కేగుదాన తన కెయ్యది దిక్కికఁ జొచ్చినిల్లి ని
ట్లాయెఁగదా విధాత పరమాయువు నీ కొనఁగూర్చుండే యనున్. 114

వ. అని బహుప్రకారంబుల శోకించి తనకుఁ దాన యువశమించుకొని యయ్యరణ్యం
బున నీరసేంద్రంబులం జితిపేర్చి యతని కగ్నిసంస్కారం బాచరించి యంతఁ
దటాకంబున ముణింగి నిజగృహంబునకు వచ్చునెడ నచ్చటం బడియున్న చిన్ని
కుమారునిం జూచి శలయూచి విస్మయంబుది యబ్బాలునెత్తికొని జలకంబార్చి
యమ్మహారణ్యంబున డింభకుం డనాథుం డయ్యుండెం గావున వీడు మేచ్చకుల
సంభవుండు గాఁడని నిశ్చయించి సంకరజాతుం డగుటంజేసి వాని శంకరుం డను
పేరంబిలుచుచు మందిరంబునకుం దెచ్చి పెంచుచుండె దదనంతరంబ. 115

క. వసువర్ధని చెంచాతని, వసు వ్యర్థం బనుచు రోసి పయనంబై తా
ననదృశగతి ద్వీపంబులు, వెనఁ జూడఁగవలెనటంచు వేడ్కం గడలెన్. 116

ఆ. ఓడయెక్కిపోవు శోడేశాంధ్రనుగూడి, నీటిమోడఁబోయె నీరజాక్ష
జలధిమధ్యమనును ఝంఝానిలోద్ధతి, నొడ్డగిల్లి చెదరి యోడ ముణిఁగె. 117

క. ఆవడవలోనఁ జచ్చిన, పాపాత్ములః బట్టి వరుణపాశంబుల సం
తాపింప నట్టిమద్యట్టు, లేపారెగఁ చోడిలేర నీశ్వరమాతల్. 118

చ. తలతలమంచుఁ బుష్కరవర్షంబున నిల్చినదివ్యరత్నని
న్దులమహానీయపుష్పకముతోడఁ దదీయవిలాసనిద్ర మో
జ్జ్వలమునవేషభాషలకు జంకియు మాభటు లూరకున్న నా
జలజదళాక్షిఁ దోడుకొని శంకరకింకరు లేగి రయ్యెడన్. 119

- క. మాదూతలుఁ గూడఁ జని, యీదోషికి శంభులోక మియ్యందగునా
యేధర్మ మెఱిగి చేసె న, హో దివ్యస్వాంతులార యొగిఁ చెల్వనగున్. 120
- వ. అని బహువిధంబుల వేడుకొన్న దరహాసవికాసాననలోకభాసమానులయి కృత్తి
వాసునిభృత్యులు నాభృత్యులం గనుంగొని. 121
- క. శంకర శంకర యనునా, కింకరులకు ముక్తి గగనకేళుఁ డొసఁగుఁగా
శంకరనామునిజననికి, శంకరపురిగాక కలదె శమనుపురంబున్. 122
- క. ఈమగువకొడుకు శంకర, నాముంబున వెలసెఁ గాన నాతనిదేరం
గామారి మచ్చుఁ బంచిన, నే మరుచెంచితిమి చెల్పుఁ డిది మీదొరకున్. 123
- వ. అని చెప్పి రుద్రభృత్యులు రుద్రలోకంబున కవ్వీదుమాధరిం దోడ్కొని పోయి
రటుగావున మహాదేవు దివ్యసామోచ్చారణమాహాత్మ్యం బేమని చెప్పంగలవార
మింకొక్కనిశేషవ్యాఖ్యానంబు వినిపించెద వినుము. 124
- క. యమునాతటినీతటమున, రమణీయసువర్ణసౌధరాజితలీలా
విమల శ్రీకలితం బయి, యమరుం బురి యొకటి కాంచనాకర మనఁగన్. 125
- క. ఆపురమేలు సుధామ, త్నైపాలుఁ డుదారకీర్తి సాహసదోర్ధ
ర్వాపరిమితవటుకారోఽయి, ద్వీపితుఁ డనఁ బ్రాణిఁ గనెఁ గళింగక్షితిలోన్. 126
- క. ఆనరపతిపుత్రుఁడు వే, శ్యానూతనవంచబాణుఁ డయి త్రిభువనన
న్నానిత మోహనలీలా, శ్రీ నెలకొని వెలయు రాజశేఖరుఁ డనఁగన్. 127
- తే. రాజశేఖరనామధారణము విడిచి
జనులు విటశేఖరుండు మీఁ డనుచుఁ బిల్వ
బొజుఁగువేడుకకాండ్రతోఁ బొత్తుగాంచి
దినము వెలయాండ్ర వెనువెంట దిరుగు నతఁడు. 128
- సీ. మృగమద శ్రీకళామిళితమై వాసించు తులలేని గోణాము మొలధరించి
సిగవేసికేలఁ బట్టుగుబొందు మై జుట్టు జిలుంగురుమాల యాదల గడించి
పేరురంబున గంధసారకర్దమరుచుల్ చెందఁ గస్తురివట్టె లందగించఁ
తై తినిచలువదపుటి భుజద్వయమువై నీటుగన్నడ వలెనాటువైచి
- తే. పిటులు పరిహాసకులు నటు ల్వెంట నడువ, మేలు జగజుఘ్రిలుకుపావాలు మెట్టి
భయమునెగ్గును లేక భూపాలకుతుఁడు, తివిమీఱంగ వేశ్యవాటికల మెలఁగు. 129
- ఉ. అందొకవేశ్య పద్మముఖి యద్భుతరూపవిలాసవైభవా
నంద శుభాభినంద శుకనందముఖాఖిల మానిమానస
స్యందవచోమరంద ఘనసారసుధారసహసచంద్రికా
బృందవచోమిళింద విహరించు సునంద యనంగ నందమై. 130

- లే. ఆమగువమీద మిక్కిలి ప్రేమగాంచి, కృతకధాత్రీధరంబులః గేళివసుల
వీడఁబాయక లేవగల్గి వితతరతులఁ, దగిలి విహరింపుచుండు సుధామసుతుఁడు. 131
- క. ఈలీల మెలఁగుచుండఁగ, నాలో నొకనాఁడు వారిజాననతో రా
చూలి పాలయల్కై గైకొని, యాలసభావమున నిటి కరిగెం గలకన్. 132
- లే. అలిగి వచ్చినతఁకు చిల్వనంపకున్న, మాన్యభామిని చిత్తకాఠిన్యమునకు
వగచి విరహాన్ని వేదనఁ దగిలి పొగిలి, విరుల పాపున నొంటిమై బొరలుచుండె. 133
- క. తనగోత్రంబునఁ బుట్టిన, జనపతిపుత్రకుని కమలకాబకుమాతభు
గ్జనితార్తిక జూడనొల్లక, జనె నన నపు డిరుండు చేరె జరమాచలమున్. 134
- కా. సాలంకారమహాసురాగరసపూర్ణానందమై యయ్యెడక
నాళికద్విషిగాఁగ మెచ్చ మదిలోనం గోరు దద్వారణీ
నాళికాయతలోచనామణి శిరోన్యస్తాబ్జరాగప్రభా
జాలోస్థిలన భానుఁ డొప్పెసఁగె నస్త్రావకూటంబునన్. 135
- సీ. కంకేళిసాభాగ్యగరిమంబు నిరసించి సిందూరవిఖ్యాతిఁ గ్రిందుపఱచి
కాశ్చీరలక్ష్మీవికాసంబు నిందించి బంధుజీవప్రభాపటలి నణచి
మాణిక్యసౌందర్యమహిమ మేలంబాడి కింకుకృశ్మిహిక్రియ హసించి
విద్రుమోన్నతకళావిభవంబు కలఁగించి దాడుప్రసవబృందముల నణచి
- లే. హల్లకారుణదీప్తులు పల్లవముల, సిరులు పదియాణువన్నెబంగరుమెఱుంగు
లెంతలేవని వాదాడు వింతజిగిలె, డంగు గలసంజకెంజాయ చెంగలించె. 136
- చ. సురభద్రదాడిమాగమునఁ జొప్పుడి పండిన భానుడకొ ఫలం
బరుదుగఁ బల్కిమాద్రిశిఖరాగ్రమునంబడి పెక్కువ్రక్కలై
యందువడి జేట్టువై నెగయు నుజ్జ్వలబీజములో యనంగ బం
ధురతరభంగి నల్లడలఁ దోచె నభోదితసాంధ్యతారకన్. 137
- చ. దివి కెగఁబ్రాకు నూర్చులిడు దిక్కులఁజూచు రసాలసాలప
ల్లవములఁ జేరు నల్లడ మెలంగు సరస్వరసీరుహంబులం
గవియు జలంబులకొ ముసంగుఁ గ్రిష్ణుఁడలేచి కలంగు నొక్కజ
క్కునచెలి పజ్జ పల్లభునిఁ గానక ఘోరవియోగ వేదనన్. 138
- లే. ప్రియసఖ వియోగ వేదన బెగ్గడిల్లి, వసపుచున్న సుధామభూపాలసుతుని
మదనమాయావిభూతి మార్తలనె ననఁగ, వెల్లిగాఁ జిమ్మబీఁటు లల్లుకొనియె. 139
- ఉ. కాలసమాఖ్యచే నలరు కంచరవాఁ డొకతామ్రపాత్రము
దేవీలసుధారుచిం దనరు వెన్నెల సీసముఁ జేతు నంచు బ్రా

ల్పాలక తోమఁగా పెడలు మస్తన సర్వదిశాంతరంబులకొ
ములతమస్సమూహములు ముందుకొనెన్ మఱియు న్నమగ్రతన్. 140

క. హరచరణాంబుజభజనా, పరతంతుల దుర్భరోగ్ర పాతకరాసుల్
దెరలు తెఱంగున నలుగడఁ, బరికింపఁగ సాంద్రతిమిరపట్టులు విరిసెన్. 141

సీ. తొలిదిక్కు జవరాలి కులుకుపాలిండ్లవై దళుకొత్తు వజ్రాలతాళి యనఁగ
కామరూపభృదధి కామిని ఫాలాగ్రమునసారమయచిత్రకం బనంగ
గగనేందిరాసతి కరతలవిన్యస్త కమనీయపుండరీకం బనంగ
మరుదికాభామ సీమంతభూషణ మధ్యలాలితముక్తాఫలా బనంగ

తే. విటవిటిలోకమృగముల వేటలాడు, కొఱకుఁ జీఁకటిగమిచేసి కుదురుపఱిచి
శంబరద్వేషి పట్టినచక్ర మనఁగఁ, గుముదపఱిచోచె నపుడు ప్రాక్కుధరసీమ. 142

ప. ఇట్లు చంద్రోదయంబయిన నిస్తంద్రచంద్రికాసముదయంబులు నలుగడలంగడలు
కొని గిరిశగిరివర సురతరుసురభిశతారతారతారాపఠీర కర్పూరచ్ఛాయాకదంబం
బులవిడంబింపుచు ప్రాద్విగ్ధమిసీకుచరుచిరముక్తాహరంబులసారంబుఁగొనుచు దక్షిణ
దిశాసుందరీకందళితమందమందస్థితమందారకుందబృందమ్ములం గ్రిందు పఱిచు
చుఁ బ్రతీచీకకుబుతజీవంజీవ నయవాలలాటన్యస్తనిస్తులప్రళస్త హీరవలయాకార
కాంతిసంతానంబునం బంతగింపుచు నుత్తరదిశామత్తకాళిసిద్ధమ్మిల్లంబమానప్రభుల్ల
మల్లికార్జునామంబులఁ దోచుచు బ్రహ్మాండకరండంబు వెండిమలాముచేసినచందంబున
దిక్ష్కణంబులు సంకుదోమిన పోలికె భూతలంబు మాత్తికరంగవల్లికలఁ గైచేసిన
కైవడి గగనభాగంబు పాలగారచేసినతెఱంగునఁ బరితపరితంబులయి పరిపరా
కారంబులయి జారచోర హృద్భీషణంబులయి పూర్ణకౌముదీనముదయంబులు ధాళ
ధళ్యప్రభాస్ఫురితంబులయి సర్వజగంబు నాక్రమించి ప్రకాశమానంబులయ్యె
నట్టియెడఁ గమలకుడుంగంబులవై వేడివెన్నెలలు చిటచిటంగాచినఁ బటపటం
గమలి భుగభుగం బొగలెగయుగతిఁ తదుపగత గంధాంధశంబరడింబకంబులు
బిఱిబిఱఁ బైకి నిగిడె మఱియును జాటుకువెన్నెల కార్పిచ్చు విరిహిజీజనమనోసీర
సారణ్యంబులు దఱిగొనఁ జొచ్చిన మిగుల దిగుల దిగులునఁ బొగలుమగువల మన్తభాగ్ని
తాపప్రకాంతంబుగాఁ గమలపత్రశయ్యాశలంబునను గుండమందార జాతిప్రమాన
దామాలంక్రియా విశేషంబులను గమలసరోవర గ్రహణంబులను హిమాంబు
క్రీగంధకర్పూరలేపనంబులను శీతలమృదువృజన విసరంబులను బ్రియసఖేజనులు
చేర్పం చెలివి గొనఁజాలక మదనజ్వరంబునఁ బెరిలిపడుచుఁ జంద్రపాదాదులం
బెనఁగియు రాజధర్మంబుగాదని దూఱువారును పనవిహారంబులు సేయువారును
జక్రచక్రాంగ శుకపిక మధువ్రత మయూరకలకలంబులకుం గలంగువారును నై
సానంద—8

కామినీకాముకజనంబు విరహాగ్ని తాపంబున విలపించుచుండి రయ్యెడం గన్నేరుల
మోముట్టు మల్లెనీరుల జానంబువు మంకెనపూటంకవన్నెలు సువాసనంబుల నక్కె
యును కలువపూవు పల్లంబుఁ గురువేరువారులును దమ్మితూండ్లకక్కలకల్లెంబులును
గల పచ్చఱెక్కులమలచూయిపైఁ జివ్వుననెక్కి చక్కెరవిలుకాఁడు మలయమం
దనమీరవసంతులం గలసి కోకిల మయూరకీర సారసమధువ్రతబలంబులు గొలువ
దుంటవిల్లుగొని గొనయంబు సారింబి కాముకజనమనన్ద్రులంబులం గునుమశరవర్షం
బులు గురియు నవసరంబున రాజశేఖరుండు వేడినిట్టార్పు నిగిడించుచు సునందా
విలాసాయ త్తచిత్తుండై యుత్తలంబంది.

148

క. విరహజ్వరతాపంబున, విరిపాన్మున నొరగి కలువనిల్చిని కెందా

మరపూల యలుగుటంపర, పరిభవముం గాంచి హృదయవద్దమునందున్.

144

మ. హరిణాక్షీమణిమీఁది మోహమున నిద్రాహరము ల్లాని రా
ద్వరపుత్రాగ్రణి పూర్ణశుభ్రకర దుర్వారోగ్రతాపాఢలిక్
స్ఫురితస్ఫారశేఖాస్ఫులింగగణసంభూతార్ధికారిక్రియా
భర మోర్వంగ వశంబుగాక మిగుల స్థాపంబునం గుందుచోన్.

145

లే. వైభవంబుదు భూవతనూభవునకుఁ, జింత యింతైనవలదంచు సింహుడొనఁగు
భామినీవశ్యమోహనీధన్యఘటిక, సొబగుగాఁ దూర్పుచెన వేగుఁజుక్క మొలిచె.

లే. మానె వెన్నెల కొన్నిగు మదనబాహు, మండితోద్దండగతి కొంత మట్టుపడియె
వరుస వనముల విహగరావంబు లెగనె, నల్లనల్లన దిక్కులు చెల్లనయ్యె.

147

సీ. అభ్రేందిరాభిషేకార్థపూర్వదిగేభగకరహేమముయవాదికలశ మనఁగ
వేలావధూమణీవిమలాబ్జరాగభృతమనీయహస్తకంకణ మనంగఁ
బ్రాగ్భిగర్భనిర్గతదండకూకేంద్ర ఫణకనద్రమణీయమణి యనంగఁ
గీడానిమిత్తసంభృతశోణిమాకీర్ణశక్రనందనపాణిచక్ర మనంగఁ

లే. జక్రచక్ర నిరంతరావక్ర మోద, కరనిజోజ్జ్వలకరవిభాక్రాంతదిక్ర
టాంతరుం డటు పూర్వనగాగ్రసీమఁ, జిత్రభాసుండు దోచె విచిత్రలీల.

148

ఉ. ఆనగలైక సౌధశిఖరాగ్రనిజాగ్రవిచిత్రనూత్నర

తానుసహమానమానిత నవారుణకాంచనకుంభజృంభిత

శ్రీ నిరసించి సర్వసరసీరుహరాజి వికాసమందఁగా

భానుండు దోచి శీమ్రగతి భాసితె నంత వియత్తలంబునన్.

149

మ. ఇట్లు సూర్యోదయంబున రాజనందనుం డొక్కచందంబున ధైర్యంబు చిక్కిం
బట్టి కాలోచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి సునందావిలాసవిభ్రమంబులు దలం
చుచు నొక్కరుం డొక్క రాజమార్గంబునం బోవునమయంబున.

150

- సీ. మడిచినజగజంపుజడలక్రొంజిగజాల నొడల భస్మచ్ఛాయ గడలుకొనంగ
మువ్వన్నై మెకముతోల్ దువ్వల్యగాఁగట్టి మెడను రుద్రాక్షతావళము లడర
స్ఫటికాక్షమాల హస్తంబున శైల్యంద డాకేల నొకకమండలము పూని
పాదాబ్జముల యోగవాగాలు గదియించి కలియ సంపిట మాలికలు రహించ
- తే. జనులు ప్రత్యక్షశంఖుడో యనంగ నిలిచి, వెఱంగువడి చూచుచుండంగ వీధివెడలి
దేహకాంతులు నలువంకర దేజిల్లఁ, శేరఁగావచ్చె నందొక్కసిద్ధుఁ డవును. 151
- క. వచ్చినసిద్ధుని గనుంగొని, యచ్చెరువడి రాజపుత్రుఁ డాతనిమదిలో
మెచ్చుచుఁ గేల్పొగించి ప్రియం, బచ్చొత్తఁగ మధురసాహసాదరఘోరిన్. 152
- క. ఎందుం డెచ్చటి కరుగుచు, నిం దరుఁజెంచితిరి నామ మెయ్యది యంచుకే
విందై యడిగిన యోగా, నందుండగు సిద్ధుఁడనియె నరపతితోడన్. 153
- తే. అరుణగిరినుండి తుహినాద్రి కరుగువాడ, వినుము స్వచ్ఛందుఁ డనుసిద్ధవిభుఁడ నేను
దాలెన్ నీచింత చింతాప్రతిష్ఠగరిమ, నాలిగొననేల నింకొక్కమేలు నేతు. 154
- క. ఒకచెలివై బ్రమవడి యా, సకి పిలువకయున్న మోహసంగతమలివై
వెకిలివడుచుంటి వదియు స, మకుటున్ వగవంగవలదు మనుజాధికా. 155
- క. వెన భసిత్తఘటిక నీ కే, నొనఁగెద సీతోరఁదగినయువిదలదెన నీ
బనుమము నొసలం దిడినను, ననదృశగతి వశ్యులగుదు రాచెలువిధిపా. 156
- వ. అని యిట్లు హితోపదేశంబుచేసి తన కక్షపాలం దాచిన యపూర్వభసిత్తఘటికయ
తనికరతలంబునం బెట్టి సిద్ధుం డెందేనియుం జనియె నంత రాజకుమారుం డమ్మహాత్ము
నుద్దేశించి ప్రస్తుతించుచు నిజనివేశంబున కరిగి ప్రహృష్టమానసుండయి యిష్టాహా
రంబుల సంతుష్టిం గాంచి విచిత్రగంధమాల్యాంబర భూషణాలంకృతుండయి
కర్పూరతాంబూలంబు నేయుచు నారాత్రి సునందామందిరంబున కేకతంబ చను
నమయంబున. 157
- తే. కొన్ని తెరువులు గడఁ యక్కుందరదన, నెలవుచేరువఁ జనంగ నన్నిహితమగుచు
నొకభుజంగంబు బొటనవేల్ప లాడిసిపట్టి, కఱచె గరళాగ్నికీలులు గడలుకొనంగ. 158
- ఆ. అటులు సర్వదష్టుఁ డగుచు నిష్టాంగనా, సంగమంబునకును భంగమయ్యె
వేగమ చని సురతభోగంబుగని చత్తు, ననుచు వెలదియింటి కతఁడు చనియె. 159
- క. చని యటు తనచే దాచిన, ఘనభసిత్తము నొసలఁ దాల్చు గని తమకమునకే
పనితారత్నము కొంగిట, బెనఁగిన నొండొరులు రతులఁ బెనఁగిరి వేడ్కన్. 160
- ఆ. భుజగదష్టుఁడయిన భూపాత్రజానివీర్య, ముఖముగా విషంబు ముదిత కెక్కి
నుదతితోడ నతఁడు సురతాంతమున జీవ, మెడలె శూలిదూత లేగుచేర. 161
- క. మామాత్ర లేగి కాంచిరి, యాదంపతు లొడల భస్మ మమరుటఁ దమలో

- వాదించి భస్మసహితుల, నేదారిని ముట్టవచ్చు నిక నని భీతిన్. 163
- వ. కలంగి దొలంగి చనిరి గావున భస్మధారణ మహత్త్వంబువలన సక్రాముకుల
విమానంబుమీఁదఁ బెట్టుకొని కామారిదూతలు కైలాసంబున కరిగి రింకొక్క
విశేషంబు వినుము. 163
- తే. తొల్లి శివభక్తుఁ డొక్కఁడు వలెకొంగు, నందుఁ గట్టినరుద్రాక్ష మరయ మఱిచి
కోక చాకిరి వేసినఁ గొంచుఁ బోయి, చాకిరేవునఁ జూచిన కోకముడియు. 164
- క. ఆమూట విచ్చి రజకశి, లోమణి యందున్న భర్తరుద్రాక్షము తా
నేమరక పాగచెఱుంగునఁ, దా ముడిచిని దగ యిదికె నందలిచీరల్. 155
- ఆ. అట్టు లుదికి కోక లాఱిచి పెరుమూటఁ, గట్టి భార్య కెత్తి కదులు మిదిగొ
వత్తు నడవికేగి వంటకట్టెలు గొని, యనుచుఁ జెప్పి రజకుఁ డడవికేగె. 166
- ఉ. కేల కుతారమూని వనికిం జని యెండినమ్రాను గొట్టి ని
ర్మలము సేయఁజొచ్చిన సమూలముగాఁ దెగి భూజ ముర్విపై
వ్రాలుచు వానితైఁ బడిన వాడు మహాభర మార్వలేక వే
తూలి శరీరమున్ విడువ ధూర్జటికింకరు లేగుదేరఁగన్. 167
- క. మాభటులున్ వారలఁ గని, లోభి చెడుగు పీడు మీరలున్ రాఁదగునా
శ్రీభవు లోకార్హుఁడు గాఁ, డే భవ్యతగలిగె మాకు, నేర్పడఁ జెవుడా. 168
- తే. అనినఁ బ్రమథులు మందస్తితాన్యులగుచు, వినుమరజకుఁడు గాఁడు పావనుఁడుపీడు
తలను ధరియించినాడు రుద్రాక్షమొందు, గాన శివలోకసౌఖ్యంబు గను నితండు. 169
- వ. అని చెప్పి యారజకుఁ బరమవిమానంబుమీఁదఁ బెట్టుకొని రజతాచలస్థానంబునకుం
దోడ్కొనిపోయి రదియునుం గాక. 170
- ఉ. మున్నుఁ బులిందదేశమున మూకుడనంగఁ గిరాతనాథుఁ డ
త్యున్నతి నొక్కనాఁడు నరుణోదయవేళను మేలుకాంచి చ
ద్దన్నము మెక్కి కాతవిఖాననసాయకసాధనంబులం
బన్నుగఁ బూని ఘోరగహనంబునకుం జని వేటలాడఁగన్. 171
- ఉ. అంచితవేగుడై చని శరాసన మెక్కిడి సాయకంబు నం
ధించి వరాహసంఘములఁ దీవ్రతనేసిన నిట్టునట్టుఁ ద
ప్పించుక పాటిపోవు మృగబృందము లుర్లకుఁ జేరరావు తాఁ
బంచినసారమేయములు బల్లడిఁ గ్రమ్మటి వచ్చు నూరకన్. 172
- క. ఏకరణి వేటలాడినఁ, జీకాయపోవుఁగాని చిక్కవు మెకముల్
మూకుం డంతట మదిలో, కోకింపుచు నున్నతఱిని సూర్యుఁడు గ్రుంకెన్. 173

కా. ఆవేశం గలహంస మంబరరవవ్యాపారలీలం జనం

గా వన్యాటుండు గాంచి మార్గణము పీఠక వింట సంధించి హా
ర్వావిర్భూతరవంబునక విడువ నాహంసాస్యముం దాఁకఁ జం
చూచిన్యస్తపిరణ్యపద్మవనవృక్షగ్రంబునక వ్రాలినన్.

174

ఆ. హంసవక్త్రగోళమందున్న కాంచన, జలజకమల మచటికంభులింగ

శిరముమీదఁబడియె శరముతో నమ్మరా, శంబు గూలె నయ్యిలాకలమున.

175

వ. అంతః గాలాంతకుండు కరుణారసభరితాంతరంగుడయి యమ్మనఁలింగమధ్యంబున
నుండి.

176

చ. హరి పురుహూత పద్మభవులాదిసుపర్వలం రుద్రనూక్తి భా

సురపతనానుభావములు శోభిలికొల్ప ముసీంద్రులొగమ

స్ఫురణలసత్పవిత్రహితభూరివచోగతిఁ బ్రస్తులింప నుం

దరవృష మెక్కి పర్వతకుతాపతి తోచి ప్రసన్నమూర్తియై.

177

తే. శబరవల్లభ నిన్ను నేఁ జాలమెచ్చి, నాడ నీకిష్ట మెయ్యది వేడు మింత

కాల మిందున్నఁ బూజ నీకతనఁ గలిగె, వనజముదకంబు నాశిరంబునను వ్రాల.

178

తే. చల్లనయి దేహమెల్లును బల్లవించె, బహుయుగంబులు గడచెనే బట్టబయిట

నుండి కొణిఁతెడఁబలుమైన నొందుపుష్ప, మైన మాకిచ్చువారలఁ గాన మిందు.

179

వ. అట్లుగుటం జేసి మదీయభక్తులలో నుత్తముండ వింక వరంబుఁగోరుమిచ్చెదనని మెచ్చి
పచ్చుకొల్పనిమచ్చరీఁ దానతిచ్చినఁ దదీయసన్నిధానవిశేషనుజ్ఞానోదయం బయిన
కిరాతుండు వడవడవడంతుచు భక్తివిశ్వాసంబుల విశ్వేశ్వరునకు నమస్కారంబు
లనేకంబు లొనరించి మోడ్పుకేలు ఫాలంబునం గీలించి యిట్లని స్తుతియించె.

180

సీ. జయజయ కైలాసశైలేంద్ర నిజవాస వాసవాదికసురపంద్యమాన

మానసీయ యశోరమాపూర్ణ బహుకాండకాండజోద్భవకూలిక లితవృద్ధయ

దయసీయ సకలభక్తవ్రాతపూజిత జితమహాసుర శుభస్థితవిహర

హరిహరపటీరచారుతరాకార కారాగృహప్రాసితారిపీర

తే. వీరభద్రకుమారాభివృద్ధిసహిత, హితమునీశ్వరరక్షణ వ్రతవిచిత్ర

చిత్రరథముఖ్యగంధర్వసిద్ధదాన, దానవాంతక దృక్పజ్జుతరుణచరణ.

181

క. అనిప్రస్తుతించి శబరుండు, వినయంబున మిమ్ము వరము వేడ విహిత మా

కనకాబ్జముజలమును దెచ్చినహంసము మెచ్చి యిమ్ము చింతితఫలముల్.

182

క. ఆహార మబ్బకుండిన, నాహంసముఁ గూలనేసి తంతే హర సం

దేహంబుగాదు మీ కు, త్సాహంబయి యెప్పునేని ధన్యుడనైతిన్.

183

- ఆ. ఇట్లు వలుకుచున్న యెఱుకాత్తుతుద్ధికి, మెచ్చి శంభుఁ డంచ నిచ్చు బిలిచి
తనకరాంబుజమున దాని మే నెల్లను, నిమిటి భూరికరుణ నివ్వటిలంగ. 184
- నుత్తకోకిల. ఓమరాళమ నీవు చెచ్చుపయోజలంబులు మాశిర
స్సీమఁ జేరుటజేసి భూరివిశేషవై ఖరిఁ బొందితి
న్నేమిగావలె గోరు మిచ్చెద మిప్పు డన్న మహేశసే
వామహత్త్వము నన్నుతించెను వాక్యగుంభన హంసమున్. 185
- సీ. గంగోత్తమాంగాయ కరుణాంతరంగాయ వామదేవాయ శివా భవాయ
సోమాయ భీమాయ సోమకోటిరాయ శర్వాయ భర్తాయ శంబరాయ
కలితచిన్నద్రాయ ఘనయోగనిద్రాయ భద్రాయ దుద్రాయ భవహరాయ
భువనవరేశ్వరాయ బుధజనగణ్యాయ మోక్ష ప్రదాయ ఫాలేశ్వరాయ
తే. మహితకలాయ తుభ్యన్నమశ్శివాయ, మానిపాలాయ తుభ్యన్నమశ్శివాయ
మహితయోగాయ తుభ్యన్నమశ్శివాయ, మదనమదనాయ తుభ్యన్నమశ్శివాయ. 186
- చ. అనివినుతించి హంసము భయంబున దేవ భవత్కటాక్షసం
జనితవిభూతిముక్తియు నిషాదున కిష్టము లీదగున్ జలం
బును గమలంబు మీకొఱకుఁ బూనను గూనలఁ బ్రోవ నే ప్రియం
బునఁ గనిపోవ నియ్యోజును పుణ్యముగట్టుకొనె న్నహేశ్వరా. 187
- తే. కోతియాడ భోగి కోఁచెత్తికొన్నట్లు, లేను మిమ్ము వరము లెట్లు వేడి
కొందు నన్న హంసగురుచిత్తమునమెచ్చి, శివుఁడు చిఱుతనవ్వు చెంగలించ. 188
- క. ఓయెఱుకురాజ రారా, మీయంచకు నీకుఁ గోర్కె యెయ్యెది యిత్తున్
మీయిద్దఱు మెచ్చితి నన, సాయుజ్య మభీష్ట మింకఁ జాలు భవంబున్. 189
- మ. అనివేడం గరుణానుధారసము నేత్రాంతంబులం జెంద భో
రన గంధర్వసువర్వసర్వమును లత్యాశ్చర్యముం జెంద జ
య్యన నయ్యిర్వర్వర జేరఁగాఁ బిలిచి నిత్యానందసంబంధవి
ష్ణునమార్గంబునఁ గూర్చి మోహలతికల్ ఖండించి సర్వేశుఁడున్. 190
- క. అంతర్దానముఁ జెందెఁ బు, రాంతకుఁడని చెప్ప విని మహాముని మదిలో
సంతోషమందెఁ గనుఁగొని, యంతకుఁ డిట్లనియె మంజులాలాపమునన్. 191
- క. ఈపాటిధర్మ సూక్ష్మం, బీషాపులయందు లే దొకింతయఁ గలుగం
దాపనవర నిరయార్తి, ప్రాశీతు లగుటెట్లు శంభుపదముం గనరే. 192
- మ. అని చెప్పి పరమమనీంద్రు లతోడ సానందుం దోడ్కొని వెలుంగుఁజేసికొడుకు
ముందఱు కరుగ నచ్చటం గల్గుచుకజాక్షులఁ బ్రేతాధ్యక్షకింకరులం గుశలంబులం
గొందఱు తొంకఱు లణించుచు భుజాగ్రమండలాగ్రంబులం గొందఱి కండలు

గోయుచు గరపత్రంబుల గొందఱి కుచమండలంబులు దరుగుచు గ్రవ్యాడి
వేడిబాడినెల గొందఱిమాంసంబులుచెక్కి పాఠవయిచుచు వంకకత్తుల గొందఱి
నాసికాకర్ణదేశంబులు ఛిన్నంబులు గావించుచు బాశంబుల గేశబంధంబులు
బంధించి కట్టలం గొందఱి ధట్టింబియు నతనిశిశలాకలం గొందఱి యుదరప్ర
దేశంబులం జొనిసియు జిఱుతచుఱకత్తులం గొందఱి వాతెఱులు చీలికలు చేసి
గాఱించుచు నడకత్తులం గొందఱిదేహంబు లొత్తుచు రాతివయిబెట్టి చిందఱిసే
యుచు గల్లుగానుగలంబెట్టి కొందఱి నలినలిసేయుచు శూలంబుల గొందఱి మద
నాలయంబులం జొనిసి నిర్మూలంబుగావింపుచు వేడికొఱపులం గొందఱి నూడుచు
సన్నకుండంబులం గొందఱి బడద్రొమ్మచు దైలఘటంబులం గొందఱి నుడికిం
పుచు భుగభుగ పొగలెగయ మండెడు నుక్కుకంబంబులం గొందఱి నంటగట్టుచు
మంగలంబులం గొందఱి గఱివేపాకులభంగి వేపుచు దండకూకంబులచేత గొం
దఱి మర్తస్థానంబులం గఱిపింపుచు వృశ్చికకూపంబులం గొందఱి గూలద్రో
యచు మల మూత్ర క్రిమి కీటక దుర్గంధ మహాంధకారబంధుర నిరయంబుల
లొక బడనూకి కొందఱి హింసింపుచు జండకరకిరణసంతప్తనైకతస్థలంబులం
గొందఱి బిఱిబిఱం బొరలెంపుచు సీసంబుగాంచి కొందఱి ముఖగవ్వారంబులం బో
యుచు గ్రూరివంబులు ద్రావుమని వాడికత్తుల నాడించుచు గొందఱిదంతంబు
లింతింతలగా రాలమొత్తియు గొందఱి కటిప్రదేశంబులం బడసిచ్చియు గొందఱి
విఱిచికట్టియు నిట్టనేకభంగుల భంగింప భంగవడి నికృష్టాంగనాజనంబులు
దుఃఖింపుచున్నం గనుగొని మానిమార్తాండుం డాత్మగతంబున మార్తాండిదయా
విహీనత్వంబునకు రోసి సమవర్తి నీవు కృపామూర్తివి నారీజనంబులెడ కారుణ్య
తేజంబు లేమికిం గారణం బేమి యబలకు నిమిషాదురవస్థ యేమిట గలిగెం చెలుపు
మని మునిశిఖామణికి వంశుమత్తనయిం డిట్టనియె.

193

క. ఈకాంతల దురితంబు లనేకంబులు గలవు గాన నిరయంబుల నీ
జోక గృశియింతురనుడు వివేకవిచక్షణుడు బల్లవేయని యడుగన్.

194

ఉ. నాథుని దక్కి యన్యని మనంబున గోరి సుమాయుధక్రియా
మేధః జరించె నీమగువ మేదిని నక్షలమామలక్ మహా
సాధుల బంధుకోటల యశశ్వుల గన్గొని తూలనాడు న
సోధవిచార దీని గనుగొంటె విశిష్టవివేకభూషణా.

195

క. జనపురుషు డన్యవనితా, జనగమనుం డగుట యెఱిగి నై రింకక యా
తని నప్రియములు వలుకుచు, గను నీకష్టాత్మరాలు కరుణావార్ధి.

196

లే. మగఁడు జంగాల కిడుచున్న వెగటుజెంది, తాను దానశృకిడు పతితాత్మరాలు

- వరుడు గోపించి యొక బెబ్బవై వం బూన, నతని మార్పొత్తం దివురు నీయజ్ఞురాలు.
- ఉ. అన్నముఁ బెట్టుచోట వినయంబు భరింపక పట్టి వారికిఁ
భిన్నము లాచరించు పలుబీజపురాలిది కేబగట్ల మేల్
సన్నలనైగలక వగల జాణతనంబునఁ గోడెకాండ్రతోఁ
గొన్ననవంటివాని పలుగోపులమీఱిన దీనిఁ జూచితే. 198
- క. కలిమిగలనాఁడు మగనికొ, పలరాయనిగాఁ దలంచి వంచించు తుదిం
గలిమిబలమంత యుడిగినఁ, గలుపొత్తుకురాలు దీనిఁ గంటె ముసీంద్రా. 199
- క. దాసీదాసులపై వ, ట్టాసలు పుట్టించి ధర్మ మారయక నిజా
వాసమునఁ గల్గవస్తువు, లాసాసల పడగ దాఁచు నయ్యంతి మహిన్. 200
- క. చెలువుఁడు మారాడిన మెటి, కలు పెళ్లన విఱచి తిట్టుఁ గనలంచు నింతిం
తలుగాకుండం బొడిచిన, కలహస్త్రియురాలు దీనిగంటె నుధీంద్రా. 201
- సీ. పురుషుఁ డిల్లిన ద్రెడ్డు పోయె బొమ్మని యన్యకాంతుని జేరు నీకప్పురాలు
వతిభుజింపకమున్నె పక్కాన్నరసములు నిరతంబుఁ గుడుచు నీ నీచురాలు
వల్లభునకుఁ గానివారితో సరసంబు లాడఁగా దొడరు నీయజ్ఞురాలు
అధిపుఁడు కోపించునవనరంబునఁ బొరుగిండ్లలో డాఁగు నీ హీనురాలు
- తే. నాయకుఁడు మాటిమాటి కేమేయటన్న, నాగ్రహంబున నేమి పొమ్మను బజారి
నాథుఁడతనుక్రియామోద నియతఁగదియఁ, దొడరితప్పించుకొను మహాతుచ్ఛురాలు.
- తే. కూరగాయలు వండుచోఁ గుటిలహీన, జీవముల బాపలేని దుర్భావురాలు
కీటకార్థదారువుల్ మాటిమాటి, కన్నిలోఁ బడవేయు నీయజ్ఞురాలు. 203
- మత్తకోకిల. ముట్టనీయదు వాఁడు ముట్టిన బొంకులే నహజంబు నీ
గట్టువాయికి బొట్టకొవ్వునఁ గాంతునిం బరుషోక్తులకొ
మట్టుపెట్టఁ దలంచుఁ బెద్దల మాటికి న్నిరసించుచుం
గట్టుకొన్న హృదీశుపాలికి గాలమృత్యు విడే నుమి. 204
- తే. కొడుకు నొండైనఁ బడయని గొడ్డురాలు, చావుబిడ్డల గన్న దుర్భావురాలు
గోళకులతల్లి యాపీనగుణ నుబుద్ధి, యంతయునులేని కటిరాత్తురాలు గంటె. 205
- క. అంటువడి చెప్ప కూరక, యింటం దిరుగాడువెలఁది హృదయేతునకుం
గంటకపుఁబనులు చెల్పెడు, దంటసుమి యావధూటి తావనవర్యా. 206
- ఉ. ఒక్కని యింటిలో నునిచి యొక్కని ముంగిట నుండువంచు వే
అొక్కనితోడఁ బెక్కువగ నొక్కట చిక్కనిమాటలాడి యొం
దొక్కని ముద్దు పెట్టికొని యొక్కని గొంగిటఁ జేర్చు సొంపు పెం
పెక్కి విటావళిం గలయఁ, సీయెలనాఁగ ముసీంద్ర, వింటివే. 207

మ. సురలేచ్ఛ నృతిసౌమ్న పల్లవుల కిచ్చు న్వంచనోపాయబం
ధురమార్గంబున మీటి రిత్త శివనత్తుల్ సోదులు స్తృప్తిమం
త్రరహస్యంబులు: దెల్పి యాత్మ విభుమర్చంబు లెల్లంబుచ్చుచు
నరుణావర్జితచిత్తయై మెలగు నీకష్టాత్తురా లెల్లడన్.

208

ఉ. పుత్రుల నెచ్చెబెట్టుచు విభుం బరితాపము: బొందజేయు: దా:
జిత్రవిచిత్రవాక్యములు: జేసొని గొంటుకనంబు దోడఁగా
గోత్రమువారిదూ ఋసుర గ్రోలుచు హీనపుమాంసముం దినుం
బాత్రతమాని యివ్వెలది బాతకురా లిది యెన్నిభంగులన్.

209

చ. పొరుగిరుగిండ్లవారును విభూలిం జెలంగిన నోర్వలేక తా
వరుని బిరాన దూఱు సరివారలు సంపదఁ బొందియుండ నీ
కరణిఁ గృశించియుండఁ గలకాలము కూటికి మోసమాయెఁ గాఁ
పురమింకఁ జాటుచాలు నని పొరులు వెట్టినబోటిఁ జూచితే.

210

శా. అమ్మా బిచ్చమటన్న వేయ దొకయింతైన న్నహృద్బంధుజా
లమ్ముల్ గొంపకువచ్చినం గనరు వాలాయమ్ము మార్గస్థులన్
రమ్మంచుకొ శయనాదులించి యలినన్నానంబుగాఁ జూచు: గా
నిష్కాఢాత్మకురాలుగంటె శివయోగీంద్రా మహేంద్రస్తుతా.

211

ప. అని యిట్లు యోషిద్ధర్మంబు లెఱుంగఁజెప్పి వెండియు దండధరుం డమ్మానిమార్తాం
డున కిట్లు నిన్నారకు లింకమీఁదట ననుభవించుదగిన నరకంబు లిరువదెనిమిది
కోటులు గల వందు నాకన్ననరకంబు లొకకొన్ని విన్నవించెద వినుం డతిఘోరం
బును సుధోరంబును మహాఘోరంబును ఘోరరూపంబును తరళంబును భయాన
కంబును గాళరాత్రియు భయోత్కృటంబును జుండంబును మహాచండంబును జుండ
కోలాహలంబును గరాళంబును విరాళంబును వజ్రంబును ద్రికోణంబును బంచ
కోణంబును షట్కోణంబును దీర్ఘంబును సప్తభౌవనంబును నష్టభౌవనంబును దీప్తం
బును మాయయు మహామాయయు రౌరవంబును శీతంబును మహాశీతంబును దమం
బును నుష్ణంబును సుతీక్ష్ణంబును బద్ధసంజీవనంబును మహావద్ధంబును శతంబును
సతిలోకంబును సుభీమంబును దీప్తంబును మహావేగంబును బ్రకంచనంబును సువి
క్రమంబును గాలనూత్రంబును బ్రవృశ్చికంబును సూచీముఖంబును సేమియు ఖాద
నంబును సుప్రతీకంబును గుంభీపాకంబును గూపంబును సంగారరాశియుభవం
బును నవృక్పాయప్రాదంబును విష్టాలయంబును దుండశకునియు సంవర్తికం
బును మహాసంవర్తకంబును బాకలేపంబును మూత్రవిష్టాకూపంబును బూయకూపం
బును శాతనంబును శీలాశకటాలింగనంబును ద్విపాదంబును నతిజతంతిమంబును

నతిదుఃఖంబును మహాదుఃఖంబును గళ్లంబును నానాయంత్రంబును సమైహంబును నతిభంగంబును దప్తకాలంబును హాలాహలంబును నతికూపంబును నేకపాదంబును మలంబును జలవర్షతంబును బ్రహ్మరణంబును దప్తశిలాతలంబును మొదలు గాఁగల మహానిరయంబులు నిందుఁగలవనినఁ గరుణాసాంద్రం డాత్మగతంబున.

తే. ప్రణవపంచాక్షరీమంత్ర రాజ మిచటి, సకలనారకకర్మ దేశములు సోకి
పాపనిర్మక్తులై శంభుపరమపదవి, కేగెదరుగాక యని నిశ్చయించి యపుడు. 213

చ. తనహృదయోంబుజాతమున దర్పకభంజను పాదపద్మముల్
ఘనతరభక్తి గీల్కొలిపి కక్షగవ యించుక మూసి నారకా
వళి మహిమాధ్యులట్లు శివా మార శంకర మీయనుగ్రహం
బున మహానియసౌఖ్యములఁ బొందెద రందఱు నీక్షణంబునన్. 214

వ. అని యిత్రైతంగునఁ దాపసోత్తముండు తనదివ్యచిత్తంబునఁ జిత్తజాహితం దలంచి
సనుక్తల్యాణాభిరామంబును సప్తకోటి మహామంత్ర సార్వభౌమంబును నిఖిల
వేదవేదాంత మధ్యనాయకరత్నంబును నిర్వాణసౌఖ్య సామ్రాజ్యరత్నంబును
సకలకలుషారణ్య దావపావక వైభవంబును నగు ప్రణవపంచాక్షరీమంత్ర రాజంబు
మహాబలాహక గంభీరశుంభదోషంబుగా వడ్డవర్ణంబు లుచ్చరించిన ధర్మప్రసంగాది
మహర్షి పుంగవులు నిట్లు మహామంత్రంబు బహువారంబులు ఘోషింప నమృత
నాదంబు లహ్లామిశ్రితకోటి నరకవాసులు కర్మరంధ్రంబులం దూఱిన తత్క్షణంబున
వైవస్వతుండు నివ్వెఱఁగంది చూచుచుండ నిమిషంబున నారకులు సకలపాప
నిర్మత్తులయి రుద్రగణాకారంబులు దాల్చి భద్రవిమానాపూర్ణలయి నిజాంగ
దీపులు పిక్కటిల్లి భీశితాంగనాగశోభాసమానులు భగ్గుర్రాక్ష భూషణులును
జటామండల మండితులను గంగోత్తమాంగులును శూలపినాకధారులను గజా
జినవ్యాఘ్రచర్మ షణ్డీధానులును లలాటనేత్రులును హాలాహలకంఠరులును భుజంగ
హరకేయూరులును వృషభధ్వజులును నై సర్వజగంబంతయు “శివాత్పరతరం నాస్తి”
యనువాక్యంబుగా నేవంకం దిలకింప శంకరాకారంబై యంతరిక్షంబునఁ దేజిల్లినఁ
బరమానందంబునఁ గందళితహృదయారవిందుం డై సానందమునిపురందరుం
డందఱుం గైలాసంబున కరుగుచెడని యనుగ్రహించి దండధరునిసఖంబుండుమని
దీవించి తానును మానిజనంబులు పూర్వనిమానంబువై నెక్కి గగనమార్గంబునం
జనుచున్నఁ గోటి దశకోటి శతకోటి సంఖ్యలు గదలి దివ్యపుష్పకంబులమీఁదం
దనవెంటపచ్చు రుద్రగణంబులంగాంచి సంకసేపుచు దివ్యదుందుభిధ్వజంబులకు
సురపరులు గురియు సుమవర్ణంబులకు రంభోర్వక్తిముఖాంగసల సజినోదంబులకు
గంధర్వజనబంధుర సంగీతకోలాహలంబులకు సిద్ధిద్యాధుర జేగీయమానశబ్దంబుల

కందండఁ బరమానందం బందుచు సానందుం డమందవేగంబునం జనిచని మహా
కైలాసద్వారప్రదేశంబున విమానంబుడిగ్గి రుద్రగణంబులతోడ రుద్రలోకంబు
సౌచ్చిరావ నెడనెడఁ గలుగు శివయోగులంగని నమస్కరింపుచు భవుభవనద్వారం
బుఁజేరి బ్రహ్మాంద్రాది దివిజాలును మునిపుంగవులును విప్రవరులును గొల్ప పీఠమ
ణిమయపీఠంబున మహాదేవీనమేతుండై మహాదేవుండు కొలువున్న గన్నలారం
గనుంగొని సానందుం డత్యంతసంభ్రమంబున ననేక ప్రణామంబు లాచరించి ఫల
విస్యస్తహస్తుండయి శూలహస్తు సుదైశించి యిట్లనియె.

215

సీ. కనకాద్రితోదండ కల్పితబ్రహ్మాండ మురవైరి ఘనకాండ ముఖగండ
యార్తజనత్రాణ యఖిలైకకల్యాణ జితపంచబాణ సంభృతకలైణ
కాలహూటాహార గజదైత్యసంహార మోక్షాంగనాజాతమూలసార
సద్భక్తమందార సకలదిక్పరిధాన రశితాచలస్థాన రాగహీన

తే. యమరమూర్ధన్య యాదిమధ్యాంతకూన్య, దివ్యలక్షణవర్తి సందీప్తమూర్తి
దక్షయజ్ఞవిరామ ఫాలాక్షభీమ, తారకబ్రహ్మనామ సుధాభిసోమ.

216

కా. దేవా నీవఖిలాధినాథుండవు నీదివ్యస్వభావంబులకై
భావింప న్నిగమంబులు స్వైతరుఁ డెత్తమాఁ గాదె నా
నావర్ణంబులజీవభేదముల పూర్ణబ్రహ్మలేజామయం
తై వెల్గొండెద విట్టినన్న సుతిసేయ న్నేడ నెవ్వారలున్.

217

క. నీకరుణపెంపు గాదే, శ్రీకంధర వీర లతివిశేషవిభూతు
ల్యోగిని యిం దరుచెంచుట, లీకైవడిఁ బార్వతీహృదీక మహేకా.

218

మ. అని కీర్తింపఁ బ్రసన్నుండై శివుండు నెయ్యంబారఁ జేరంగ న
మ్మునిసానందునిఁ గొంగిలించుకొని యాత్మాంకస్థిలిం జేర్చి సం
జనితానూనకటాక్షవీక్షణసుధాసారాసుభూలిం గనుం
గొని వత్సా భవదీయధక్షిణి మాకుం బ్రేమ సంధిల్లెడిన్.

219

తే. చెల్లునా యిట్టికార్యంబు శేయ నేరి, కై న నీవంటిధన్యునిఁ గాన మెందు
మాకుమారుండ నీవు నమ్రతి పెసేంపు, మిందఱకు నాదుసామిష్య మిచ్చి తనఘ.

220

మ. అని సర్వేశుఁ డనుగ్రహించుకఱిఁ బ్రేతాధీశ్వరుం డచ్చటం
దనలోకం బటు పాదుచేసి చనియె న్నాసీం ద్రుఁ డిచ్చోట నీ
జనకూన్యం బగురాజ్యభార మింక నేజాడక విచారించు నే
జని శంభుం గని దండసాధనము లోజంబెట్టి యొప్పించెదన్.

221

ప. అని నిశ్చయించి కట్టాయితంబయి కానరరాజంబెక్కి గృధ్రకేతనంబు క్రాల చిత్ర
గుప్తాది మిత్రులును గవ్యనాహన ప్రముఖ సిశ్యదేవగణంబులును వీరసేనప్రభృతి

కింకరవర్గంబును మతంగాది మహర్షిపుంగవులును బలసిగొలువఁ దక్షణంబునం
గదలి యుత్తరాభిముఖుండయి యనేకలోకంబు లుత్తరించి యఖిలలోకోత్తరంబగు
నిఖిలేశ్వరులలోకంబు గాంచి బహిర్ద్వారంబున లులాయంబు డిగ్గి నందికేశ్వరునకుఁ
బ్రణమిల్లి యాతనిచేత ననుజ్ఞాతుండయి చొచ్చి పోవఁ బురోభాగంబున దప్తచా
మికర సుందర కుడ్యప్రకాశితంబును బద్ధరాగకుట్టిమప్రభావిరాజితంబును చేదీ
వ్యమానకనకాంబరవితానభాసమానంబును మరకతమణికవాటద్వారగేహశీనిరాఘాట
కంచుకితంబును బలభినుపలకనద్విటంక సంక్షిప్తచంద్రుంబును వైడూర్యవాతా
యనాయాతశీతలమారుతపోతసంచారంబును భద్రవిద్రుమస్తంభసంభృత శుంభ
దలంకారంబును సాంద్రచంద్ర కాంచన సోపానవార విస్తారంబును లంబమాన
వితాన సూసదామాభీరామశృంగారంబును సచ్చిదానందమయంబు నగు మహాదే
వునిసభామంటపంబునఁ జతుర్ముఖ శతముఖశతమఖావరజ ప్రముఖ నిఖిలబహిర్ము
ఖులును హేరంబకుమారప్రభృతికుమారులును భైరవవీరభద్రకాలాగ్నిరుద్రాదిరు
ద్రులును సనక సనందన సనత్కుమార నారద విశ్వామిత్రవసిష్ఠమార్కండేయ
కుంభసంభవముఖ్య సనాతనయోగీంద్రులును భృంగిమహాకాళాది ప్రమథగణంబును
పరివేష్టించి కొలువ మాణిక్యసింహాసనంబునం బరమేశ్వరుండు షరమేశ్వరీనమేతం
బుగా నిండుకొలువయి యున్నఁ గన్నులపండువుగా దర్శించి దండధరుండు కాల
దండ కాలపాశంబులు ముందటం బెట్టి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లొనరించి
సంభ్రమంబునఁ గరకమలంబులు మోడ్చి యిట్లని స్తుతించె. 222

సీ. శివ పార్వతీనాథ శృంగారగుణయుగాధ గంగాసనాధ సత్కర్తబోధ
మునిచిత్తసంచార ముక్తిమార్గాధార భవవిదూర సమస్తపాపహర
మస్తకస్థితచంద్ర మహితానుభవసాంద్ర తనుకాంతిజితచంద్ర ధర్మరుంద్ర
కరపద్మసారంగ కరుణాయుతాపాంగ ధాత్రీతాంగ కందర్పభంగ

తే. భంగభంగీకృతవిరోధిబలతురంగ
రంగదుత్తుంగ వార్ధితరంగ సంగ
సంఘటిత నవత్పసంగ సహజానుషంగ
సంగరాంగణభీమ రాక్షసవిరామ. 223

ప. అని యనేకప్రకారంబులఁ గీర్తించి దీనాననుడయి భానుసూనుం డీశానదేవున
కిట్లనియె. 224

కా. ఓశీతాచలకన్యకారమణ నాయుద్యోగ మిం కేరితై
నా శీఘ్రంబును నిచ్చి పంపు మతి సన్తానుండనై మిక్కుపా
శ్రీశృంగారవతివిలాసమున హర్షింపజ్జ మహాదేవ లీ
లాశుంభద్గలిఁ బ్రోవు పాడుపురి యేలం జాల నాలింపవే. 225

సీ. నాపురిజూడ సానందుఁ డేతెంచి నర్వము గాంచి ఘోరదుర్గతుల నున్న
ఘనపాపకర్తులఁ దనమంత్ర శక్తిచే వితతవైభవకళాన్వితులఁ జేసె
దోడ్కొనివచ్చి సిద్ధనిలీలఁ గడలక మిసమ్ముఖమున నెమ్మిగఁ వనించెఁ
జిత్రగుప్తుఁడు లెక్క చేకొనివచ్చినాఁ డాలకింపుఁడు దుష్కృతౌఘనరణి
లే. యీశ వీరలు ధర్మంబు లేశమైనఁ, జేయజాలరు భవదీయచిహ్నములను
దాల్చి చెన్నఁడు నేధంగిఁ దాటకొందుఁ, గటకటా యెంతచేసె నీతాపసుండు. 226

క. మును మార్కండేయునకై, నను దండనచేసినారు నాటంగోలెం
జని పట్ట వెఱుకు రన్న, జ్ఞానములు రుద్రాక్షధీశితసంయుతఘనులన్. 227

ఉ. ఈగతి రాజ్యభారము మహేశ్వర యెనొనరించుచుండ నీ
భాగునివల్ల మత్తురము పాడువడెంగద ప్రోవఁజాల నే
లాగున నన్న శంభుఁడు విలాసదరిన్చి తసుండరాస్యసం
యోగసుధానులాపముల నూఱిడిల న్దునిఁ జూపి యిట్లనెన్. 228

సీ. విను మమ్మహాత్ముఁడు ఘనకృపాంభోరాళి పరబాధజూడఁ జొప్పడనివాఁడు
పంచాక్షరీమంత్ర పఠనానుభావుండు గావున నిబ్బంగిఁ గలమమతుల
ముత్తులఁ గావించె ముక్తాఫలములైన జలములు గ్రమ్మఱ జలములగునె
మముఁ జేరినట్టి ధీమంతులు రారు నీపురికేగి యెప్పటిపూర్వీక దనర
లే. నడల కింకమిఁదఁ బాపాత్ము లనుదినంబు, గలరు నీప్రోలికి రాజ్యమునకు దొరవు
నీవెకాకున్న నెవ్వారు నిపుణుబుద్ధి, చనుమటం చానలిచ్చిన శమనుఁ డరిగె. 229

వ. అని చెప్పి కాలోపేతుండై సూతుండు నమ్మానివ్రాతంబున కిట్లనియె. 230

శా. ఆచంద్రాంబుజమిత్ర సప్తగతారాంభోధియై నిల్చుఁ గా
కిచారిత్రము నెవ్వరేని వినినన్ హేలాగతిన్ వ్రాసినం
బ్రాచుర్యంబుగ వారికబ్బు ధనలాభక్షేమసౌభాగ్యలీ
లాచంచద్విభవంబు నీశ్వరకృపాలాలిత్య మత్యున్నదిన్. 231

అ. ఎవ్వరేమిగోరి యిక్కఱ వినినను, కామితంబుఁ బడమఁగలరు దీని
పేరుకొనినమాత్ర భీకరనరకార్తి, జెందఁబోరు ముక్తిఁ బొందువారు. 232

క. సానందచరిత్రం బిది, యానందముమీఱి వినినయంతన కలుగున్
క్రిందనమదహరించి, దానందపురంబు సంతతానందంబై. 233

శా. అనందామృతపూరపూర సురదైత్యాహార్య నిర్భేదవా
నూనప్రాభవ వజ్రవజ్రమణి సింధూరస్ఫురతీర్కరి లే
జోని స్ఫుల్భవిహారహరకళికా శుంభేత్కళాసాంద్రసాం
దీపావన్నగరాజరాజధరరా ణ్యైభకంఠీరవా. 234

పంచచామరము. హరిత్వటీపటీరహారహరజద్విభాభరా

ధరాధరప్రదీపరత్న ధామచక్వరాంబరా

చరాచరాది సర్వభూత సంభవాకరాకరా

కరాళవిస్ఫులింగ కీలికాదవానలాశిఖా.

235

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కాళికాంబా వరప్రసాదలబ్ధ సాహిత్యవైభవ సదాశివస్వరూప
సద్గురుచరణారణ రాజీవ సేవా సమాదితాద్వైతానుభవ కాళికగోత్రసుధాన్తవ
పరిపూర్ణకైరవబాంధవకోటిః బాచనయ్యతనూభవ సవినయగుణవిధేయ శివరామ
నామధేయప్రణీతంబైన సానందోపాఖ్యానంబను మహాప్రబంధంబునందు సర్వం
బును బంచమాశ్వాసము.

సానందోపాఖ్యానము సంపూర్ణము.

చెన్నపురి: వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారి
'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1952

పద్య కావ్యములు

ప్రతి 1-కి రూ. ఆ.

అథ్వాత్త రామాయణము, పద్యకావ్యము	...	2	0
అంధ భారతము, పద్యకావ్యము:—			
అది సభాపర్వములు	...	4	0
అరణ్యపర్వము	...	4	0
విరాటోద్యోగ పర్వములు	...	4	0
భీష్మ ద్రోణపర్వములు	...	4	0
కర్ణ శల్య సౌప్తిక స్త్రీ పర్వములు	...	4	0
కాంలిపర్వము	...	4	0
అనుకానసిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మాసల,			
మహా ప్రస్థానిక, స్వర్ణారోహణపర్వములు	...	4	8
అదిపంచకము, ఒక బేసంపుటము	...	11	0
యుద్ధపంచకము, స్త్రీ పర్వము	...	7	8
కాంలిసప్తకము	...	7	8
అదిపర్వము, పద్య కావ్యము, పెద్దచుక్క	...	1	8
అంధ క్రిమరామాయణము—క్రి జనమంచి శేషాద్రి శర్మ			
గారిది, 3 సంపుటములు	...	15	0
అంధ భాగవతము, పద్య కావ్యము, 2 సంపుటములు	...	15	0
ఉత్తర రామాయణము, చక్కని హర్ష	...	6	0
కాశీఖండము, క్రి నాథకవి	...	3	8
కుమారసంభవము—రమై చోడ	...	5	0
అంధ భారతవిమర్శనము—మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి	...	0	12
చాటుపద్యములేనుంజరి, ప్రథమభాగము	...	1	12
ఉత్తరహరివంశము, నాచనసోమన	...	3	0
నిత్య భారతము—తరిగొండ భర్తన	...	1	8
అనిరుద్ధపరిత్రము	...	1	0
అంబరీషోపాఖ్యానము, సటీక	...	0	6
అవ్యవధానోపాఖ్యానము, లఘుటీకతో	...	0	12
నలచరిత్ర, ద్విపద, క్యాలికోబైండు	...	2	4
నిరంకుశోపాఖ్యానము	...	0	10
నిర్వచనోత్తరరామాయణము	...	2	8
నీలిపద్యసంగ్రహము, సటీక	...	0	6
నీలానుందరిపరిణయము	...	0	12

	ప్రతి 1-కి ద్వి. అ.
బల్నాటిపరచరిత్రము	... 3 8
పంచతంత్రము, నారాయణకవి	... 2 0
డిటూ వేంకటసాధరాజకవి	... 2 0
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము	... 1 12
పారిజాతాపహరణము, చిన్ననైజా	... 1 0
,, టీకాతాత్పర్యసహితము	... 3 0
చునుచరిత్ర, వావిళ్ల రామస్వామికౌస్త్యగారి వ్యాఖ్యానముతో	
చిన్ననైజాన మేలుకాగితములమీఁద ముద్రితము	... 5 0
భౌస్కరరామాయణము	... 8 0
రంగరాయచరిత్రము	... 0 12
రాఘవపాండవీయము, సటిక	... 4 0
రాజకేళిరవిలాసము	... 0 8
రాజయోగసారము, ద్విపద	... 0 6
రామరాజీయము	... 0 12
రామాఘ్నోదయము	... 2 0
లంకావిజయము (రావణదమ్మియము) సటిక	... 1 8
వాసిష్ఠరామాయణము, ద్విపద	... 1 4
బిల్వణీయము	... 1 4
దుక్కిణీకల్యాణము, సటిక	... 0 10
దుక్కిణీపరిణయము	... 0 10
శైవ్యపురీవిలాసము	... 0 8
అంజనేయదండకము, హనుమద్దండకము	... 0 4
అంధ్రభాషాభూషణము, విమర్శతో	... 0 6
అంధ్రనామసంగ్రహము, కద్యనిఘంటువు	... 0 3
,, టీకతో	... 0 10
,, అంధ్రనామకేషము, సాంబనిఘంటువు, వగైరా టీకతో	... 2 0
అంధ్రభాషాద్వైపము	... 1 0
కవిత్వతత్వవిచారవిమర్శము	... 1 8
కవిరాజమనోరంజనము	... 1 4
కృష్ణదండకము	... 0 2

వావిళ్ల రామస్వామికౌస్త్యులు అండ్ సన్స్,

పాట్టపాళ్ళు 1372,

292, ఎన్.ప్లస్‌వేడ్, శాన్మొర. 1.

ఆంధ్రకవీయము, క్రొత్తపూర్వ

... 5 0

,, శ్రీనిడుగు రామమూర్తిపంతుఃవిమర్శ

... 0 12

అంజనేయపాఖ్యానము, సటిక

... 0 8

ఆంధ్రభారతవిమర్శనము-మహ్మదీ మూర్ఖనారాయణకాస్తి

... 0 12

ఆనందరంగరాట్నంబము

... 1 8

ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటిక

... 1 4

అంజనేయదండకము, హనుమద్దండకము

... 0 4

ఆంధ్రభాషాభూషణము, విమర్శతో

... 0 6

ఆంధ్రభాషార్థము

... 1 0

అనిరుద్ధచరిత్రము, అబ్బయ్యామాత్యునిది

... 1 0

అన్యవాదశోలాహలము, లఘుటీకతో

... 0 12

ఆడవినుల్లెలు

... 0 8

అథర్వాత్త రామాయణము, పద్మకావ్యము

... 2 0

కవిత్వతత్వవిచారవిమర్శనము

... 1 8

కవిజనరంజనము

... 0 12

కవిరాజమనోరంజనము

... 1 4

కవిగజాంకుశము

... 0 4

కృష్ణదండకము

... 0 2

కృష్ణరాయవిజయము

... 0 12

భండోపద్యము, (ఆనందమనోభండమస్సు)

... 2 0

నాదికతోపాఖ్యానము, మిక్కిలి మల్లికార్జునశని

... 1 0

మల్లుభూషణీయము, సీతికతకము, అలహాది బాలనరస్వరీది,

వేదము లక్ష్యనారాయణకాస్తి టీకతో

... 1 0

రంగనాథరామాయణము, ద్విపద

... 6 0

రాధికాసాంతవ్యసము, క్రొత్తపూర్వ

... 1 8

రుక్మాంగదచరిత్ర, వికాడశీమానాత్మ్యము

... 1 8

వామనపురాణము

... 5 0

వివేకినిధువు, కొండనార్యరచితము

... 1 8

వేమనపద్యములు

... 0 8

,, జ్ఞానదోరగారి ఇంగ్లీషుతో

... 1 8

,, (2728) చిన్ననైజా

... 3 8

,, (2728) ఆంధ్రకావ్యముతో

... 7 8

భక్తిరసశతకసంపుటము I, 20 శతకములు

... 3 0

,, II ,,

... 3 0

,, III ,,

... 3 0

నీలిశతకసంపుటము I ,,

... 3 0

ధనంజయ నిఘంటువు	...	1	4
ప్రకాండశేషము, సటీక	...	1	12
విశ్వకోశము, (విశ్వవిఘంటువు) సటీక	...	2	8
మేదిరీకోశము	...	4	0
హారావళి, ఏకాక్షరీకోశము	...	1	0
అనురము, ప్రథమకాండము మూలము టీక	...	0	10
అనురము 3 కే కాండలు, మూలము	...	1	0
అనురము, సటీక, మేలంకాగితములు, కలిశో	...	5	0
శ్రీవేంకటేశాంధ్రము, పద్యము	...	0	6
శబ్దార్థచంద్రిక, శ్రీమహాకవి సుబ్బారాయకృతాంధ్రనిఘంటువు	...	10	0
లఘుశబ్దార్థచంద్రిక	...	6	0
అంధనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, టీక, అకారాద్యనుక్రమణికతో కాలిశోబైండు	...	2	0
అంధభాషార్థము, పద్యము	...	1	4
బాలచంద్రోదయము, అలఘుకొముది	...	1	0
నేటికాలపుకవిత్వము, శ్రీ ఆ ఉమాకావ్యముగారిది (విమర్శసంగ్రహము)	...	3	0
తెనుగుసామెతలు (with English Translation by Captain Carr)	2	0	
Translation Guide, English to Telugu & Vice Versa			
useful for Revenue officials	...	2	8
మలక్షణసారము, సటీక, క్రొత్తకూర్పు	...	1	8
Sankaranarayana's English-Telugu Dictionary, శ్రీశంకర			
సారాయణగారి నిఘంటువు, (ఇంగ్లీషుపదములకు తెనుగు అర్థముగలది)	15	0	
Do Telugu-English Dictionary	...	12	0
English-Telugu Pocket Dictionary ఇంగ్లీషు-తెనుగు పాకెట్టుడిక్ష్నరరీ	5	0	
సంస్కృతాంధ్రనిఘంటువు (సంస్కృతపదములకు తెనుగు అర్థము)	అచ్చు		
సాహిత్యనిఘంటువు - పద్యకావ్యము	...	0	4
వాచిక్యనిఘంటువు 1-వ సంపుటము (అ మొదలు టో వఱకు)	...	10	0
" 2-వ సంపుటము (క మొదలు ఇ వఱకు)	...	12	0
" 3-వ సంపుటము	అచ్చు		
బాలవ్యాకరణము, చిన్నయమానిగారిది	...	1	4
డిటొ శ్రీమలంగు వేంకటరమణయ్యగారి టీకతో	...	2	8
డిటొ డూసీ రామమూర్తిగారి వ్యాఖ్యతో	...	6	0
ప్రాచీనశ్రీరాంధ్రవ్యాకరణము	...	1	0
శ్రీరామసాహి సురమూర్తిశాస్త్రిగారి తెనుగువ్యాకరణము	...	1	8

వావిళ్ల రామస్వామికృష్ణులు అండ్ సన్స్,

11

